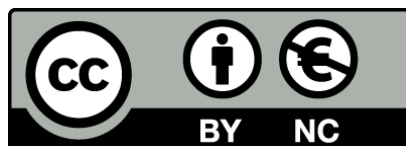

Les biblioteques per a pacients: descriuint el present, imaginant el futur (La Regió Sanitària Barcelona)

Aurora Vall Casas

Aquesta tesi doctoral està subjecta a la llicència **Reconeixement- NoComercial 3.0. Espanya de Creative Commons.**

Esta tesis doctoral está sujeta a la licencia **Reconocimiento - NoComercial 3.0. España de Creative Commons.**

This doctoral thesis is licensed under the **Creative Commons Attribution-NonCommercial 3.0. Spain License.**

Departament de Biblioteconomia i Documentació
Programa de doctorat: Informació i documentació en l'era digital
Bienni 2004-06

**LES BIBLIOTEQUES PER A PACIENTS:
DESCRIVINT EL PRESENT, IMAGINANT EL FUTUR
(LA REGIÓ SANITÀRIA BARCELONA)**

Aurora Vall Casas

Directores de tesi:
Dra. Carina Rey Martín
Dra. Concepción Rodríguez Parada

Barcelona, març de 2011

PART III:

**LES BIBLIOTEQUES PER A PACIENTS: UN ESTAT DE LA QÜESTIÓ
(REGIÓ SANITÀRIA BARCELONA)**

El marc teòric que configura la primera part d'aquest treball justifica, amb escreix, la necessitat de crear i mantenir un servei bibliotecari com el que proposem. Alhora, proporciona una visió general, tant a nivell internacional com espanyol i català, de com han evolucionat aquests serveis al llarg dels anys; a més, la relació d'exemples de bones pràctiques que clou l'apartat ens ha permès identificar el que, al nostre entendre, són les línies de treball més significatives en aquest àmbit.

Per poder elaborar en un futur immediat unes directrius que s'adeqüin al sistema sanitari i bibliotecari de Catalunya, cal conèixer en detall quina és la situació actual. La bibliografia consultada i els recursos identificats en l'apartat teòric ens proporcionen una visió parcial de la realitat ja que només ens és donat conèixer allò que prèviament algú ha descrit (i, per tant ha fet visible) en un determinat moment. A la poca tradició que hi ha entre els bibliotecaris d'aquí a escriure (sobre els seus centres i les seves pràctiques diàries però també a teoritzar i deixar constància de les seves reflexions i aportacions), cal afegir-hi la precarietat que acostuma a anar vinculada a les biblioteques per a pacients.

A dia d'avui es desconeix quins hospitals de Catalunya compten amb una biblioteca per a pacients en funcionament. Per tant, no disposem d'informació sobre la tipologia i les característiques d'aquests centres hospitalaris (per exemple, només ofereixen aquest servei els que atenen pacients pediàtrics? la naturalesa de les malalties tractades n'afavoreix la creació?); tampoc no tenim dades quantitatives que ens permetin valorar el grau d'implantació d'aquestes biblioteques en el nostre territori ni, en el cas que un hospital ofereixi un servei d'aquestes característiques, quines són les seves funcions (entreteniment? formació? informació?), la col·lecció i els mitjans de què disposa (llibres? premsa? revistes? ordinadors i connexions a Internet?), qui n'és el responsable (hi intervé algun bibliotecari de formació?), com es difon la seva existència entre els usuaris potencials, etc. Certament alguns hospitals, tal i com hem vist a les pàgines precedents, han fet difusió dels seus serveis a partir, sobretot, de les notícies a la premsa però també a través de la seva plana web i, ja de forma més aïllada, amb participacions a congressos i publicacions especialitzades tant de l'àmbit medicosanitari com bibliotecari; ara bé, que un hospital no en faci difusió més enllà dels seus propis murs no és cap garantia de què no ofereixi algun tipus de servei bibliotecari.

Pel que fa a les biblioteques públiques, el panorama és un xic diferent tot i que la conclusió final és la mateixa: no existeix un inventari exhaustiu de quines biblioteques públiques de Catalunya tenen serveis especials adreçats als malalts dels hospitals. En el cas de les biblioteques que formen part de la Xarxa de Biblioteques Municipals de la Diputació de Barcelona, a través de la plana web de la mateixa Diputació, es pot trobar la llista de biblioteques que ofereixen serveis a hospitals i servei de préstec a domicili; de la resta de biblioteques públiques de Catalunya no hi ha informació disponible.

En cap cas, doncs, tenim dades quantitatives, qualitatives i actualitzades fiables ni, tampoc, un inventari de tots els serveis existents a Catalunya, ni per part dels hospitals ni per part de les biblioteques públiques. De tota manera, l'absència d'aquest tipus d'informació ja és, per ella mateixa, un indicatiu de l'estat de la qüestió de les biblioteques per a pacients a Catalunya.

En aquesta part mostrarem els resultats del treball de camp realitzat a partir de la recollida de dades que s'han obtingut mitjançant contactes directes amb hospitals i biblioteques públiques. Amb la foto resultant d'aquesta descripció estarem en condicions de fer una anàlisi de la situació i proposar unes línies d'actuació per a la implantació d'un servei bibliotecari adreçat als malalts hospitalitzats i els seus acompanyants adequats a la realitat bibliotecària i sanitària catalanes.

Els aspectes metodològics tinguts en compte, el procediment seguit així com els criteris per delimitar l'abast de l'estudi ja han estat exposats detalladament en la primera part d'aquest treball. Aquí només recordarem breument els criteris bàsics:

- Abast geogràfic: Regió Sanitària Barcelona (RSB)
- Abast cronològic: setembre-novembre 2009
- Abast conceptual: doble aproximació a partir de contactes amb els hospitals de la XHUP de la RSB i les biblioteques públiques de la Xarxa de Biblioteques Municipals de la Diputació de Barcelona
- Metodologia: entrevistes telefòniques a personal d'hospitals (especialment del servei d'atenció al client) i biblioteques públiques (directors) i visites, si s'escau.

A banda de les fitxes descriptives dels diferents hospitals i biblioteques, al final de l'apartat hi ha dos quadres-resum que són una síntesi més visual de la informació presentada. En el primer es pot observar l'evolució històrica de l'existència de les biblioteques per a pacients dels hospitals de la XHUP de la RSB. En el segon es mostra la situació actual d'aquestes biblioteques en relació als ítems que s'han tingut en compte per a la descripció i que s'han considerat especialment significatius per a l'anàlisi com són el nombre de llits, l'estada mitjana, el tipus de servei de préstec que es realitza o si hi ha intervenció de la biblioteca pública entre altres.

9 LES BIBLIOTEQUES PER A PACIENTS DELS HOSPITALS DE LA XHUP DE LA RSB

*Una novel·la és un mirall que hom passeja per una carretera.
Tan aviat reflecteix als vostres ulls l'atzur dels cels, tan aviat el fang dels tolls de la carretera.
I l'home que porta el mirall en el seu cistell serà acusat per vós d'immoral!
El seu mirall mostra el fang, i vós acuseu el mirall! Acuseu més aviat la carretera on hi ha el fanguissar,
i encara més l'inspector de les carreteres que deixa estancar l'aigua i formar-se el fanguissar.*
Stendhal (1830)¹

9.1 Descripció de la situació actual de les biblioteques per a pacients dels hospitals de la XHUP de la RSB

A continuació, presentem de manera sistemàtica les dades obtingudes a partir de les consultes a les pàgines web d'hospitals i biblioteques públiques, de les entrevistes amb interlocutors de l'àmbit hospitalari i bibliotecari, de les visites a centres concrets i, finalment, de la consulta de bibliografia complementària. Com que l'hospital és el referent a partir del qual hem estructurat l'estudi, el criteri d'ordenació seguit per a les fitxes de treball ha tingut en compte aquest fet. Després de valorar diferents opcions, hem optat per seguir el que era més habitual en l'entorn sanitari; és a dir, seguir l'ordre que apareix en el document que recull tots els hospitals que formen part de la XHUP.²

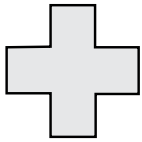
Cadascuna de les fitxes descriptives dels 36 hospitals de la XHUP que pertanyen a la RSB va acompanyada de la corresponent fitxa de la biblioteca pública més propera físicament a l'hospital.³ En el cas que aquesta biblioteca no proporcioni cap servei per a pacients s'ha inclòs la descripció de la biblioteca central que ha d'assumir-lo. Quan una mateixa biblioteca pública ha de donar servei a més d'un hospital alhora, la fitxa descriptiva de la biblioteca s'inclou sempre al costat de la fitxa de cada hospital per tal d'oferir una visió de conjunt de les necessitats del centre sanitari i dels recursos de la biblioteca pública. Ara bé, l'entrevista amb el personal de la biblioteca només es troba la primera vegada que s'esmenta aquella biblioteca; en les següents ocasions que apareix només hi ha una remissió al text íntegre.

La informació que presentem en les següents fitxes de treball pretén ser al més fidel possible a la realitat. Hem procurat recollir amb tota cura les dades que se'ns van facilitar tant durant les entrevistes telefòniques com en les visites que vam realitzar. Qualsevol error, imprecisió o mancança cal atribuir-los a la nostra persona i no pas als interlocutors.

¹ Stendhal. *El roig i el negre*. Barcelona: Proa, 1984, p. 389.

² Vegeu: *Hospitals de la xarxa hospitalària d'utilització pública de Catalunya (XHUP)* 68. <<http://www10.gencat.net/catsalut/archivos/xhup.pdf>>. [Consulta: 20/02/2011]. I vegeu també: Part VII. Annex 3.1 Índex alfabètic de la XHUP de la RSB, p. 570, i Annex 3.2 Índex alfabètic de les biblioteques públiques de referència dels hospitals de la XHUP de la RSB, p. 571.

³ Per a una relació de tots els hospitals i biblioteques, vegeu: Part I. Capítol 3, 3.2.3 Relació d'hospitals i biblioteques públiques de referència objecte d'estudi, p. 37-38.

HOSPITAL COMARCAL DE L'ALT PENEDÈS (Vilafranca del Penedès, Alt Penedès)

<http://www.csap.es/>

- Biblioteca especialitzada en medicina
- Biblioteca per a pacients gestionada per voluntaris, en procés de creació
- Participació de la biblioteca pública

- ✓ 111 llits
- ✓ 5,9 dies d'estada mitjana hospitalària
- ✓ Fundat el 1401. Trasllat al nou hospital el 1995
- ✓ Pediatria
- ✓ Biblioteca especialitzada en medicina
- ✓ Informació sobre *Drets i deures dels ciutadans en relació amb la salut i l'atenció sanitària*
- ✓ Biblioteca per a pacients en procés de creació amb la col·laboració de la biblioteca pública
- ✓ Informador primer: Atenció telefònica (només existeix un únic número telefònic per contactar amb l'hospital)
- ✓ Informadora segona: [redacted], tècnica de la Creu Roja, coordinadora dels voluntaris de l'hospital
- ✓ Fedi Molleví (1980): no disposen ni de biblioteca per a pacients ni de biblioteca mèdica; Blas Àgueda (2000): esmenta una biblioteca per a pacients vinculada a la Biblioteca Torres i Bages

BIBLIOTECA TORRES I BAGES (Vilafranca del Penedès, Alt Penedès)

<http://www.diba.es/biblioteques/agda/biblioteques/BiblioView.asp?Bib=2364&Ordre=A&Mcp=08305>
<http://www.vilafranca.org/html/biblioteca/index.html>

- ✓ Biblioteca central comarcal i urbana
- ✓ Inaugurada el 1934. Traslladada a l'emplaçament actual el 1946
- ✓ 58.617 documents
- ✓ 1.000 m²
- ✓ 3 bibliotecaris, 5 tècnics auxiliars, 1 subaltern
- ✓ 42h 30' setmanals
- ✓ Informadora: [redacted], directora

HOSPITAL: ENTREVISTA

La informadora de l'hospital, una persona de la centraleta, desconeixia del tot l'existència d'una biblioteca per a pacients perquè es tracta d'un projecte que encara no ha entrat en funcionament; sí que ens pogué informar, en canvi, de l'existència d'una biblioteca especialitzada en medicina.

La directora de la biblioteca pública ens facilità el nom i el telèfon del seu contacte a l'hospital, [redacted], tècnica de la Creu Roja i coordinadora dels voluntaris de l'hospital que és qui ens va informar detalladament del projecte.

L'Assemblea de la Creu Roja de la zona endegà recentment un procés de captació de voluntaris a nivell local, per participar en diversos projectes i activitats, entre els quals hi havia el servei de llibres i lectura a l'hospital. Com que es tractava d'un servei nou,¹ van optar per contactar amb la biblioteca pública local que va respondre favorablement a la seva proposta.

Als voluntaris de la Creu Roja se'ls fa formació relacionada amb la pròpia entitat (història, funcionament, organigrama, etc.) i formació específica sobre l'àmbit d'activitat específica (en aquest cas, el tracte amb malalts i, circumstancialment, sobre la Grip A). No s'ha previst formació bibliotecària de cap mena (certament, tampoc no s'ho havien plantejat) però ho justifiquen dient que ja trien un perfil concret de voluntari (nivell cultural mig alt, gust per la lectura, etc.).

La tècnica de la Creu Roja, abans d'intentar formalitzar aquest projecte va contactar amb l'Hospital Sant Joan de Déu d'Esplugues de Llobregat (amb una biblioteca per a pacients gestionada exclusivament per voluntaris) i amb l'Hospital Residència Sant Camil de Sant Pere de Ribes (amb una biblioteca per a pacients promoguda des de la biblioteca pública).

BIBLIOTECA PÚBLICA: ENTREVISTA

La directora de la biblioteca, [REDACTED], explicà que abans de la seva incorporació s'havia fet un servei a l'hospital de dia i a la unitat de convallescència de l'Hospital Comarcal (ens va fer arribar informació relativa al període 2005-2006); se'ls enviava material tant per als malalts com per als seus cuidadors (per ajudar-los a preparar activitats i millorar la seva atenció). El servei va anar perdent força i presència progressivament fins que va deixar de fer-se.

També ens informà que a la biblioteca a on havia treballat anteriorment, la Biblioteca Manuel de Pedrolo de Sant Pere de Ribes, havia intentat promoure el projecte "La lectura cura". Aquell projecte es troba en la base del que ara ha preparat per a l'Hospital Comarcal de l'Alt Penedès.

L'aportació de la biblioteca pública és un carro amb un lot de llibres que es canviarà cada tres mesos aproximadament.² En línies generals, el lot estarà format per material infantil, còmics, literatura lleugera, llibres de coneixement, de viatges, cuina o jardineria, entre altres, llibres per mirar i fullejar. També ha suggerit que els voluntaris controlin el préstec mitjançant un full de càlcul. Per la seva part, la Creu Roja es responsabilitza dels materials a partir del moment que entren a l'hospital així com de la seva difusió i ús dins del mateix hospital.

A continuació adjuntem el document elaborat per la directora de la Biblioteca Torras i Bages de Vilafranca, Núria del Campo, per descriure el projecte de la biblioteca per a pacients.³

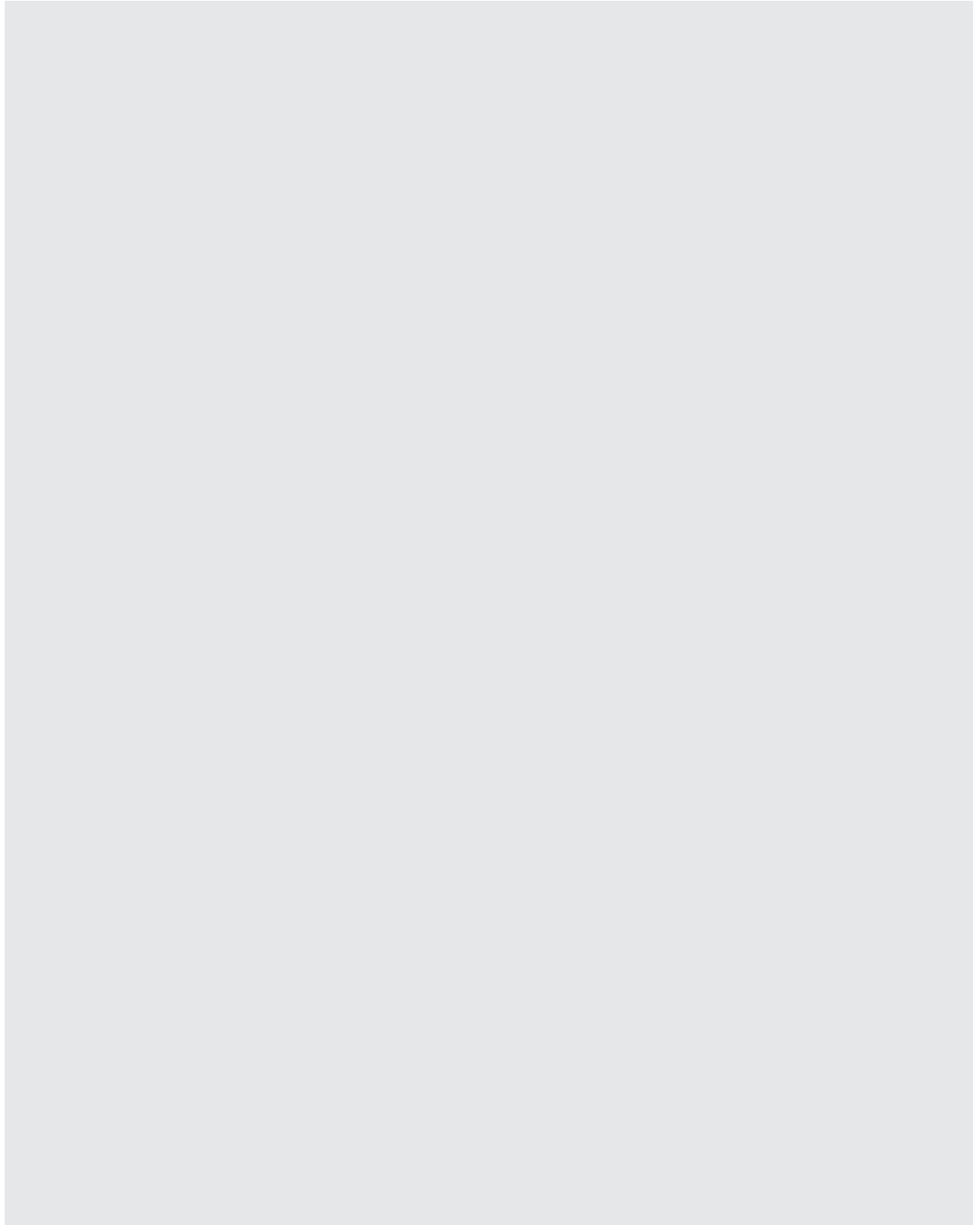
¹ Segons de Blas Águeda (2000), l'any 2000 existia algun tipus de servei en aquest hospital promocionat per la mateixa Biblioteca Torres i Bages. El pas del temps, la desaparició del servei i el canvi de personal han fet que es desco-
negués l'existència d'aquesta experiència anterior.

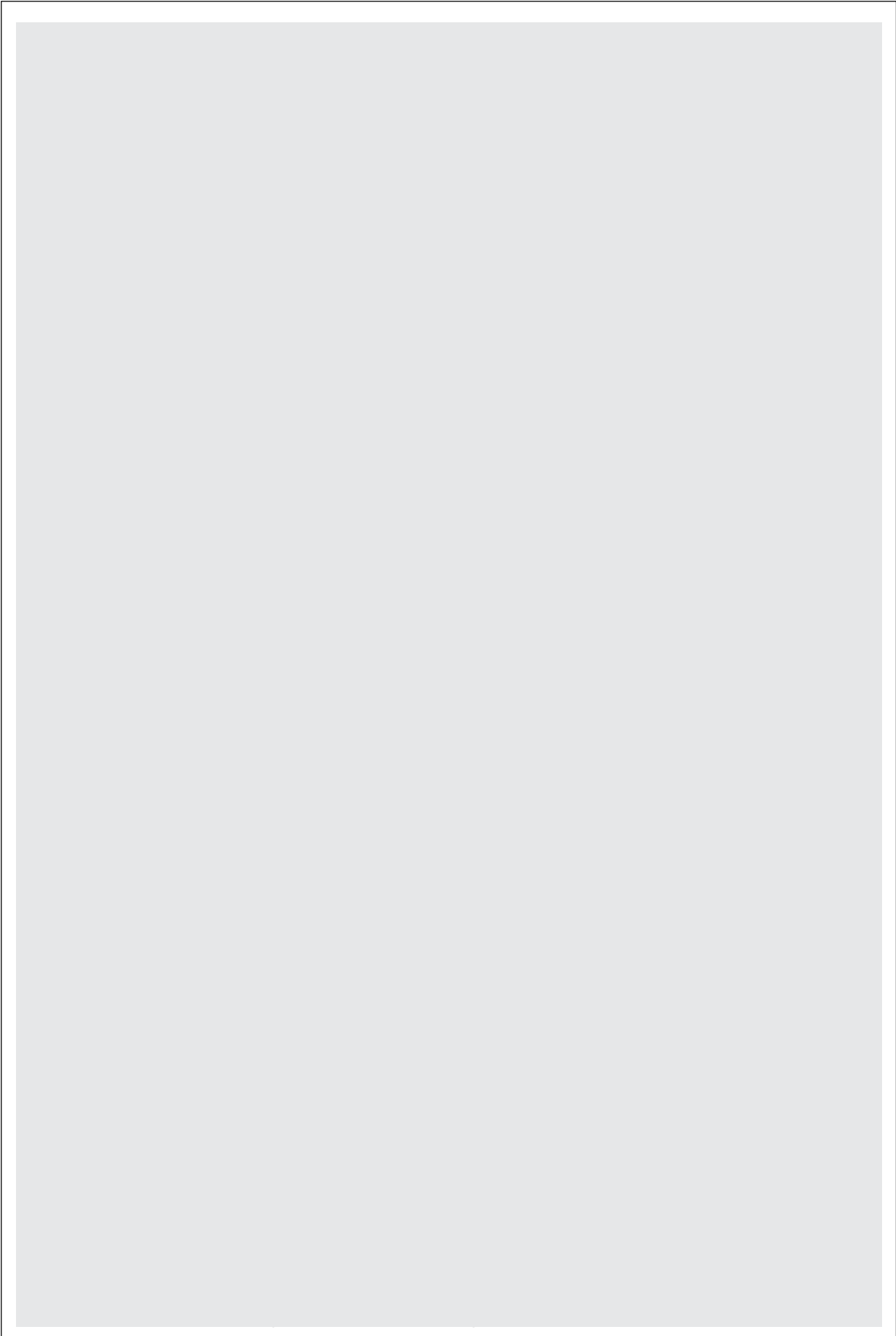
² Tot i no fer-se comentaris explícits sobre la situació de la biblioteca pública durant l'entrevista, cal remarcar el fet que, segons el *Mapa de Lectura Pública de Catalunya* (2008), les prioritats per a Vilafranca del Penedès són: *Construir un nou equipament per a la Biblioteca Torras i Bages de Vilafranca del Penedès. [...] Crear i construir la biblioteca local de Vilafranca del Penedès que completa l'estructura urbana.* (p. 60).

³ El servei s'inaugurà el 15 de gener de 2010.

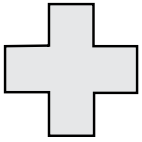
Biblioteca Torras i Bages
VILAFRANCA DEL PENEDÈS

SERVEI ESPECIAL DE PROMOCIÓ LECTORA ALS CENTRES HOSPITALARIS

HOSPITAL SANT JOAN DE DÉU (Martorell, Baix Llobregat)

- Biblioteca especialitzada en medicina

- ✓ Fundat el segle XII. Trasllat a l'emplaçament actual el 1969
- ✓ Biblioteca especialitzada en medicina
- ✓ No hi ha biblioteca per a pacients
- ✓ Informador: personal de la centraleta
- ✓ Fedi Molleví (1980): no disposen de biblioteca per a pacients però sí de biblioteca mèdica; Blas Águeda (2000): cita la Biblioteca Popular Francesc Pujols com a biblioteca que coordina una biblioteca per a pacients però no indica si és amb aquest hospital

BIBLIOTECA FRANCESC PUJOLS (Martorell, Baix Llobregat)

<http://www.diba.cat/biblioteques/agda/biblioteques/BiblioView.asp?Bib=2338&Ordre=A&Mcp=08114>
<http://www.bibliotecaspublicas.es/martorell/index.jsp>

- ✓ Biblioteca local
- ✓ Inaugurada el 1995
- ✓ 36.695 documents
- ✓ 535 m²
- ✓ 1 bibliotecari, 4 tècnics auxiliars
- ✓ 42h 30' setmanals
- ✓ Servei de préstec a domicili (no al web)
- ✓ El 2005 (aprox.) van col·laborar en la creació d'una biblioteca per a pacients gestionada per voluntaris de la Creu Roja
- ✓ Informadora: [redacted], directora

HOSPITAL: ENTREVISTA

La informadora de l'hospital, personal de la centraleta, desconeixia l'existència de cap servei bibliotecari i abans de contestar ens va tenir en espera per esbrinar-ho. No sabem a qui ho va demanar. En tot cas, disposen d'una petita biblioteca mèdica però no de biblioteca per a pacients.

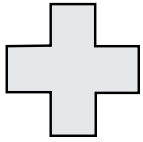
Com que es tracta d'un hospital sense pàgina web desconeixem si tenen un servei d'atenció a l'usuari ni si tenen servei de pediatria. El filtre que fa la centraleta a l'hora d'accedir telefònicament a l'hospital és molt important.

BIBLIOTECA PÚBLICA: ENTREVISTA

La directora de la biblioteca, [REDACTED], ens explicà que fa aproximadament uns quatre anys (2005?), van impulsar una biblioteca per a pacients a través d'uns voluntaris de la Creu Roja. Mentre hi va haver el voluntari que havia endegat el projecte, la biblioteca va funcionar bé; a partir del moment que ho va deixar i van assumir les seves funcions altres voluntaris, el servei es va anar deteriorant progressivament fins a desaparèixer (ni tan sols es va tancar el conveni amb la Creu Roja per formalitzar la fi de la biblioteca per a pacients). La raó d'aquest final, segons la directora, té a veure, fonamentalment, amb el voluntariat ja que els voluntaris que es presentaven o bé no tenien prou formació o prou interès o constància, de manera que ben aviat van desaparèixer molts i molts llibres i ningú no en sabia donar raó; per últim, es van quedar sense voluntaris.

Com que en aquests moments tenen més feina de la que poden assumir i, certament, l'experiència no fou massa positiva, ara per ara no es plantegen reiniciar un servei d'aquestes característiques.⁴

⁴ Segons el *Mapa de Lectura Pública de Catalunya* (2008), Martorell té una biblioteca local insuficient (p. 110), i es considera una prioritat *construir un nou equipament per a la Biblioteca Francesc Pujols de Martorell*. (p. 112).

HOSPITAL DE SANT BOI (Sant Boi de Llobregat, Baix Llobregat)

<http://www.pssjd.org/ca-es/Paginas/default.aspx>

- Biblioteca especialitzada en medicina

- ✓ 148 llits
- ✓ 2-3 dies d'estada mitjana hospitalària (segons la informadora)
- ✓ Fundat el 1978. El 2006 el compra l'Orde Hospitalari de Sant Joan de Déu (reorientació del servei). Pendants del trasllat a un edifici nou durant el 2010⁵
- ✓ Pediatria
- ✓ Biblioteca especialitzada en medicina
- ✓ Informació sobre *Drets i deures dels ciutadans en relació amb la salut i l'atenció sanitària*, tenen un *Codi ètic institucional* que també contempla el dret a la informació
- ✓ Han creat un apartat al web, "Consells de Salut", però encara no té continguts
- ✓ Informadora: [redacted], responsable de la Unitat d'Atenció a l'Usuari
- ✓ Blas Águeda (2000): esmenta una biblioteca per a pacients gestionada amb la col·laboració de la Biblioteca Can Castells

BIBLIOTECA JORDI RUBIÓ I BALAGUER (Sant Boi de Llobregat, Baix Llobregat)

<http://www.diba.es/biblioteques/agda/biblioteques/BiblioView.asp?Bib=2350&Ordre=M&Mcpi=08200>
<http://www.biblioteques-santboi.org>

- ✓ Biblioteca central urbana
- ✓ Inaugurada el 2005
- ✓ 72.668 documents
- ✓ 3.356 m²
- ✓ 5 bibliotecaris, 10 tècnics auxiliars, 2 subalterns
- ✓ 57h setmanals
- ✓ Servei de préstec a domicili
- ✓ Informadora: [redacted], directora

HOSPITAL: ENTREVISTA

La responsable de la Unitat d'Atenció a l'Usuari, [redacted], ens informà que compten amb una biblioteca especialitzada en medicina que és "petita però suficient" per cobrir les seves necessitats. També ens explicà que fa un any aproximadament (2008?), des del voluntariat del propi hospital es va plantejar un servei de repartiment de llibres, revistes i diaris entre els malalts. Van recollir documents entre el personal de l'hospital i els mateixos voluntaris i passaven per les habitacions oferint lectura als pacients.

⁵ El nou edifici fou inaugurat l'11 de juny de 2010, dins del Parc Sanitari Sant Joan de Déu amb el nom d'Hospital General.

Ben aviat van comprovar que no era un servei adequat per raó de l'estat físic en què es trobava el malalt i la brevetat del seu ingrés. L'estada mitjana a l'hospital és de 2-3 dies i habitualment es tracta d'un ingrés amb una intervenció immediata i l'alta al cap de només 2 dies; per tant, no hi havia ni ocasió per a la lectura ni el malalt es trobava en condicions per llegir. Van adonar-se que més que no pas un servei de lectura, el que necessitaven els malalts que ingressaven era companyia, acompanyament per part dels voluntaris i, per tant, han reorientat el servei en aquesta línia.

Preguntada sobre si tenien previst implementar un servei d'aquestes característiques en el nou hospital, va respondre que no perquè el perfil de l'usuari i l'estada seran els mateixos. Ara bé, en cap moment va ser taxativa a l'hora de fer aquesta afirmació; són realistes però tampoc no es tanquen les portes a noves possibilitats.

Des de l'1 de juliol de 2009 s'ha iniciat el projecte Parc Sanitari de Sant Joan de Déu que intenta integrar tots els centres sanitaris de Sant Joan de Déu del Baix Llobregat per ser un centre de referència per a la comarca. El fet que estigui integrat per centres diferents també permetrà actuacions diferenciades i compartides. Una part dels hospitals són de salut mental i sociosanitaris (ambulatoris però també d'ingrés) i, per tant, el perfil de malalts i les estades seran molt variats. No es descarten actuacions en el futur des d'aquesta nova perspectiva.⁶

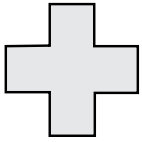
BIBLIOTECA PÚBLICA: ENTREVISTA

La directora de la biblioteca, [REDACTED], abans treballava a la Biblioteca Can Castells de Sant Boi de Llobregat i des d'allà va promoure tant una biblioteca per a pacients a l'hospital com, especialment, un servei de préstec a domicili (Pagès i Gilibets, 1997 i 2003). Arran de la *I Jornada de biblioteques per a malalts als hospitals: la cultura cura?* (1997) es van promoure una sèrie d'actuacions que van culminar amb la creació del Grup de Treball de la Biblioteca del Malalt, vinculat al Col·legi de Bibliotecaris i Documentalistes de Catalunya, i l'elaboració d'un estudi sobre la situació de les biblioteques per a pacients a Catalunya (Blas Águeda, 2000, p. 43). El grup acabà desapareixent per les dificultats que constantment tenien les biblioteques per a pacients per continuar existint: van haver de superar la desaparició del joves que feien la prestació social substitutòria, sobre els quals requeia una part important del funcionament de la biblioteca, amb la incorporació d'alguns treballadors socials; a més, els interlocutors dels hospitals canviaven massa sovint i els contactes es trencaven; alhora, els mateixos membres del grup anaren assumint nous reptes i noves responsabilitats professionals que els prenien molt de temps.

Ara per ara, la Biblioteca Jordi Rubió i Balaguer només fa préstec domiciliari però es tracta d'un servei en extinció (només tenen un únic usuari ja que la resta han mort i no se n'han incorporat de nous). La situació actual marcada per l'hospital pendent d'un trasllat, la desaparició del seu contacte a l'hospital, les dificultats per mantenir un servei d'aquestes característiques i els molts projectes en els quals actualment treballen, fan que la biblioteca per a pacients no sigui en aquests moments una prioritat; la directora deixa la porta oberta a replantejaments futurs però no es tracta d'un tema preferent.

⁶ Malgrat consultar a tres hospitals diferents de l'Orde només el de Sant Boi ha explicat aquest projecte del Consorci (amb nul·la visibilitat als webs dels diferents hospitals i a la xarxa en general). Ho conceben com un projecte de futur amb un gran potencial en relació amb els serveis als usuaris.

Al seu entendre, les biblioteques per a pacients, en aquests moments, es basen en excés en la implicació personal per part de tots els estaments que hi intervenen; cal posar d'acord a gent molt diferent i intentar convèncer-ne a molta d'altra, s'ha de gestionar a grups de persones massa nombrosos, però, sobretot, el fet d'haver de treballar amb càrrecs tècnics de l'hospital que canvien periòdicament requereix un gran esforç a l'hora d'establir contactes i relacions (cal explicar de cap i de nou el projecte i conscienciar a l'interlocutor i si no el convencen acaben perdent el contacte personal imprescindible per a l'existència d'un servei d'aquestes característiques).

HOSPITAL DE VILADECANS (Viladecans, Baix Llobregat)

<http://www.hospitaldeviladecans.com/>

- Biblioteca especialitzada en medicina (virtual només)

- ✓ 108 llits
- ✓ 5,6 dies d'estada mitjana el 2006 (segons la informadora, menys de 5 dies en l'actualitat)
- ✓ Fundat el 1953. Estan pendants del trasllat a un edifici nou el 2011
- ✓ Biblioteca especialitzada en medicina (virtual només)
- ✓ Informació sobre *Drets i deures dels ciutadans en relació amb la salut i l'atenció sanitària*
- ✓ Fa anys havien tingut una biblioteca per a pacients; al web encara hi consta
- ✓ Informadora: personal de la Unitat d'Atenció a l'Usuari i Servei Social
- ✓ Fedi Molleví (1980): no disposen ni de biblioteca per a pacients ni de biblioteca mèdica

BIBLIOTECA DE VILADECANS (Viladecans, Baix Llobregat)

<http://www.diba.es/biblioteques/agda/biblioteques/Biblioview.asp?ordre=A&Bib=2449>

http://www.aj-viladecans.es/Plantilles/directori/_JNjtGAWc42Ycw7Mctprg_yMtlJJDo2KIUoqn8ZPUgDc

- ✓ Biblioteca central urbana
- ✓ Inaugurada el 1999
- ✓ 52.718 documents
- ✓ 1.580 m²
- ✓ 2 bibliotecaris, 5 tècnics auxiliars, 1 subaltern
- ✓ 38h 30' setmanals
- ✓ Servei de préstec a domicili
- ✓ Informadora: [redacted], directora

HOSPITAL: ENTREVISTA

Segons el web, la Unitat d'Atenció a l'Usuari té com a objectiu *Millorar la qualitat percebuda pels usuaris, donant la informació, verbal o escrita, que necessita l'usuari en cada cas durant la seva estada a l'hospital...* A més, en una altra secció del mateix web hi diu: *Perquè l'estada a l'Hospital sigui més confortable el pacient té a la seva disposició un servei de biblioteca, de jocs de sobretaula i un servei de televisió...*

El personal de la Unitat d'Atenció a l'Usuari que ens va atendre desconeixia del tot l'existència d'una biblioteca per a pacients i, alhora, no entenia per què ens posàvem en contacte amb ells perquè consideraven que no eren els interlocutors adequats per a la demanda d'informació que els plantejàvem. Malgrat tot, amb molta amabilitat, van fer la consulta pertinent a la direcció del centre i van posar-se en contacte amb nosaltres per donar-nos la resposta.

Fa molts anys (no van saber especificar quants) van tenir una biblioteca per a pacients però actualment ja no existeix (tampoc no ens van saber donar raó del seu funcionament). Amb tot, l'empresa externa que s'encarrega de bona part dels serveis d'hoteleria del centre reparteix cada dia diaris entre els pacients que en volen; es tracta, però, d'una actuació totalment aliena a l'hospital.

Recentment han incorporat voluntaris a l'hospital però no s'ha plantejat en cap moment una biblioteca o alguna activitat relacionada amb la lectura.

Preguntats sobre les raons per les quals no hi havia biblioteca per a pacients la resposta fou immediata i sense cap tipus de dubte: la brevetat de l'estada i el precari estat físic dels malalts ingressats; en aquestes circumstàncies, els pacients no acostumen a trobar-se en condicions de llegir i, si ho fan, han de ser lectures breus i distretes com les que proporcionen diaris i revistes.

En relació amb la biblioteca mèdica, explicaren que durant molts anys van tenir-ne però que ja fa temps (no van especificar quant), per manca de recursos econòmics la col·lecció els havia quedat completament obsoleta i no disposaven de cap bibliotecari per gestionar-la, van decidir que la biblioteca física com a tal havia de desaparèixer. Com que els professionals medicosanitaris continuaven tenint necessitats informatives, es va potenciar la creació d'una biblioteca virtual basada només amb subscripcions de recursos en línia i sense cap gestor. No van saber-nos donar més detalls sobre el seu funcionament.

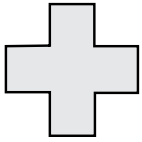
BIBLIOTECA PÚBLICA: ENTREVISTA

La directora de la biblioteca, [REDACTED], explicà que des de la biblioteca pública han intentat promoure una biblioteca per a pacients però l'hospital es troba immers en la construcció del nou edifici i el futur trasllat i, ara per ara, no es tracta d'un tema prioritari. S'han establert relacions amb l'hospital i tant la directora de l'hospital com ella tenen els seus telèfons i adreces electròniques per mantenir contactes però no va més enllà i entén que és per una raó de pes.

Ens confirmà el que ja ens havien explicat des del mateix hospital: la majoria dels serveis quirúrgics són ambulatoris i els que requereixen ingrés són molt breus ja que per als casos més greus els malalts han d'anar a l'Hospital Universitari de Bellvitge.

En aquest context, la mateixa directora se n'adonava que una biblioteca per a pacients tradicional (aquella que es descriu a les *Pautas...*) no era adequada. Com a bibliotecària però també com a ciutadana de Viladecans que utilitza els serveis hospitalaris, feia temps que pensava en alguna alternativa a aquest servei i la nostra conversa telefònica va servir per donar paraules a un pensament fins ara no formulat.

A grans trets, la seva proposta consistiria en preparar un lot de documents que no haguessin de retornar-se a la biblioteca i transferir-lo a l'hospital, allà només haurien de deixar espai per a una prestatgeria de lliure accés en un lloc cèntric i, de tant en tant, que algun voluntari passés per comprovar-ne l'aspecte (i demanar més documents a la biblioteca pública si s'esqueia); a la prestatgeria també hi hauria tríptics de les biblioteques públiques de les diferents poblacions que tenen l'Hospital de Viladecans com a hospital de referència (Viladecans mateix, Castelldefels i Gavà) i un cartell explicatiu. El fet d'atendre a la població de tres municipis diferents permetria mantenir sempre un lot prou interessant a l'hospital sense massa dificultats ja que es disposaria de les col·leccions de les tres biblioteques públiques a l'hora de proporcionar documents. En relació amb la naturalesa del lot, creu que caldria incloure-hi revistes (podria tractar-se de les revistes setmanals del trimestre anterior i que ja s'han donat de baixa a la biblioteca); també s'hi podrien incorporar textos breus i petits documents de lectura lleugera i amb il·lustracions. Donada la precària situació física dels malalts abans esmentada, proposava dur els llibres i les revistes a les sales d'espera a on es reuneixen els familiars i acompanyants.

HOSPITAL SANT JOAN DE DÉU (Esplugues de Llobregat, Baix Llobregat)

<http://www.hsjdbcn.org/portal/web/home>

- Biblioteca especialitzada en medicina
- Biblioteca per a pacients gestionada per voluntaris

- ✓ 362 llits (280 pediatria, 82 obstetrícia i ginecologia)
- ✓ 4,4 dies d'estada mitjana hospitalària (4,6 pediatria; 3,3 obstetrícia i ginecologia)
- ✓ Fundat el 1867; trasllat a l'emplaçament actual el 1973
- ✓ Especialitzat en pediatria, obstetrícia i ginecologia
- ✓ Biblioteca especialitzada en medicina (de recerca i universitària)
- ✓ Informació sobre *Drets i deures dels ciutadans en relació amb la salut i l'atenció sanitària*, *Carta dels drets del nen hospitalitzat* i *Decàleg de compromisos en relació als Drets del nen hospitalitzat*
- ✓ Disposen de recursos en línia sobre informació relacionada amb la salut i les malalties adreçats tant als infants com als adults (enllaç al KidsHealth, per exemple). Realitzen periòdicament activitats de formació i informació
- ✓ Biblioteca per a pacients gestionada per l'equip de voluntaris de l'hospital
- ✓ Aula hospitalària (1967) i CiberCaixa Hospitalària (2006)
- ✓ Wi-Fi a totes les plantes d'hospitalització infantil, maternitat, sales d'espera, etc. accessible a tothom
- ✓ 12 voluntaris de Voluntaris Sant Joan de Déu
- ✓ Informadora primera: personal de la Unitat d'Atenció a l'Usuari
- ✓ Informadora segona: [redacted], secretària del Voluntariat
- ✓ Informadores terceres: quatre voluntàries, d'entre 35 i 45 anys, encarregades de la biblioteca
- ✓ Fedi Molleví (1980): descriu la biblioteca per a pacients i indica que disposa d'una biblioteca mèdica. Blasco; Blasco; Mut (1992): descriuen el funcionament de la biblioteca per a pacients. Blas Águeda (2000): esmenta l'existència d'una biblioteca per a pacients.

BIBLIOTECA PARE MIQUEL (Esplugues de Llobregat, Baix Llobregat)

<http://www.diba.es/biblioteques/agda/biblioteques/BiblioView.asp?Bib=2398&Ordre=A&Mcpi=08077>

<http://www.bibliotecaspublicas.es/esplugues/>

- ✓ Biblioteca central urbana
- ✓ Inaugurada el 1999
- ✓ 53.196 documents
- ✓ 2.300 m²
- ✓ 3 bibliotecaris, 4 tècnics auxiliars
- ✓ 35h 30' setmanals
- ✓ Servei de préstec a domicili a través de les residències geriàtriques; també es fa préstec personal a les persones internades amb mobilitat reduïda i lots de llibres per a ús de tots els ingressats
- ✓ Informador: [redacted], director

HOSPITAL: ENTREVISTA

La informadora de l'hospital, personal de la Unitat d'Atenció al Client, ens remeté directament a Voluntariat perquè sabia que eren els responsables de la "minibiblioteca" (paraules textuais) i la CiberCaixa Hospitalària. En aquest cas concret no vam demanar per la biblioteca especialitzada en medicina perquè ja apareix al web en un lloc visible.

Contactàrem amb Voluntariat i vam conversar amb [REDACTED], la seva secretària (la responsable era fora aquella setmana). Explicà que en aquests moments no funciona la biblioteca perquè es troba en procés d'informatització i que amb qui és millor parlar és amb el grup de voluntàries que realitzen aquesta tasca els dimecres al matí.

Durant la visita a l'hospital vam poder parlar amb un grup de 4 voluntàries d'entre 30 i 45 anys que tots els dimecres al matí s'encarreguen de la biblioteca. Mentre elles anaven realitzant les seves tasques anaven xerrant amb nosaltres: una introduïa les dades de cada llibre en un portàtil, una altra etiquetava els llibres amb gomets i topogràfics un cop "catalogats", una tercera endreçava els llibres preparats i una altra obria capses per mirar quina mena de llibres els havien arribat. Treballaven sense presses i amb tranquil·litat però sense pauses. Segons van explicar, elles eren el grup més jove de l'equip de voluntaris de la biblioteca i l'únic que podia assumir les tasques d'informatització del catàleg; com que només anaven a l'hospital els dimecres als matins, la feina avançava a poc a poc i no volien alentir-ho més.

Van descriure el servei d'una manera molt breu i simple. Vam haver de plantejar algunes preguntes per donar peu a més explicacions i poder conèixer el funcionament de la biblioteca amb una mica més de detall.

BIBLIOTECA PÚBLICA: ENTREVISTA

El director de la biblioteca, [REDACTED], ens informà dels serveis que realitzen als geriàtrics de la zona. Es tracta d'un servei que funciona prou bé perquè per part de les institucions implicades existeix el convenciment del valor de la lectura.

En relació amb l'Hospital Sant Joan de Déu, fa uns anys el director va tenir ocasió de contactar amb un monjo per a altres qüestions i li va suggerir la possibilitat de la biblioteca per a pacients (pensava en un projecte inicial no massa ambiciós: un lot de llibres per completar i millorar el servei bibliotecari que ja tenien). Molt educadament van rebutjar la proposta adduint que ja tenien un servei propi.

Creu que aquest tipus d'actuacions haurien de ser obligatòries i promoure's a nivell institucional i no a partir de contactes personals; en el seu cas, proposaria un acord entre l'Ajuntament i l'Hospital.

Considera que es tracta de serveis molt basats en el voluntarisme i les conviccions individuals i que només funcionen mentre les persones impulsores i entusiastes perduren en el seu lloc.

DESCRIPCIÓ DE LA BIBLIOTECA PER A PACIENTS

A partir de la visita al centre i de l'entrevista amb un grup de voluntàries.

– Funcions

Acompanyar, entretenir, alegrar el nen malalt i els seus familiars i acompanyants. No es tracta de promoure la lectura en cap cas.

No es preveu (fins i tot es nega amb contundència) la possibilitat d'oferir informació sobre la salut o la malaltia.

El carro de llibres que passa per les habitacions és l'excusa per entrar en contacte amb el pacient i la seva família, per ajudar-los d'alguna manera trencant la monotonia del dia i, també, per detectar problemes i disfuncions (nens sols, mares tristes, etc.) que miren de reconduir personalment contactant amb el servei de voluntariat perquè envii els reforços necessaris.

– Estructura organitzativa

Es tracta d'un servei completament al marge de la direcció de l'hospital. S'engloba dins del Voluntariat Hospital Sant Joan de Déu que gestiona i participa en diversos serveis, entre ells el de la biblioteca i la ludoteca.

El voluntariat té molta presència dins de l'hospital. Existeix un compromís molt fort individual i l'hospital hi correspon donant-los un tracte d'igualtat respecte de la resta dels seus treballadors (bata blanca, identificació, llibertat total de moviment, gratuïtat del servei de menjador, etc.).

La responsable última de la biblioteca és la coordinadora de tot el voluntariat de l'hospital. No existeix una comissió gestora amb participació plural sinó un equip de voluntaris que atenen la biblioteca i que es reuneixen quan es considera necessari.

– Usuaris

Són tant els malalts (pediàtrics però també dones de la maternitat) com els familiars i acompanyants. De tota manera, els principals usuaris són els nens; els més petits són els que demanen més contes mentre que a mesura que van creixent (sobretot els adolescents) l'interès pel llibre i la lectura decau.

Entre la població que atenen hi ha molta gent de fora (per raó de la immigració o pel nivell d'especialitat del centre) i sovint tenen problemes perquè disposen de més llibres en català que en castellà que és la llengua que més demanen (fins i tot en el cas dels contes en què predomina la imatge, els adults prefereixen textos en castellà perquè els nens volen que els pares els llegeixin el conte).

Qualsevol pacient pot demanar llibres, independent de la seva malaltia (sigui infecciosa o immunodepressora). Els malalts oncològics fan unes estades molt més llargues i, per tant, també són els que realitzen més préstecs.

– Finançament

No hi ha cap tipus de pressupost destinat a la biblioteca. En algun moment es va demanar i es va denegar i ja no s'hi ha insistit més perquè estan convençudes que tenen el que necessiten i que demandes ocasionals com poden ser els carros per passar per les habitacions els les concedeixen.

– Personal

Es tracta de 12 voluntaris (11 dones i 1 noi) amb una mitjana d'edat que supera amb escreix els 55 anys.

Els voluntaris només hi dediquen un únic matí a la setmana. El bon tracte i el compromís que hem esmentat anteriorment garanteixen la fidelitat d'aquests voluntaris tant pel que fa a l'acompliment dels seus horaris com a la seva continuïtat al llarg dels anys (n'hi ha que hi porten més de 20 anys, això sí, passant per diversos serveis de l'hospital).

Es fa formació continuada periòdicament relacionada amb el voluntariat d'una manera genèrica (tracte amb els malalts, control de les emocions, etc.); no hi ha formació específica relacionada amb la biblioteca en cap sentit. Tampoc ningú no té formació bibliotecària (ni ho creuen necessari).

De tant en tant fan reunions de coordinació de la biblioteca en la que participen tots els voluntaris del grup i prenen petits acords de funcionament o d'orientació general. El més important va ser prendre la decisió d'aturar temporalment el servei per informatitzar el catàleg.

Les principals tasques que realitzen:

- “Catalogació” de llibres (descripció mínima)
- Tractament físic del document (enganxen un codi de barres amb una funció desconeguda perquè no pensen utilitzar un lector per al préstec si no que pensen continuar fent-lo manualment, posen gomets per distingir edats, afegeixen una etiqueta amb un topogràfic que és el que utilitzaran per fer el préstec)
- Desen els llibres en armaris (per ara només segueixen el criteri de les col·leccions, deixen per quan acabin de catalogar fer una ordenació més clara dins dels armaris)
- Fan préstec de documents per les plantes
- No fan adquisicions però reben donacions i organitzen tots els materials
- Esporguen mínimament
- Netegen els documents un cop retornats després del préstec

– Equipament

La biblioteca no té un espai propi perquè, segons les voluntàries, es tracta d'una “biblioteca ambulant” i no el necessiten. Per tant, no hi ha cap tipus de senyalització per identificar el servei.

A la sala que fa de ludoteca disposen d'uns quants armaris tancats amb clau per desar-hi tots els llibres. També hi guarden els dos carros per fer el préstec; habitualment els deixen plens d'una selecció de llibres per tal que els nens que van a la ludoteca a jugar, si volen, també puguin mirar algun conte (en cap cas se'l poden endur a l'habitació).

Tenen un portàtil per informatitzar el catàleg i controlar el préstec.

– Col·lecció

El fons està format exclusivament per llibres i no es preveu (ni ho consideren necessari) incorporar altres tipologies de documents i de suports perquè l'hospital ja disposa d'una ludoteca amb joguines i d'una CiberCaixa Hospitalària amb tecnologia; es tracta de tres serveis totalment independents i gens interrelacionats malgrat trobar-se situats en una mateixa zona de l'hospital.

Ara per ara no disposen de la xifra exacta d'exemplars que forma la col·lecció però creuen que és entre 2.000 i 2.500, 900 dels quals, aproximadament, ja els han incorporat a la base de dades que els farà de catàleg.

Predominen els contes i els llibres de ficció en general tot i que n'hi ha també alguns de coneixement. No es contempla, en cap cas, oferir informació sobre la salut o la malaltia perquè diuen que “no són metges” i no és la seva funció. Consideren, a més, que és una proposta absolutament fora de lloc i per exemplificar-ho expliquen anècdotes relacionades amb la poca sortida de contes i llibres que inclouen en el títol paraules com malaltia o mort (encara que es tracti d'una història divertida els pares rebutgen aquests documents i no volen que es quedin a l'habitació).

Existeix, a més, un petit fons no quantificat (i tampoc informatitzat ara per ara) adreçat a les pacients de maternitat. Pel que vam poder observar eren novel·les romàntiques i de lectura lleugera.

No hi ha una política de la col·lecció escrita tot i que hi ha una dinàmica de treball que segueix uns criteris no escrits.

- L'adquisició de documents és sempre per donació tant de particulars (especialment famílies agraïdes que tant poden donar un únic conte com una col·lecció sencera de l'autor preferit del seu fill) com d'editorials. Com que els arriba molt de material, no l'incorporen tot a la col·lecció de la biblioteca si no que el destinen a finalitats diverses: per regalar el dia de Sant Jordi, quan és l'aniversari d'algun malalt o quan un nen surt d'una operació o una prova dolorosa, entre altres.

No hi ha subscripcions a revistes tot i que és un tipus de material que agrada molt als acompanyants. Per suplir aquesta mancança, eventualment, es fa una crida a tots els voluntaris de l'hospital perquè portin revistes de casa seva (tenen especial interès els suplementos dominicals dels diaris i revistes sense una excessiva actualitat com les de decoració o cuina). Aquests exemplars no arriben a formar part de la col·lecció sinó es reparteixen lliurement entre qui ho demana (no es fa préstec).

- Els criteris de selecció responen al sentit comú, la pràctica i l'experiència personal del grup de voluntàries més joves (el mateix que fa el tractament documental dels documents) que tenen fills petits. Ningú de l'hospital no intervé en aquesta qüestió. De tota manera, en el moment del préstec es vetlla perquè el contingut del document sigui adequat a la demanda, sobretot amb els malalts del servei de psiquiatria (ho exemplificaven amb els pacients anorèxics i les imatges de certes publicacions); en tot cas, davant del dubte ho consulten amb les infermeres de la planta.
- El tractament documental és mínim. Des de la biblioteca mèdica els van preparar una petita base de dades amb una interfície de formulari senzilla amb camps per a l'autor, el títol, la temàtica, la franja d'edat i número de topogràfic.

Les temàtiques les fixen a partir de les demandes habituals (barregen temàtiques i gèneres, contempen poques possibilitats, no hi ha criteris uniformes).

Les franges d'edat les han establert sense seguir criteris lectors. Les assignen també d'una manera molt laxa.

No es folren els llibres, només s'etiqueten amb codis de barres, topogràfic i gomet per a la indicació de l'edat lectora. Quan retornen un llibre de préstec, amb un cotó i esperit de vi el netegen, com a mesura d'higiene, abans d'endreçar-lo.

No s'esporga el fons de manera sistemàtica si no que en el mateix dia a dia, es retiren els llibres fets malbé o massa vells o que veuen que no surten mai. També la desaparició constant de documents autoregula el volum del fons; la col·lecció, per la naturalesa de la circumstància, està sotmesa a la constant desaparició d'exemplars malgrat el seguiment del préstec que es fa.

Les voluntàries desconeixien la possibilitat de poder establir contactes amb la biblioteca pública per a la creació dels lots, per sol·licitar ocasionalment documents en préstec per a demandes concretes o assessorament per a la gestió de la col·lecció, entre altres.

– **Serveis**

L'únic servei és el préstec de llibres mitjançant un carro que passa per les habitacions tres matins a la setmana (dilluns, dimecres i divendres) i seguint el calendari escolar; la resta de dies la biblioteca no funciona. Actualment, com que estan informatitzant la col·lecció, no s'ofereix cap servei però preveuen reprendre'l a principis de desembre de 2009. Per raó de les dificultats en l'organització de la col·lecció no els semblava operatiu mantenir el préstec en aquestes condicions.

Es controla el préstec assignant a la fitxa del llibre l'habitació i el nom del nen. Els llibres es retornen el dia que torna a passar el carro per l'habitació. Si el malalt marxa abans ho deixa a les infermeres o el recull algun voluntari quan passa per l'habitació.

Els voluntaris passen per totes les plantes i per totes les habitacions de l'hospital. Abans de començar el recorregut de cada planta parlen amb la cap d'infermeria per saber si hi ha alguna habitació que és millor no visitar.

Al servei d'urgències disposen d'un petit lot de llibres (i també de joguines) per tal d'entretenir els nens mentre esperen.

– **Animació a la lectura i activitats**

Per Sant Jordi celebren la festa del llibre però és una activitat per a tot l'hospital i va més enllà de la biblioteca.

Quan torni a ser operatiu el servei de biblioteca han pensat en la possibilitat d'organitzar l'hora del conte (per ara és només una possibilitat remota).

Cada dia, a dos quarts de nou del vespre, per megafonia, es llegeix un conte de bona nit. És una activitat també realitzada per voluntaris però al marge del servei de biblioteca.

– **Difusió**

En el moment de l'ingrés, es proporciona al malalt i als seus acompanyants una carpeta amb documentació sobre tots els serveis de l'hospital; a més, sempre hi ha un voluntari que fa l'acollida i els explica el funcionament del centre.

Els matins en què funciona la biblioteca, els voluntaris passen per totes les plantes i per totes les habitacions donant-se a conèixer als qui encara no saben de la seva existència.

Es tracta d'un servei prou difós com perquè tothom en conegui la seva existència i estigui plenament integrat en el funcionament diari de l'hospital.

– **Cooperació**

La cooperació només l'entenen en el context del voluntariat del mateix hospital; és a dir, tots els voluntaris cooperen perquè els serveis funcionin i participen en actuacions concretes quan se'ls demana (tòmbols benèfiques, festivals, concursos, etc.).

No hi ha cooperació bibliotecària amb ningú, ni amb cap altre hospital de l'orde, ni amb la biblioteca pública de referència, ni amb l'aula hospitalària, ni amb la CiberCaixa Hospitalària. En aquests dos darrers casos, malgrat compartir els mateixos usuaris, conviure en espais molt propers i tenir recursos que podrien tenir un rendiment més alt, la cooperació no només no existeix si no que ni tan sols es planteja.

– **Planificació i avaluació**

No se'ls havia ocorregut aquesta possibilitat. Amb el nou sistema informatitzat preveuen poder fer algunes estadístiques sobre el préstec però sense finalitats massa concretes.

DESCRIPCIONS ANTERIORS

Miralda (1934, p. 22)

En alguns hospitals de Barcelona els donatius de llibres no serveixen per a la formació d'una biblioteca, sinó que queden de propietat dels malalts. Passa això a l'Asil-Hospital de Sant Joan de Déu i a l'Asil de Sant Rafael per a nens i nenes escrofulosos, respectivament.

Fedi Molleví (1980)

(vegeu les pàgines 259-262)

Blasco; Blasco; Mut (1992, p. 19-20)

HOSPITAL DE SANT JOAN DE DÉU

A l'hospital infantil de Sant Joan de Déu, funciona un servei regular de biblioteca per oferir als usuaris (tant pel que fa als mateixos pacients com als seus familiars). Vam posar-nos en contacte amb Júlia Dènia, membre del cos de Voluntaris de l'hospital, i va ser ella qui ens va informar de tot.

Segons Júlia, la iniciativa respecte a aquest servei va néixer pràcticament al mateix temps que el Cos de Voluntaris, és a dir, des de la fundació de l'hospital.

El Cos de Voluntaris és un organisme nascut amb finalitats altruistes, la funció del qual consisteix a completar la feina específicament mèdica amb tot allò que estigui relacionat amb

l'atenció humana a pacients i familiars, per aconseguir que la seva estada al centre sigui tan agradable com es pugui.

Aquest Cos l'integren un grup de persones que, de manera desinteressada, ofereixen el seu temps i les seves capacitats per assumir serveis que puguin desenvolupar segons les hores de què disposin.

Un d'aquests serveis és, precisament, el de biblioteca. La biblioteca no està planejada com a un espai on els interns puguin desplaçar-se, perquè és la biblioteca mateixa la que es desplaça. Són els voluntaris que tenen assignada aquesta tasca, cada dilluns, dimecres i divendres, els qui passen per les habitacions de l'hospital i per la clínica maternal, amb un carret amb llibres que ofereixen a pacients i familiars. També són els encarregats del control d'aquests llibres, una vegada fet el préstec.

La bibliotecària professional de la Biblioteca Mèdica de l'hospital va ser qui va donar unes directrius generals al Cos de Voluntaris per tal que poguessin gestionar la tasca de biblioteca. De tota manera, sembla que la persona de la biblioteca encarregada de controlar el servei de préstec, s'ho ha organitzat menys "científicament", però dona molta importància a tot allò que afavoreix l'agilitat i la senzillesa del servei.

Pel que fa a la selecció de llibres, això depèn directament del Cos de Voluntaris. Els criteris que fan servir són els proporcionats pels anys d'experiència i, sobretot, la consideració pels gustos dels usuaris. Hi ha un ampli ventall d'edats (des de nens molt petits fins a joves de 18 anys) i, per tant, s'ha tingut en compte de buscar llibres per a tots.

Sembla que els llibres més demanats pel públic juvenil i els adults que els acompanyen són les novel·les de ciència-ficció, i els preferits dels més petits els Teo o similars.

I com que tota l'estona parlem d'un servei de biblioteca una mica especial, no ens ha de sorprendre que tingui, també, trets singulars. Com ho és el fet que es permeti als lectors que, alguna vegada, s'enduguin el seu llibre preferit a casa.

Però, qui finança els llibres? La gerència de l'hospital adjudica un pressupost determinat al Cos de Voluntaris i, gràcies a una part d'aquests diners, poden reposar i renovar l'oferta literària. Sembla que alguna vegada també han rebut donacions desinteressades per part de les editorials, però no és un fet que es repeteixi sovint.

Carretera de Esplugues, s/n.
Barcelona -34-

ORGANISMO DEL CUAL DEPENDE: Privado.

DIRECTOR MEDICO: Dr. Joaquín Plaza Montero.

TIPO DE HOSPITAL: Quirúrgico y pediátrico de corta y media estancia.

NUMERO APROX. DE CAMAS: 389.

TIPO DE ENFERMOS: Desde lactantes hasta 18 años. Maternal.

BIBLIOTECA MEDICA: Si.

DESCRIPCION DE LA BIBLIOTECA PARA PACIENTES.

BIBLIOTECARIO/A: No.

ENCARGADO/A: No dispone de personal fijo. La llevan 10 ó 12 voluntarios de la Asociación de Voluntarios, quienes tienen fijados unos turnos.

AUXILIARES: No.

HORARIO: El servicio se realiza los lunes, miércoles y viernes, durante los meses de octubre a junio.

UBICACION Y SUPERFICIE DE LA SALA: Realmente no existe sala de lectura. Solamente hay un pequeño local de depósito dónde se colocan los libros que no han sido prestados. Dicho local se halla en el último piso del ala Este del edificio del hospital. Los libros llegan a las habitaciones mediante tres carros que conduce el personal voluntario. La superficie de la sala es de 6 m².

FORMA Y DISPOSICION DE LAS ESTANTERIAS: Existen una serie de estanterías de madera que cubren las paredes del local, de forma rectangular. Dicho local es insuficiente.

CAPACIDAD DE LECTORES: No.

FONDO INICIAL (nº vols.): No se sabe.

FONDO ACTUAL (nº vols.): Disponen aproximadamente de

2.000 volúmenes. Solamente se lleva un registro de altas en una libreta de los libros destinados a adultos.

TIPOLOGIA DEL FONDO: Del número total de volúmenes, existe un 50% dedicados a temas infantiles, predominando la prosa, y el restante 50% lo forman los libros dedicados a las madres: puericultura, psicología infantil, etc.

NUMERO DE TITULOS DE REVISTAS: Existen revistas infantiles que se reciben de forma gratuita o mediante donativos, pero no se lleva ningún control al respecto.

CATALOGOS: Originariamente se elaboró un catálogo alfabético de autores y un catálogo alfabético de materias, pero al no encargarse una persona fija no se han podido mantener al día.

TAREAS TECNICAS: Se sellan todos los libros. Se elaboran unas fichas en el preciso momento de la realización del préstamo, en las que apuntan el nº de habitación, el nombre del lector, los libros prestados -en un máximo de tres- y la fecha en que se realiza el préstamo (ver pag. 110).

Una vez finalizado el recorrido, se anota en una libreta los datos de estas fichas. Detrás de cada título se anotan las siguientes iniciales según convenga: C (cuento), N (novela), NJ (novela juvenil), EA (libros educativos), EE (libros educativos de problemas especiales), EI (libros educativos infantiles). Una vez devuelto un libro determinado, se procede a suprimir con una cruz la anotación de la libreta. Los libros de más uso se forran con plástico transparente. En un principio se redactó una normativa para el personal voluntario. Pero parte de esta normativa no se desarrolla actualmente, (ver págs. 110 B-110C-110D).

PRESTAMO: Es esencialmente la función de la biblioteca. Se realiza mediante carros, en los que se disponen los libros y un cajón en forma de fichero con el número de la planta. En dicho fichero se dejarán las fichas de préstamo antiguo y nuevo (ver páq. 110).

Los libros prestados no tienen un día fijo de devolución, pero se procura llevar un control durante el recorrido. Un hecho agradable es que los libros se entregan con un punto de libro, impreso por la misma institución (ver páq. 110A).

Además de prestarse los libros a las madres y a casi todos los niños, existen dos plantas infantiles que presentan una serie de precauciones a tener en cuenta: los niños con problemas infecciosos están en una planta que no recibe el servicio de biblioteca, pero si alguno lo solicita se le presta el libro deseado teniendo la precaución de que éste no vuelva a la biblioteca. Estos libros una vez consultados se quedan. En caso contrario existen los niños con problemas de incompatibilidad; esta planta tampoco dispone de un servicio fijo de biblioteca, pero si lo solicitan se les facilita el préstamo, no sin antes pasar los libros por el autoclave para proceder a su total esterilización.

MOVIMIENTO DE LA SALA DE LECTURA: No.

MOVIMIENTO DEL PRESTAMO: En 1978 fué de 5.493 volúmenes prestados, sin contar las revistas de las que no se lleva ninguna clase de control. El total de lectores en 1978 fué de 3.528.

ADQUISICIONES ANUALES Y FINANCIACION: El hospital asigna 3.000 ptas. mensuales para adquisición de fondo y otros gastos como material de biblioteca, pero no se desembolsa todo el presupuesto debido a la falta de espacio.

Además se reciben a menudo donativos de niños que han conocido la biblioteca durante su internamiento.

Se debe destacar que a pesar de estos ingresos se pierden diariamente dos o tres libros en las plantas infantiles, y a razón de dos o tres al año en la clínica maternal.

¿SE ORGANIZAN SESIONES DE BIBLIOTERAPIA?: No.

¿SE ORGANIZAN OTROS ACTOS, EXPOSICIONES Y CONFERENCIAS?:
No.

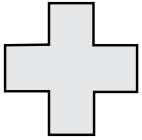
PERSPECTIVAS FUTURAS: Existe mucho interés en que hubiera una pequeña sala de lectura para todos aquellos niños minusválidos que permanecen en el hospital durante una temporada para hacer ejercicios de rehabilitación. El problema que se les presenta para poder llevar a cabo este proyecto, es el de espacio.

NOMBRE Y APELLIDOS DEL INFORMADOR: Sra. María Palet.

FUNCION QUE DESEMPEÑA EN EL HOSPITAL: Asistente Social y supervisora de la biblioteca.

nº hab. 36
Javier GARCIA PEREZ
1) Jugando a recortar.
2) Superman.
3) Teo va amb tren
16 - Mayo - 1979

1: Se refiere a incompatibilidad inmunológica.

HOSPITAL DEL MAR (Barcelona, Barcelonès)

<http://www.imasbcn.com/hospitals/hospital-del-mar/index.html>

- Biblioteca especialitzada en medicina
- Biblioteca per a pacients (una per a adults i una per a infants) gestionada per voluntaris

- ✓ 499 llits (Hospital del Mar i Hospital de l'Esperança)
- ✓ 7,4 dies d'estada mitjana hospitalària (Hospital del Mar i Hospital de l'Esperança)
- ✓ Forma part de l'IMAS⁷
- ✓ Inaugurat el 1905. El 2008 s'inicia una ampliació que es preveu acabar el 2017
- ✓ Hospital terciari i de referència per als districtes marítims de Barcelona
- ✓ Pediatria
- ✓ Biblioteca especialitzada en medicina (de recerca i universitària)
- ✓ Informació sobre *Drets i deures dels ciutadans en relació amb la salut i l'atenció sanitària*, tenen un *Codi ètic de l'IMAS* que també contempla el dret a la informació
- ✓ Disposen de recursos en línia molt divulgatius sobre informació relacionada amb la salut i les malalties (Informació d'Educació Sanitària). A la secció de recerca hi ha enllaços a informació altament especialitzada i adreçada als professionals de la salut
- ✓ Biblioteca per a pacients gestionada per voluntaris de diferents associacions
- ✓ Aula hospitalària (1998) i CiberCaixa Hospitalària
- ✓ Informadora primera: personal del Servei d'Atenció a l'Usuari
- ✓ Informadora segona: [redacted], coordinadora dels voluntaris i responsable última de la biblioteca per a pacients
- ✓ Fedi Molleví (1980): no disposen de biblioteca per a pacients però sí de biblioteca mèdica. Blasco; Blasco; Mut (1992): esmenten un servei mínim de biblioteca per a pacients infantils. Blas Àgueda (2000): cita la Biblioteca Xavier Benguerel com a coordinadora d'una biblioteca per a pacients⁸

BIBLIOTECA BARCELONETA – LA FRATERNITAT (Barcelona: Districte 1 – Ciutat Vella, Barcelonès)

<http://www.diba.cat/biblioteques/agda/biblioteques/Biblioview.asp?ordre=A&Bib=7034839>

<http://w3.bcn.es/V51/Home/V51HomeLinkPl/0,3989,526633668,00.html>

- ✓ Biblioteca local
- ✓ Inaugurada el 2001
- ✓ 34.004 documents
- ✓ 836 m²
- ✓ 2 bibliotecaris, 4 tècnics auxiliars, 1 subaltern
- ✓ 38h 30' setmanals
- ✓ Servei de préstec a domicili
- ✓ Informadora: [redacted], directora

⁷ L'IMAS (Institut Municipal d'Assistència Sanitària) és un organisme que gestiona els dispositius assistencials de l'Ajuntament de Barcelona que inclouen l'Hospital del Mar i l'Hospital de l'Esperança, entre altres. És per aquesta raó que determinades dades no estan sempre desglossades.

⁸ Blas Àgueda no indica si el servei és amb aquest hospital però si tenim en compte la data d'inauguració de la Biblioteca Barceloneta – La Fraternitat, l'any 2001, es pot deduir que, en efecte, es referia a l'Hospital del Mar.

BIBLIOTECA SANT PAU I SANTA CREU (Barcelona: Districte 1 – Ciutat Vella, Barcelonès) ⁹

<http://www.diba.es/biblioteques/agda/biblioteques/BiblioView.asp?Bib=2327>; <http://w3.bcn.es/V51/Home/V51HomeLinkPl/0,3989,171935332,00.html>

- ✓ Biblioteca central de districte
- ✓ La biblioteca Infantil Santa Creu i la juvenil Sant Pau es crearen separatament els anys 1940 i 1941 respectivament. El 1970 la biblioteca Sant Pau es traslladà al recinte actual i el 1975 ho feu la biblioteca Santa Creu. Des de 1997 és una sola biblioteca. Des de maig de 2009 fins a abril de 2010 romangué tancada per reformes
- ✓ 53.747 documents
- ✓ 950 m²
- ✓ 3 bibliotecaris, 4 tècnics auxiliars
- ✓ 37h setmanals
- ✓ Servei de préstec a domicili
- ✓ Directora: [REDACTED]

BIBLIOTECA XAVIER BENGUEREL (Barcelona: Districte 10 – Sant Martí, Barcelonès)¹⁰

<http://www.diba.es/biblioteques/agda/biblioteques/Biblioview.asp?ordre=A&Bib=2328>

<http://w3.bcn.es/V51/Home/V51HomeLinkPl/0,3989,171936917,00.html>

- ✓ Biblioteca central de districte
- ✓ Inaugurada el 1995
- ✓ 86.545 documents
- ✓ 1.960 m²
- ✓ 5 bibliotecaris, 7 tècnics auxiliars, 2 subalterns
- ✓ 58h setmanals
- ✓ Servei de préstec a domicili
- ✓ Servei de préstec a institucions
- ✓ Serveis a presons
- ✓ Informadora: una bibliotecària

HOSPITAL: ENTREVISTA

Personal del Servei d'Atenció a l'Usuari ens informà de l'existència d'una biblioteca especialitzada en medicina. En relació amb la biblioteca per a pacients, ens adreçà a [REDACTED], responsable del servei bibliotecari en tant que coordinadora de voluntaris.

[REDACTED] ens explicà que la biblioteca per a pacients és un servei mínim que funciona per la inèrcia del temps i perquè hi ha uns voluntaris que n'assumeixen tota la gestió. Es tracta de servir llibres a aquells malalts que els sol·liciten als voluntaris que els fan acompanyament. L'experiència els ha demostrat que els bons lectors ja es porten ells mateixos els llibres de casa i no

⁹ Aquesta és la biblioteca central del districte que ha de donar els serveis que la biblioteca pública local del districte més propera a l'hospital no pot assumir.

¹⁰ Aquesta biblioteca tot i que pertany al districte de Sant Martí, és la més propera físicament a l'hospital.

tenen necessitat d'una biblioteca; a més, com que l'estada a l'hospital sol ser breu, els pacients no acostumen a trobar-se en massa bones condicions físiques com per llegir. La situació canvia, ens comentà, en el context socio sanitari perquè la mitjana d'estada és molt més alta.¹¹

La informadora ens digué que a les sales d'espera de l'hospital disposen de diaris i revistes que tenen molta demanda per part de malalts i familiars i acompanyants però es tracta d'un servei al marge de la biblioteca. Reconeugué que era una molt bona idea perquè és el tipus de lectura més adequada a la circumstància i al context.

Més endavant, consultant altres fonts vam poder comprovar que la descripció de la biblioteca per a pacients que ens havien fet es corresponia exclusivament a la biblioteca d'adults ja que l'Hospital del Mar compta amb un servei de pediatria amb una aula hospitalària i una CiberCaixa Hospitalària. L'entrevista posterior amb la directora de la Biblioteca Barceloneta – La Fraternitat ens confirmà l'existència d'una biblioteca infantil gestionada per la mestra de l'aula hospitalària.

BIBLIOTECA PÚBLICA (Biblioteca Barceloneta – La Fraternitat): ENTREVISTA

La directora, [REDACTED], ens explicà que quan obriren les portes de la biblioteca el 2001, per tal d'integrar-se millor al barri, visitaren l'Hospital del Mar. Eren conscients de ser una biblioteca de barri, amb uns recursos molt concrets, i que la col·laboració amb un hospital de grans dimensions havia de ser, per força, limitada però possible (recordem que l'Hospital del Mar és l'hospital de referència per als districtes marítims de Barcelona però és d'alta especialització per a ciutadans procedents de tota Catalunya). Iniciaren els contactes amb la biblioteca infantil de l'hospital, gestionada per una mestra, i en resultà una relació fluida per totes dues bandes però que no es consolidà en cap projecte concret, no per falta de voluntat si no de temps i de disponibilitat per part de la mestra. En aquest cas, la mestra de l'hospital no només havia de fer la seva tasca docent i gestionar la biblioteca infantil sinó que a més l'havien integrada a l'equip mèdic i participava en múltiples reunions i això reduïa molt la seva disponibilitat. D'aquest contacte en quedà una coneixença mútua que pot servir si en un determinat moment hi hagués una necessitat concreta, i a la biblioteca infantil de l'hospital hi ha sempre tríptics i punts de llibre de la biblioteca pública. Es va plantejar un possible projecte relacionat amb els infants del barri que estiguessin hospitalitzats però tampoc no es materialitzà.

Com a servei al barri han establert contactes amb el CAP recentment (hi ha hagut un canvi d'organització i de personal que ha possibilitat aquesta acció conjunta) i estant intentant dinamitzar les sales d'espera amb lectures (sobretot les de pediatria). Ni el CAP ni la mateixa biblioteca pública tenen capacitat per a projectes de més envergadura.

¹¹ Només disposem de les dades de la Memòria del 2006 per a aquesta qüestió però l'estada mitjana dels pacients del centre socio sanitari del consorci era de 125 dies enfront del 7,3 de l'hospital d'aguts (Hospital del Mar i Hospital de l'Esperança alhora).

BIBLIOTECA PÚBLICA (Biblioteca Sant Pau i Santa Creu)

La biblioteca central del districte romangué tancada per reformes des de maig de 2009 fins a abril de 2010, és a dir, durant el període en què es realitzà el treball de camp. Val a dir que ni abans del tancament ni després ha realitzat cap tipus de projecte amb l'Hospital del Mar. Sí que realitzen el servei de préstec a domicili.

BIBLIOTECA PÚBLICA (Biblioteca Xavier Benguerel): ENTREVISTA

La bibliotecària que ens informà ens digué que en aquests moments la Biblioteca Xavier Benguerel no fa cap servei a l'hospital i que la biblioteca per a pacients, ara per ara, no es contempla.¹² En relació amb el préstec a domicili els resultats són força bons.

DESCRIPCIÓ DE LA BIBLIOTECA PER A PACIENTS

La biblioteca que descrivim a continuació és la biblioteca per a adults.¹³

– Funcions

No es plantejà directament aquesta pregunta però, donada la naturalesa dels llibres que ofereixen (d'evasió tots i mai temàtiques mèdiques o relacionades amb la salut), podríem afirmar que la principal funció de la biblioteca per a pacients és proporcionar entreteniment als malalts. En cap moment es preveu una altra possibilitat.

– Estructura organitzativa

La biblioteca depèn del Servei d'Atenció a l'Usuari en tant que la coordinadora dels voluntaris en forma part. Ara bé, es tracta d'un servei completament al marge de l'estructura hospitalària.

– Usuaris

Els usuaris són, essencialment, els malalts hospitalitzats.

– Finançament

No en tenen.

– Personal

L'Hospital del Mar, com l'Hospital de l'Esperança, no compta amb voluntariat propi sinó que els seus voluntaris són de procedències i perfils prou diversos (actualment són voluntaris que pertanyen a tres associacions diferents). La funció d'aquest voluntariat és acompanyar el malalt en tot el que necessiti (donar-li conversa o fer-li petits serveis); en el cas que demani lectura, els voluntaris la hi proporcionen (si ho sol·licita en un moment en què no hi ha cap voluntari a prop, les infermeres els fan arribar l'avis). Hi ha voluntaris totes les tardes.

¹² Recordem que des del punt de vista de la divisió territorial, l'Hospital del Mar forma part del Districte de Ciutat Vella i no del de Sant Martí i, per tant, entra dins la lògica de les seves atribucions no haver d'establir una col·laboració amb l'hospital tot i la seva proximitat física. A més, segons el *Mapa de Lectura Pública de Catalunya* (2008), una de les prioritats per al districte de Sant Martí és *construir un nou equipament per a la Biblioteca Xavier Benguerel*. (p. 132).

¹³ No vam poder contactar amb la biblioteca infantil i no tenim més informació que la que ja hem esmentat anteriorment. Amb tot, probablement el seu funcionament no difereix massa del que es fa en altres hospitals pediàtrics amb escola (vegeu, per exemple, la descripció de la biblioteca infantil de l'Hospital de Sabadell).

– **Equipament**

La biblioteca per a pacients no compta ni amb espai propi amb punts de lectura ni amb un carro per passar per les habitacions. Els han cedit un petit despatx a on poden desar els llibres.

– **Col·lecció**

El fons està constituït per, aproximadament, un miler de llibres. Només hi ha documents en paper (els altres suports no hi tenen cabuda).

En relació amb l'adquisició de documents, sempre es fa per donació.

– **Serveis**

Només es fa préstec i és sempre a demanda del pacient. Es prioritza l'acompanyament al malalt.

Utilitzen un full de registre per al préstec però es perden molts exemplars perquè el control i seguiment és mínim.

– **Difusió**

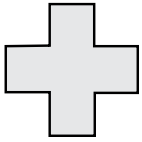
A la guia d'hospitalització que es dona en el moment de l'ingrés hi ha una referència explícita a la biblioteca per a pacients, sense especificar a qui va adreçada, si a adults o a infants.

DESCRIPCIONS ANTERIORS

Blasco; Blasco; Mut (1992, p. 21)

HOSPITAL NTRA. SRA. DEL MAR

Parlàrem amb la Merche Bruguera, supervisora de l'Àrea de Pediatria. Ens va dir que tenen un espai que els serveix de ludoteca i de minibiblioteca. Els llibres que hi tenen procedeixen de donacions, perquè l'hospital no té pressupost per a llibres.

HOSPITAL PLATÓ (Barcelona, Barcelonès)

<http://www.hospitalplato.com/>

- Biblioteca especialitzada en medicina
- Biblioteca per a pacients gestionada per voluntaris, en procés de creació

- ✓ 161 llits
- ✓ 2,53 dies d'esta mitjana hospitalària¹⁴
- ✓ Fundat el 1925
- ✓ Biblioteca especialitzada en medicina
- ✓ Biblioteca per a pacients gestionada per voluntaris en procés de creació (inauguració prevista pel desembre de 2009)
- ✓ Informació sobre *Drets i deures dels ciutadans en relació amb la salut i l'atenció sanitària*, tenen un *Manual d'ètica institucional* que contempla el dret a la informació
- ✓ Informadora primera: personal del Servei d'Atenció al Client
- ✓ Informadora segona: personal de Direcció
- ✓ Fedi Molleví (1980): no disposen ni de biblioteca per a pacients ni de biblioteca mèdica

BIBLIOTECA CLARÀ (Barcelona: Districte 5 – Sarrià-Sant Gervasi, Barcelonès)

<http://www.diba.es/biblioteques/agda/biblioteques/Biblioview.asp?ordre=A&Bib=2380>

<http://w3.bcn.es/V51/Home/V51HomeLinkPl/0,3989,171934017,00.html>

- ✓ Biblioteca local
- ✓ Inaugurada el 2000
- ✓ 42.155 documents
- ✓ 762 m²
- ✓ 2 bibliotecaris, 3 tècnics auxiliars, 1 subaltern
- ✓ 37h setmanals
- ✓ Servei de préstec i lectura a domicili
- ✓ Informadora: [redacted], directora

HOSPITAL: ENTREVISTA

La informadora del Servei d'Atenció al Client ens informà, amb molta il·lusió, que estan preparant una biblioteca per a pacients que preveuen inaugurar el desembre de 2009. No ens en va donar massa detalls perquè es tractava d'un projecte que encara no estava en funcionament. Ens digué que hi hauria un petit espai físic amb unes prestatgeries amb llibres per a aquells malalts que s'hi poguessin desplaçar; a més, els voluntaris de l'hospital també passarien per les habitacions oferint lectura.

En relació amb la biblioteca especialitzada en medicina, ens n'informà una persona de Direcció. Disposen d'una petita biblioteca gestionada per personal no bibliotecari.

¹⁴ Dades del 2007.

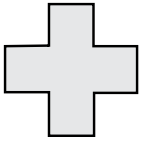
BIBLIOTECA PÚBLICA: ENTREVISTA

La directora de la biblioteca, [REDACTED], ens comentà que ara per ara no han pensat cap actuació concreta en relació amb les biblioteques per a pacients tot i que són conscients que és una qüestió que tenen pendent perquè estan envoltats d'hospitals i clíniques. Actualment, el districte de Sarrià-Sant Gervasi és un dels més necessitats de creació d'infraestructures bibliotecàries de la ciutat de Barcelona i això ho pateixen cada dia.¹⁵ Sembla ser que el 2013 es construirà la central del districte però mentrestant, la Biblioteca Clarà funciona com a biblioteca de referència.

Realitzen un important servei de préstec i lectura a domicili ajudats per una vintena de voluntaris que se senten molt implicats i hi col·laboren activament; la biblioteca pública, per la seva part, els ofereix formació i procura sempre que els seus usuaris estiguin prop dels domicilis dels voluntaris per facilitar-los la feina. Habitualment es tracta de casos de malalties llargues i de persones amb mobilitat reduïda.

També col·laboren amb un centre de salut mental del districte amb qui han signat un conveni.

¹⁵ Segons el *Mapa de lectura pública de Catalunya* (2008), les prioritats per al districte de Sarrià-Sant Gervasi són *crear i construir la biblioteca central de districte. Crear i construir 2 biblioteques locals que completen l'estructura del districte de Sarrià-Sant Gervasi*. (p. 131). A falta d'una biblioteca central de districte la Biblioteca Clarà se la considera una biblioteca de referència.

HOSPITAL DE L'ESPERANÇA (Barcelona, Barcelonès)

<http://www.imasbcn.com/hospitals/hospital-esperan/index.html>

- Biblioteca especialitzada en medicina
- Biblioteca per a pacients gestionada pel servei religiós i els voluntaris

- ✓ 499 llits (Hospital de l'Esperança i Hospital del Mar)
- ✓ 7,4 dies d'estada mitjana hospitalària (Hospital de l'Esperança i Hospital del Mar)
- ✓ Forma part de l'IMAS¹⁶
- ✓ Fundat el 1933
- ✓ Biblioteca especialitzada en medicina molt petita perquè el servei està centralitzat a l'Hospital del Mar
- ✓ Informació sobre *Drets i deures dels ciutadans en relació amb la salut i l'atenció sanitària*, tenen un *Codi ètic de l'IMAS* que també contempla el dret a la informació
- ✓ Disposen de recursos en línia molt divulgatius sobre informació relacionada amb la salut i les malalties (Informació d'Educació Sanitària)
- ✓ Biblioteca per a pacients gestionada pel servei religiós i els voluntaris
- ✓ Informadora primera: personal del Servei d'Atenció a l'Usuari
- ✓ Informadora segona: [REDACTED], cap del Servei d'Atenció a l'Usuari i coordinadora dels voluntaris
- ✓ Fedi Molleví (1980): indica que estan preparant una biblioteca per a pacients i que sí disposen de biblioteca mèdica¹⁷ Blasco; Blasco; Mut (1992): confirmen que no tenen biblioteca per a pacients perquè hi ha pocs nens hospitalitzats

BIBLIOTECA JAUME FUSTER (Barcelona: Districte 6 – Gràcia, Barcelonès)

<http://www.diba.es/biblioteques/agda/biblioteques/Biblioview.asp?ordre=A&Bib=7034856>

http://w3.bcn.es/V51/Home/V51HomeLinkPl/0,3989,99468069_99472061_1,00.html

- ✓ Biblioteca central de districte
- ✓ Inaugurada el 2005
- ✓ 78.134 documents
- ✓ 5.363 m²
- ✓ 6 bibliotecaris, 11 tècnics auxiliars, 2 subalterns
- ✓ 65h setmanals
- ✓ Servei de préstec a domicili
- ✓ Informadora: una bibliotecària

¹⁶ L'IMAS (Institut Municipal d'Assistència Sanitària) és un organisme que gestiona *els dispositius assistencials de l'Ajuntament de Barcelona* que inclouen l'Hospital de l'Esperança i l'Hospital del Mar, entre altres. És per aquesta raó que determinades dades no estan sempre desglossades.

¹⁷ *La biblioteca mèdica se halla actualmente en estado de reestructuración en cuanto a local y fondo. Dentro de esta reestructuración se destinará una parte del local de la biblioteca médica para ubicar una biblioteca para pacientes hospitalizados.* (p. 83).

HOSPITAL: ENTREVISTA

Vam contactar amb el Servei d'Atenció a l'Usuari i ens van confirmar l'existència d'una biblioteca per a pacients i una de mèdica. En relació amb la biblioteca mèdica, disposen d'un servei mínim ja que és a l'Hospital del Mar a on es centralitza la biblioteca docent i de recerca. Pel que fa a la biblioteca per a pacients, ens recomanaren parlar amb la cap del Servei d'Atenció a l'Usuari, [REDACTED], perquè és també la coordinadora dels voluntaris i assumeix, en part, el control de la biblioteca.

En un primer contacte telefònic breu, ens digué que la seva biblioteca per a pacients funcionava des del 2007, estava gestionada per voluntaris i el servei religiós de l'hospital, i que es tractava d'un "servei senzill però efectiu". En una segona trucada va poder-nos descriure el servei amb una mica més de detall.

La cap del Servei d'Atenció a l'Usuari fa només tres anys que treballa a l'hospital però anteriorment ho havia fet a l'Hospital del Mar; ens va confirmar que allà també tenien una petita biblioteca per a pacients.

BIBLIOTECA PÚBLICA: ENTREVISTA

La bibliotecària amb qui vam parlar ens explicà que hi havia hagut algun tipus de servei bibliotecari per als pacients de l'Hospital de l'Esperança ja fa un temps (no va especificar quant però no pot pas ser massa enllà si tenim en compte que la Biblioteca Jaume Fuster es va inaugurar l'any 2005), però que a dia d'avui no es feia res en aquest sentit.

Actualment, la biblioteca ofereix préstec a domicili i també un servei de préstec i de lectura setmanal en una residència geriàtrica, amb un voluntari. No semblava pas que la biblioteca per a pacients fos un tema prioritari.

DESCRIPCIÓ DE LA BIBLIOTECA PER A PACIENTS

– Funcions

No es plantejà directament aquesta qüestió però donada la naturalesa dels llibres que ofereixen (ficció, sobretot), podríem afirmar que la principal funció de la biblioteca per a pacients és proporcionar entreteniment als malalts.

– Estructura organitzativa

La biblioteca depèn del Servei d'Atenció a l'Usuari en tant que la cap del Servei és també la coordinadora dels voluntaris que col·laboren amb l'hospital. Ara bé, es tracta d'un servei, que no forma part realment de l'estructura de l'hospital i, per tant, no apareix en el seu organigrama.

– Usuaris

Els usuaris són, essencialment, els malalts hospitalitzats. Amb tot, és important remarcar que les principals demandes provenen no de l'hospital d'aguts (objecte del nostre estudi) si no de l'hospital sociosanitari. En aquest sentit, se'ns informà que l'estada mitjana hospitalària dels centres sociosanitaris de l'IMAS (inclou l'Hospital del Mar i el Centre Fòrum) és de 34,1 dies per al 2008.

És oportú tenir en compte que l'Hospital de l'Esperança està especialitzat en el tractament quirúrgic de les patologies osteoarticular i crònic-degeneratives de l'aparell locomotor, cosa que pot tenir una certa incidència en l'estada mitjana de molts dels seus pacients.

Segons les estadístiques elaborades a partir del préstec, a l'any 2007 (s'inicia el servei) hi hagué 44 usuaris, mentre que a l'any 2008 en foren 127. Aquest creixement tan espectacular respon, sobretot, a la voluntat de potenciar més la biblioteca però, sobretot, al major nombre de voluntaris disponibles.

– **Finançament**

No en tenen.

– **Personal**

Una monja, [REDACTED], és qui coordina la biblioteca per a pacients. Una de les seves principals funcions és el control dels llibres (préstecs i retorns).

L'Hospital de l'Esperança, com l'Hospital del Mar, no compta amb voluntariat propi sinó que els seus voluntaris són de procedències i perfils prou diversos (actualment compten amb dues infermeres prejubilades, tres voluntaris de l'Oncolliga, tres de la Creu Roja i tres d'una altra associació). La funció d'aquest voluntariat és acompanyar al malalt en tot el que necessiti. Tant els voluntaris com els membres de la comunitat religiosa que col·labora amb l'hospital fan rondes per les diferents plantes i si els malalts demanen llibres els en proporcionen.

– **Equipament**

La biblioteca per a pacients no compta amb un espai propi. Té algunes prestatgeries amb llibres que els voluntaris duen als malalts quan els demanen.

– **Col·lecció**

El fons està format exclusivament per llibres i no es preveu incorporar altres tipus de suports.

El fons, a data de 31 de desembre de 2008, era de 851 documents.

Predomina la ficció però també hi ha alguns llibres d'història, biografies, viatges, etc.

En relació amb l'adquisició de documents, sempre es fa per donació.

Han elaborat un inventari de tots els títols disponibles. A cada planta de l'hospital hi ha un exemplar d'aquest inventari en forma de dossier perquè qui ho vulgui el pugui consultar i demanar el llibre que més li agradi.

– **Serveis**

Només es fa préstec però no està plantejat com un servei visible i continuat sinó que funciona segons la demanda dels malalts. Els voluntaris posen un accent més fort a l'acompanyament que no pas a la difusió de la biblioteca (i al préstec) entre els malalts.

Per facilitar la tria dels llibres, es proporciona als malalts un dossier que conté l'inventari de tots els títols disponibles a la biblioteca.

El seguiment del préstec és molt rigorós per tal de garantir que no desapareguin llibres. Aquest control els permet, a més, donar unes mínimes dades estadístiques que s'incorporen

a la memòria de l'hospital. De moment només ens han pogut proporcionar dades relatives al nombre de lectors però no al nombre de préstecs.

– **Difusió**

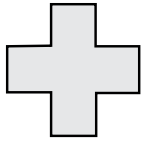
Ara per ara no hi ha una difusió visible la biblioteca per a pacients a través dels mitjans habituals com són el web de l'hospital i la Guia d'hospitalització que es dóna als malalts en el moment de l'ingrés. Les raons poden ser, entre altres, el fet de tractar-se d'un servei encara en vies de consolidació.

DESCRIPCIONS ANTERIORS

Blasco; Blasco; Mut (1992, p. 20)

HOSPITAL NTRA. SRA. DE L'ESPERANÇA

Ens vam posar en contacte amb l'Àrea de Pediatria. Tenen molt pocs nens hospitalitzats. Hi acostumen a romandre vint-i-quatre hores. A vegades, la mateixa gent de l'àrea és qui porta algun llibre.

HOSPITAL DOS DE MAIG ¹⁸ (Barcelona, Barcelonès)

http://www.sanitatintegral.org/csi/centres/hospital_dos_de_maig

- Biblioteca especialitzada en medicina

- ✓ 214 llits
- ✓ 5,7 dies d'estada mitjana hospitalària¹⁹
- ✓ Forma part del Consorci Sanitari Integral²⁰
- ✓ Inaugurat el 1923
- ✓ Biblioteca especialitzada en medicina
- ✓ No hi ha informació sobre *Drets i deures dels ciutadans en relació amb la salut i l'atenció sanitària* però tenen un *Pla d'ètica institucional* que contempla el dret a la informació
- ✓ No hi ha biblioteca per a pacients
- ✓ Informadora primera: personal de la centraleta
- ✓ Informadora segona: responsable de la biblioteca mèdica
- ✓ Informadora tercera: personal del Servei d'Atenció a l'Usuari
- ✓ Fedi Molleví (1980): no disposen de biblioteca per a pacients però sí de biblioteca mèdica

BIBLIOTECA SAGRADA FAMÍLIA (Barcelona: Districte 2 – Eixample, Barcelonès)

<http://www.diba.es/biblioteques/agda/biblioteques/Biblioview.asp?ordre=A&Bib=7034870>

<http://w3.bcn.es/V51/Home/V51HomeLinkPl/0,3989,526653874,00.html>

- ✓ Biblioteca central de districte
- ✓ Inaugurada el 2007
- ✓ 57.718 documents
- ✓ 2.641 m²
- ✓ 6 bibliotecaris, 11 tècnics auxiliars, 2 subalterns
- ✓ 60h setmanals
- ✓ S'està treballant en la creació d'un Servei de préstec a domicili
- ✓ Informadora: una bibliotecària

¹⁸ Aquest hospital es troba just en el carrer que fa de frontera entre el Districte 2 – Eixample i el Districte 10 – Sant Martí. Per aquesta raó, apareixen les dues biblioteques centrals de districte. Val a dir que la Biblioteca Sagrada Família de l'Eixample és la més propera físicament a l'hospital.

¹⁹ Dades del 2007.

²⁰ El Consorci Sanitari Integral és un *ens públic de serveis sanitaris i socials que va néixer l'any 2000 assumint els antics hospitals de la Creu Roja a la província de Barcelona*; l'Hospital General de l'Hospitalet també en forma part. <http://www.sanitatintegral.org/csi/qui_som/presentacio>. [Consulta: 24/02/2011].

BIBLIOTECA XAVIER BENGUEREL (Barcelona: Districte 10 – Sant Martí, Barcelonès)

<http://www.diba.es/biblioteques/agda/biblioteques/Biblioview.asp?ordre=A&Bib=2328>

<http://w3.bcn.es/V51/Home/V51HomeLinkPl/0,3989,171936917,00.html>

- ✓ Biblioteca central de districte
- ✓ Inaugurada el 1995
- ✓ 86.545 documents
- ✓ 1.960 m²
- ✓ 5 bibliotecaris, 7 tècnics auxiliars, 2 subalterns
- ✓ 58h setmanals
- ✓ Servei de préstec a domicili
- ✓ Servei de préstec a institucions
- ✓ Serveis a presons
- ✓ Informadora: una bibliotecària

HOSPITAL: ENTREVISTA

Al web de l'hospital no hi ha cap indicació de si existeix algun tipus de servei d'atenció a l'usuari i, per tant, vam telefonar a l'únic número de contacte que hi havia. La persona que ens va atendre no entenia el que li estàvem demanant i com que va entendre la paraula biblioteca va passar la trucada a la biblioteca mèdica. La persona responsable que ens va contestar ens digué que es tractava d'una petita biblioteca especialitzada i que ella no era pas bibliotecària, només feia petites tasques de manteniment. Desconeixia si existia una biblioteca per a pacients però ens passà la trucada a Atenció a l'Usuari.

La persona que ens va atendre a Atenció a l'Usuari ens explicà que a la planta principal de l'hospital disposen del que en diuen "El Racó de Llibres". Es tracta d'una prestatgeria amb uns quants llibres procedents de donacions tant del personal de l'hospital com dels mateixos malalts quan marxen. Fa temps hi havia hagut una voluntària (coordinada pel servei d'Atenció a l'Usuari) que s'encarregava de folrar i segellar els llibres amb la indicació que pertanyien a l'hospital; també passava per les diferents plantes repartint llibres i recollint-los. En el moment que la voluntària marxà el servei s'acabà. Actualment la prestatgeria continua al mateix lloc i hi ha uns quants llibres però ningú no en fa cap tipus de seguiment o control perquè no disposen de cap voluntari i perquè el servei d'Atenció a l'Usuari no té prou temps per dedicar-s'hi. Qui vol agafa un llibre, i l'ús que en faci i si el torna o no ja queda sota la seva responsabilitat.

L'Hospital Dos de Maig està pendent d'un trasllat a finals de l'any 2009 cap al nou Hospital de Sant Joan Despí Moisès Broggi.²¹ Inicialment es volia tancar l'Hospital Dos de Maig però finalment el CatSalut decidí que tots dos eren necessaris. Vam preguntar a la nostra interlocutora d'Atenció a l'Usuari si al nou hospital està previst algun servei bibliotecari per als pacients de la naturalesa que sigui però ho desconeixia.

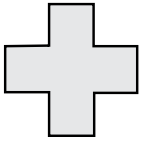
²¹ Vegeu Hospital de Sant Joan Despí Moisès Broggi: <http://www.csi.cat/csi/centres/hospital_sant_joan_despi_moisès_broggi>. Fou inaugurat l'1 de febrer de 2010.

BIBLIOTECA PÚBLICA (Biblioteca Sagrada Família): ENTREVISTA

La informadora, una bibliotecària, ens explicà que només feia dos anys que havia començat a funcionar la Biblioteca Sagrada Família i encara no havien tingut temps de plantejar un servei de biblioteca per a pacients. Ara per ara estan preparant el servei de préstec a domicili que s'iniciarà d'aquí a poc i del qual se n'encarregaran una bibliotecària i una auxiliar.

BIBLIOTECA PÚBLICA (Biblioteca Xavier Benguerel): ENTREVISTA

Vegeu Hospital del Mar.

FUNDACIÓ PUIGVERT / IUNA

[Institut d'Urologia, Nefrologia i Andrologia] (Barcelona, Barcelonès)

<http://www.fundacio-puigvert.es/esp/index.htm>

- Biblioteca especialitzada en medicina

- ✓ Fundada el 1961
- ✓ *Centro hospitalario de referencia para la alta especialización*
- ✓ No hi ha informació sobre *Drets i deures dels ciutadans en relació amb la salut i l'atenció sanitària* però tenen un *Código ético institucional* en el qual es contempla el dret a la informació dels malalts
- ✓ Biblioteca especialitzada en medicina (de recerca i universitària)
- ✓ No hi ha biblioteca per a pacients
- ✓ Informadora: bibliotecària de la biblioteca especialitzada en medicina
- ✓ Fedi Molleví (1980): no disposen de biblioteca per a pacients però sí de biblioteca mèdica

**BIBLIOTECA GUINARDÓ – MERCÈ RODOREDA de
Barcelona (Barcelona: Districte 7: Horta - Guinardó, Barcelonès)**

<http://www.diba.cat/biblioteques/agda/biblioteques/Biblioview.asp?ordre=A&Bib=2377>

http://w3.bcn.es/V51/Home/V51HomeLinkPl/0,3989,99468012_99472155_1,00.html

- ✓ Biblioteca central de districte
- ✓ Inaugurada el 1999
- ✓ 73.082 documents
- ✓ 2.060 m²
- ✓ 5 bibliotecaris, 8 tècnics auxiliars, 2 subalterns
- ✓ 55h setmanals
- ✓ Informadora: una bibliotecària

**BIBLIOTECA SAGRADA FAMÍLIA
(Barcelona: Districte 2 – Eixample, Barcelonès)²²**

<http://www.diba.es/biblioteques/agda/biblioteques/Biblioview.asp?ordre=A&Bib=7034870>

<http://w3.bcn.es/V51/Home/V51HomeLinkPl/0,3989,526653874,00.html>

- ✓ Biblioteca central de districte
- ✓ Inaugurada el 2007
- ✓ 57.718 documents
- ✓ 2.641 m²
- ✓ 6 bibliotecaris, 11 tècnics auxiliars, 2 subalterns
- ✓ 60h setmanals
- ✓ S'està treballant en la creació d'un Servei de préstec a domicili
- ✓ Informadora: una bibliotecària

²² Aquesta biblioteca, tot i no pertànyer al mateix districte de l'hospital, és troba molt propera físicament i és per aquesta raó que també es tingué en compte.

HOSPITAL: ENTREVISTA

Al web de l'hospital no hi ha cap indicació de si existeix algun tipus de servei d'atenció a l'usuari i, per tant, vam telefonar a l'únic número de contacte que hi havia. La persona que ens va atendre no entenia el que li estàvem demanant i com que va sentir la paraula biblioteca va passar la trucada a la biblioteca mèdica. La persona responsable que ens va atendre ens va confirmar que no hi havia cap biblioteca per a pacients. Aprofitant l'avinentsa vam preguntar si ells proporcionaven informació als pacients sobre les malalties si ho sol·licitaven; ho van trobar extemporani.

Contràriament al que pot semblar el to general del web, s'ofereix molt poca informació concreta sobre l'entitat. No hi ha cap memòria disponible, no s'indica en cap lloc el nombre de llits o la durada mitjana de l'hospitalització. Reconeix un vincle amb el veí Hospital de Sant Pau però deixa ben clar que es tracta d'entitats jurídiques independents.

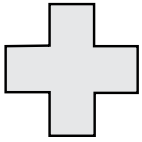
BIBLIOTECA PÚBLICA (Biblioteca Guinardó – Mercè Rodoreda): ENTREVISTA

La informadora, una bibliotecària, va confirmar que mai no havien fet cap proposta de biblioteca per a pacients ni a la Fundació Puigvert ni a l'Hospital de Sant Pau ni a cap altre centre hospitalari del districte d'Horta-Guinardó. Explicà que l'excessiva feina del dia a dia els tenia massa ocupats com per obrir un front nou com és l'atenció als malalts hospitalitzats.²³

BIBLIOTECA PÚBLICA (Biblioteca Sagrada Família): ENTREVISTA

Vegeu Hospital Dos de Maig.

²³ Segons el *Mapa de Lectura Pública de Catalunya* (2008), una de les prioritats per al districte d'Horta-Guinardó és millorar la *Biblioteca Mercè Rodoreda*. (p. 131).

HOSPITAL DE SANT PAU (Barcelona, Barcelonès)²⁴

<http://www.santpau.es/>

- Biblioteca especialitzada en medicina
- Dues biblioteques per a pacients (una per a adults i una per a infants) gestionades per voluntaris

- ✓ 634 llits
- ✓ 8,1 dies d'estada mitjana hospitalària
- ✓ Fundat el 1401, el 1902 s'inicia la construcció d'un complex hospitalari modernista que s'inaugura el 1930. El 2009 s'inaugura una seu nova dins del mateix recinte però separada de l'edifici històric
- ✓ Hospital d'alta complexitat
- ✓ Pediatria
- ✓ Biblioteca especialitzada en medicina (de recerca i universitària)
- ✓ Informació sobre *Drets i deures dels ciutadans en relació amb la salut i l'atenció sanitària*
- ✓ En l'apartat "Serveis al pacient" esmenten l'existència d'uns Programes d'Educació Sanitària
- ✓ Dues biblioteques per a pacients (una per a adults i una per a infants) gestionades per voluntaris
- ✓ Aula hospitalària (1991) i CiberCaixa Hospitalària (2009)
- ✓ Informadora primera: voluntària, membre de l'Associació de Voluntaris de l'Hospital de Sant Pau i amb qui vam concertar una visita
- ✓ Informadora segona: Carme, una voluntària d'uns 75 anys, encarregada exclusivament de la biblioteca; l'acompanyaven, durant la nostra visita, altres voluntaris que completaven les seves explicacions
- ✓ Informadora tercera: [redacted], treballadora social i coordinadora dels voluntaris de l'àrea de pediatria
- ✓ Maria Miralda (1934): descriu la biblioteca per a pacients. Fedi Molleví (1980): descriu la biblioteca per a pacients i indica que disposen d'una biblioteca mèdica. Blasco; Blasco; Mut (1992): descriuen breument la biblioteca per a pacients infantils. Blas Àgueda (2000): esmenta l'existència d'una biblioteca per a pacients

BIBLIOTECA GUINARDÓ – MERCÈ RODOREDA (Barcelona: Districte 7 – Horta-Guinardó, Barcelonès)

<http://www.diba.es/biblioteques/agda/biblioteques/Biblioview.asp?ordre=A&Bib=2377>
http://w3.bcn.es/V51/Home/V51HomeLinkPl/0,3989,99468012_99472155_1,00.html

- ✓ Biblioteca central de districte
- ✓ Inaugurada el 1999
- ✓ 73.082 documents
- ✓ 2.060 m²
- ✓ 5 bibliotecaris, 8 tècnics auxiliars, 2 subalterns
- ✓ 55h setmanals
- ✓ Informadora: una bibliotecària

²⁴ Hi ha diverses variants del nom. Hospital de Sant Pau és el de la plana web. El nom amb el que es designa des de la XHUP és el de Fundació per la Gestió de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau. Finalment, al ©, englobant tots els serveis, hi ha el d'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau.

BIBLIOTECA SAGRADA FAMÍLIA (Barcelona: Districte 2 – Eixample, Barcelonès)²⁵

<http://www.diba.es/biblioteques/agda/biblioteques/Biblioview.asp?ordre=A&Bib=7034870>
<http://w3.bcn.es/V51/Home/V51HomeLinkPl/0,3989,526653874,00.html>

- ✓ Biblioteca central de districte
- ✓ Inaugurada el 2007
- ✓ 57.718 documents
- ✓ 2.641 m²
- ✓ 6 bibliotecaris, 11 tècnics auxiliars, 2 subalterns
- ✓ 60h setmanals
- ✓ S'està treballant en la creació d'un Servei de préstec a domicili
- ✓ Informadora: una bibliotecària

HOSPITAL: ENTREVISTA

Donat que al web de l'hospital, a la guia d'acollida, hi ha una informació clara tant sobre l'existència d'una biblioteca per a pacients com sobre el fet que els voluntaris en són els responsables, vam contactar directament amb ells; per tant, en aquest cas, no es va seguir el procediment habitual de trucar primer al Servei d'Atenció a l'Usuari.

La voluntària que va atendre la nostra trucada ens informà que cada dia els voluntaris passaven pels diferents pavellons per fer companyia i realitzar petits serveis als malalts; els llibres de la biblioteca només els oferien si algú els demanava... i això no passava massa sovint. Ens comentà que hi havia una voluntària una mica més jove que s'encarregava exclusivament de la biblioteca i que era qui ens podria fer una explicació més detallada. Vam concertar una visita amb el benentès que la responsable de la biblioteca tenia una "salut delicada" i no ens podia garantir que pogués ser-hi. La interlocutora tenia, ens explicà, 85 anys i la més jove rondava els 75.

Durant la visita vam descobrir que tot el fons era per a adults i que la biblioteca per a pacients infantils era un servei completament independent del seu. No ens en van saber donar raó a banda de la seva existència. És per això que vam haver de fer nombroses trucades per intentar localitzar algun responsable de la biblioteca infantil. El coordinador de tots els voluntaris de l'Hospital de Sant Pau és [redacted], cap de la Unitat de Treball Social; ens va ser impossible localitzar-lo i vam intentar obtenir la informació per altres vies. El Servei d'Atenció a l'Usuari desconeixia la biblioteca infantil i ens van recomanar parlar amb la secretària de Pediatria. Després de moltes trucades vam aconseguir que algú de Pediatria contestés i ens digués que havíem de contactar amb la coordinadora dels voluntaris de pediatria, [redacted], treballadora social de l'hospital. Finalment, després de molts dies i moltes trucades infructuoses, vam poder mantenir una llarga conversa telefònica amb [redacted].

Ens explicà com funcionava el servei però sense massa detalls i centrà tota l'entrevista, malgrat els nostres esforços per reconduir-la, en el tema dels voluntaris i la seva coordinació. Sembla ser que estan vivint un moment de canvis organitzatius i ella deixarà de coordinar els voluntaris de pediatria de manera que una part de la seva labor de selecció i formació de voluntaris al més adequats possible al context infantil deixarà de realitzar-se (ella vetlla perquè siguin persones no

²⁵ Aquesta biblioteca, tot i no pertànyer al mateix districte de l'hospital, és troba molt propera físicament i és per aquesta raó que també es tingué en compte.

més grans de 65 anys, amb plena consciència del que significa ser voluntari respecte dels infants malalts, que sàpiguen tractar la canalla, etc.).

Ens comentà que una de les voluntàries era una bibliotecària i vam suggerir la possibilitat d'entrevistar-nos amb ella; quan l'interlocutor és un professional la conversa sempre és molt més fluïda perquè podem obtenir més i millor informació sobre el funcionament de la biblioteca. Molt educadament ens va dir que no era possible; vam apel·lar a la formació de la voluntària per tal que ens pogués explicar el servei amb més detalls tècnics com els criteris per a la tria o el tractament i l'organització dels documents. La resposta va continuar sent un no educat amb un argument que creiem que és prou demostratiu de la concepció que es té del que és una biblioteca per a pacients: un voluntari (encara que sigui bibliotecari de formació) no deixa de ser un voluntari i, per tant, no pot establir ni criteris ni directrius, ha d'obeir les ordres de la persona que el coordina, en aquest cas, la treballadora social; és ella qui es reuneix amb els mestres, els psicòlegs, els terapeutes diversos o els metges, per prendre les decisions que es creguin oportunes sobre el funcionament del servei bibliotecari.

Hi ha altres factors condicionants de la situació actual i que creiem que cal valorar en la justa mesura. Per una banda, segons en informà la treballadora social, a l'edifici nou (inaugurat el juliol del 2009) no es va preveure l'existència d'un espai per a la biblioteca per als infants malalts tal i com tenien en l'antic pavelló i, ara per ara, només disposen d'un magatzem a on desar carros i llibres. A més, precisament el dia de la nostra trucada (5 de novembre) acabaven d'inaugurar la CiberCaixa Hospitalària amb una indefinició en relació amb la seva gestió diària i a l'ús dels seus recursos més que preocupant. El panorama actual és: una aula hospitalària amb un fons i personal propi, una CiberCaixa Hospitalària amb fons propi i seriosos dubtes sobre quins voluntaris l'atendran i com i, finalment, una biblioteca per a pacients amb un fons propi que només es pot fer arribar als infants mitjançant el carro que els voluntaris porten a les habitacions.

En relació amb la biblioteca especialitzada en medicina, no vam demanar-ne res perquè al web fa referència a diferents biblioteques mèdiques ubicades dins de la mateixa seu de l'hospital.

BIBLIOTECA PÚBLICA (Biblioteca Guinardó – Mercè Rodoreda): ENTREVISTA

Vegeu Fundació Puigvert / IUNA.

BIBLIOTECA PÚBLICA (Biblioteca Sagrada Família): ENTREVISTA

Vegeu Hospital Dos de Maig.

DESCRIPCIÓ DE LA BIBLIOTECA PER A PACIENTS

Hem optat per fer una descripció paral·lela de les dues biblioteques perquè parteixen del mateix model i perquè, en el cas de la infantil, tampoc no teníem prou dades confirmades com per fer una descripció a banda.

Les tres diferències clau les trobem en el perfil dels voluntaris, l'espai i el funcionament del servei. Els voluntaris per a la biblioteca pediàtrica, si més no fins ara, tenien habitualment

menys de 65 anys i es feia una selecció prèvia mentre que no és així per a la biblioteca dels adults. La biblioteca per als nens ja no compta actualment amb un espai propi i la d'adults tot i no tenir punts de lectura ocupa un edifici petit dins del recinte. I, finalment, els voluntaris de pediatria passen cada dia per les habitacions amb un carro ple de llibres mentre que els altres voluntaris només serveixen llibres a demanda. Aquestes diferències tenen la seva raó de ser i també les seves repercussions que intentarem explicar seguidament.

Descripció a partir d'una entrevista telefònica amb la responsable de la biblioteca infantil i una visita a la biblioteca per a pacients adults.

– **Funcions**

Aquesta qüestió no es plantejà a cap de les interlocutores però donada la naturalesa dels llibres que es deixen en préstec i el plantejament general de tot el servei, podríem afirmar que la principal funció de la biblioteca és procurar entreteniment als malalts.

En el cas de la biblioteca per a infants, a més, hi ha una segona funció, el foment de la lectura, sobre la qual sí que va insistir molt la informadora ja que estan constatant una important davallada de lectors en aquests darrers anys.

– **Estructura organitzativa**

Les biblioteques, tot i no formar part de l'organigrama de l'hospital, depenen de la Unitat de Treball Social que és qui coordina tota l'Associació de Voluntaris de l'Hospital de Sant Pau. Malgrat aquesta estructura general, fins ara hi havia una dependència diferent segons l'àmbit d'actuació del voluntariat. En el cas dels voluntaris que participen en la biblioteca per a pacients adults, depenen directament del cap de la Unitat de Treball Social, [redacted]; els que col·laboren amb la biblioteca per a malalts pediàtrics, depenen d'una treballadora social, [redacted] que, alhora, depèn del cap de la Unitat de Treball Social. Aquesta distinció és important tenir-la en compte en la mesura que la filosofia seguida en cada cas és molt diferent (difereixen en qüestions bàsiques com quina és la funció del voluntari, quin ha de ser el seu perfil i la formació que se li ha de proporcionar, entre altres).

– **Usuaris**

Els usuaris primers són els malalts però si un acompanyant sol·licita llibres també se li'n proporcionen; és més, en determinades especialitats mèdiques, són precisament els acompanyants qui més utilitzen el servei de préstec. Desconeixem què passa quan l'acompanyant és el pare d'un infant i l'única biblioteca a la qual té accés és la infantil; algú de l'hospital li explica que hi ha una altra biblioteca per a adults?

En relació amb l'estat dels malalts adults ingressats, com que es tracta d'un hospital d'aguts són persones en una situació física i emocional que no convida a la lectura i, per tant, troben raonable que no hi hagi massa préstec. De tota manera, han comprovat que qui més utilitza el servei són els que fan estades més llargues i, especialment, els del servei de psiquiatria. En el cas dels infants, només ens van comentar la problemàtica relacionada amb els malalts immunodepressors i l'important esforç d'higiene que han de fer per poder-los oferir llibres.²⁶

²⁶ *La tecnologia [...] permet alleujar l'aïllament dels infants que han d'estar en espais esterilitzats per evitar contagis. Esterilitzar un únic llibre requereix setmanes i només es tracta d'un únic llibre amb un ús limitat. Un ordinador només s'esterilitza una única vegada amb molt poc temps i té una utilitat infinita.* (Rodríguez Parada; Vall Casas, 2004b, p. 40).

Pel que fa al perfil dels usuaris, amb el transcurs dels anys, han constatat una important davallada generalitzada de l'interès per llegir tant per part dels adults com dels infants. En el cas dels infants i adolescents, ho atribueixen a la gran diversitat de recursos que tenen al seu abast com a substitutius de la lectura (tots relacionats amb les tecnologies: *gameboys*, *playstations*, ordinadors portàtils, etc.). Malgrat tot, la treballadora social juntament amb els altres agents implicats en la biblioteca (especialment les mestres de l'aula hospitalària), consideren que la seva funció principal (i també el seu gran repte) és el foment de la lectura.

– **Finançament**

En cap cas hi ha un pressupost destinat a la biblioteca.

– **Personal**

Les dues biblioteques estan gestionades per voluntaris del mateix hospital però els perfils són diferents.

En el cas de la biblioteca d'adults, donat el baix ús del servei, tret d'una única voluntària, la Carme, que s'hi dedica únicament i exclusiva per decisió pròpia (no vol passar per les habitacions i la seva participació es ceneix als llibres), la resta realitzen com a tasca principal l'acompanyament als malalts i si hi ha una demanda, fan d'enllaç entre la biblioteca i el pacient. Es tracta d'un total de 20 voluntaris que col·laboren des de fa més de deu anys (la que més, en porta trenta!), tots ells són jubilats i les seves edats es comprenen entre els 75 i els 85 anys, predominen les dones enfront dels homes i ningú no ha rebut formació específica ni en relació amb el voluntariat ni amb el servei bibliotecari (ni ho troben necessari en cap dels dos casos) i la seva vida laboral ha estat molt diversa. Segons ells mateixos, disposen de tot el temps del món i, per tant, la seva presència a l'hospital és molt freqüent (gairebé cada matí) sempre que la salut els hi ho permet.

La Carme, la voluntària encarregada de la biblioteca és la segona començant per l'esquerra

En relació amb les tasques que realitzen, com que el préstec és molt baix, gairebé no hi ha adquisicions, els llibres que s'incorporen a la col·lecció s'afegeixen a un inventari en paper, no es fa cap tipus de tractament ni físic ni documental, hi ha un senzill (i volgutament poc rigorós) control del préstec i es porten els llibres a les habitacions dels malalts que els sol·liciten.

El funcionament de la biblioteca infantil, tot i també basar-se en el voluntariat és diametralment diferent ja que la treballadora social que els coordina parteix d'unes premisses bàsiques molt clares en aquest sentit i que durant els dotze anys que ha estat al davant d'aquest servei ha intentat seguir (s'apropen més al que es fa en centres com l'Hospital Sant Joan de Déu d'Esplugues de Llobregat, per exemple).

Actualment compten amb 40 voluntaris d'entre 25 i 65 anys, la mitjana d'edat dels quals és entre els 40 i els 50 anys. Considera que a partir dels 65 anys les persones ja no estan físicament en condicions prou òptimes com per seguir el ritme dels infants i cal que cedixin el seu lloc a nous voluntaris més joves; excepcionalment accepten que algun de més gran continuï col·laborant si les tasques que té assignades no representen tant desgast físic i la seva experiència els és útil i necessària. Aquest criteri no està escrit en lloc però el segueixen amb força rigorositat tot i que no sigui ni fàcil ni agradable acomiadar els voluntaris. Tots ells estan professionalment en actiu i tenen formacions i perfils molt diversos (hem esmentat anteriorment el cas d'una bibliotecària però també ens van comentar la presència d'alguns mestres que, en cap cas, exerceixen de tals).

Per garantir el millor servei possible, es fa formació als voluntaris però no bibliotecària si no relacionada amb la tasca del voluntariat i, sobretot, en els inicis de la incorporació a l'equip (fer-los entendre la distància que hi ha d'haver entre malalt i voluntari, no han de fer regals als nens, no estan fent caritat, no han d'afezionar-se especialment amb una criatura, etc.).

El resultat d'aquest procés és un equip força estable, ben compenetrat, molt conscienciat de la seva funció i de les seves obligacions com a voluntaris. Els canvis que comencen a preveure's fan témer a la treballadora social per la qualitat del servei que actualment es proporciona; un dels que més li preocupa és que no hi haurà cap tipus de sedàs a l'hora de formar part del grup de pediatria i la franja d'edat i els perfils en general no estaran gens controlats. Al seu entendre, els voluntaris serveixen per millorar la qualitat de vida del malalt mentre es troba a l'hospital; si el voluntari no pot garantir aquesta millora deixa de tenir sentit la seva presència. A més, el voluntari ha de seguir els criteris i les normes establertes pels seus coordinadors per tal d'actuar de manera coherent i ordenada; és responsabilitat dels coordinadors treballar perquè existeixin aquests principis.

Pel que fa a la dedicació, cada voluntari hi dedica només un matí o una tarda a la setmana però com que és un equip nombrós els permet tenir un horari molt ampli, de dilluns a divendres. El que no ens va especificar és si tots els voluntaris es dedicaven exclusivament a la biblioteca o si tots participaven en totes les tasques que es presentessin (fos lectura, jocs o acompanyament) tal i com es feia amb el grup d'adults. De cara a la nova CiberCaixa Hospitalària, està previst tenir un horari d'obertura de 8 a 20h de dilluns a diumenge, però no se sap encara qui proporcionarà els voluntaris que se n'han d'encarregar ni si se'ls formarà ni quin control hi haurà sobre els materials que formen part de la CiberCaixa Hospitalària.

En relació amb les tasques estrictament bibliotecàries, només tenim constància del préstec de llibres però no sobre el seu tractament físic o documental.

– **Equipament**

També en relació amb l'equipament les dues biblioteques són diferents (fins i tot abans de la construcció de l'edifici de l'hospital nou) però, precisament, potser per raó de la peculiar arquitectura del conjunt d'edificacions que configuren l'Hospital de Sant Pau, existeixen dos serveis bibliotecaris i no pas un. Recordem que es tracta d'un recinte de més de 100.000 m²

en el qual es van edificar diverses construccions que responen a una minuciosa planificació basada en el funcionament òptim d'un gran hospital que havia d'atendre tot tipus de malalts i de malalties. En aquest entramat urbanístic en què es combinen pavellons, edificis de serveis i jardins, entre altres, l'existència d'una biblioteca per a pacients forçosament ha de contemplar el que podríem dir la dispersió dels malalts en diverses construccions distants entre sí. Cert és que en el seu moment ja es va dissenyar un circuit subterrani que comunica els edificis sense necessitat de sortir a l'exterior (quan plou, per exemple, o quan s'ha de traslladar un malalt) i que es pot utilitzar com a alternativa per facilitar el servei de préstec.

Vista aquesta circumstància, hi ha dues possibles solucions: o bé crear una biblioteca a cada pavelló o edifici a on hi hagi malalts o bé que només n'hi hagi una que atengui a pacients de tot l'hospital però amb la infraestructura necessària perquè això pugui ser possible. Maria Miralda (1934), precisament, descriu l'existència d'una biblioteca petita per a cada pavelló; Fedi Molleví (1980), en canvi, gairebé cinquanta anys més tard, descriu una biblioteca única per a tot l'hospital en la qual no hi ha cap referència a una biblioteca d'ús exclusiu per als infants malalts. Desconeixem en quin moment es va produir aquesta segregació i es va crear una biblioteca exclusivament per a nens a pediatria però, molt probablement, fou per la mateixa raó per la qual tots els hospitals amb servei de pediatria tenen biblioteca: és el grup de malalts que més la necessita i cal que tingui una presència constant i ben visible.

La distribució dels malalts en diferents edificis condiona el servei bibliotecari que es pot oferir. Díficilment un voluntari arrossegarà un carro ple de llibres pels jardins i pujarà escales o circularà pels soterranis i utilitzarà els ascensors amb el carro ple. Si això ja és un punt difícil de solucionar, el fet que els voluntaris tinguin l'edat que tenen, el fa insalvable.

En el cas de la biblioteca per als pacients adults, l'hospital cedeix als voluntaris un petit edifici que s'utilitza tant de dipòsit de llibres (tot un pany de paret ple de llibres de dalt a baix) com de despatx i de punt de trobada de tot el grup de voluntaris. Aquí és a on es reuneixen al principi i al final de la jornada, a on van a descansar, a on desen l'abric o la bossa mentre fan un acompanyament, a on fan petar la xerrada entre un servei i un altre. I és que es tracta d'un local molt acollidor, pintat de poc, amb molta claror, calefacció i un ambient agradable, que convida a estar-s'hi. No hi ha cap punt de lectura perquè només té la funció de dipòsit. Tampoc no hi ha ordinadors. Disposen, això sí, d'un telèfon.

Vista exterior de l'edifici a on es troba la biblioteca per a pacients adults

La ubicació d'aquesta construcció és força estratègica dins del recinte hospitalari actual ja que es troba just davant de la cafeteria. Els mateixos voluntaris desconeixen quin futur els espera en el context de la remodelació que s'està duent a terme (si compten amb ells quan tothom s'hagi traslladat a l'hospital nou i els han reservat un espai o si continuaran estant en aquest mateix lloc), però no s'hi volen amoïnar.

Tot i trobar-se en un lloc estratègic, no hi ha cap indicació de com s'arriba a la biblioteca, independentment de per quina porta s'accedeixi al recinte hospitalari. Cal preguntar prèviament a informació i allà ho indiquen sobre un plànol. El rètol que hi ha a l'entrada de l'edifici ajuda a identificar-lo tot i que cal llegir-lo bé per entendre el que s'ofereix ja que s'anuncien com a "Biblioteca hospitalària" (mèdica?) i a sota, en un altre cartell, ho expliquen: "Préstec gratuït de llibres per als pacients". No hi ha cap indicació sobre l'horari o com s'ha de fer per accedir al servei.

Senyalització a l'entrada de la biblioteca per a pacients adults

Les hores d'obertura són els matins de dilluns a divendres, les mateixes que els voluntaris s'estan a l'hospital. Aproximadament pleguen a les tres de la tarda però alguns dies, la voluntària de la biblioteca s'hi està fins a les cinc si no té res més per fer. En el cas que algun malalt desitgi algun llibre mentre la biblioteca està tancada, haurà d'esperar a l'endemà al matí.

L'espai per a biblioteca per a pacients infantils, segons ens descrigué la treballadora social, és actualment un petit magatzem per desar-hi els carros per fer el préstec i els llibres; no disposen d'un espai amb punts de lectura com a l'hospital vell. Aquesta situació els disgusta enormement perquè significa una pèrdua important respecte de la situació anterior. A l'edifici nou s'ha previst un espai per a l'aula hospitalària i un altre de diferent per a la CiberCaixa Hospitalària que es planteja més com un espai lúdic que no pas bibliotecari, segons ella.

Només disposen de carros per fer el préstec a les habitacions.

L'horari d'atenció al públic pot ser molt ampli gràcies a l'important nombre de voluntaris. És de dilluns a divendres, de 10 a 13h i de 16 a 18,30h.

– Col·lecció

Les col·leccions d'ambdues biblioteques són molt similars en línies generals, en tots els aspectes, edats lectores a banda.

Estan formades exclusivament per llibres i no preveuen incorporar ni altres tipus de documents ni de suports (en un cas, perquè n'hi s'ho han plantejat i, en l'altre, perquè entenen la promoció de la lectura en un sentit molt "clàssic" del concepte –només paper–). Hi ha revistes a la biblioteca d'adults però no formen part de la col·lecció ja que es tracta d'exemplars que els mateixos voluntaris duen a l'hospital i els reparteixen entre els malalts que ho demanen.

En cap cas han pogut quantificar el volum del fons tot i tenir un petit inventari que recull els títols de les obres que tenen (no hi ha control de baixes).

Desconeixem les característiques concretes de la col·lecció de la biblioteca infantil. La d'adults és majoritàriament de ficció amb l'excepció d'uns quants llibres de poesia i alguna biografia; no hi ha llibres de coneixement de cap mena (ni dels que puguin distreure als qui no agrada la novel·la, sigui perquè només volen mirar –llibres il·lustrats– sigui perquè prefereixen llegir altres temàtiques –gastronomia, jardineria, viatges, etc.–).

En relació amb l'adquisició de documents, sempre ha estat per donació. Durant els anys setanta es va fer una important i exitosa campanya de recollida de llibres a través de les editorials tal i com ho descriu Fedi Molleví (1980) i ens ho confirmà la voluntària més veterana. A finals dels anys noranta es visqué un nou impuls de la biblioteca coincidint amb la *I Jornada de biblioteques per a malalts als hospitals: la cultura cura?* (1997) i per tal de renovar i ampliar el fons es feu una nova campanya de contactes amb les editorials per sol·licitar més exemplars. En aquesta segona fase hi intervingué la Carme, la voluntària que gestiona la biblioteca d'adults actualment. Ens comentà que malgrat els esforços esmerçats els resultats no foren massa satisfactoris perquè o bé les editorials no van enviar res o bé el que els proporcionaven eren exemplars vells, descatalogats i distaven molt de ser novetats engrescadores. Davant d'aquesta situació de precarietat optaren per acceptar absolutament tots els donatius que els feien arribar, fos quina fos la seva procedència, i s'inclouïen en el fons amb força liberalitat. La situació actual ha canviat i consideren que tenen més llibres dels que necessiten donat el préstec tan baix que hi ha; és per això que ja no s'accepten donacions si no és amb casos excepcionals (per exemple, llibres en altres llengües o alguna novetat que deixa algun malalt abans de marxar). No esporguen però tampoc no incorporen documents nous.

En relació amb les característiques generals de la col·lecció d'adults, els voluntaris consideren que és adequada però li troben un únic defecte important, se'ls fa difícil trobar llibres amb la lletra grossa per als lectors de més edat.

La biblioteca infantil també depèn exclusivament de les donacions per mantenir el seu fons. En aquest cas, però, la perspectiva respecte de la biblioteca d'adults és sensiblement diferent: malgrat rebre moltes donacions, continuen fomentant-les i les accepten de manera majoritària. Aquest és, precisament, el fet diferencial entre les dues col·leccions. La raó, suposem, és pel major moviment de documents (cada nen no agafa només un llibre i durant molts dies si no que en pot demanar molts cada dia), i al desgast inherent al constant ús (la vida d'un llibre que passa per les mans d'un infant acostuma a ser relativament breu). Es produeix així una esporgada natural de la col·lecció. Les donacions, en aquest cas, procedeixen tant de particulars com de campanyes periòdiques de recaptació de llibres que inclouen biblioteques infantils i editorials. Els llibres que arriben no s'incorporen de manera immediat a la col·lecció si no que prèviament els revisen i fan una tria atenent a la qualitat (segons els criteris de les mestres i dels terapeutes).

Tal i com hem esmentat anteriorment, no es realitza cap tipus ni de tractament documental ni de tractament físic dels llibres perquè consideren que no té sentit dedicar-hi esforços (llevat de

les precaucions relacionades amb els contagis detallats anteriorment). Aquesta decisió implica que no tenen catàleg, que desconeixen quants i quins llibres tenen.

Els llibres a les prestatgeries, en el cas de la biblioteca d'adults, estan ordenats per ordre alfabètic d'autor mentre que a la infantil s'ordenen seguint franges d'edat lectora.

La CiberCaixa Hospitalària compta, com a part del seu fons inicial, amb tot tipus de suports i de materials, des de llibres a joguines, des de jocs d'ordinadors a pel·lícules en DVD o a CD de música passant per ordinadors i els lectors necessaris per a tots els suports que proporcionen. El fet d'incloure llibres en paper sembla una oportunitat respecte de la biblioteca infantil. Segons la treballadora social no és així ja que els materials continguts dins del recinte de la CiberCaixa Hospitalària no en poden sortir i per tant un nen que vulgui llegir un llibre a l'habitació si no compta amb la biblioteca per a pacients gestionada pels voluntaris no podrà fer-ho.²⁷

– **Serveis**

El préstec de llibres està plantejat de diferent manera en totes dues biblioteques. En el cas de la d'adults, el préstec no es concep com un veritable servei amb visibilitat i amb entitat pròpia. Els voluntaris fan prevaler la seva funció d'acompanyament a qualsevol altra i en cap moment fan una difusió clara de la biblioteca per a pacients. Si durant la conversa amb el malalt detecten que li pot interessar llegir, li ofereixen la possibilitat de dur-li algun llibre. Com que no disposen de cap catàleg no sempre serà fàcil trobar el llibre adequat a l'usuari.

Per contra, a la biblioteca infantil, és el servei per excel·lència, és la necessitat de passar per les habitacions amb el carro de llibres i donar l'opció de triar i remenar als nens malalts. Desconeixem si el carro del préstec duu només llibres o si també inclou jocs i joguines. Els voluntaris, no dins del context de la biblioteca d'adults si no en tant que voluntaris, reparteixen, entre els malalts que ho sol·liciten, exemplars de premsa gratuïta. És un servei que té molt d'èxit.

En cap cas poden quantificar ni el nombre de préstecs ni el nombre d'usuaris o de serveis realitzats.

– **Activitats d'animació**

Per Sant Jordi, els voluntaris de la biblioteca d'adults posen una petita parada davant de la biblioteca amb els llibres que els han donat i no volen incloure a la col·lecció.

No podem descriure el que es fa a la biblioteca infantil tot i que ens van confirmar que realitzaven activitats diverses relacionades amb l'animació a la lectura.

– **Difusió**

Es fa a partir de la guia d'acollida que hi ha al web i no s'esmenta que hi hagi dues biblioteques diferenciades, per a adults i per a infants; el que sí que deixa clar és que es tracta d'un servei gestionat pels voluntaris.

En l'apartat del web dedicat a la presentació dels voluntaris i a la propaganda per a la seva captació no es fa referència en cap moment a la possibilitat de participar en activitats relacionades amb la biblioteca o amb la lectura en general.

²⁷ Aquesta situació que mostra una veritable pugna entre serveis i recursos (probablement fruit dels canvis sobtats i recents) no és igual a tots els hospitals amb servei de pediatria. Cada centre acaba organitzant la gestió més adequada a la seva situació concreta.

DESCRIPCIONS ANTERIORS

Miralda (1934, p. 23)

Hospital de la Santa Creu i Sant Pau.- En diversos pavellons d'aquest hospital s'estan formant petites biblioteques amb llibres donats per les persones que visiten els malalts. No hi ha una biblioteca central, sinó que cada pavelló té la seva, i no es barregen mai uns llibres amb els altres. Els llibres estan col·locats en una galeria o sala de descans que hi ha al costat de cada sala de malalts. Els pavellons, destinats a les dones, que han pogut recollir major nombre de volums són el de Nostra Dona del Carme i el de Santa Francesca (sala de Santa Eulàlia). Hi ha unes col·leccions de 350 a 400 volums compostes de llibres de pietat, vides de sants, novel·les catalanes, Biblioteca Pàtria, Novela Rosa, llibres infantils i revistes il·lustrades. A la part destinada als homes també hi ha bones col·leccions de llibres, sobretot als pavellons de Sant Rafael i Sant Leopold. Les obres són quasi les mateixes que les de les sales de les dones, però hi ha, a més, algunes novel·les de l'Editorial Juventud i alguns llibres d'aventures i viatges. Els malalts llegeixen molt, i sempre es lamenten que tenen pocs llibres, sobretot els del pavelló de Sant Leopold, els quals han de fer estades bastants llargues a l'Hospital, i encara que la col·lecció de llibres és de les més nombroses, resulta insuficient.

Fedi Molleví (1980)

(vegeu pàgines 290-292)

Blasco; Blasco; Mut (1992, p. 20)

HOSPITAL DE LA SANTA CREU I DE SANT PAU

L'assistent social de la secció de pediatria de l'hospital va informar-nos que, efectivament, disposaven d'un servei de biblioteca per a ús dels nens ingressats.

Recentment, amb la col·laboració de la fundació Enriqueta Villavecchia, la secció de pediatria ha vist incrementats els seus serveis a l'usuari, com ho demostra la inauguració d'una nova ludoteca.

Pel que fa al servei de biblioteca, concretament, el coordinen la mestra de l'hospital, la psicòloga i la mateixa assistent social. El funcionament és semblant al de la biblioteca de Sant Joan de Déu, si tenim en compte que alguna de les persones esmentades ofereix als nens la possibilitat de llegir. També porten el llibre al nen i controlen el servei de préstec. La biblioteca, doncs, va a les habitacions.

Dins de la sala de jocs de l'hospital (ludoteca) també hi ha llibres que poden utilitzar els nens que s'hi poden desplaçar.

Però, com ens assegura l'assistent social, són pocs els interns afeccionats a fer ús d'aquest servei.

El fons destinat a l'adquisició de llibres nous depèn de la fundació Enriqueta Villavecchia. La tria dels títols corre a càrrec de la mestra del centre, tenint en compte les diferents edats dels usuaris.

HOSPITAL DE LA SANTA CRUZ Y SAN PABLO.

5

Avd. San Antonio Mª Claret, 167.

Barcelona -25-

ORGANISMO DEL CUAL DEPENDE: Privado.

DIRECTOR MEDICO: Dr. Alvaro Net.

TIPO DE HOSPITAL: General de corta y media estancia.

NUMERO APROX. DE CAMAS: 811.

TIPO DE ENFERMOS: Agudos.

BIBLIOTECA MEDICA: Si.

DESCRIPCION DE LA BIBLIOTECA PARA PACIENTES.

BIBLIOTECARIO/A: Sra. Carmen Larrucea. Archivera. Sra.
Roser Cruells. Supervisoras de la biblioteca.

ENCARGADO/A: En realidad se encargan de la biblioteca un
grupo de 10 a 12 voluntarios.

AUXILIARES: No.

HORARIO: De 16 h. a 20 h. De lunes a viernes.

UBICACION Y SUPERFICIE DE LA SALA: La biblioteca está
ubicada en un quiosco en la parte dónde se ha-
lla el convento de monjas, y cerca de la bibli-
teca. El local dispone de tres compartimentos,
que hacen de depósito. Las superficies aproxi-
madas son de 9 m², 3 m², y 2 m².

FORMA Y DISPOSICION DE LAS ESTANTERIAS: Disponen de 12
modulos de estanterías metálicas.

CAPACIDAD DE LECTORES: No.

FONDO INICIAL (nº vols.): No se sabe.

FONDO ACTUAL (nº vols.): Disponen aproximadamente de
2.500 volúmenes. No se lleva registro de altas
ni de bajas.

TIPOLOGIA DEL FONDO: General predominando la literatura.
Ordenado en las estanterías por materias -de

forma muy sucinta- y dentro de ellas por autores.

CATALOGOS: Se redactan tres catálogos, uno de préstamo y dos alfabéticos, de materias y de títulos. No siguen ningún tipo de instrucciones.

TAREAS TECNICAS: Etiquetan los libros con el nombre del hospital y las iniciales de las materias en dónde van colocados. Los libros se forran con papel blanco, por cuestiones de higiene, tantas veces como salgan en préstamo.

En la cubierta interior del libro adhieren una bolsa en la que se introduce la ficha de préstamo. En dicha ficha solamente, se anota el título del libro, el autor, el pabellón y el nº de habitación dónde se ha dejado el libro.

PRESTAMO: Es esencialmente la función de la biblioteca. Cubren 7 pabellones del hospital, lo que supone un total de 21 salas y un número aproximado de 700 camas.

MOVIMIENTO DE LA SALA DE LECTURA: No.

MOVIMIENTO DEL PRESTAMO: Se calcula un préstamo de 30 a 50 libros semanales. Los pacientes eligen a través de listas redactadas por las voluntarias, en las que se incluye el fondo existente.

ADQUISICIONES ANUALES Y FINANCIACION: Solamente se provee de donativos, especialmente de editoriales.

¿SE ORGANIZAN SESIONES DE BIBLIOTERAPIA?: No.

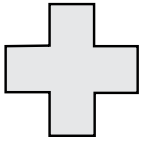
¿SE ORGANIZAN OTROS ACTOS, EXPOSICIONES Y CONFERENCIAS?:
No.

PERSPECTIVAS FUTURAS: Existe un gran interés en que dicha biblioteca continúe y que hubiera una bibliotecaria titulada en que la reorganizara, pero de momento el hospital no dispone de presupuesto para ello. Esta biblioteca ha tenido mucha aceptación desde el primer momento en que empezó a funcionar -hace casi 10 años-.

Según la Sra. Torras -primera voluntaria que se ocupó de la biblioteca-: "la biblioteca reporta un poco de distracción, por lo tanto un alivio a los males de los enfermos, así como una parte de la cultura de nuestro pueblo, procurando que se aficionen a leer aquéllos a quienes dicha actividad les parece una ocupación inútil".

NOMBRE Y APELLIDOS DEL INFORMADOR: Sra. Mª Dolores Torras d'Hortal.

FUNCIÓN QUE DESEMPEÑA EN EL HOSPITAL: Voluntaria de la biblioteca hospitalaria para enfermos.

HOSPITAL CASA DE MATERNITAT (Barcelona, Barcelonès)

- Biblioteca especialitzada en medicina que comparteix amb l'Hospital Clínic de Barcelona

- ✓ El 1892 s'inicià l'obra nova de la Casa Provincial de Maternitat i Expòsits. El 1936 s'inaugurà, dins del mateix recinte, el pavelló Blau, seu de l'actual Hospital de la Maternitat²⁸
- ✓ Hospital universitari de tercer nivell
- ✓ 130 llits
- ✓ Actualment forma part de la Corporació Sanitària Clínic²⁹
- ✓ Utilitza la biblioteca especialitzada en medicina (de recerca i universitària) de l'Hospital Clínic de Barcelona
- ✓ No hi ha biblioteca per a pacients
- ✓ Informadora: personal de la centraleta (només existeix un únic número telefònic per contactar amb l'hospital)
- ✓ Fedi Molleví (1980): no disposen de biblioteca per a pacients però sí de biblioteca mèdica. Blasco; Blasco; Mut (1992): confirmen que no tenen biblioteca per a pacients infantils perquè no disposen de servei de pediatria

BIBLIOTECA CAN ROSÉS (Barcelona: Districte 4 – Les Corts, Barcelonès)³⁰

<http://www.diba.cat/biblioteques/agda/biblioteques/Biblioview.asp?bib=2319&vista=1>

http://w3.bcn.es/XMLServeis/XMLHomeLinkPI/0,4022,650928024_708495724_1,00.html

- ✓ Biblioteca local
- ✓ Inaugurada el 1971, traslladada provisionalment el 1986, traslladada definitivament el 1994 a una nova seu
- ✓ 38.443 documents
- ✓ 770 m²
- ✓ 2 bibliotecaris, 3 tècnics auxiliars, 1 subaltern
- ✓ 40h setmanals
- ✓ Servei de préstec a domicili
- ✓ Informadora: una bibliotecària

²⁸ Reventós (2003, p. 68 i 70).

²⁹ *...L'hospital desenvolupa els seus serveis en diverses seus, essent la Maternitat una de les seus de l'Hospital Clínic.* <<http://www.hospitalclinic.org/Default.aspx?tabid=375&language=ca-es>>. [Consulta: 11/11/2009].

³⁰ Aquesta biblioteca pertany a Les Corts, el mateix districte a on es troba l'hospital, i és la més propera físicament.

BIBLIOTECA LES CORTS – MIQUEL LLONGUERAS³¹ **(Barcelona: Districte 4 – Les Corts, Barcelonès)**

<http://www.diba.cat/biblioteques/agda/biblioteques/Biblioview.asp?ordre=A&Bib=2379>

<http://w3.bcn.es/V51/Home/V51HomeLinkPl/0,3989,171936360,00.html>

- ✓ Biblioteca central de districte
- ✓ Inaugurada el 2000
- ✓ 68.211 documents
- ✓ 1.431 m²
- ✓ 4 bibliotecaris, 7 tècnics auxiliars
- ✓ 49h setmanals
- ✓ Servei de préstec a domicili
- ✓ Gestionen el “Nascuts per llegir” al CAP de la Maternitat
- ✓ Informadora: Angelina Cabré Ametllé, directora

HOSPITAL: ENTREVISTA

La inexistència de web propi dificulta el contacte directe amb l'hospital. Només s'hi pot accedir a través d'una centraleta que filtra totes les trucades. Ens van confirmar que no tenien ni biblioteca per a pacients ni biblioteca especialitzada en medicina i no van donar més explicacions. L'absència de la biblioteca mèdica és comprensible en la mesura que cal optimitzar els recursos, i el personal medicosanitari té a la seva disposició la que ja hi ha a l'edifici de l'Hospital Clínic, membre de la mateixa corporació sanitària.

BIBLIOTECA PÚBLICA (Biblioteca Can Rosés): ENTREVISTA

Prop del recinte de l'hospital hi ha dues biblioteques públiques, la Biblioteca Can Rosés, més petita i amb menys recursos però més propera, i la Biblioteca Les Corts – Miquel Llongueras que és la central del districte i és més gran, amb més recursos i una mica més allunyada (però igualment pròxima).³² Totes dues anuncien servei de préstec a domicili amb resultats diversos.

La informadora de la Biblioteca de Can Rosés, una bibliotecària, va confirmar que no mantenien cap relació amb l'hospital tot i que sí col·laboraven amb un centre de dia del barri.³³

³¹ Aquesta és la biblioteca central urbana que ha de donar els serveis que la biblioteca pública local del districte més propera a l'hospital no pot assumir. En aquest cas, les dues biblioteques públiques es troben molt properes físicament a la Casa de Maternitat.

³² Segons el *Mapa de Lectura Pública de Catalunya* (2008), les prioritats per al districte de Les Corts són: *Construir un nou equipament per a la Biblioteca Les Corts-Miquel Llongueras [...]. Construir un nou equipament per a la Biblioteca Can Rosés, que podria passar a ser la biblioteca central del districte.* (p. 131).

³³ Segons el *Mapa de Lectura Pública de Catalunya* (2008), *Les Corts té una biblioteca local insuficient; cal construir un nou equipament; si aquest equipament es dimensiona com a biblioteca central de districte, l'actual central de districte seria una biblioteca local adequada.* (p. 129).

BIBLIOTECA PÚBLICA (Biblioteca Les Corts – Miquel Llongueras): ENTREVISTA

La directora de la Biblioteca Les Corts – Miquel Llongueras, Angelina Cabré, ens explicà que l'únic contacte que mantenen amb la Maternitat és el programa de “Nascuts per llegir” al seu CAP. Van intentar fer préstec a domicili pensant en la gent més gran del barri, en els malalts crònics i els convalescents però la resposta va ser molt baixa i no ha tingut continuïtat. Donat que tenen molta feina, la promoció d'una biblioteca per a pacients no entra dins de les seves prioritats.³⁴

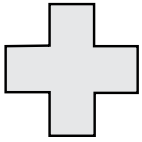
DESCRIPCIONS ANTERIORS

Blasco; Blasco; Mut (1992, p. 20)

CASA PROVINCIAL DE MATERNITAT

Vam parlar amb la Carme Camacho, membre del Departament d'Atenció a l'Usuari. Ens va explicar que en el centre no hi ha secció de pediatria i que, per tant, no hi ha nens residents. Els únics són els neonats que, a més, hi són durant molt poc temps. Per tant, no hi ha servei de biblioteca infantil.

³⁴ Segons el Mapa de Lectura Pública de Catalunya (2008), Les Corts té una biblioteca central de districte insuficient; cal construir un nou equipament. (p. 128).

HOSPITAL UNIVERSITARI SAGRAT COR (Barcelona, Barcelonès)

<http://www.hscor.com/>

- Biblioteca especialitzada en medicina

- ✓ 350 llits
- ✓ Fundat l'any 1878 i construït de nou el 1976
- ✓ Pediatria
- ✓ Biblioteca especialitzada en medicina
- ✓ Informació sobre *Drets i deures dels ciutadans en relació amb la salut i l'atenció sanitària*
- ✓ No hi ha biblioteca per a pacients
- ✓ Informador: personal de la Unitat d'Atenció a l'Usuari
- ✓ Fedi Molleví (1980): no disposen ni de biblioteca per a pacients ni de biblioteca mèdica

BIBLIOTECA INFANTIL I JUVENIL LOLA ANGLADA (Barcelona: Districte 2 – Eixample, Barcelonès)³⁵

<http://www.diba.es/biblioteques/agda/biblioteques/Biblioview.asp?ordre=A&Bib=2370>

- ✓ Biblioteca local
- ✓ Inaugurada el 1974
- ✓ 25.690 documents
- ✓ 270 m²
- ✓ 1 bibliotecari, 1 tècnic auxiliar
- ✓ 33h setmanals
- ✓ Informadora: [redacted], tècnica auxiliar

BIBLIOTECA SAGRADA FAMÍLIA³⁶ (Barcelona: Districte 2 – Eixample, Barcelonès)

<http://www.diba.es/biblioteques/agda/biblioteques/Biblioview.asp?ordre=A&Bib=7034870>

<http://w3.bcn.es/V51/Home/V51HomeLinkPl/0,3989,526653874,00.html>

- ✓ Biblioteca central de districte
- ✓ Inaugurada el 2007
- ✓ 57.718 documents
- ✓ 2.641 m²
- ✓ 6 bibliotecaris, 11 tècnics auxiliars, 2 subalterns
- ✓ 60h setmanals
- ✓ S'està treballant en la creació d'un Servei de préstec a domicili
- ✓ Informadora: una bibliotecària

³⁵ Aquesta biblioteca pertany a l'Eixample, el mateix districte de l'hospital, i és la més propera físicament.

³⁶ Aquesta és la biblioteca central del districte que ha de donar els serveis que la biblioteca pública local del districte més propera a l'hospital no pot assumir.

HOSPITAL: ENTREVISTA

La informadora de la Unitat d'Atenció al Client ens digué que disposen de biblioteca especialitzada en medicina (al web no s'esmenta però se'n fan referències indirectes a les publicacions en línia de l'hospital) i que no tenia coneixença de cap biblioteca per a pacients.

BIBLIOTECA PÚBLICA (Biblioteca Infantil i Juvenil Lola Anglada): ENTREVISTA

No vam poder parlar directament amb la directora però la tècnica auxiliar es va informar prèviament per poder respondre.

Es tracta d'una biblioteca molt petita, amb pocs recursos materials i humans i difícilment pot assumir col·laborar amb els dos grans hospitals que té més a prop, l'Hospital Universitari Sagrat Cor i l'Hospital Clínic.³⁷ Amb tot, també cal dir que cap dels dos centres s'ha posat mai en contacte amb la biblioteca per proposar algun tipus d'actuació o col·laboració.

El que sí que fan és enviar a l'Hospital de la Vall d'Hebron els llibres donats de baixa a la biblioteca; es tracta d'un acord personal i voluntari i no pas institucional.

BIBLIOTECA PÚBLICA (Biblioteca Sagrada Família): ENTREVISTA

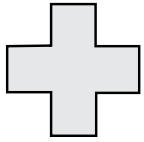
Vegeu Hospital Dos de Maig.

DESCRIPCIONS ANTERIORS

Miralda (1934, p.22)

En alguns hospitals de Barcelona els donatius de llibres no serveixen per a la formació d'una biblioteca, sinó que queden de propietat dels malalts. Passa això a l'Asil-Hospital de Sant Joan de Déu i a l'Asil de Sant Rafael per a nens i nenes escrofulosos, respectivament; a l'Hospital de Sant Llàtzer i al Sagrat Cor. En aquest últim el servei de llibres està organitzat d'una manera sistemàtica. Cada diumenge al matí una comissió de joves, Congregants de Maria Immaculada, visita l'Hospital i reparteix, entre els malalts de les diverses sales, diaris, revistes il·lustrades i llibres si els en fan algun donatiu. Els malalts mostren per la lectura veritable predilecció, i una de les infermeres va assegurar-me que la visita dels congregants era esperada sempre amb gran impaciència.

³⁷ Segons el *Mapa de Lectura Pública de Catalunya* (2008), la prioritat per al districte de l'Eixample és *construir un nou equipament per a la Biblioteca Infantil i Juvenil Lola Anglada*, ja que l'equipament actual és del tot insuficient. (p. 130).

**HOSPITAL UNIVERSITARI DE TRAUMATOLOGIA I
REHABILITACIÓ DE LA VALL D'HEBRON
(Barcelona, Barcelonès)**

<http://www.vhebron.net/vhcat.htm>

- Biblioteca especialitzada en medicina
- Biblioteca per a pacients gestionada per voluntaris

- ✓ 203 llits³⁸
- ✓ 8,07 dies d'estada mitjana hospitalària³⁹
- ✓ Fundat el 1966
- ✓ Hospital d'alta tecnologia
- ✓ Biblioteca especialitzada en medicina (de recerca i universitària)
- ✓ No hi ha informació sobre *Drets i deures dels ciutadans en relació amb la salut i l'atenció sanitària*
- ✓ Biblioteca per a pacients gestionada per l'equip de voluntaris de l'hospital
- ✓ Informadora: [redacted], bibliotecària de la Biblioteca de l'Àrea de Traumatologia i Rehabilitació, especialitzada en medicina
- ✓ Fedi Molleví (1980): l'hospital es nega a informar sobre si existeix o no una biblioteca per a pacients però sí, en canvi, confirmen que disposen d'una biblioteca mèdica;⁴⁰ Blas Águeda (2000): esmenta l'existència d'una biblioteca per a pacients

**BIBLIOTECA MONTBAU – ALBERT PÉREZ BARÓ⁴¹
(Barcelona: Districte 7 – Horta-Guinardó, Barcelonès)**

<http://www.diba.cat/biblioteques/agda/biblioteques/Biblioview.asp?ordre=A&Bib=2487>

http://w3.bcn.es/XMLServeis/XMLHomeLinkPI/0,4022,650936361_709398286_1,00.html

- ✓ Biblioteca local
- ✓ Inaugurada el 2001
- ✓ 27.531 documents
- ✓ 570 m²
- ✓ 1 bibliotecari, 2 tècnics auxiliars
- ✓ 33h setmanals
- ✓ Servei de préstec a domicili
- ✓ Servei de préstec a institucions (servei de préstec a un centre de justícia juvenil)
- ✓ Informadora: [redacted], directora

³⁸ Dades extretes de la Memòria 2008; fan referència, exclusivament, als llits d'aguts.

³⁹ Aquesta dada és per a les tres àrees assistencials de l'Hospital Universitari de la Vall d'Hebron (Àrea General, Àrea Maternoinfantil i Àrea de Traumatologia i Rehabilitació) i és poc significativa si tenim en compte que l'hospital compta amb un total de 1.186 llits.

⁴⁰ Fedi Molleví prengué com a referència única la Ciudad Sanitaria Francisco Franco i, per tant, la descripció de la situació d'ambdues biblioteques la fem extensible a les tres diferents àrees de l'Hospital Universitari de la Vall d'Hebron.

⁴¹ Aquesta biblioteca pertany a Horta-Guinardó, el mateix districte de l'hospital, i és la més propera físicament.

BIBLIOTECA GUINARDÓ – MERCÈ RODOREDA de Barcelona (Barcelona: Districte 7: Horta - Guinardó, Barcelonès)⁴²

<http://www.diba.cat/biblioteques/agda/biblioteques/Biblioview.asp?ordre=A&Bib=2377>

http://w3.bcn.es/V51/Home/V51HomeLinkPl/0,3989,99468012_99472155_1,00.html

- ✓ Biblioteca central de districte
- ✓ Inaugurada el 1999
- ✓ 73.082 documents
- ✓ 2.060 m²
- ✓ 5 bibliotecaris, 8 tècnics auxiliars, 2 subalterns
- ✓ 55h setmanals
- ✓ Informadora: una bibliotecària

HOSPITAL: ENTREVISTA

Al web de l'hospital hi ha informació sobre l'existència d'una biblioteca especialitzada de l'Àrea de Traumatologia i Rehabilitació (pertany a l'ICS) i també sobre la biblioteca per a pacients; sobre aquesta biblioteca precisen que per a fer-ne ús cal posar-se en contacte amb la Unitat d'Atenció al Client. Amb tot, com que en la trucada realitzada prèviament a l'Àrea General ens recomanaren posar-nos en contacte amb la biblioteca mèdica, també ho vam fer aquí. Ens atengué [redacted], la bibliotecària de la biblioteca especialitzada. Ens explicà que fou ella mateixa qui el 1993, quan entrà a treballar a la biblioteca, pensà en la possibilitat de crear una biblioteca per a pacients. Després de demanar els permisos necessaris, n'organitzà una gestionada per voluntaris i amb el seu assessorament, també voluntari, per a les qüestions més tècniques. Concertàrem amb ella una entrevista per tal que ens poguéssim explicar l'experiència amb més detall donat que era la persona que havia iniciat el servei.

BIBLIOTECA PÚBLICA (Biblioteca Montbau – Albert Pérez Baró): ENTREVISTA

La directora de la biblioteca, [redacted], ens comentà que no feien cap tipus de servei bibliotecari ni a l'Hospital de Sant Rafael ni a cap dels Hospitals de la Vall d'Hebron; no era per falta de ganes o iniciativa si no per un problema de recursos ja que només són tres persones i únicament poden obrir els dimecres al matí.⁴³ La directora anterior, fa més de dos anys, havia intentat establir contactes amb l'Hospital de la Vall d'Hebron (no tenim notícies que també ho hagués provat amb l'Hospital de Sant Rafael), però van ser molt refractaris a qualsevol col·laboració adduint que ells ja tenien una biblioteca per a pacients pròpia. La directora actual va fer alguns intents d'apropament amb el CAP de la zona però és un centre que té molta feina, greus problemes de personal, tampoc no hi va haver massa bona sintonia i tot ha quedat aturat.

A dia d'avui, treballen amb un centre de justícia juvenil proper a la biblioteca, el Centre Educatiu Can Llupià; tothom n'està molt content dels resultats obtinguts. Arran d'aquest servei, un centre de malalts mentals també pròxim va demanar de treballar conjuntament amb la biblioteca. En un

⁴² Aquesta és la biblioteca central del districte que ha de donar els serveis que la biblioteca pública local del districte més propera a l'hospital no pot assumir.

⁴³ Segons el *Mapa de lectura pública de Catalunya* (2008), una de les prioritats per al districte d'Horta-Guinardó és *construir un nou equipament per a la Biblioteca Montbau-Albert Pérez Baró* ja que l'equipament actual és del tot insuficient (p. 131).

principi, les infermeres del centre proposaven anar a la biblioteca un cop a la setmana per fer una mica de lectura però també ho plantejaven com una teràpia que ajudés els malalts a sortir al carrer i anar a un altre lloc. Com que no tenien hores disponibles van idear una alternativa: preparar un taller per ensenyar els malalts a organitzar la petita biblioteca que tenen al seu centre. Finalment, la directora va fer balanç dels recursos disponibles a la biblioteca pública i amb molt de sentiment va haver de dir que no fins i tot a aquesta darrera proposta. A banda del funcionament habitual de cada tarda, el matí que obren l'ocupen amb visites de les escoles (i formació d'usuaris) i amb un club de lectura escolar. Tenen al cap moltes idees com la col·laboració amb un casal d'avis que hi ha al mateix carrer per fer lectures en veu alta a la biblioteca... però a tot han de dir que no.

BIBLIOTECA PÚBLICA (Biblioteca Guinardó – Mercè Rodoreda): ENTREVISTA

Vegeu Fundació Puigvert / IUNA.

DESCRIPCIÓ DE LA BIBLIOTECA PER A PACIENTS

Quan [redacted] entrà a treballar a la biblioteca de l'ICS de l'Àrea de Traumatologia i Rehabilitació de la Vall d'Hebron l'any 1993, trobà en un prestatge una cinquantena de novel·les oblidades. Aquesta troballa li va donar la idea d'organitzar una biblioteca per als malalts de l'hospital. El servei es pogué inaugurar el dia de Sant Jordi de 1994 gràcies a una donació econòmica inicial per part de l'hospital per a la compra d'un lot de llibres i d'un carro, i a la presència de voluntaris però, sobretot, de joves que feien la prestació social substitutòria.⁴⁴

– Funcions

Excepcionalment, en aquest hospital, per raó de la convivència en un mateix espai i amb una mateixa responsable per a les dues biblioteques, la mèdica i la dels malalts, la bibliotecària s'ha hagut de plantejar les tres funcions bàsiques que nosaltres atribuïm a la biblioteca per a pacients, l'oci, la formació i la informació. Segons la bibliotecària, la finalitat primera i última d'una biblioteca per a pacients és proporcionar lleure al malalt i distracció, sobretot perquè l'especialitat de traumatologia requereix estades molt llargues. És per aquesta mateixa raó que ocasionalment, alguns malalts han demanat a la biblioteca materials per estudiar i formar-se durant el seu ingrés; la resposta en aquests casos sempre ha estat no, perquè considera que no és una de les atribucions de la biblioteca per a pacients i tampoc no disposen dels recursos necessaris. La demanda d'informació sobre la pròpia malaltia i la salut en general és més freqüent però la resposta també és no perquè, segons la bibliotecària, en cap cas és una funció de la biblioteca per a pacients.

Quan algú arriba a la biblioteca mèdica demanant informació sobre una malaltia concreta se li diu amb bones paraules que aquell no és el lloc adequat perquè és una biblioteca d'ús exclusiu per als metges i la bibliotecària els aconsella que vagin a parlar precisament amb el seu metge perquè els informi correctament. A més, els malalts no són pas els usuaris de la biblioteca mèdica i no els deu cap servei. Segons ella, els metges són molt gelosos del seu coneixement

⁴⁴ Per entendre millor el context, recordem que el febrer de 1990 se signà el *Convenio de Cooperación entre los Ministerios de Cultura y de Sanidad y Consumo para la creación de bibliotecas de pacientes en los hospitales*. (Herráez, 1998, p. 173-175). Les competències en salut i cultura ja havien estat traspassades a la Generalitat de Catalunya i per tant no es beneficià d'aquet conveni però, amb tot, l'acord tingué força transcendència en l'àmbit hospitalari. A més, coincidí en un moment en què la necessitat de trobar ocupacions als joves que feien la prestació social substitutòria (1984-2002) afavorí la promoció i creació de serveis com les biblioteques per a pacients.

i no estan disposats a acceptar que algú altre interfereixi, sobretot tenint en compte que es tracta d'una informació que pot ser interpretada de múltiples maneres. Per corroborar el seu posicionament, la bibliotecària explica que des de fa uns anys hi ha un comitè ètic dins del propi hospital que vetlla per aquestes qüestions (el dret del malalt a estar correctament i adequadament informat) i, segons ella, treballa i actua amb rigorositat. Així mateix reconeix, però, que no tots els malalts ho saben i en són conscients i per tant, no sempre exerceixen aquest dret fonamental; a més, també sap que no tots els metges saben informar degudament

– Estructura organitzativa

La biblioteca per a pacients depèn de la Unitat d'Atenció al Client en tant que és qui coordina els voluntaris però es tracta d'una dependència purament nominal en aquest cas ja que la bibliotecària és qui realment vetlla pel funcionament i la continuïtat del servei, i ho fa de manera voluntària, al marge del seu horari laboral. Va insistir en la qüestió (qui realitza la feina i a qui donen el reconeixement) dient que ella ho feia pensant en els malalts i no perquè li reconeguessin els seus esforços.⁴⁵ Des de la Unitat d'Atenció al Client, en comptades ocasions, els han fet petits suggeriments relacionats amb el seu funcionament (com la incorporació de revistes al lot de llibres que es deixen en préstec) però com que no els faciliten mitjans per realitzar-los els desestimen.

En tot cas, es tracta d'un servei completament al marge de l'estructura hospitalària. El lligam amb la biblioteca mèdica es limita a compartir un espai.

– Usuaris

Els usuaris són tant els malalts com els seus familiars i acompanyants.

Els perfils dels malalts són molt diversos tant pel que fa a la procedència (es tracta d'un hospital de referència a nivell d'Espanya) com a l'edat; des de joves amb traumatismes greus per accidents de circulació fins a gent molt gran. El que comparteixen tots és la llarga durada dels seus ingressos que, segons la bibliotecària, poden ser d'un mes fins a sis mesos o un any.⁴⁶ També hi ha una clara tendència a considerar la lectura com un entreteniment secundari; han detectat que cada vegada hi ha menys gent que llegeixi i això ho comproven amb les estadístiques que omplen diàriament. La bibliotecària creu que és degut, sobretot, a dues raons: l'existència d'aparell de televisor a les habitacions que no fomenta l'hàbit lector,⁴⁷ i el fet que les estades tan llargues comporten molta solitud i el que realment necessiten aquests malalts no és lectura (un acte solitari) sinó que algú conversi amb ells. Com passa en altres centres, els malalts que són bons lectors ja es duen els llibres de casa o bé ja els en fan arribar els familiars i amics que els visiten.

– Finançament

No en tenen. Només van disposar d'una petita suma per engegar el projecte. Preguntada sobre aquesta qüestió, la bibliotecària ens digué que no es plantejava la possibilitat de demanar una partida

⁴⁵ Per exemple, els resultats de les estadístiques anuals dels préstecs i serveis s'atribueixen, com un mèrit, a la Unitat d'Atenció al Client, així com totes les actuacions relacionades amb els llibres que realitza la biblioteca per a pacients.

⁴⁶ Segons la memòria del 2008, la mitjana d'estada hospitalària per a les tres àrees assistencials de l'Hospital Universitari de la Vall d'Hebron (Àrea General, Àrea Maternoinfantil i Àrea de Traumatologia i Rehabilitació) és de 8,07 dies; en aquest cas concret és evident que és poc significativa tal i com ja apuntàvem en la fitxa descriptiva inicial de l'hospital.

⁴⁷ Quan va començar la biblioteca per a pacients a l'hospital encara no hi havia televisors a les habitacions (es debatia si posar-ne o no) i a partir del moment que n'hi van posar es va notar molt en el préstec. Un altre factor que incideix negativament en la lectura és el fet de ser habitacions compartides: si un malalt vol mirar la televisió i els altres no, sempre guanya el que ho vol i s'anul·la la possibilitat de llegir de la resta (són habitacions de 2-3 persones).

pressupostària per a la biblioteca dels malalts perquè és conscient de la naturalesa del servei que ofereix en aquests moments i sap del cert que amb només un equip de voluntaris que impliquen un sostre molt clar al projecte, una petita aportació econòmica no canviaria la situació.

– Personal

La bibliotecària de la biblioteca mèdica és qui està al darrera de la biblioteca per a pacients; no és pas que la gestioni si no que un cop la va haver creada només supervisa la seva continuïtat i fa un petit assessorament, sempre de manera voluntària. Diu que és un servei que funciona sol perquè té un equip de voluntaris que és responsable i coneix prou bé el que fa i quina és la seva funció.

Actualment la biblioteca per a pacients compta amb cinc voluntaris que pertanyen a la Creu Roja.⁴⁸ Tenen una mitjana d'edat força alta ja que tots estan jubilats (n'hi ha una de 83 anys, molt animosa, que reconeix que prefereix la conversa al préstec de llibres; una altra de 69, una altra de 65 i la més veterana en el servei, de 66 anys). Són quatre dones enfront d'un únic home que està pels volts de la setantena. En relació amb la seva formació acadèmica, el gust per la lectura o el nivell cultural no s'exigeix res però entenen prou bé el que se'ls encarrega; queda en mans de l'usuari la tria. La bibliotecària reconeix, però, que no tots els voluntaris són grans lectors ni tenen prou capacitat per suggerir i recomanar el llibre més adequat per a cada malalt. Comentava que amb els anys havia aconseguit trobar un cert equilibri entre els voluntaris que participaven en el projecte perquè havia aconseguit harmonitzar en el seu equip els que preferien el tracte humà i el llibre els sobrava amb els que preferien els llibres i els malalts els eren sobers. Amb tot, la bibliotecària té molt clar que el que han d'oferir en primer terme és lectura i que la companyia ve després i ja existeixen, a més, altres vies per aconseguir-la.

Els voluntaris van a l'hospital tres o quatre hores un matí a la setmana de manera que cada matí n'hi ha un per fer el servei de préstec per les habitacions. Inicialment disposaven de molt personal ja que tenien molts més voluntaris i comptaven sempre amb la presència d'un jove que estigués fent la prestació social substitutòria. Aquesta circumstància permetia tenir el servei atès tant els matins com les tardes.

Els voluntaris no fan cap tipus de formació específica en relació amb la biblioteca i la lectura. En tant que voluntaris de la Creu Roja, reben formació sobre el voluntariat sociosanitari però no sobre la gestió d'una biblioteca per a pacients. Quan un voluntari nou comença, la voluntària més veterana l'acompanya durant uns quants dies a fer el préstec per les habitacions per tal d'ensenyar-li com es fa i després ja el deixen sol. Preguntàrem a la bibliotecària com valorava la possibilitat de professionalitzar el servei i contractar personal, si creia que això implicaria una millora. Ens digué que no molt convençuda; no considerava ni rellevant ni excessivament important que al davant de la biblioteca hi hagués personal bibliotecari i contractat. La seva raó era que els voluntaris són persones que han optat per fer una feina voluntàriament i per prendre un determinat compromís que els obliga a fer allò que fan de la millor de les maneres i, per tant, si col·laboren amb la biblioteca dels malalts és perquè volen fer-ho i n'estan convençuts. Reconeix, però, que al llarg dels anys s'ha trobat amb gent de tota mena i amb un grau de compromís molt diferent; ara ho explica amb la certesa que té un equip que li funciona bé, que assumeix el seu voluntariat amb responsabilitat i dedicació.

⁴⁸ La Creu Roja només cedeix els seus voluntaris per a un determinat tipus de tasques molt concretes i que consideren que val la pena que siguin realitzades pel voluntariat; en aquest sentit, els seus voluntaris sempre han de tenir un tracte directe amb els malalts i, per tant, no es poden dedicar a fer tasques de suport tècnic que potser serien necessàries en determinats moments. Aquesta circumstància la solucionen fent que aquells voluntaris que tenen més aptituds en aquest sentit, divideixin la seva dedicació entre les dues feines, però sempre prioritzant el contacte amb els malalts.

A banda de passar per les habitacions per fer el préstec i el seu control també folren els llibres. Hi ha un voluntari (malalt des de fa mesos) amb certs coneixements d'informàtica que els ha creat una petita base de dades per incorporar-hi tots els registres i que ha de servir per agilitzar el préstec i actualitzar el catàleg amb més facilitat. No es fa pas una veritable catalogació si no que de cada document s'indica l'autor, el títol, el gènere, la llengua i un número correlatiu de registre per facilitar el control del préstec.

En un moment de la visita vam comentar la tendència generalitzada de fer de la biblioteca per a pacients un projecte personal i individual en la mesura que dura el que dura davant del projecte la persona que l'ha creada i que un cop marxa difícilment té continuïtat. La bibliotecària està pels volts de la seixantena i té la seva jubilació present; ens digué que era una qüestió que s'havia plantejat en més d'una ocasió: no està gens convençuda que un cop ella plegui la biblioteca per a pacients continuï existint. L'administrativa que estava present durant la visita va assegurar que ella ja ho faria perquè ho trobava molt interessant.

– **Equipament**

Tenen un petit espai al dipòsit de la biblioteca mèdica per desar-hi els llibres. A més, a la sala de la biblioteca mèdica tenen un prestatge per deixar-hi el catàleg i els papers necessaris per gestionar el servei i també un carro amb els llibres que estan pendents de fer el tractament documental. Tot i tenir un carro per passar per les habitacions amb els llibres per fer el préstec no l'han utilitzat mai amb aquesta finalitat.

– **Col·lecció**

Actualment tenen uns 500 llibres al catàleg tot i que disposen de molts més títols que no s'hi incorporen perquè els dediquen a altres finalitats que no són la biblioteca per a pacients com són regals per als malalts en dates assenyalades.

Només disposen de llibres i no tenen previst incorporar una altra tipologia de documents ni suports alternatius. Tal i com hem comentat més amunt, des de la Unitat d'Atenció al Client els havien suggerit la possibilitat d'incorporar diaris i revistes a la biblioteca dels malalts però la bibliotecària s'hi negà perquè preveï que faria créixer la complexitat del préstec i el seu control i això superava les capacitats del seu equip de voluntaris (val a dir que un cop feta la proposta no els van oferir mitjans per dur-la a terme).

Pel que fa a les temàtiques, el lot fundacional ha marcat la línia de la col·lecció actual. La bibliotecària, abans de seleccionar i comprar els llibres va fer una mica de sondeig entre els malalts per saber què era el que més els agradava; li va sorprendre comprovar que la novel·la rosa (per la qual ella apostava inicialment per considerar-la adequada a la circumstància) va quedar clarament superada per les biografies i la novel·la històrica i encara ara es manté aquesta tendència. Tot i que els llibres que ofereixen majoritàriament són de ficció, no vol pas dir que no puguin tenir-ne també alguns de coneixement però en molt menor quantitat.

Comentant la naturalesa dels títols que s'inclouen al catàleg, la bibliotecària ens comentà que hi havia unes quantes obres considerades clàssics de la literatura i que tot i que no sortien mai en préstec els continuava mantenint en la col·lecció més pel principi de voler oferir qualitat que per cap altra cosa.

No hi ha una política de la col·lecció escrita però sí una dinàmica de treball que se segueix habitualment.

- L'adquisició de documents és sempre per donació llevat d'una part del lot inicial (estava format per uns 150 llibres). En un primer moment, quan es plantejaren crear la biblioteca, van escriure cartes a moltes editorials sol·licitant-los llibres i van tenir molt bona resposta però no hi hagué continuïtat. Altres donacions són de particulars. En algunes ocasions també han rebut donacions procedents de projectes que van més enllà d'actuacions concretes de l'hospital.⁴⁹ Hi ha una única editorial (la bibliotecària no en recordava el nom) que cada any, per Sant Jordi, els fa una important donació de llibres nous que la biblioteca per a pacients gestiona segons la seva conveniència ja que alguns els inclou en el catàleg mentre que d'altres els guarda per regalar entre les malalts.⁵⁰

En algun moment els metges havien fet donacions a la biblioteca per a pacients però des de fa un temps tenen un prestatge per a l'intercanvi de llibres; tothom en deixa i tothom n'agafa amb llibertat. Es tracta d'obres força recents i és una iniciativa amb força èxit. Malgrat l'interès que els llibres poguessin tenir per a la biblioteca dels malalts, la bibliotecària els manté en la prestatgeria d'intercanvi perquè considera que és una activitat d'animació per als seus usuaris, els metges.

Donat que l'única font per a l'adquisició de documents són les donacions, els criteris de selecció que aplica la bibliotecària forçosament no poden ser tan rigorosos com voldria i al final en segueix només dos d'una manera molt estricta: rebutja qualsevol llibre que ella cregui que pot ser pornografia i tots els llibres que tinguin un aspecte massa tacat, vell, gastat, malmès; la resta s'accepta gairebé tot.

El destí final dels llibres que arriben a la biblioteca dels malalts poden ser dos: incorporar-los al catàleg de la biblioteca i que siguin susceptibles de ser trets en préstec o que es guardin per regalar-los més endavant als malalts.⁵¹

Tot i que les donacions és l'única via d'incorporació de documents al catàleg, excepcionalment intenten comprar-ne algun si existeix una demanda molt concreta i persistent per part d'algun malalt. En concret, com que darrerament havien tingut algunes demandes de caire religiós van comprar una Bíblia i un Alcorà.

- El tractament documental és mínim. S'elabora un catàleg en paper que conté la relació de tots els llibres de la col·lecció. El catàleg compta amb un accés per l'autor, un per al títol i un altre pel gènere. Aquest catàleg imprès es posa en un dossier plastificat i és el que consulten els malalts per triar un llibre. Cada vegada que incorporen nous títols no reimprimeixen el catàleg si no que a mà van anotant títols nous. Un dels voluntaris començà una petita base de dades per facilitar la gestió del catàleg però per problemes de salut fa mesos que està aturada.

⁴⁹ Per exemple, la campanya La Piràmide Solidària (1999). Per a una explicació més detallada, vegeu la descripció de l'Hospital Clínic de Barcelona.

⁵⁰ Segons ens explicà, li semblava que aquesta important donació era una mena de contraprestació per agrair subscripcions de revistes per part de les biblioteques mèdiques de l'hospital. En tot cas, cada abril compten amb aquest important donatiu.

⁵¹ Els llibres nous que reben per Sant Jordi la bibliotecària els fa embolicar amb paper de regal i els guarda per a les celebracions. Des de les cuines de l'hospital els fan arribar cada setmana el nombre de llibres que necessiten per acompanyar l'esmorzar d'aniversari de cadascun dels malalts que celebra anys estant ingressat. No es mira prim en el sentit de buscar el llibre més adequat a cada malalt si no que es pensa en el detall que es fa i en què es regala un llibre nou.

Durant els primers anys i mentre hi va haver joves que s'estaven a l'hospital moltes hores (de 8 a 15h de dilluns a divendres) fent la prestació social substitutòria, la biblioteca per a pacients disposava de resums (manuals) de tots els llibres per facilitar-ne la tria als usuaris, així com de o catàlegs (també manuals) amb molts punts d'accés. Aquestes tasques són especialment rellevants en aquest context ja que el malalt no veu el llibre i no el pot fullejar si no que s'ha de guiar només pel que hi diu al catàleg; disposar d'un resum explicatiu era realment interessant i útil.

- L'esporgada es redueix a retirar els llibres que estan fets malbé o estan tacats i bruts. S'ha de tenir present, a més, que molts llibres es perden i ja no tornen malgrat els controls rigorosos de préstec que fan. Així, entre una cosa i l'altra, la col·lecció manté un volum força constant.

– Serveis

L'únic servei és el préstec de llibres mitjançant el catàleg que els voluntaris passen per les habitacions perquè els malalts triïn allò que més de gust els vingui llegir. La biblioteca per a pacients disposa d'un carro per fer el préstec però no s'ha utilitzat mai, volgudament, amb aquesta finalitat. Segons la bibliotecària, en el carro només cap una petitíssima part de tot els llibres disponibles i, per tant, considera que no val la pena dur-lo amb només una selecció aleatòria (condiciona massa la tria).

Cada matí hi ha un voluntari que passa per les habitacions. La bibliotecària sap que el matí no és potser el moment més adequat per anar-hi perquè els metges passen visita, es fan proves mèdiques i rehabilitació als malalts però la biblioteca mèdica d'aquesta àrea només obre els matins i la biblioteca per a pacients s'ha d'adaptar a aquest horari. En tot cas, els voluntaris saben prou bé que la prioritat són els metges, les infermeres i les cures mèdiques que s'hagin de realitzar i, per tant, sempre actuen sense interferir en la seva feina. Aquest fet de no poder preveure massa el nombre d'habitacions i de persones que hauran de visitar cada dia fa que el servei de préstec no se cenneixi a un calendari concret (unes plantes concretes per a cada dia de la setmana) si no que cada voluntari fa els serveis que tingui temps de fer i l'endemà, el següent voluntari, continua allà a on ho va deixar l'anterior. Aquesta circumstància implica que l'usuari mai no sap quin dia passaran els voluntaris de la biblioteca. Per compensar-ho, si algun malalt vol llibres i no sap si ja han passat o passaran aviat per la seva habitació, pot contactar directament amb la biblioteca perquè li duguin llibres. Un inconvenient important en aquest sentit és que els telèfons de les habitacions no poden marcar extensions i el número de telèfon de la biblioteca mèdica al qual tenen accés els malalts és, precisament, una extensió; per tant, el malalt necessita que alguna infermera li faci aquest favor o bé enviar a algun acompanyant que vagi a la biblioteca.⁵²

Els préstecs són setmanals i es renoven tantes vegades com calgui. Per recordar al malalt que ha de tornar el llibre li donen un punt de llibre amb la data de retorn anotada. Sent un hospital amb una estada llarga el préstec podria ser de més dies però van optar per aquest sistema perquè permetia recordar al malalt que el llibre que tenia entre les mans no era seu i calia tenir-ne cura i retornar-lo quan l'acabés o abans de marxar.

⁵² Algunes infermeres col·laboren de bon grat mentre que altres no ho fan perquè consideren que trucar per telèfon a la biblioteca no entra dins de les seves obligacions i tenen més feina de la que poden fer. És per això que cada vegada que una infermera truca sol·licitant un llibre de part d'un malalt, la bibliotecària fa caps i mànigues per enviar-hi un voluntari per tal que la infermera vegi que el seu esforç ha valgut la pena perquè la resposta ha estat immediata; d'aquesta manera la biblioteca per a pacients s'assegura que col·laboraran novament si hi ha un sol·licitud d'un llibre per part d'un malalt.

El control del préstec el fan creuant la fitxa de cada llibre amb un formulari de préstec que inclou el títol del llibre, el número de registre, el nom del lector, el número d'habitació, el número d'història clínica,⁵³ la data del préstec i la signatura de l'usuari. En el cas que el préstec es faci a un familiar o acompanyant, es fa a nom del malalt sempre perquè és de qui tenen les dades per reclamar el llibre, si cal, més endavant. El malalt ha de tornar el llibre als voluntaris quan n'acaba la lectura o quan el donen d'alta i marxa; si en comptes de fer-ho així el deixen a control d'infermeria, cal que ho comuniquin a la biblioteca. Malgrat totes aquestes precisions es perden molts i molts llibres.

Duen unes estadístiques per controlar el préstec. La bibliotecària ens mostrà les de 2007: 48 préstecs i 2.254 visites.

Per part dels usuaris hi ha dos serveis que demanen amb insistència i que la biblioteca per a pacients no pot mai satisfer (i tampoc no entra dins de les seves previsions): ordinadors portàtils per a les habitacions i Wi-Fi per connectar-se a Internet si ja disposen ells mateixos d'ordinadors personals.⁵⁴

– Difusió

S'anuncia el servei de la biblioteca al web de l'hospital i també a la guia del pacient que reparteixen en el moment de l'ingrés. També fan difusió a través dels punts de llibre que donen amb els llibres que deixen en préstec i els mateixos voluntaris quan passen per les habitacions.

Preguntada sobre si els metges i les infermeres coneixien el servei (en poden ser uns bons difusors) ens va respondre que li semblava que no massa, que potser era un servei poc conegut i encara menys visible.

– Cooperació

Les diferents biblioteques mèdiques de l'ICS de l'Hospital Universitari de la Vall d'Hebron cooperen entre elles però no pas les biblioteques per a pacients; cada àrea té la seva pròpia biblioteca i la gestiona com creu més adient i atenent a la seva circumstància i recursos. No està prevista cap col·laboració en aquest sentit, ni tampoc respecte de la biblioteca pública de referència (no en veuen la utilitat).

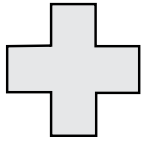
DESCRIPCIONS ANTERIORS

Fedi Molleví (1980, p. 84)

...es una lástima que haya un importante centro sanitario en Barcelona, como es la Ciudad Sanitaria Francisco Franco, que no se haya prestado a dar información sobre el estado de sus bibliotecas, poniendo toda clase de obstáculos con el fin de evitar la visita o visitas reglamentarias.

⁵³ La bibliotecària la considera una dada clau sense la qual no s'accepta fer cap préstec; la raó és perquè a la història clínica hi ha el telèfon i l'adreça del malalt i això els permet reclamar el llibre fins i tot si ha marxat de l'hospital.

⁵⁴ En aquests casos, la bibliotecària suggereix als malalts que quan omplien l'enquesta de satisfacció que els donen amb l'alta, ho indiquin com una mancança de l'hospital.

HOSPITAL SANT RAFAEL (Barcelona, Barcelonès)

<http://www.hsrafael.com/>

- Biblioteca especialitzada en medicina

- ✓ 199 llits
- ✓ 6,48 dies d'esta mitjana hospitalària
- ✓ L'Asil Sant Rafael, per a nenes raquíiques i escrofuloses pobres va ser fundat el 1888. El 1963 es traslladà a la ubicació actual. El 1968 canvia el seu nom per Hospital Sant Rafael i es converteix en hospital d'aguts
- ✓ Atén patologies de nivell general bàsic
- ✓ Biblioteca especialitzada en medicina
- ✓ Informació sobre *Drets i deures dels ciutadans en relació amb la salut i l'atenció sanitària*
- ✓ No hi ha biblioteca per a pacients
- ✓ Informadora: personal de la Unitat d'Atenció a l'Usuari
- ✓ Fedi Molleví (1980): disposen de biblioteca per a pacients però no de biblioteca mèdica

BIBLIOTECA MONTBAU – ALBERT PÉREZ BARÓ⁵⁵ (Barcelona: Districte 7 – Horta-Guinardó, Barcelonès)

<http://www.diba.cat/biblioteques/agda/biblioteques/Biblioview.asp?ordre=A&Bib=2487>

http://w3.bcn.es/XMLServeis/XMLHomeLinkPI/0,4022,650936361_709398286_1,00.html

- ✓ Biblioteca local
- ✓ Inaugurada el 2001
- ✓ 27.531 documents
- ✓ 570 m²
- ✓ 1 bibliotecari, 2 tècnics auxiliars
- ✓ 33h setmanals
- ✓ Servei de préstec a domicili
- ✓ Servei de préstec a institucions (servei de préstec a un centre de justícia juvenil)
- ✓ Informadora: [redacted], directora

BIBLIOTECA GUINARDÓ – MERCÈ RODOREDA de Barcelona (Barcelona: Districte 7: Horta - Guinardó, Barcelonès)⁵⁶

<http://www.diba.cat/biblioteques/agda/biblioteques/Biblioview.asp?ordre=A&Bib=2377>

http://w3.bcn.es/V51/Home/V51HomeLinkPI/0,3989,99468012_99472155_1,00.html

- ✓ Biblioteca central de districte
- ✓ Inaugurada el 1999
- ✓ 73.082 documents
- ✓ 2.060 m²
- ✓ 5 bibliotecaris, 8 tècnics auxiliars, 2 subalterns

⁵⁵ Aquesta biblioteca pertany a Horta-Guinardó, el mateix districte de l'hospital, i és la més propera físicament.

⁵⁶ Aquesta és la biblioteca central del districte que ha de donar els serveis que la biblioteca pública local del districte més propera a l'hospital no pot assumir.

- ✓ 55h setmanals
- ✓ Informadora: una bibliotecària

HOSPITAL: ENTREVISTA

La interlocutora de la Unitat d'Atenció a l'Usuari ens informà de l'existència d'una biblioteca mèdica i no tenia coneixença de cap biblioteca a per a pacients. L'hospital durant anys havia comptat amb un important equip de voluntaris però actualment només disposen de dues persones i es dediquen a altres activitats. La biblioteca per a pacients se l'havien plantejada però ara per ara és inviable.

BIBLIOTECA PÚBLICA (Biblioteca Montbau – Albert Pérez Baró): ENTREVISTA

Vegeu Hospital Universitari de Traumatologia i Rehabilitació de la Vall d'Hebron.

BIBLIOTECA PÚBLICA (Biblioteca Guinardó – Mercè Rodoreda): ENTREVISTA

Vegeu Fundació Puigvert / IUNA.

DESCRIPCIONS ANTERIORS

Miralda (1934, p.22)

En alguns hospitals de Barcelona els donatius de llibres no serveixen per a la formació d'una biblioteca, sinó que queden de propietat dels malalts. Passa això a l'Asil-Hospital de Sant Joan de Déu i a l'Asil de Sant Rafael per a nens i nenes escrofulosos, respectivament...

Fedi Molleví (1980)

(vegeu pàgines 309-311)

HOSPITAL ASILO DE SAN RAFAEL.

3

Paseo del Valle de Hebrón, s/n.

Barcelona -35-

ORGANISMO DEL CUAL DEPENDE: Estado.

DIRECTOR MEDICO: Dr. Francisco Moreno.

TIPO DE HOSPITAL: Quirúrgico general de corta estancia.

NUMERO APROX. DE CAMAS: 280.

TIPO DE ENFERMOS: Mayoritariamente pacientes de polio.

BIBLIOTECA MEDICA: No.

DESCRIPCION DE LA BIBLIOTECA PARA PACIENTES.

BIBLIOTECARIO/A: No.

ENCARGADO/A: Sor Margarita Martínez. Directora del Colegio ubicado en el hospital.

AUXILIARES: No.

HORARIO: De 9 h. a 14 h. de la mañana. De lunes a viernes

UBICACION Y SUPERFICIE DE LA SALA: La sala se halla en el segundo piso del edificio destinado a colegio. En dicho colegio asisten todos aquéllos niños que requieren una hospitalización -aunque sea temporal- para seguir los ejercicios de recuperación, compaginados con los estudios de carácter general. En el colegio se imparte el E.G.B. La superficie de la sala es de 12 m².

FORMA Y DISPOSICION DE LAS ESTANTERIAS: La sala es rectangular, y consta de cuatro armarios de estanterías de madera y un armario con material didáctico.

CAPACIDAD DE LECTORES: No existe en la sala mesas y sillas dedicadas a los lectores. Tan sólo hay una mesa y una silla para la encargada o en su caso para realizar una consulta rápida, y una mesa de grandes dimensiones adosada a una pared

frontal para la realización de trabajos relacionados con la llegada de libros u otras actividades.

FONDO INICIAL (nº vols.): No se sabe.

FONDO ACTUAL (nº vols.): Disponen aproximadamente de 1.200 volúmenes, aunque es imposible saber la cifra exacta ya que no llevan ningún sistema de registro de altas ni de bajas.

TIPOLOGIA DEL FONDO: General y complementa las materias impartidas en el colegio. Agrupado en las estanterías por materias.

NUMERO DE TITULOS DE REVISTAS: No.

CATALOGOS: Solamente confeccionan un catálogo alfabético de materias a base de fichas escritas a máquina.

TAREAS TECNICAS: Siguen un criterio propio muy sucinto y no se basan en ningún tipo de instrucciones. Se sellan los libros en la portada y no se etiquetan.

PRESTAMO: La biblioteca está esencialmente dedicada a préstamo. Los libros se dejan para complementar los trabajos de clase, durante el curso escolar. Fuera del curso escolar, también se suelen prestar aunque el índice de lectura desciende mucho.

MOVIMIENTO DE LA SALA DE LECTURA. No.

MOVIMIENTO DEL PRESTAMO: No se sabe, ya que en la mayoría de los casos va condicionado por los trabajos que encargan los profesores. No se lleva ninguna clase de estadística.

ADQUISICIONES ANUALES Y FINANCIACION: La mayoría de estos libros provienen de donativos. El hospital no asigna ninguna cantidad anual en el presupuesto para las adquisiciones de la de la biblioteca. Cuando interesa algún libro determinado, es el mismo colegio quién lo compra res-

quitando la cantidad que le sea posible de sus gastos generales.

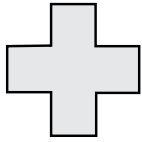
¿SE ORGANIZAN SESIONES DE BIBLIOTERAPIA?: No.

¿SE ORGANIZAN OTROS ACTOS, EXPOSICIONES Y CONFERENCIAS?:
No.

PERSPECTIVAS FUTURAS: De momento no se ha presentado la posibilidad de una futura reorganización por falta de un presupuesto establecido.

NOMBRE Y APELLIDOS DEL INFORMADOR: Sra. M^a del Carmen Vizoso.

FUNCION QUE DESEMPEÑA EN EL HOSPITAL: Auxiliar de Clínica
En ausencia de Sor Margarita Martínez, es la responsable del colegio.

HOSPITAL UNIVERSITARI GENERAL DE LA VALL D'HEBRON (Barcelona, Barcelonès)

<http://www.vhebron.net/vhcat.htm>

- Biblioteca especialitzada en medicina
- Biblioteca per a pacients gestionada per voluntaris

- ✓ 593 llits⁵⁷
- ✓ 8,07 dies d'estada mitjana hospitalària⁵⁸
- ✓ Fundat el 1955
- ✓ Hospital de referència d'àmbit internacional per a grans cremats i transplantaments
- ✓ Biblioteca especialitzada en medicina (de recerca i universitària)
- ✓ No hi ha informació sobre *Drets i deures dels ciutadans en relació amb la salut i l'atenció sanitària*
- ✓ Biblioteca per a pacients gestionada per voluntàries del Grupo María Auxiliadora
- ✓ Informador primer: personal de la Unitat d'Atenció al Client
- ✓ Informadora segona: [redacted], personal de la Biblioteca de l'Àrea General, especialitzada en medicina
- ✓ Informadora tercera: [redacted] del Grupo de María Auxiliadora, voluntària
- ✓ Fedi Molleví (1980): l'hospital es nega a informar sobre si existeix o no una biblioteca per a pacients però sí, en canvi, confirmen que disposen d'una biblioteca mèdica.⁵⁹

BIBLIOTECA MONTBAU – ALBERT PÉREZ BARÓ (Barcelona: Districte 7 – Horta-Guinardó, Barcelonès)⁶⁰

<http://www.diba.cat/biblioteques/agda/biblioteques/Biblioview.asp?ordre=A&Bib=2487>

http://w3.bcn.es/XMLServeis/XMLHomeLinkPI/0,4022,650936361_709398286_1,00.html

- ✓ Biblioteca local
- ✓ Inaugurada el 2001
- ✓ 27.531 documents
- ✓ 570 m²
- ✓ 1 bibliotecari, 2 tècnics auxiliars
- ✓ 33h setmanals
- ✓ Servei de préstec a domicili
- ✓ Servei de préstec a institucions (servei de préstec a un centre de justícia juvenil)
- ✓ Informadora: [redacted], directora

⁵⁷ Dades extretes de la Memòria 2008; fan referència, exclusivament, als llits d'aguts.

⁵⁸ Aquesta dada és per a les tres àrees assistencials de l'Hospital Universitari de la Vall d'Hebron (Àrea General, Àrea Maternoinfantil i Àrea de Traumatologia i Rehabilitació) i és poc significativa si tenim en compte que l'hospital compta amb un total de 1.186 llits i tracta tantes i tant diverses especialitats mèdiques.

⁵⁹ Fedi Molleví prengué com a referència única la Ciudad Sanitaria Francisco Franco i, per tant, la descripció de la situació d'ambdues biblioteques la fem extensible a les tres diferents àrees de l'Hospital Universitari de la Vall d'Hebron.

⁶⁰ Aquesta biblioteca pertany a Horta-Guinardó, el mateix districte de l'hospital, i és la més propera físicament.

BIBLIOTECA GUINARDÓ – MERCÈ RODOREDA de Barcelona (Barcelona: Districte 7: Horta - Guinardó, Barcelonès)⁶¹

<http://www.diba.cat/biblioteques/agda/biblioteques/Biblioview.asp?ordre=A&Bib=2377>

http://w3.bcn.es/V51/Home/V51HomeLinkPl/0,3989,99468012_99472155_1,00.html

- ✓ Biblioteca central de districte
- ✓ Inaugurada el 1999
- ✓ 73.082 documents
- ✓ 2.060 m²
- ✓ 5 bibliotecaris, 8 tècnics auxiliars, 2 subalterns
- ✓ 55h setmanals
- ✓ Informadora: una bibliotecària

HOSPITAL: ENTREVISTA

Al web de l'hospital hi ha informació sobre l'existència d'una biblioteca especialitzada de l'Àrea General (pertany a l'ICS) però no sobre la biblioteca per a pacients. Vam trucar a la Unitat d'Atenció al Client i la persona que ens va atendre digué que li semblava que n'existia una però que era millor parlar amb la biblioteca mèdica. Com que la directora no hi era, el personal del matí de la biblioteca ens recomanà trucar a la tarda per parlar amb [REDACTED], també treballadora de la biblioteca. Un cop vam poder contactar amb ella, ens descrigué el funcionament de la biblioteca per a pacients però ens aconsellà parlar directament amb alguna de les voluntàries que passaven per les habitacions per tal que ens donés més detalls del servei. Preguntada sobre la seva relació respecte de la biblioteca per a pacients, ens digué que no en tenia cap però que la biblioteca mèdica cedeix un petit despatx a les voluntàries perquè faci de magatzem dels llibres i el fet de donar-los cada tarda la clau per entrar-hi havia propiciat que s'establís un bon vincle amb elles i li expliquessin el que feien i com ho feien. Va ser la mateixa [REDACTED] qui ens buscà la interlocutora més adequada d'entre les voluntàries (totes tenen ja una certa edat) i ens hi posà en contacte.

La voluntària, [REDACTED], és membre del Grupo de María Auxiliadora i, per tant, es planteja la biblioteca per a pacients des d'aquesta perspectiva.⁶² La resta de voluntàries de la biblioteca també pertany al mateix grup. Aquesta consideració és essencial per entendre tot el que explicà la voluntària en relació al servei. Des d'un bon començament ens plantejà la biblioteca per a pacients com un mitjà per obrir, als membres de la congregació, les portes de l'habitació del malalt i facilitar-los la seva missió d'acompanyament però també, i sobretot, pastoral. És per això, per exemple, que valorava molt positivament no haver de portar un carro ple de llibres per les habitacions si no un catàleg en paper perquè així el tràmit de la tria del llibre era breu i purament formal i aconseguien

⁶¹ Aquesta és la biblioteca central del districte que ha de donar els serveis que la biblioteca pública local del districte més propera a l'hospital no pot assumir.

⁶² Aquest grup té per finalitat Visitar [...] ayudar y acompañar a los enfermos en hospitales y residencias. [...] Este grupo se define principalmente a través de la fe. Vegeu: Grupo María Auxiliadora. <<http://blocs.tinet.cat/blog/gma/category/general>>. [Consulta: 02/02/2011]. El Grupo de María Auxiliadora se creó oficialmente en el año 1990, con la finalidad de propagar la fe en Cristo y su iglesia. Pero sobre todo para que las personas creyentes no dejaran este mundo sin recibir su último sacramento, es decir: la Unción de los Enfermos. Este sacramento representa el principal motivo que, desde el principio, movió a los voluntarios y por él nos dirigimos, sin dudar, a hospitales y residencias asistidas. Vegeu: La voz de María Auxiliadora. <<http://blocs.tinet.cat/gallery/371/REVISTA%20GMA%2001.pdf>>. [Consulta: 02/02/2011].

captar ben aviat l'atenció del malalt per transmetre-li el seu missatge evangelitzador.⁶³ També considerava que era una bona cosa que els llibres que s'oferien no fossin novetats perquè si no desapareixien de seguida i es quedaven sense. Preguntada sobre la seva valoració de la biblioteca per a pacients, digué que considerava que era un servei molt bo per les portes que obria. Vam realitzar diversos intents per reconduir la conversa cap a aspectes pràctics i concrets de la seva tasca en relació amb els llibres però no vam aconseguir-ho.

BIBLIOTECA PÚBLICA (Biblioteca Montbau – Albert Pérez Baró): ENTREVISTA

Vegeu Hospital Universitari de Traumatologia i Rehabilitació de la Vall d'Hebron.

BIBLIOTECA PÚBLICA (Biblioteca Guinardó – Mercè Rodoreda): ENTREVISTA

Vegeu Fundació Puigvert / IUNA.

DESCRIPCIÓ DE LA BIBLIOTECA PER A PACIENTS

La descripció de la biblioteca que donem a continuació està basada, essencialment, en les informacions proporcionades per Marta Domínguez, personal de la biblioteca mèdica. Les aportacions de [REDACTED], la voluntària, ens han servit completar petits detalls però, sobretot, per entendre quina és la filosofia de la biblioteca per a pacients tal i com es planteja des del seu grup de voluntaris.

– Funcions

Segons la voluntària, la funció primera i única de les biblioteques per a pacients en les quals col·laboren membres del Grupo de María Auxiliadora és obrir les portes als voluntaris perquè puguin parlar de la fe en Crist.⁶⁴ El llibre és només una excusa, un instrument per assolir aquest objectiu.

Des de la perspectiva del personal de la biblioteca mèdica, la funció primera queda repartida entre l'acompanyament i el fet de proporcionar entreteniment al malalt. A aquesta interlocutora vam poder plantejar-li directament el tema de la informació sobre la salut i la malaltia dels pacients. Ens explicà que és freqüent la presència física a la biblioteca mèdica dels mateixos malalts o dels seus familiars per fer-los consultes d'aquest tipus. La seva resposta (i va deixar clar que era com actuava ella en concret perquè no hi havia un protocol establert per a aquestes situacions) consistia en dir-los que aquella era una biblioteca d'ús exclusiu per al personal de l'hospital i, per tant, els documents que contenia no eren adequats per a la gent del carrer. Seguidament, els recomanava

⁶³ Segons les seves paraules, “el carro les distrae” de manera que els malalts passaven massa estona mirant llibres i no els quedava temps perquè les voluntàries poguessin realitzar la seva tasca evangelitzadora; el llistat amb la relació de títols engresca poc i, si es consulta perquè realment es vol un llibre, és prou ràpid i deixa temps suficient per a la conversa pastoral que és el que realment compta. En aquest sentit, la voluntària criticava “l'obligació” de dur el carro de llibres per les habitacions que tenien els membres del Grupo de María Auxiliadora que anaven a l'Hospital Germans Trias i Pujol de Badalona perquè entorpia els objectius de la congregació.

⁶⁴ A més de l'Hospital General de la Vall d'Hebron, els seus voluntaris també col·laboren amb l'Hospital de Traumatologia i Rehabilitació de la Vall d'Hebron, l'Hospital del Mar de Barcelona i l'Hospital Germans Trias i Pujol de Badalona, amb tasques de diversa naturalesa (no sempre vinculades al llibre i la lectura).

que parlessin amb les infermeres de la seva planta perquè una de les funcions de les infermeres és educar als malalts (existeixen, concretament, les infermeres formadores que treballen sobretot amb malalts crònics), i també perquè les infermeres acostumen a tenir un tracte més proper que no pas els metges;⁶⁵ a més, elles els podrien proporcionar tríptics o petits documents específics publicats pel CatSalut o pel mateix hospital amb algunes informacions i recomanacions útils. Per últim, els suggeria que mirassin la pàgina web del CatSalut perquè allà hi ha força informació relacionada amb la salut i les malalties. Proposar Internet com a font d'informació és massa arriscat perquè no es té cap garantia de quines seran les fonts consultades i la fiabilitat de les dades que proporcionen. En general, creia que els metges ja informaven però potser no suficientment o prou adequadament i que es tractava d'un tema no estava prou ben gestionat ni resolt.

– **Estructura organitzativa**

La biblioteca depèn de la Unitat d'Atenció al Client en tant que és qui coordina els voluntaris. Ara bé, es tracta d'un servei completament al marge de l'estructura hospitalària. El lligam amb la biblioteca mèdica és purament circumstancial en relació amb el dia a dia (els cedeixen un espai dins del seu local per desar-hi els llibres).

– **Usuaris**

Només feren esment, tant l'una com l'altra, dels malalts. Estaven d'acord en què l'estat físic dels ingressats no convidava a la lectura.

– **Finançament**

No en tenen.

– **Personal**

Les voluntàries són dones del Grupo de María Auxiliadora que es comprometen a anar a l'hospital com a mínim una tarda a la setmana. S'organitzen entre elles de la manera que més els convé i pot passar que un dia només hi hagi dues persones i un altre, en canvi, en coincideixin cinc. En tot cas, garanteixen un servei diari, de dilluns a divendres, de 16 a 19h. Es tracta d'un col·lectiu molt compromès i sempre compleixen allò que han acordat.

El perfil és una dona gran de més de 65 anys amb fortes conviccions religioses i amb un nivell de formació acadèmica baix. En cap moment es requereix un gust especial per la lectura o per la cultura en general. La voluntària ens explicà que feien formació específica sobre voluntariat des del mateix Grupo de María Auxiliadora i que alguns hospitals, a més, n'oferien als voluntaris que hi anaven a col·laborar (no era el cas de l'Hospital General de la Vall d'Hebron). Donava molta importància a la formació sobre el voluntariat per ajudar a fer millor l'acompanyament. També considerava essencial treballar amb companyia; és a dir, estar sempre al costat d'algú altre (sobretot si tenia experiència) per tal de donar-se suport mútuament.

A banda de passar per les habitacions, porten el control del préstec en una llibreta. Les tasques d'adquisició i de catalogació mínima desconeixia qui les feia. Si tenim en compte altres converses mantingudes, probablement recaiguin en la bibliotecària de la biblioteca mèdica que és qui va participar en la creació de la biblioteca per a pacients.

– **Equipament**

Disposen d'un petit despatxet per desar-hi els llibres i que està ubicat dins del local de la biblioteca mèdica.

⁶⁵ Amb tot, i això ja és nostre, no és el mateix informar que educar.

– **Col·lecció**

Segons la informadora de la biblioteca especialitzada, el lot inicial s'aconseguí a través de donacions de grans editorials. Li semblava que s'havien signat alguns convenis que garantien la recepció periòdica de materials però no n'estava segura. Ella considerava que era una col·lecció bonica, nova, en bon estat i, fins i tot que hi havia llibres "d'autors que surten per la tele" i que podien molt bé agradar als malalts.

Per contra, la voluntària considerava que la col·lecció estava formada per llibres que no eren "modernos" i que per això no sortien massa en préstec. La seva opinió era que si s'haguessin posat llibres més interessants ("buenos") tal i com demanaven els malalts, no haguessin durat massa a la biblioteca perquè tenien comprovat que si algun cop en tenien algun d'aquests desapareixia de seguida i de manera definitiva.

La persona de la biblioteca mèdica insistí molt en la necessitat que els documents fossin nous i estiguessin en bon estat tant per donar una bona impressió com per la transmissió de possibles infeccions (segons ella, com més nou era el llibre, menys possibilitats hi havia de transmetre'n).

En relació amb la temàtica, predomina la ficció; l'assaig només té una presència anecdòtica.

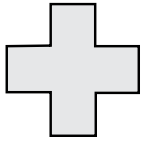
– **Serveis**

Només hi ha el servei de préstec i consisteix en passar per les habitacions amb un catàleg imprès que conté la relació dels títols dels llibres que tenen disponibles. Si el malalt troba alguna cosa que li agradi, li porten a l'habitació. Tot i el control que es fa del préstec, no són rigorosos a l'hora de fer un seguiment dels llibres perduts.

Les estadístiques mínimes que es duen del préstec es passen a la Unitat d'Atenció al Client perquè les incorpori a la memòria.⁶⁶ Preguntada la voluntària sobre aquesta qüestió (és ella qui fa el seguiment de les estadístiques) no sabia fer una valoració aproximativa de si es feien pocs o molts préstecs.⁶⁷

⁶⁶ Es tracta d'una dada que no apareix mai a cap memòria anual de les que es publiquen. Potser s'utilitza per a complementar dades d'ús exclusivament intern.

⁶⁷ La conversa telefònica la vam mantenir estant ella a casa i no tenia les xifres concretes a l'abast per poder-ho quantificar; amb tot, no ho considerava una qüestió rellevant.

**HOSPITAL UNIVERSITARI MATERNOINFANTIL DE LA VALL
D'HEBRON**
(Barcelona, Barcelonès)

<http://www.vhebron.net/vhcat.htm>

- Biblioteca especialitzada en medicina
- Biblioteca per a pacients repartida en diferents espais i gestionada per grups diferents (mestres, voluntaris i alumnes de pràctiques)

- ✓ 229 llits⁶⁸
- ✓ 8,07 dies d'estada mitjana hospitalària⁶⁹
- ✓ Fundat el 1964
- ✓ Hospital pediàtric de referència per a Barcelona, Catalunya i Espanya
- ✓ Biblioteca especialitzada en medicina (de recerca i universitària)
- ✓ No hi ha informació sobre *Drets i deures dels ciutadans en relació amb la salut i l'atenció sanitària*
- ✓ Relació al web de fullets informatius i divulgatius (en paper) per a pacients i familiars sobre les diferents malalties ateses en les diferents unitats
- ✓ Biblioteca per a pacients repartida en diferents espais i gestionada per grups diferents (mestres, voluntaris i alumnes de pràctiques)
- ✓ Aula hospitalària (1965) i CiberCaixa Hospitalària (2002)
- ✓ Informadora primera: personal de la Unitat d'Atenció al Client
- ✓ Informadora segona: una mestra de l'aula hospitalària
- ✓ Informadora tercera: [redacted], administrativa de la Unitat d'Atenció al Client
- ✓ Fedi Molleví (1980): l'hospital es nega a informar sobre si existeix o no una biblioteca per a pacients però sí, en canvi, confirmen que disposen d'una biblioteca mèdica.⁷⁰ Blasco; Blasco; Mut (1992): els sembla que hi ha un servei per als infants però l'hospital no els proporciona prou informació

BIBLIOTECA MONTBAU – ALBERT PÉREZ BARÓ⁷¹
(Barcelona: Districte 7 – Horta-Guinardó, Barcelonès)

<http://www.diba.cat/biblioteques/agda/biblioteques/Biblioview.asp?ordre=A&Bib=2487>

http://w3.bcn.es/XMLServeis/XMLHomeLinkPI/0,4022,650936361_709398286_1,00.html

- ✓ Biblioteca local
- ✓ Inaugurada el 2001
- ✓ 27.531 documents
- ✓ 570 m²

⁶⁸ Dades extretes de la Memòria 2008; fan referència, exclusivament, als llits d'aguts.

⁶⁹ Aquesta dada és per a les tres àrees assistencials de l'Hospital Universitari de la Vall d'Hebron (Àrea General, Àrea Maternoinfantil i Àrea de Traumatologia i Rehabilitació) i és poc significativa si tenim en compte que l'hospital compta amb un total de 1.186 llits i tracta tantes i tant diverses especialitats mèdiques.

⁷⁰ Fedi Molleví prengué com a referència única la Ciudad Sanitaria Francisco Franco i, per tant, la descripció de la situació d'ambdues biblioteques la fem extensible a les tres diferents àrees de l'Hospital Universitari de la Vall d'Hebron.

⁷¹ Aquesta biblioteca pertany a Horta-Guinardó, el mateix districte de l'hospital, i és la més propera físicament.

- ✓ 1 bibliotecari, 2 tècnics auxiliars
- ✓ 33h setmanals
- ✓ Servei de préstec a domicili
- ✓ Servei de préstec a institucions (servei de préstec a un centre de justícia juvenil)
- ✓ Informadora: [redacted], directora

BIBLIOTECA GUINARDÓ – MERCÈ RODOREDA de Barcelona (Barcelona: Districte 7: Horta - Guinardó, Barcelonès)⁷²

<http://www.diba.cat/biblioteques/agda/biblioteques/Biblioview.asp?ordre=A&Bib=2377>
http://w3.bcn.es/V51/Home/V51HomeLinkPl/0,3989,99468012_99472155_1,00.html

- ✓ Biblioteca central de districte
- ✓ Inaugurada el 1999
- ✓ 73.082 documents
- ✓ 2.060 m²
- ✓ 5 bibliotecaris, 8 tècnics auxiliars, 2 subalterns
- ✓ 55h setmanals
- ✓ Informadora: una bibliotecària

HOSPITAL: ENTREVISTA

Al web de l'hospital hi ha informació sobre la biblioteca especialitzada en medicina a l'Àrea de Maternoinfantil i per tant, no vam preguntar sobre aquesta qüestió als diferents interlocutors que ens van atendre. Creiem, amb tot, que val la pena remarcar el fet que al web, a la secció d'aquesta biblioteca, es precisa molt clarament quins són els seus usuaris, cosa que no es fa a les biblioteques mèdiques de les altres dues àrees de Vall d'Hebron (la General i la de Traumatologia i Rehabilitació): Accés: Tot el personal de plantilla o vinculat a l'Hospital Universitari Vall d'Hebron i aquells usuaris del món sanitari que necessitin consultar el nostre fons bibliogràfic amb caràcter clínic, investigador o docent.

Amb aquesta indicació, suposem, pretenen evitar la presència de pares buscant informació sobre les malalties diagnosticades als seus fills.

En relació amb la biblioteca per a pacients, s'esmenta la seva existència al web però no hi ha indicacions específiques sobre com funciona i amb qui s'ha de contactar per utilitzar-la. Seguint el procediment establert, vam trucar a la Unitat d'Atenció al Client i allà van considerar oportú passar la nostra trucada a les mestres de l'aula hospitalària. Una mestra ens descrigué allò que afectava directament la seva labor (l'aula, el material escolar, l'assistència escolar a peu de llit) i esmentà dos serveis més: la CiberCaixa Hospitalària i una "bibliomòbil"; per saber-ne més detalls ens aconsellà parlar amb [redacted], administrativa de la Unitat d'Atenció al Client de l'Àrea Maternoinfantil. Ella ens proporcionà més informació sobre els diferents serveis que s'oferien però sempre des d'una perspectiva més administrativa i menys del desenvolupament concret dels serveis.⁷³ Malgrat les converses mantingudes, la informació buscada a la xarxa i

⁷² Aquesta és la biblioteca central del districte que ha de donar els serveis que la biblioteca pública local del districte més propera a l'hospital no pot assumir.

⁷³ Per exemple, consultà els convenis per comprovar que les associacions que esmentava eren realment les que realitzaven aquell servei concret.

una visita a la CiberCaixa Hospitalària (abans d'iniciar el treball de camp), no hem aconseguit tenir una visió clara i de conjunt d'allò que en aquests moments s'està fent (i com) a l'Hospital Maternoinfantil de la Vall d'Hebron.⁷⁴

BIBLIOTECA PÚBLICA (Biblioteca Montbau – Albert Pérez Baró): ENTREVISTA

Vegeu Hospital Universitari de Traumatologia i Rehabilitació de la Vall d'Hebron.

BIBLIOTECA PÚBLICA (Biblioteca Guinardó – Mercè Rodoreda): ENTREVISTA

Vegeu Fundació Puigvert / IUNA.

DESCRIPCIÓ DE LA BIBLIOTECA PER A PACIENTS⁷⁵

La informació que ens proporcionà la mestra:

L'aula hospitalària disposa de material didàctic com són els llibres de coneixements, de ficció i els llibres de text; tots ells són material escolar i, per tant, no s'utilitzen fora d'aquest àmbit (ja sigui dins de l'aula, ja sigui portant-lo a peu de llit en el cas dels nens que no es poden desplaçar).

Existeix una CiberCaixa Hospitalària amb un petit fons de llibres (al seu entendre és realment petit i no excessivament interessant).

A cada planta del Maternoinfantil hi ha una prestatgeria amb uns quants llibres de lliure accés i sobre els quals no es fa massa control.⁷⁶ Alguns estan catalogats i altres no.⁷⁷ A Oncologia tenen una biblioteca que és un carro amb llibres "catalogats per ordre d'edat" i sembla que té una presència més acurada que no pas les prestatgeries esmentades.

Finalment, hi ha una "bibliomòbil" organitzada per alumnes de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) (de pedagogia terapèutica? de psicologia? No ho recordava exactament) i en la qual col·laboren també voluntaris de l'Associació d'Ajuda als Afectats de Cardiopaties Infantils de Catalunya (AAACIC) i les mateixes mestres. La idea és que un cop estigui en marxa, el seu funcionament i gestió passi als alumnes de pràctiques i als voluntaris de l'AAACIC. Pel que la mestra ha pogut comprovar, es tracta d'un servei amb molts alts i baixos perquè depèn del fet de si hi ha o no alumnes fent pràctiques i, sobretot, del caràcter de les persones, del bon tracte i de les ganes de fer-ho que tinguin els que hi col·laboren.

⁷⁴ Queda pendent per a més endavant contactar amb la cap de la Unitat d'Atenció al Ciutadà i Treball Social de l'àrea perquè en aquests moments la plaça està vacant.

⁷⁵ Donades les nombroses llacunes i les informacions contradictòries o incompletes que tenim sobre els serveis que es realitzen relacionats amb la lectura, aquesta descripció no tindrà l'estructura habitual. Creiem que és necessari que es reflecteixi d'alguna manera aquest fet.

⁷⁶ D'on surten aquests llibres? qui omple periòdicament els prestatges? qui tria el que hi havia d'haver? qui ho "cataloga"? No ens ho van saber dir.

⁷⁷ Creiem, per com es desenvolupa la conversa, que per a ella estar catalogat un llibre volia dir que tenia la indicació de la franja d'edat lectora dels nens als quals anava adreçat aquell conte.

Fins aquí la informació que ens donà la mestra.

La informació que ens proporcionarà l'administrativa de la Unitat d'Atenció al Client:

Qualsevol iniciativa és sempre al marge de l'hospital en la mesura que no es dediquen mai diners per a cap actuació relacionada amb l'oci, entreteniment i acolliment dels infants.

L'Hospital de la Vall d'Hebron no té un grup de voluntaris propis si no que treballa directament amb associacions que es presten a col·laborar-hi i que ja tenen els seus propis voluntaris; d'aquí que intervinguin voluntaris de la Creu Roja, l'Associació de Nens amb Càncer (AFANOC), l'Associació d'Ajuda als Afectats de Cardiopaties Infantils de Catalunya (AAACIC) o la Fundació Autònoma Solidària (FAS) de la UAB, entre moltes altres. L'hospital, en cap cas, capta voluntaris per a serveis concrets si no que ha de ser la pròpia entitat qui faci la proposta a l'hospital i l'assumeixi.

Actualment funciona una Ludoteca Mòbil que es va crear ara fa uns tres anys promoguda per l'AAACIC i portada per alumnes en pràctiques de Pedagogia de la UAB. Per fer-ho es va signar un conveni amb la FAS. El fet de ser alumnes condiciona molt en tots els sentit el servei que ofereixen, sobretot pel que fa a disponibilitat i calendari (quan arriben els exàmens no hi van i a l'estiu no hi ha servei).

Els alumnes vinculats a la FAS també col·laboren amb la CiberCaixa Hospitalària ja que són ells qui l'obren cada dissabte.

En aquests moments hi ha alumnes de la FAS que estan preparant un lot de llibres per iniciar una bibliomòbil (concretament, fan targetes per al préstec).⁷⁸ Aquests llibres procedeixen de donacions que les mateixes alumnes han buscat i promogut. La mateixa informadora considera que, en general, els llibres i contes tenen un aspecte de “massa fets servir”.

La informació que proporciona el web de l'hospital i altres fonts consultades:⁷⁹

Segons el web de l'hospital, disposen d'una aula hospitalària, una ludoteca i una biblioteca d'usuaris a la planta 3. Consultant altres fonts, també podem incloure-hi una Cibercaixa Hospitalària al vestíbul de l'hospital.

Hem trobat a la memòria de l'AAACIC de 2007 la confirmació de la creació i existència de les ludoteques mòbils i un esment a les biblioteques.⁸⁰

⁷⁸ Aquesta afirmació entra en contradicció amb la informació de la mestra que deia que ja estava en funcionament mentre que aquesta informadora deia que tot just estaven preparant el lot de llibres.

⁷⁹ Les breus notes que donem a continuació pretenen ser una mostra de la dispersió d'informació i a vegades fins i tot de contradiccions que hi ha sobre les diferents actuacions descrites prèviament.

⁸⁰ *Activitats realitzades durant l'any 2007: Hospital de la Vall d'Hebron: • Acte de donació el dia 30 de març de dues ludomòbils i dos ordinadors portàtils adquirits per l'AAACIC. • Participació en el projecte de biblioteca ambulant, engegat per la [sic] Universitat de Barcelona.* Vegeu: Associació d'Ajuda als Afectats de Cardiopaties Infantils de Catalunya. *Memòria 2007*. <<http://www.aacic.org/memories/2007.pdf>>. [Consulta: 24/02/2011].

Hem localitzat una notícia publicada per la mateixa FAS que confirma una campanya per a la recollida de llibres per als infants de l'Hospital Maternoinfantil de la Vall d'Hebron amb motiu de la festivitat de Sant Jordi de 2009.⁸¹

Finalment, hem comprovat que la Biblioteca de Nou Barris de Barcelona ha col·laborat amb l'AFANOC en el projecte de creació d'una biblioteca per a l'Hospital Maternoinfantil de la Vall d'Hebron.⁸²

Algunes conclusions sobre el servei:

Les **funcions** no es plantejaren directament en cap conversa però donades les explicacions de les interlocutores, la lectura, els llibres i la biblioteca només es plantegen des d'una vessant lúdica.

Desconeixem quin lloc ocupen els diversos serveis que conviuen a pediatria dins de l'**estructura organitzativa** de l'hospital però, en tot cas, la responsable última n'és la Coordinadora del Pla d'Atenció al Ciutadà i Treball Social juntament amb el gerent de l'hospital, segons informà l'administrativa.

Els **usuaris** primers són els nens tot i que en algunes fonts (el web mateix) esmenten també als pares. En aquest sentit, sembla que ningú no ha tingut en compte a totes les dones que estan ingressades en aquest hospital.

No disposen de cap tipus de **pressupost** concret. Totes les accions es financen a través de donacions, patrocinis, col·laboracions, etc.

El **personal** sempre està format per voluntaris i col·laboradors de diverses procedències (associacions de voluntaris, alumnes de pràctiques, associacions de malalts, etc.). Les mestres sembla que tenen una funció més marginal (algun assessorament molt concret).

L'**equipament** és divers però no queda clar que hi hagi un veritable espai propi per a la biblioteca més enllà d'un despatxet per desar llibres i carros. En tot cas, l'aula hospitalària en queda al marge per la seva funció estrictament docent i resten la CiberCaixa Hospitalària (amb pocs llibres i molta tecnologia), la ludoteca i els prestatges i carros amb llibres repartits per les diferents zones de pediatria.

La **col·lecció** sembla estar formada essencialment per llibres d'imaginació i àlbums il·lustrats procedents, en la majoria dels casos de donacions de baixes d'altres biblioteques o de campanyes específiques en la seva majoria.

⁸¹ *En motiu de la diada de Sant Jordi, la FAS organitza una recollida de llibres nous per nens i nenes fins a 16 anys. La campanya es farà al campus de la UAB del 20 al 24 d'abril. Trobareu punts de recollida de llibres a les secretaries de les facultats del campus, al bar de la Plaça Cívica i al local de la FAS. Els llibres que es recullin seran destinats a la creació d'una biblioteca ambulant per a l'àrea maternoinfantil de la Vall d'Hebron per part de voluntaris/àries de la FAS. Vegeu: Fundació Autònoma Solidària (FAS). <http://webs2002.uab.es/fas/fundacio/noticies%200809/20090425_activitatsSantJordi.htm>. [Consulta: 24/02/2011]*

⁸² *La Biblioteca de Nou Barris ha col·laborat amb l'AFANOC, Associació de nens amb Càncer, de l'Hospital Maternoinfantil de la Vall d'Hebron en l'organització d'un espai dedicat a la lectura i els llibres per als infants que es troben hospitalitzats. Periòdicament la biblioteca fa donatius de llibres i documents que van ampliant el seu fons. Vegeu: Calidoscopi: el diàleg de les biblioteques de Nou Barris. Núm. 25 (abr.-juny 2009). <http://w3.bcn.es/fitxers/biblioteques/nou_barris/calidoscopin25.411.pdf>. [Consulta: 24/02/2011].*

Els **serveis** (essencialment el préstec) queden desdibuixats com a tals perquè es barregen amb les múltiples **activitats** lúdiques que es proposen des de les diferents associacions que col·laboren amb l'hospital (des d'un taller de papiroflèxia promogut per l'AFANOC a una hora del conte i la posterior il·lustració de la història).

La **difusió** d'alguns dels serveis és a través del web de l'hospital, dels webs de les associacions i de les entitats en general que hi col·laboren, de la senyalització a l'entrada dels diferents espais i de la mera presència dels carros o les prestatgeries de llibres en determinades zones de la planta.

La **cooperació** no es planteja a nivell de tot l'Hospital de la Vall d'Hebron.

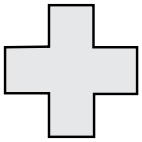
No existeix una veritable **planificació** en el sentit de pensar en un projecte de biblioteca per a pacients concret a curt, mig i llarg termini si no que es fan actuacions a mesura que n'apareix l'oportunitat, sense una veritable anàlisi sobre les necessitats, la continuïtat o la qualitat més enllà del present immediat.

DESCRIPCIONS ANTERIORS

Blasco; Blasco; Mut (1992, p. 20)

HOSPITAL [sic] GENERAL DE LA VALL D'HEBRON

Sembla que sí que existeix un servei de biblioteca més o menys regular, però la persona que se n'encarrega no va arribar a posar-se en contacte amb nosaltres.

HOSPITAL CLÍNIC DE BARCELONA⁸³ (Barcelona, Barcelonès)

<http://www.hospitalclinic.org/>

- Biblioteca especialitzada en medicina
- Biblioteca per a pacients gestionada per voluntaris

- ✓ 819 llits
- ✓ 5,72 dies d'estada mitjana hospitalària
- ✓ Fundat el 1906
- ✓ Hospital terciari d'alta complexitat
- ✓ Biblioteca especialitzada en medicina (de recerca i universitària) que comparteix amb l'Hospital Casa de Maternitat
- ✓ Informació sobre *Drets i deures dels ciutadans en relació amb la salut i l'atenció sanitària*
- ✓ Disposen de recursos en línia sobre informació relacionada amb la salut i les malalties (forumClínic – Programa interactiu per a pacients)⁸⁴
- ✓ Biblioteca per a pacients gestionada per l'equip de voluntaris de l'hospital
- ✓ Informadora: voluntària de l'Associació de Voluntaris
- ✓ Fedi Molleví (1980): no disposen de biblioteca per a pacients però sí de biblioteca mèdica

BIBLIOTECA INFANTIL I JUVENIL LOLA ANGLADA (Barcelona: Districte 2 – Eixample, Barcelonès)⁸⁵

<http://www.diba.es/biblioteques/agda/biblioteques/Biblioview.asp?ordre=A&Bib=2370>

- ✓ Biblioteca local
- ✓ Inaugurada el 1974
- ✓ 25.690 documents
- ✓ 270 m²
- ✓ 1 bibliotecari, 1 tècnic auxiliar
- ✓ 33h setmanals
- ✓ Informadora: [redacted], tècnica auxiliar

⁸³ Hi ha diverses variants del nom. Hospital Clínic de Barcelona és el de la plana web. El nom amb el que es designa des de la XHUP és el d'Hospital Clínic i Provincial de Barcelona. Finalment, al ©, englobant tots els serveis, hi ha el de Corporació Sanitària Clínic.

⁸⁴ El projecte "forumClínic – Programa interactiu per a pacients" (<http://www.forumclinic.org/>) és un programa interactiu que té com a objectiu l'augment d'autonomia dels pacients en relació amb la seva salut, tot aprofitant les oportunitats que ofereixen les noves tecnologies. Aquest programa aporta una informació rigorosa, útil, transparent i objectiva envers la salut [...] per tal que els ciutadans puguin implicar-se en les decisions clíniques que els afecten.[...] Aquesta web conté informació bàsica sobre diversos aspectes de la salut i l'han elaborat professionals especialitzats en cada una de les matèries de què tracta. [Consulta: 09/11/2009].

⁸⁵ Aquesta biblioteca pertany a l'Eixample, el mateix districte de l'hospital, i és la més propera físicament..

BIBLIOTECA SAGRADA FAMÍLIA (Barcelona: Districte 2 – Eixample, Barcelonès)⁸⁶

<http://www.diba.es/biblioteques/agda/biblioteques/Biblioview.asp?ordre=A&Bib=7034870>

<http://w3.bcn.es/V51/Home/V51HomeLinkPl/0,3989,526653874,00.html>

- ✓ Biblioteca central de districte
- ✓ Inaugurada el 2007
- ✓ 57.718 documents
- ✓ 2.641 m²
- ✓ 6 bibliotecaris, 11 tècnics auxiliars, 2 subalterns
- ✓ 60h setmanals
- ✓ S'està treballant en la creació d'un Servei de préstec a domicili
- ✓ Informadora: una bibliotecària

HOSPITAL: ENTREVISTA

Donat que al web de l'hospital hi ha una informació clara tant sobre l'existència d'una biblioteca per a pacients com sobre el fet que els voluntaris en són els responsables, vam contactar directament amb ells; per tant, en aquest cas, no es va seguir el procediment habitual de trucar primer al Servei d'Atenció al Client.

Els voluntaris

Els voluntaris pretenen millorar i humanitzar les condicions de vida de la gent sense esperar res en canvi.

Són persones solidàries, dinàmiques, altruistes, generoses i entusiastes.

Objectius

- Fer companyia als malalts que estan més sols.
- Donar suport als familiars de malalts que tenen una problemàtica greu.
- Fer animació sociocultural.
- Atendre la biblioteca.
- Oferir un servei de lectura.
- Altres.

Si tens 2 hores disponibles i et sents motivat per ajudar,
FES-TE VOLUNTARI
ANIMA'TI, ens fas falta.

Informació

Voluntariat. Escala 9, planta 0. Tel.: 93 227 54 00, ext. 2154
Dilluns: 16.30h-18.30h Dimecres: 11-13h i 16.30h-18.30h. Divendres: 17h-19h

SÉ SOLIDARIO. HAZTE VOLUNTARIO

Asociación de voluntarios

CLÍNIC Corporació Sanitària CLÍNIC HOSPITAL UNIVERSITARI

Triptic informatiu penjat al web de l'Hospital Clínic.

Es demanen voluntaris per col·laborar en diferents activitats entre les quals hi ha la biblioteca

⁸⁶ Aquesta és la biblioteca central del districte que ha de donar els serveis que la biblioteca pública local del districte més propera a l'hospital no pot assumir.

Vam tenir una certa dificultat a l'hora de contactar amb el servei de voluntaris perquè hi discrepàncies tant en els dies com en les hores d'atenció segons si es consulta el tríptic de captació de voluntaris o el web de l'hospital. Finalment vam poder parlar amb una voluntària que ens va descriure molt breument el funcionament de la biblioteca. Des d'un bon començament (i confirmant el que ja es veu en la difusió que se'n fa) va deixar clar que no es tracta en cap cas d'un servei prioritari dins del voluntariat perquè és el menys sol·licitat. És per això que tot i fer molts anys que és voluntària (per la veu semblava tenir entre 65 i 75 anys) i haver estat en contacte sempre amb la biblioteca, només va poder-nos facilitar informació molt general.

En relació amb la biblioteca especialitzada en medicina, tot i no aparèixer directament esmentada al web, en tenim notícia per tractar-se d'un hospital universitari que compta amb una biblioteca pròpia.

BIBLIOTECA PÚBLICA (Biblioteca Infantil i Juvenil Lola Anglada): ENTREVISTA

Vegeu Hospital Universitari Sagrat Cor.

BIBLIOTECA PÚBLICA (Biblioteca Sagrada Família): ENTREVISTA

Vegeu Hospital Dos de Maig.

DESCRIPCIÓ DE LA BIBLIOTECA PER A PACIENTS

– Funcions

No es planteja directament aquesta pregunta però, donada la naturalesa dels llibres que ofereixen (d'evasió tots i mai temàtiques mèdiques o relacionades amb la salut), podríem afirmar que la principal funció de la biblioteca per a pacients és proporcionar entreteniment als malalts.

– Estructura organitzativa

Es tracta d'un servei creat i mantingut des del voluntariat de l'hospital i no entra dins de l'estructura organitzativa ni queda reflectit en cap organigrama tal i com es pot comprovar al web.

– Usuaris

Els usuaris primers són els malalts però si un acompanyant sol·licita llibres també se li'n proporcionen.

En relació amb l'estat dels malalts ingressats, com que es tracta d'un hospital d'aguts són persones en una situació física i emocional que no convida a la lectura i, per tant, troben raonable que no hi hagi massa préstec.

Pel que fa al perfil dels usuaris, amb el transcurs dels anys, han constatat una important davallada generalitzada de l'interès per llegir que atribueixen, en part, a un nivell cultural baix dels malalts. En tot cas, els pacients que són lectors ja acostumen a portar-se el seu propi llibre de casa i la mateixa família els va nodrint de noves lectures a mesura que les necessiten.

– **Finançament**

No en tenen però tampoc pensen que sigui necessari perquè no fan adquisicions per comprar; de tota manera, creuen que si hi hagués alguna demanda concreta trobarien els diners per poder-la satisfer.

– **Personal**

Voluntaris del mateix hospital. Donat el baix ús del servei, no hi ha cap encarregat específic de la biblioteca si no que tots hi col·laboren quan és necessari.

És per la mateixa raó, el baix préstec, que no es fa cap tipus de tractament documental.

L'única tasca que realitzen en relació amb la biblioteca és el préstec si és que algú ho demana prèviament.

– **Equipament**

L'hospital els cedeix un petit espai que s'utilitza tant de dipòsit de llibres (sis prestatgeries amb llibres) com de despatx i punt de trobada de tots els voluntaris.

No disposen de carro per passar per les habitacions.

– **Col·lecció**

El fons està exclusivament format per llibres i no es preveu incorporar altres tipus de suports.

Desconeixen la xifra exacta de documents (el que càpiga en les sis prestatgeries esmentades) però consideren que en tenen més que suficients donat el poc ús que se'n fa.

Predomina la ficció en general però també hi ha llibres d'història, viatges, biografies, etc.

En relació amb l'adquisició de documents, sempre ha estat per donació tant de particulars com a través de campanyes concretes.⁸⁷ De tota manera, com que en els darrers temps hi ha tan poc moviment de préstec, ja no s'accepten les donacions ni promouen la incorporació de nous exemplars. Tampoc no s'esporga.

Com que les revistes són una de les poques lectures que sí té una mica més de demanda però no disposen de diners per a cap subscripció, periòdicament els mateixos voluntaris porten números endarrerits de casa seva. Tenen revistes de totes les temàtiques i en un nombre suficient per a l'ús que se'n fa. En aquest cas, no es tracta pas de préstec si no de regalar-les a qui les demana.

Tal i com hem esmentat anteriorment, no es realitza cap tipus ni de tractament documental ni de tractament físic dels llibres perquè consideren que no té sentit dedicar-hi esforços. Aquesta decisió implica que no tenen catàleg, que desconeixen quants i quins llibres tenen i quines temàtiques estan representades.

⁸⁷ La Piràmide Solidària pels Hospitals, promoguda per TV3, Media Park i el Grup Editorial Bertelsmann, va impulsar la recollida de llibres destinats als hospitals públics de Catalunya el 23 d'abril de 1999. Molts d'aquests llibres els hem trobat a les biblioteques per a pacients de diversos hospitals, a més del Clínic, com l'Hospital de Traumatologia i Rehabilitació de la Vall d'Hebron o l'Hospital General de Granollers. L'opinió sobre la poca o nul·la qualitat dels llibres que es van rebre, així com la seva poca adequació al context, és generalitzada. Caldria replantejar iniciatives com aquestes perquè fossin realment útils.

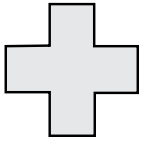
– **Serveis**

L'únic servei és el préstec de llibres però no està plantejat com a tal. Els voluntaris fan prevaler la seva funció d'acompanyament a qualsevol altra i en cap moment fan una difusió clara de la biblioteca per a pacients. Si durant la conversa amb el malalt detecten que li pot interessar llegir, li ofereixen la possibilitat de dur-li algun llibre. Com que no disposen de cap catàleg no sempre serà fàcil trobar el llibre adequat a l'usuari.

Demanats sobre si podrien quantificar el nombre de préstecs que realitzen van dir que, en el millor dels casos, podien ser dos préstecs mensuals.

– **Difusió**

Es fa a partir de la guia de l'usuari que hi ha al web i del tríptic de propaganda per a la captació de voluntaris. En ambdós casos només es tracta d'un esment al servei i prou.

HOSPITAL GENERAL DE L'HOSPITALET (L'Hospitalet de Llobregat, Barcelonès)

http://www.sanitatintegral.org/csi/centres/hospital_general_de_l_hospitalet#4590

- Biblioteca especialitzada en medicina

- ✓ 235 llits
- ✓ 5,76 dies d'estada mitjana hospitalària⁸⁸
- ✓ Forma part del Consorci Sanitari Integral⁸⁹
- ✓ El 1916 es crea un petit dispensari de la Creu Roja. El 1929 es converteix en una petita clínica. El 1971s'inaugura el nou edifici
- ✓ Biblioteca especialitzada en medicina
- ✓ No hi ha informació sobre *Drets i deures dels ciutadans en relació amb la salut i l'atenció sanitària* però tenen un *Pla d'ètica institucional* que contempla el dret a la informació
- ✓ No hi ha biblioteca per a pacients
- ✓ Informadora: personal del Servei d'Atenció a l'Usuari
- ✓ Fedi Molleví (1980): no disposen de biblioteca per a pacients però sí de biblioteca mèdica

BIBLIOTECA LA FLORIDA (L'Hospitalet de Llobregat: Districte IV – La Florida-Les Planes de L'Hospitalet, Barcelonès)⁹⁰

<http://www.diba.es/biblioteques/agda/biblioteques/Biblioview.asp?bib=2405&vista=1>

<http://www.l-h.es/biblioteques/florida/florida.shtml>

- ✓ Biblioteca local
- ✓ Inaugurada el 2001 una remodelació i ampliació de la biblioteca
- ✓ 22.097 documents
- ✓ 650 m²
- ✓ 1 bibliotecari, 3 tècnics auxiliars, 2 subalterns
- ✓ 35h 30' setmanals
- ✓ Servei de préstec a domicili en col·laboració amb el CAP
- ✓ Informadora: directora

⁸⁸ Dades del 2007.

⁸⁹ El Consorci Sanitari Integral és un *ens públic de serveis sanitaris i socials que va néixer l'any 2000 assumint els antics hospitals de la Creu Roja a la província de Barcelona*; l'Hospital Dos de Maig de Barcelona també en forma part. Vegeu: <http://www.sanitatintegral.org/csi/qui_som/presentacio>. [Consulta: 24/11/2009].

⁹⁰ Aquesta biblioteca pertany a La Florida-Les Planes de l'Hospitalet, el mateix districte a on es troba l'hospital, i és la més propera físicament.

BIBLIOTECA TECLA SALA (L'Hospitalet de Llobregat: Districte II – La Torrassa, Barcelonès)⁹¹

<http://www.diba.es/biblioteques/agda/biblioteques/Biblioview.asp?Bib=2406>

<http://www.l-h.es/biblioteques/teclasala/teclasala.shtml>

- ✓ Biblioteca central urbana
- ✓ Inaugurada el 2000
- ✓ 108.155 documents
- ✓ 4.608 m²
- ✓ 5 bibliotecaris, 10 tècnics auxiliars, 3 subalterns
- ✓ 58h 30' setmanals
- ✓ Serveis a hospitals
- ✓ Informador: [redacted], bibliotecari; fou el promotor de la primera biblioteca per a pacients a l'Hospital Universitari de Bellvitge quan era director de la Biblioteca Popular de Bellvitge

HOSPITAL: ENTREVISTA

Al web de l'hospital no hi ha cap indicació de si existeix algun tipus de servei d'atenció a l'usuari i proporciona un únic número de contacte. Mirant l'organigrama del Consorci al qual pertany l'Hospital General de L'Hospitalet vam identificar una Direcció d'Atenció a l'Usuari i Treball Social i vam creure oportú, en el moment de trucar, demanar per Atenció a l'Usuari directament. La persona que ens va atendre ens digué que tenien una petita biblioteca mèdica i que desconeixia si tenien o no una biblioteca per a pacients; va haver-se'n d'informar prèviament per poder-nos-en dir alguna cosa. Finalment ens explicà que no tenien biblioteca per a pacients ni realitzaven cap activitat o servei relacionat amb la lectura; compten amb un grup de voluntaris que fan acompanyament als malalts i si ells els procuren algun tipus de lectura és totalment al marge de l'hospital.

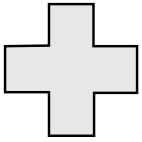
BIBLIOTECA PÚBLICA (Biblioteca La Florida): ENTREVISTA

L'actual directora de la biblioteca fa molt poc temps que hi és i encara no ha tingut temps de pensar en una biblioteca per a pacients. Ara per ara estan oferint un servei de préstec a domicili a partir d'un Pla de Desenvolupament Comunitari per fomentar la convivència i la millora de la qualitat de vida de la gent del barri de La Florida; treballen coordinadament amb el CAP de la zona.

BIBLIOTECA PÚBLICA (Biblioteca Tecla Sala): ENTREVISTA

Vegeu Hospital Universitari de Bellvitge.

⁹¹ Aquesta és la biblioteca central urbana que ha de donar els serveis que la biblioteca pública local del districte més propera a l'hospital no pot assumir.

HOSPITAL UNIVERSITARI DE BELLVITGE (L'Hospitalet de Llobregat, Barcelonès)

<http://www.bellvitgehospital.cat/>

- Biblioteca especialitzada en medicina

- ✓ 906 llits
- ✓ 7,9 dies d'estada mitjana hospitalària
- ✓ Inaugurat el 1972
- ✓ Centre de tercer nivell
- ✓ Biblioteca especialitzada en medicina (de recerca i universitària) que comparteix amb l'ICO L'Hospitalet (Hospital Duran i Reynals)⁹²
- ✓ Informació sobre *Drets i deures dels ciutadans en relació amb la salut i l'atenció sanitària*, tenen un *Codi ètic de l'Hospital Universitari Bellvitge* que també contempla el dret a la informació
- ✓ Actualment no hi ha biblioteca per a pacients
- ✓ Informador: personal de la Unitat d'Atenció a l'Usuari
- ✓ Fedi Molleví (1980): no disposen de biblioteca per a pacients però sí de biblioteca mèdica; Blas Águeda (2000): esmenta l'existència d'una biblioteca per a pacients vinculada a la Biblioteca de Bellvitge

BIBLIOTECA DE BELLVITGE (L'Hospitalet de Llobregat: Districte VI – Bellvitge, Barcelonès)

<http://www.diba.cat/biblioteques/agda/biblioteques/Biblioview.asp?ordre=A&Bib=2402>

<http://www.l-h.es/biblioteques/bellvitge/biblioteca.shtml>

- ✓ Biblioteca local
- ✓ Inaugurada el 1972 amb el nom de Biblioteca Popular de Bellvitge. Trasllat i inauguració de la nova seu el 2007
- ✓ 33.628 documents
- ✓ 1.801 m²
- ✓ 2 bibliotecaris, 7 tècnics auxiliars, 1 subaltern
- ✓ 39h 30' setmanals
- ✓ Informadora: [redacted], bibliotecària

⁹² Per a més informació sobre la relació que mantenen ambdós centres, vegeu ICO-L'Hospitalet (Hospital Duran i Reynals).

BIBLIOTECA TECLA SALA **(L'Hospitalet de Llobregat: Districte II – La Torrassa,** **Barcelonès)**

<http://www.diba.es/biblioteques/agda/biblioteques/Biblioview.asp?Bib=2406>

<http://www.l-h.es/biblioteques/teclasala/teclasala.shtml>

- ✓ Biblioteca central urbana
- ✓ Inaugurada el 2000
- ✓ 108.155 documents
- ✓ 4.608 m²
- ✓ 5 bibliotecaris, 10 tècnics auxiliars, 3 subalterns
- ✓ 58h 30' setmanals
- ✓ Serveis a hospitals
- ✓ Informador: [redacted], bibliotecari; fou el promotor de la primera biblioteca per a pacients a l'Hospital Universitari de Bellvitge quan era director de la Biblioteca Popular de Bellvitge

HOSPITAL: ENTREVISTA

La Unitat d'Atenció a l'Usuari és qui coordina l'equip de voluntaris de l'hospital. A la *Guia de l'usuari de l'Hospital Universitari de Bellvitge*, esmenten un d'un programa de voluntariat social que desenvolupa tasques de “suport, companyia, ajuda, servei de biblioteca, etc.”; per accedir a aquesta ajuda cal contactar amb la Unitat d'Atenció a l'Usuari. El personal de la unitat que ens informà digué que no tenien biblioteca per a pacients però que els voluntaris podien, en el cas que el malalt ho sol·licités, anar a buscar-li algun llibre a la biblioteca pública del barri.

Creiem necessari fer una precisió relacionada amb la situació actual que es viu a l'hospital respecte a la inexistència d'un servei bibliotecari adreçat als malalts. L'Hospital Universitari de Bellvitge afavorí la creació, a principis de la dècada dels noranta, d'una biblioteca per a pacients promoguda i gestionada per la biblioteca pública del barri, la Biblioteca Popular de Bellvitge, que esdevingué un referent tant a Catalunya com a Espanya. Recordem que fou en aquest hospital, llavors anomenat Hospital Prínceps d'Espanya, a on se celebrà la *I Jornada de biblioteques per a malalts als hospitals: la cultura cura?*, el 1997, amb la participació de bibliotecaris i voluntaris de tot l'estat espanyol però també de metges del propi hospital; s'hi presentà, a més, un estudi, ara per ara únic, sobre l'estat de la qüestió de les biblioteques per a pacients a Espanya. Arran de la jornada es creà, el 1998, un Grup de Treball de la Biblioteca del Malalt vinculat al Col·legi Oficial de Bibliotecaris i Documentalistes de Catalunya, que analitzà la situació a Catalunya i inicià contactes amb l'ICS per tal de crear i consolidar un projecte relacionat amb les biblioteques per a pacients que, finalment, no prosperà per l'absoluta manca de resposta de l'administració pública.⁹³

El desconeixement total d'aquesta biblioteca per part de la Unitat d'Atenció a l'Usuari a la qual fem esment es deu al fet que des de fa dos anys s'ha suspès temporalment el seu servei per raó de les obres d'ampliació i millora que s'estan realitzant a l'hospital.

⁹³ Vegeu: Blas Águeda (1997, 1998 i 2000). [redacted] era el director de la Biblioteca Popular de Bellvitge durant els anys en què s'inicià el projecte de la biblioteca per als malalts a l'Hospital Universitari de Bellvitge. La informació sobre l'intent frustrat d'implicar-hi l'ICS ens la proporcionà el mateix [redacted] en una entrevista personal que mantinguérem amb ell per tal que ens expliqués, de primera mà, tant els orígens de la biblioteca per a pacients de l'Hospital de Bellvitge com la història de tot el moviment que es creà arran de la I Jornada de biblioteques per a malalts als hospitals. Entrevista realitzada dimarts 17 de novembre de 2009.

En relació amb la biblioteca especialitzada, no hi ha cap informació al web però es tracta d'un hospital universitari i, forçosament, en té una. En aquest cas, la biblioteca universitària també assumeix la funció de biblioteca mèdica a partir d'un acord signat entre l'hospital i la Universitat de Barcelona.

BIBLIOTECA PÚBLICA (Biblioteca de Bellvitge): ENTREVISTA

La biblioteca pública més propera a l'Hospital Universitari de Bellvitge i també a l'ICO L'Hospitalet (Hospital Duran i Reynals) és la Biblioteca de Bellvitge (fins i tot en l'actual emplaçament) i és per això que hi vam contactar. Amb tot, a la pàgina web de la Diputació de Barcelona, a on hi ha una relació dels diferents serveis que ofereixen les biblioteques públiques, s'indica que la Biblioteca Tecla Sala, central de la Xarxa de Biblioteques Municipals de L'Hospitalet, realitza Serveis a hospitals, concretament a l'Hospital Universitari de Bellvitge i, per tant, també ens hi vam posar en contacte.

La informadora de la Biblioteca de Bellvitge, [REDACTED], ens digué que ara per ara no fan cap tipus de col·laboració amb l'Hospital Universitari de Bellvitge i no té notícia que hi hagi cap projecte d'aquest àmbit en perspectiva. En relació amb l'ICO L'Hospitalet, durant un temps van oferir-los les revistes que donaven de baixa a la biblioteca però fa aproximadament un any els van dir que no calia perquè les editorials (tant de premsa diària com de revistes) els proporcionaven exemplars nous.

Actualment, la Biblioteca de Bellvitge està treballant en la preparació d'un servei amb un centre de malalts (mentals?) proper a la biblioteca: personal de la biblioteca pública s'hi desplaçarà i els ensenyarà a folrar, etiquetar i endreçar els llibres de la pròpia biblioteca del centre.

La bibliotecària ens comentà que, fa molts anys, havia treballat en una biblioteca de Caixa Catalunya i havien plantejat la possibilitat de col·laborar amb un hospital (no ens va dir quin); finalment no ho van fer pel recel que mostraren els usuaris de la biblioteca al projecte: tenien por que els lots de llibres que haguessin estat a l'hospital fossin focus d'infeccions.

BIBLIOTECA PÚBLICA (Biblioteca Tecla Sala): ENTREVISTA

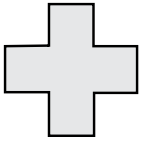
L'informador de la Biblioteca Tecla Sala, [REDACTED], ens explicà que quan deixà la Biblioteca de Bellvitge per anar a treballar a la Tecla Sala continuà sent el contacte entre l'Hospital Universitari de Bellvitge i la biblioteca pública; el que canvià fou la biblioteca de referència ja que la Biblioteca Tecla Sala, en tant que central de la Xarxa de Biblioteques Municipals de L'Hospitalet, n'assumia la responsabilitat i en deslliurava a la Biblioteca de Bellvitge. Amb tot, tal i com hem explicat en les ratlles precedents, des de fa un parell d'anys, qualsevol col·laboració ha quedat aturada per culpa de les obres ja que han perdut l'espai dedicat a la biblioteca que tenien a l'hospital i no se sap si en tindran un d'assignat un cop acabada la remodelació i ampliació de l'Hospital Universitari de Bellvitge.

La biblioteca per a pacients de l'Hospital de Bellvitge consistia en un petit espai dedicat a la doble funció de fer de dipòsit dels llibres que es deixaven en préstec i de lloc de trobada per als malalts ja que disposaven d'uns quants punts de lectura. La biblioteca pública proporcionava els lots de llibres ja preparats per passar-los per les habitacions de l'hospital amb un carro per fer el préstec; aquesta feina inicialment la feren persones contractades, després hi col·laboraren

joves que feien la prestació social substitutòria i, darrerament, voluntaris (ocasionalment també comptaren amb alumnes del Pràcticum de la Facultat de Biblioteconomia i Documentació de la Universitat de Barcelona).

Són diverses les raons que, al seu entendre, aboquen al fracàs una biblioteca per a pacients si no s'introdueixen canvis importants, seguint l'esperit dels nous temps: el poc compromís per part de la institució en relació amb la biblioteca dels malalts (la cessió d'un espai ha d'anar complementada amb una major implicació –pressupostària, de personal, de difusió, etc.- que signifiqui la signatura d'acords concrets), la inexistència de personal qualificat contractat, la invisibilitat i la desconexió generalitzada del que és i per a què serveix una biblioteca per a pacients (tant per part de la gerència de l'hospital com dels mateixos ciutadans que van a l'hospital), la reducció de la durada dels ingressos hospitalaris, els importants canvis socials fruit de la innovació tecnològica i de la incorporació de les TIC tant en la vida diària com en el context de la biblioteca pública, i l'evolució dels perfils dels malalts i dels ciutadans en general (llegeixen força menys i necessiten alternatives al llibre en paper), entre altres raons.

En relació amb l'Hospital Duran i Reynals, la Biblioteca de Bellvitge no els incorporà al projecte inicial de l'Hospital Universitari de Bellvitge per una qüestió de manca de recursos. No va ser fins a finals de la dècada dels noranta i els primers anys de la següent, que la biblioteca pública, veient que el servei que feien a Bellvitge funcionava "molt i molt bé" i disposaven de prou voluntaris, va plantejar l'ampliació del servei a l'Hospital Duran i Reynals. Durant aproximadament dos anys, i coincidint amb la presència d'alumnes del Pràcticum de Biblioteconomia i Documentació, la biblioteca per a pacients de l'Hospital Universitari de Bellvitge centralitzà el servei per als dos hospitals. Més endavant, l'Hospital Duran i Reynals seguí funcionant de manera independent, amb els seus voluntaris, fins al dia d'avui. El 2006 plantejà a la Biblioteca de Bellvitge la possibilitat d'aconseguir un lot de revistes de divulgació que haguessin estat donades de baixa. A més, des de la Biblioteca Tecla Sala, periòdicament els enviaven lots de revistes donades de baixa però darrerament els contactes semblen aturats.

ICO L'HOSPITALET (HOSPITAL DURAN I REYNALS) (l'Hospitalet de Llobregat, Barcelonès)⁹⁴

<http://www.iconcologia.net/catala/hospitalet/index.htm>

- Biblioteca especialitzada en medicina compartida amb l'Hospital Universitari de Bellvitge
- Biblioteca per a pacients gestionada per voluntaris

- ✓ 76 llits⁹⁵
- ✓ 8,63 dies d'estada mitjana hospitalària
- ✓ Forma part de la xarxa de l'ICO (Institut Català d'Oncologia)
- ✓ Inaugurat el 1996
- ✓ Centre altament especialitzat
- ✓ Utilitza la biblioteca especialitzada en medicina (de recerca i universitària) de l'Hospital Universitari de Bellvitge de L'Hospitalet de Llobregat
- ✓ Esmenten el dret a la informació i enllacen a la pàgina inicial del Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya (i no al text concret)
- ✓ Disposen de recursos en línia sobre informació didàctica i divulgativa relacionada amb la malaltia
- ✓ Biblioteca per a pacients gestionada per l'equip de voluntaris de l'hospital
- ✓ Informadora: [redacted], personal de la Unitat d'Atenció al Ciutadà
- ✓ Blas Àgueda (2000): esmenta l'existència d'una biblioteca per a pacients

BIBLIOTECA DE BELLVITGE (l'Hospitalet de Llobregat: Districte VI – Bellvitge, Barcelonès)⁹⁶

<http://www.diba.cat/biblioteques/agda/biblioteques/Biblioview.asp?ordre=A&Bib=2402>

<http://www.l-h.es/biblioteques/bellvitge/biblioteca.shtml>

- ✓ Biblioteca local
- ✓ Inaugurada el 1972 amb el nom de Biblioteca Popular de Bellvitge. Trasllat i inauguració de la nova seu el 2007
- ✓ 33.628 documents
- ✓ 1.801 m²
- ✓ 2 bibliotecaris, 7 tècnics auxiliars, 1 subaltern
- ✓ 39h 30' setmanals
- ✓ Informadora: [redacted], bibliotecària

⁹⁴ L'Institut Català d'Oncologia (ICO) té el seu origen en l'àrea d'oncologia de l'Hospital Universitari de Bellvitge. L'ICO s'instal·là a l'Hospital Duran i Reynals (construït en uns terrenys molt propers a l'Hospital Universitari de Bellvitge) i es constituí en empresa pública autònoma respecte de l'Hospital Universitari de Bellvitge *si bé hi comparteix alguns serveis i col·labora en tasques assistencials, docents i de recerca*. (Reventós, 2000, p. 345). El funcionament assistencial de l'Hospital Duran i Reynals fa necessària una estreta col·laboració amb l'Hospital Universitari de Bellvitge *que ofereix les proves diagnòstiques i el tractament quirúrgic del càncer*. http://www.iconcologia.net/catala/ico_grup/icogrup/resum_historic.htm [Consulta: 09/12/2009].

⁹⁵ A la *Memòria 2008* consten 170 llits per als tres grans centres que integren l'ICO: ICO L'Hospitalet (Hospital Duran i Reynals), ICO Girona (Hospital Josep Trueta) i ICO Badalona (Hospital Germans Trias i Pujol). La dada que donem està extreta de Reventós (2003, p. 346).

⁹⁶ Aquesta biblioteca pertany a Bellvitge, el mateix districte a on es troba l'hospital, i és la més propera físicament.

BIBLIOTECA TECLA SALA (L'Hospitalet de Llobregat: Districte II – La Torrassa, Barcelonès)⁹⁷

<http://www.diba.es/biblioteques/agda/biblioteques/Biblioview.asp?Bib=2406>

<http://www.l-h.es/biblioteques/teclasala/teclasala.shtml>

- ✓ Biblioteca central urbana
- ✓ Inaugurada el 2000
- ✓ 108.155 documents
- ✓ 4.608 m²
- ✓ 5 bibliotecaris, 10 tècnics auxiliars, 3 subalterns
- ✓ 58h 30' setmanals
- ✓ Serveis a hospitals
- ✓ Informador: [redacted], bibliotecari; fou el promotor de la primera biblioteca per a pacients a l'Hospital Universitari de Bellvitge quan era director de la Biblioteca Popular de Bellvitge

HOSPITAL: ENTREVISTA

Per contactar amb la Unitat d'Atenció al Ciutadà de l'ICO L'Hospitalet vam haver de realitzar infinitat de trucades durant diverses setmanes perquè mai no ens contestava una persona sinó un contestador automàtic que permetia deixar un missatge amb el nom i un número de telèfon de l'interessat i asseguraven que ja serien ells qui trucarien. Tot i deixar un missatge no vam rebre cap tipus de resposta. Vam buscar vies alternatives com trucar al telèfon de la centraleta (però era un número comú per a l'ICO i per a l'Hospital de Bellvitge) o un telèfon de contacte que apareixia al web i que era d'amissions. Tothom, amablement, ens remetien novament a la Unitat d'Atenció al Ciutadà. Finalment, en un darrer intent desesperat, ens va contestar una persona de la Unitat que ens atengué sense problemes.

[redacted], la nostra interlocutora, treballa a l'Hospital Duran i Reynals des dels seus inicis i va poder-nos descriure el servei de la biblioteca per a pacients amb força detall. Ens suggerí parlar amb la seva cap, [redacted], que és també la coordinadora de l'equip de voluntariat de l'hospital; ho vam desestimar perquè porta menys anys i la informació essencial sobre el servei ja ens l'havia proporcionada ella.

La informadora explicà que la biblioteca per a pacients és un projecte molt lligat als inicis de l'hospital. Els voluntaris que fan acompanyament als malalts els proporcionen llibres si els ho demanen. També aquests mateixos voluntaris han habilitat alguns espais de trobada (sales de repòs per a malalts i familiars) amb jocs i llibres per als infants acompanyants (l'ICO no tracta l'oncologia pediàtrica) i també amb algun diari per als adults.

BIBLIOTECA PÚBLICA (Biblioteca de Bellvitge): ENTREVISTA

Vegeu l'Hospital Universitari de Bellvitge.

⁹⁷ Aquesta és la biblioteca central urbana que ha de donar els serveis que la biblioteca pública local del districte més propera a l'hospital no pot assumir.

BIBLIOTECA PÚBLICA (Biblioteca Tecla Sala): ENTREVISTA

Vegeu Hospital Universitari de Bellvitge.

DESCRIPCIÓ DE LA BIBLIOTECA PER A PACIENTS

La descripció, a grans trets, d'aquesta biblioteca es basa en les informacions que ens proporcionà de la Unitat d'Atenció al Client.

– Funcions

No es plantejà directament aquesta pregunta però, donada la naturalesa dels llibres que ofereixen (essencialment ficció), podríem afirmar que la principal funció de la biblioteca per a pacients és proporcionar entreteniment als malalts. No sembla pas que es prevegi cap altra funció.

– Estructura organitzativa

La biblioteca depèn de la Unitat d'Atenció al Client en tant que la coordinadora dels voluntaris n'és la cap. Amb tot, es tracta d'un servei completament al marge de l'estructura hospitalària.

– Usuaris

Els usuaris són tant els malalts com els seus familiars i acompanyants.

En relació amb el perfil, tenen en comú que tots són malalts adults tot i que la biblioteca també atén els infants que acompanyen els adults. Predominen els usuaris que poden llegir tant en català com en castellà tot i que darrerament, per raó de la immigració, comencen a tenir-ne també de procedents del nord d'Àfrica i de la Xina.

– Finançament

No en tenen.

– Personal

L'equip de voluntaris de l'hospital, segons consta al web, té per finalitat estar amb *...els malalts i familiars físicament i afectivament. A més de facilitar informació o acompanyar-los al servei on van, també organitzen activitats d'entreteniment per sortir de la rutina hospitalària.* La biblioteca per a pacients s'inclou en aquest projecte d'acompanyament i és per aquest motiu que la biblioteca no té entitat per ella mateixa si no que s'emmarca en aquest context.

D'entre l'equip de voluntaris, n'hi ha un, Joan Castellà, que és qui ha assumit totes les tasques de gestió de la biblioteca per a pacients. Cada dijous al matí va a l'hospital i organitza la col·lecció, busca donacions, fa un mínim tractament documental dels llibres, prepara els llistats que serviran per al préstec i esporta el fons, entre altres feines.

La resta de voluntaris de l'equip de voluntariat de l'hospital són els encarregats de fer l'acompanyament a malalts i familiars i de proporcionar-los lectura quan en demanen. Hi van tots els matins, de 10 a 14h.

Ningú no té formació específica relacionada amb els llibres o la biblioteca. El voluntari que s'encarrega de la biblioteca tampoc no en té. No es preveu cap actuació en aquest sentit. No es creu necessari.

– Equipament

La biblioteca no compta amb un espai propi i amb punts de lectura. Disposa, això sí, d'un petit despatx (punt de trobada dels voluntaris?) amb unes 10 prestatgeries de 5 lleixes cadascuna per desar-hi els llibres de la col·lecció.

Desconeixem si disposen d'algun PC per treballar o si tot el tractament documental és manual.

– Col·lecció

S'inicià la col·lecció amb un centenar de llibres però amb els anys ha augmentat considerablement. La nostra informadora no ens pogué dir el nombre exacte de documents però considerava que la biblioteca estava ben proveïda tant pel que feia al volum de llibres com a la seva qualitat.

La col·lecció està formada exclusivament per llibres i no es preveu incorporar d'altres tipus de documents ni de suports. La premsa diària i les revistes es fan arribar a malalts i acompanyants però es tracta de materials que no formen part dels fons de la biblioteca tot i que se'n fa ús d'elles.

Predomina la ficció en tots els seus gèneres però també hi ha biografies, poesia, uns quants llibres de coneixement i uns quants de molt visuals que no requereixen massa esforç per a la lectura. Segons la informadora, es tractava d'un bon fons perquè hi havia els llibres que demanava la gent, *best sellers* i novetats editorials (posava com a exemple *La catedral del mar* i la trilogia de Stieg Larsson).

No hi ha una política de la col·lecció escrita tot i que hi ha una dinàmica de treball que segueix uns criteris no escrits.

- L'adquisició de documents és sempre per donació tant de particulars (són molts els malalts que quan marxen deixen els llibres que els han regalat durant l'hospitalització i ja s'han llegit) com d'editorials.

No hi ha subscripcions a diaris ni revistes però malgrat tot n'ofereixen com a lectura. En el cas dels diaris, reben gratuïtament, cada dia, cinc exemplars de *La Vanguardia* i cinc exemplars de *l'Avui* que reparteixen entre les cinc sales d'espera de les cinc àrees principals de l'hospital.⁹⁸ Les revistes, fins a mitjan 2009, els arribaven per la donació que els feien grans grups editorials (un cop per setmana els enviaven un missatger amb una caixa de revistes retirades dels quioscos i que no tenien més enllà d'un mes d'antiguitat); a partir del moment en què la crisi econòmica ha estat més forta, aquestes donacions han desaparegut. Per suplir el buit, el voluntari que gestiona la biblioteca fa petites campanyes de donació entre els mateixos voluntaris de l'hospital i els seus propis veïns i coneguts del barri.

- L'únic criteri de selecció al qual ha fet esment la informadora és a l'aspecte del llibre: cal que siguin exemplars nous i en molt bon estat; tots els documents amb fulls grogosos o amb aspecte d'haver estat massa usats es retiren. La raó per la qual apliquen amb rigor aquest criteri és la por d'alguns malalts immunodepressors a contreure malalties per contagi a través dels llibres. No sabem si es fa algun tipus de tractament de desinfecció dels exemplars quan han d'anar a mans d'aquests malalts.

⁹⁸ Amb aquests deu exemplars cobreixen les necessitats d'aquelles persones que no poden comprar el diari i alhora permeten que continuï sent viable el negoci del quiosc que hi ha al mateix hospital.

- Desconeixem el nivell del tractament documental que es fa. La informadora ens digué que el voluntari “havia codificat tots els llibres” i que ho tenia tot molt ben organitzat però desconeixem l’abast real d’aquesta afirmació. En tot cas, el que sí que és cert és que elabora uns llistats amb la relació de tots els documents que constitueixen el fons de la biblioteca; aquests llistats, actualitzats periòdicament, estan disponibles a cada planta de l’hospital per tal que els malalts i els seus familiars i acompanyants els puguin consultar sempre que ho desitgin.

– Serveis

El principal servei és el préstec de llibres a partir de les demandes concretes dels usuaris potencials (consulten els llistats i sol·liciten el llibre que els interessa). Antigament havien utilitzat un carro amb llibres per passar per les habitacions però van creure que no funcionava prou bé i van desestimar aquesta modalitat de préstec.⁹⁹ Els voluntaris estan a l’hospital entre les 10 i les 14h i el préstec de llibres pot realitzar-se durant aquesta franja horària.

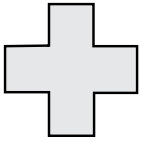
Es fa un mínim control del préstec amb la indicació del número d’habitació, el títol de l’obra i la data. És el mateix malalt qui el retorna o bé els seus familiars. Les pèrdues o els oblidats els preocupen només relativament i no fan un seguiment exhaustiu de les obres que desapareixen.

En el cas que un malalt demani un llibre que no tenen intenten buscar-lo. La informadora creia recordar que en aquests casos el voluntari responsable de la biblioteca anava a la biblioteca pública a buscar-lo (però a títol individual i no pas institucional). Ens explicà un cas concret per demostrar l’alt grau d’implicació del voluntari en el servei. Arran de la demanda d’un malalt marroquí que volia llegir premsa en àrab, el voluntari contactà amb la Biblioteca Pública de Bellvitge per aconseguir-la; va ser tot un èxit. La informant, però, no sabia si havia tingut continuïtat el contacte perquè cada vegada més tenen pacients que llegeixen l’àrab i realment és una necessitat.

Desconeixem el volum del préstec i quina repercussió té la biblioteca en el dia a dia dels malalts. El que confirmà la informadora és que els malalts que són lectors ja duen els llibres de casa seva; a més, com que es tracta d’estades força llargues en general, si s’acaben els seus llibres les visites que reben ja els en duen més i llavors ja no tenen tanta necessitat de la biblioteca (i és per aquesta raó que sovint, quan marxen deixen uns quants exemplars per a la biblioteca dels malalts).

Un servei complementari i una mica diferent que es promou des de la biblioteca és el que s’ofereix a la sala d’espera de la cinquena planta a on es troben els “de pal·liatius” (pacients que segueixen cures pal·liatives). Aquests malalts fan llargues estades a l’hospital i els seus familiars i acompanyants acostumen a passar-hi moltes hores; és per això que han preparat aquesta sala d’espera pensant en aquesta circumstància: és gran i espaiosa, hi ha sofàs, taules i cadires i fins i tot una nevera. A més, i aquesta és l’aportació de la biblioteca, han habilitat un racó per a la canalla que acompanya als adults amb prestatgeries per a unes quantes joguines i llibres; tot aquest material l’ha buscat el voluntari de la biblioteca fent petites campanyes de donació entre els altres voluntaris i, sobretot, entre el personal de l’hospital. Tots aquests materials es deixen en aquest espai per al seu ús sense cap tipus de control.

⁹⁹ Malauradament desconeixem les raons per les quals van considerar que no era un bon sistema. En general, la presència del carro implica un major nombre de préstecs.

HOSPITAL MUNICIPAL DE BADALONA (Badalona, Barcelonès)

- Biblioteca especialitzada en medicina (virtual només)
- Biblioteca per a pacients gestionada per voluntaris
- Participació de la biblioteca pública

- ✓ 153 llits¹⁰⁰
- ✓ Inaugurat el 1932¹⁰¹
- ✓ Biblioteca especialitzada en medicina (virtual només)
- ✓ Biblioteca per a pacients gestionada per voluntaris amb participació de la biblioteca pública
- ✓ Informador: Atenció telefònica
- ✓ Fedi Molleví (1980): no disposen de biblioteca per a pacients ni de biblioteca mèdica; Blas Àgueda (2000): esmenta una biblioteca per a pacients gestionada amb la col·laboració de la Biblioteca Can Casacuberta

BIBLIOTECA CAN CASACUBERTA (Badalona, Barcelonès)

<http://www.diba.es/biblioteques/agda/biblioteques/Biblioview.asp?ordre=A&Bib=2316>
<http://cancasacuberta.blogspot.com/>

- ✓ Biblioteca central urbana
- ✓ Inaugurada el 1992
- ✓ 82.230 documents
- ✓ 3.154 m²
- ✓ 4 bibliotecaris, 9 tècnics auxiliars, 2 subalterns
- ✓ 42h 30' setmanals
- ✓ Serveis a hospitals
- ✓ Servei de préstec a domicili
- ✓ Informadora: [redacted], directora

HOSPITAL: ENTREVISTA

La inexistència de web propi dificulta el contacte directe amb l'hospital. Només s'hi pot accedir a través d'una centraleta que filtra totes les trucades. En un primer intent vam demanar per atenció a l'usuari; segons ells no existia un servei a l'hospital amb aquest nom i van passar la nostra trucada a recursos humans. Comunicaven i vam intentar-ho uns dies més tard. En aquesta segona ocasió vam preguntar directament si hi havia una biblioteca especialitzada en medicina a l'hospital i ens van informar que n'havien tingut una feia temps però que actualment només disposaven d'una biblioteca virtual i no pas presencial.

¹⁰⁰ Reventós (2003, p. 325).

¹⁰¹ Reventós (2003, p. 321).

En relació amb la biblioteca per a pacients, ens van contestar que no n'hi havia cap a l'hospital. La informació no deixa de ser certa si tenim en compte que es tracta d'una biblioteca sense espai propi, un servei setmanal i amb poca visibilitat.

BIBLIOTECA PÚBLICA: ENTREVISTA

La directora, [REDACTED], ens explicà que l'origen de la biblioteca per a pacients que promogueren des de la biblioteca pública, es remunta als anys en què molts joves havien de realitzar la prestació social substitutòria i, per tant, hi havia un col·lectiu a qui se li podia assignar una part de la gestió d'una biblioteca per a pacients. Es preparà un lot de llibres que es dugué a l'hospital i es passava per les habitacions amb un carro per fer-ne el préstec. El servei es consolidà i la *I Jornada de biblioteques per a malalts als hospitals: la cultura cura?* (1997) fou una fita important per fer visible la tasca que s'estava realitzant a molts hospitals. La desaparició de la prestació social afavorí la incorporació de voluntaris al projecte i en garantí la continuïtat. A dia d'avui la biblioteca per a pacients es troba temporalment aturada perquè una de les dues voluntàries que van a l'hospital té problemes de salut i l'altra no vol anar-hi sola.

Les explicacions i els raonaments de la directora foren realistes i ponderats. Actualment el servei que fan a l'hospital és purament de continuïtat: aprofiten el fet que ja està consolidat i és reconegut dins del mateix centre, té una dinàmica pròpia de funcionament i els exigeix uns costos de personal i material mínims i assumibles. Es tracta, a més, d'un servei basat en el voluntariat i, per tant, el nivell d'exigència que es pot tenir té uns límits molt clars. És plenament conscient que caldria reformular aquest servei però disposen de pocs recursos; el relleu generacional de les voluntàries actuals podria ser un bon moment per fer aquest replantejament.

La Biblioteca de Can Casacuberta realitza, a més, amb l'ajuda de voluntaris, lectures en veu alta en una residència d'avis i en una altra de discapacitats psíquics.

Tot i ser la central urbana, no es planteja la possibilitat de realitzar una col·laboració estable amb cap dels centres hospitalaris de la zona de Can Ruti de Badalona (ICO Badalona, Hospital Universitari Germans Trias i Pujol i Institut Guttmann); realitzen però aportacions aïllades de lots donats de baixa de la biblioteca.¹⁰²

DESCRIPCIÓ DE LA BIBLIOTECA PER A PACIENTS

A partir de l'entrevista amb la directora de la biblioteca pública.¹⁰³

– Funcions

No es plantejà directament aquesta pregunta però, donada la naturalesa dels llibres que ofereixen (d'evasió tots i mai temàtiques mèdiques o relacionades amb la salut) podríem afirmar que la principal funció de la biblioteca per a pacients és proporcionar lleure als malalts.

¹⁰² Segons el Mapa de Lectura Pública de Catalunya (2008), Badalona: té una biblioteca central urbana adequada (p. 128).

¹⁰³ L'absència de dades quantitatives concretes (nombre de documents del lot de llibres, nombre de préstecs, nombre de serveis, etc.) no significa pas que no existeixin si no que la dinàmica de la conversa telefònica que vam mantenir no s'hi va prestar; no vam insistir en tornar a trucar per aconseguir-les perquè vam valorar que no era una informació prou rellevant donat els resultats que observàvem en la resta d'entrevistes.

– Estructura organitzativa

Es tracta d'un servei al marge de la direcció de l'hospital en la mesura que no depèn orgànicament de ningú. L'hospital esdevé receptor del servei bibliotecari però no el contempla dins de la seva estructura organitzativa. És possible, però, gràcies al contacte personal i directe que tenen amb la responsable d'atenció a l'usuari, que és alhora la coordinadora del voluntariat que col·labora amb l'hospital. En aquest sentit, la directora de la biblioteca pública comentà que calia tenir ben present que una biblioteca per a pacients implica posar d'acord a dues institucions que pertanyen, com a mínim, a dues administracions diferents; les relacions institucionals al més alt nivell no sempre són fluïdes i és més fàcil l'acord a un nivell inferior i més proper a la necessitat del servei concret.

La directora també comentà que algunes crítiques que se solen fer sobre certes actituds per part de l'hospital en general i dels seus treballadors en particular en relació a les biblioteques per a pacients són, al seu entendre, fruit d'una certa falta de reflexió; cal posar-se en la pell dels altres i entendre les diferents postures i prioritats.¹⁰⁴

– Usuaris

Els usuaris principals són els malalts i els seus familiars i acompanyants. En relació amb el personal de l'hospital, en poden fer ús sempre que vulguin però, habitualment, el seu interès és per obres que no formen part del lot disponible; en aquests casos, les voluntàries, si no es tracta d'obres que estiguin a la llista d'espera, les porten a l'hospital el següent dia que hi van (aquests casos es plantegen més com un favor personal que no pas com una obligació del servei).

No es va parlar de perfils concrets dels malalts però sí que es va comentar el fet que els principals grups als quals atendien i donaven sempre prioritat eren els pacients de traumatologia i oncologia perquè eren els que feien estades més llargues a l'hospital.

– Finançament

No hi ha cap tipus de pressupost assignat a la biblioteca per part de l'hospital. La biblioteca pública, per la seva part, assumeix la despesa que significa proporcionar els documents (tot i que en la seva majoria es tracta de baixes o donacions) i la dedicació dels professionals que realitzen tant el tractament documental mínim com la coordinació dels voluntaris que van a l'hospital.

– Personal

Inicialment, tal i com hem comentat abans, la biblioteca estava sobretot a càrrec dels joves que feien la prestació social substitutòria; habitualment s'hi implicaven però el correcte funcionament de la biblioteca sempre quedava supeditat a les ganes de col·laborar que mostraven. Amb el final de la prestació la biblioteca pública es posà en contacte amb Voluntaris de Badalona, una entitat que aplega el voluntariat de la ciutat i té una gran tradició i solvència; els proporcionà voluntaris (sobretot dones) per a les diverses activitats que estava realitzant la biblioteca en aquells moments.

Actualment, la biblioteca per a pacients compta amb dues voluntàries ja jubilades i que porten força anys col·laborant. L'edat, la salut i les obligacions familiars fa que no sempre estiguin

¹⁰⁴ *Nous savons que la mission principale d'un hôpital n'est pas d'organiser une bibliothèque.* Tengeneza, Désiré Didier; Mutombo, Benjamin (2005). "Les bibliothèques des hôpitaux de Kinshasa (octobre 2004-février 2005)". En: *3e Conférence nationale des bibliothèques et centres de documentation de la RDC*. Kinshasa, 24 mai – 28 mai 2005. Noyers-sur-Serein: Association internationale de bibliologie (AIB), 2005, p. 3. Accessible també en línia a: <<http://www.aib.ulb.ac.be/colloques/2005-abadom/fulltext/06.pdf>>.

disponibles i, per tant, no es pugui garantir la regularitat del servei. A més, realitzar un servei d'aquestes característiques implica tenir un perfil de persona amb empena, animosa i oberta que no sempre és possible.

Per part de la biblioteca pública, hi ha una persona destinada a coordinar els voluntaris de les diferents activitats; el temps que ha de dedicar a la biblioteca de l'hospital és perfectament assumible.

– **Equipament**

Disposen d'un carro per guardar els llibres i d'un altre més petit per passar per les habitacions a fer el préstec.

Fa uns quants anys es va demanar a l'hospital si els podien cedir un petit espai per crear una biblioteca presencial, amb alguns punts de lectura i que fos lloc de trobada per als malalts. Des de direcció els ho van negar perquè l'espai és un bé preuat i escàs en un hospital, sobretot si es troba situat en el nucli urbà. També es va sol·licitar instal·lar bústies de retorn dels llibres però tampoc no va ser possible.

– **Col·lecció**

El lot de llibres (tot en paper i sense la possibilitat d'incorporar altres suports) està constituït per documents que no s'han de retornar a la biblioteca pública. La seva procedència són les baixes del fons de la mateixa biblioteca pública (sempre fent una tria i tenint en compte els criteris generals de selecció que apliquen per al context hospitalari); donacions de particulars (tenen molts usuaris de la biblioteca pública que sovint els donen, un cop llegides, novel·les que són novetats editorials); eventualment, reben documents procedents de campanyes concretes de recollida (per exemple, durant algun Sant Jordi) i, finalment, alguns llibres que arriben per a la mateixa biblioteca sobre determinats temes que ja tenen ben assortits i que, malgrat no ser duplicats, com que no els són imprescindibles, els envien a l'hospital perquè creuen que allà poden ser de més profit.

Els llibres no s'incorporen de manera periòdica al lot de l'hospital si no que es fa quan es disposa d'un volum suficient de documents. Aquest procediment implica que els llibres que arriben a la biblioteca pública i es consideren susceptibles de ser enviats a l'hospital se'ls cataloga i prepara dins de la dinàmica habitual de funcionament i així no es distorsiona el ritme de treball (catalogar quatre o cinc documents al mes és una feina imperceptible i assumible).

Els llibres acostumen a ser novel·letes lleugeres, còmics (tenen molt bona acollida) i uns quants llibres de coneixements amb formats molts visuals de temes com les plantes, la cuina o els animals; també trien exemplars primers perquè les estades breus no permeten lectures llargues.

– **Serveis**

Només funciona el servei de préstec. Les dues voluntàries passen, tots els dimecres al matí, amb el carro per les habitacions dels malalts. Tal i com ja hem comentat, prioritzen els serveis de traumatologia i oncologia.

Porten un control mínim del préstec amb una llibreta. La directora de la biblioteca pública els insisteix molt que no cal que hi dediquin esforços excessius i que ha de prevaler el servei al control. Recordem la naturalesa del fons i s'entendrà perfectament aquesta postura. Amb tot, es continua fent aquest control perquè així poden posar unes dades mínimes a la memòria de la biblioteca.

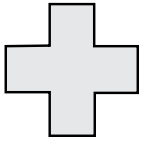
Si els malalts marxen abans de la següent visita de les voluntàries, deixen els llibres a les infermeres. Excepcionalment, alguns malalts s'emporten els llibres a casa per acabar-los i després els retornen personalment a la biblioteca pública.

– **Difusió**

El préstec es converteix en un mitjà de difusió de la Biblioteca Can Casacuberta perquè juntament amb el document, les voluntàries els reparteixen un tríptic de propaganda de la biblioteca i un punt de llibre. En aquest sentit, la directora de la biblioteca pública és força escèptica i creu que malgrat l'esforç, la majoria dels usuaris pensen que és un servei de l'hospital i no pas de Can Casacuberta.

– **Planificació i avaluació**

La directora de la biblioteca considera que és un servei millorable però correcte si es tenen en compte la inversió i els resultats obtinguts (una despesa mínima amb un resultat discret –si fos negatiu no mantindrien pas el servei–). Si disposessin de més recursos podrien donar una embranzida al servei però ara per ara és inviable.

ICO BADALONA (HOSPITAL GERMANS TRIAS I PUJOL) (Badalona, Barcelonès)

<http://www.iconcologia.net/catala/badalona/index.htm>

- Biblioteca especialitzada en medicina

- ✓ [50?] llits¹⁰⁵
- ✓ 12,46 dies d'estada mitjana hospitalària
- ✓ Forma part de la xarxa de l'ICO (Institut Oncològic de Catalunya)
- ✓ Inaugurat el 2003
- ✓ Centre altament especialitzat
- ✓ Utilitza la biblioteca especialitzada en medicina (de recerca i universitària) de l'Hospital Germans Trias i Pujol de Badalona¹⁰⁶
- ✓ Esmenten el dret a la informació i enllacen a la pàgina inicial del Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya (i no al text concret)
- ✓ Disposen de recursos en línia sobre informació didàctica i divulgativa relacionada amb la malaltia
- ✓ Informadora: personal de la Unitat d'Atenció al Ciutadà

BIBLIOTECA POMAR (Badalona: Districte 3, Barcelonès)¹⁰⁷

<http://www.diba.cat/biblioteques/agda/biblioteques/Biblioview.asp?ordre=A&Bib=2483>

- ✓ Biblioteca local
- ✓ El 2007 reobre les portes després d'una remodelació
- ✓ 11.336 documents
- ✓ 225 m²
- ✓ 1 bibliotecari, 1 tècnic auxiliar, 1 subaltern
- ✓ 30h 30' setmanals
- ✓ Informadora: _____, directora

¹⁰⁵ A la *Memòria 2008* consten 170 llits per als tres centres que integren l'ICO: ICO L'Hospitalet (Hospital Duran i Reynals), ICO Girona (Hospital Josep Trueta) i ICO Badalona (Hospital Germans Trias i Pujol); desconeixem la xifra exacta per a l'ICO Badalona.

¹⁰⁶ S'ha d'entendre aquesta circumstància pel fet que l'ICO Badalona no és un hospital per ell mateix sinó que es tracta d'una Unitat de Referència Oncològica ubicada dins de l'Hospital Germans Trias i Pujol gestionada pel mateix ICO.

¹⁰⁷ Aquesta biblioteca pertany al Districte 3, el mateix districte a on es troba l'hospital, i és la més propera físicament.

BIBLIOTECA CAN CASACUBERTA (Badalona: Districte 1, Barcelonès)¹⁰⁸

<http://www.diba.es/biblioteques/agda/biblioteques/Biblioview.asp?ordre=A&Bib=2316>

<http://cancasacuberta.blogspot.com/>

- ✓ Biblioteca central urbana
- ✓ Inaugurada el 1992
- ✓ 82.230 documents
- ✓ 3.154 m²
- ✓ 4 bibliotecaris, 9 tècnics auxiliars, 2 subalterns
- ✓ 42h 30' setmanals
- ✓ Serveis a hospitals
- ✓ Servei de préstec a domicili
- ✓ Informadora: [redacted], directora

HOSPITAL: ENTREVISTA

La interlocutora de la Unitat d'Atenció al Ciutadà ens explicà que tot i estar ubicats dins de l'edifici de l'Hospital Germans Trias i Pujol no entren dins de la "biblioteca ambulant" per als malalts portada per voluntaris que hi ha per a la resta de l'hospital. A l'ICO Badalona tenen un grup de voluntaris que, en cas que el malalt demani un llibre, fan per manera d'aconseguir-lo però no hi ha un servei establert. A l'hospital de dia disposen d'uns quants llibres (no més d'una trentena mal comptada) procedents en la seva major part d'una donació de baixes de la Biblioteca Can Casacuberta de Badalona i dels mateixos malalts que els deixen. Aquests llibres els donen les mateixes infermeres als malalts que els demanen per ajudar a passar l'estona durant els llargs tractaments de quimioteràpia (poden arribar a estar-s'hi més de 7 hores seguides). Són conscients de la precarietat de la situació però no es preveu cap actuació en aquest sentit; tampoc en relació amb els malalts hospitalitzats.

BIBLIOTECA PÚBLICA (Biblioteca Pomar): ENTREVISTA

La directora, [redacted], ens digué que ara per ara no poden col·laborar amb cap dels hospitals de la zona de Can Ruti (l'ICO Badalona, l'Hospital Germans Trias i Pujol i l'Institut Guttmann) ni tampoc fer cap tipus de servei de préstec a domicili perquè són una biblioteca molt petita i amb molt pocs recursos.¹⁰⁹

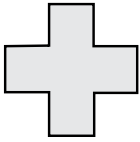
La proximitat amb els hospitals de la zona de Can Ruti és només relativa ja que no només en queda força allunyada si no que també hi ha una autopista que fa de barrera natural.

BIBLIOTECA PÚBLICA (Biblioteca Can Casacuberta): ENTREVISTA

Vegeu Hospital Municipal de Badalona.

¹⁰⁸ Aquesta és la biblioteca central urbana que ha de donar els serveis que la biblioteca pública local del districte més propera a l'hospital no pot assumir.

¹⁰⁹ Segons el *Mapa de Lectura Pública de Catalunya* (2008), una de les prioritats per a la ciutat de Badalona és *construir un nou equipament per a la Biblioteca Pomar*, ja que l'equipament actual és del tot insuficient (p. 130).

HOSPITAL UNIVERSITARI GERMANS TRIAS I PUJOL (Badalona, Barcelonès)

<http://www.gencat.cat/ics/germanstrias/>

- Biblioteca especialitzada en medicina
- Biblioteca per a pacients gestionada per voluntaris

- ✓ 634 llits
- ✓ 7,97 dies d'estada mitjana hospitalària¹¹⁰
- ✓ Inaugurat el 1984
- ✓ Pediatria
- ✓ Hospital general bàsic per a Badalona i Sant Adrià de Besos i hospital de referència per al Barcelonès Nord i al Maresme
- ✓ Biblioteca especialitzada en medicina (de recerca i universitària) que comparteix amb l'ICO Badalona
- ✓ Informació sobre *Drets i deures dels ciutadans en relació amb la salut i l'atenció sanitària*
- ✓ Disposen d'una secció al web, "Fem salut", que conté informació divulgativa sobre la salut i les malalties
- ✓ Biblioteca per a pacients gestionada per un equip de voluntaris
- ✓ Aula hospitalària (1995) i CiberCaixa Hospitalària (2005)
- ✓ Informadora: [redacted], responsable de la Unitat d'Atenció al Ciutadà
- ✓ Blasco; Blasco; Mut (1992): confirmen que no tenen biblioteca per a pacients pediàtrics perquè hi ha pocs infants ingressats. Blas Águeda (2000): esmenta l'existència d'una biblioteca per a pacients

BIBLIOTECA POMAR (Badalona: Districte 3, Barcelonès)¹¹¹

<http://www.diba.cat/biblioteques/agda/biblioteques/Biblioview.asp?ordre=A&Bib=2483>

- ✓ Biblioteca local
- ✓ El 2007 reobre les portes després d'una remodelació
- ✓ 11.336 documents
- ✓ 225 m²
- ✓ 1 bibliotecari, 1 tècnic auxiliar, 1 subaltern
- ✓ 30h 30' setmanals
- ✓ Informadora: [redacted], directora

¹¹⁰ Aquesta dada inclou també l'estada mitjana de l'ICO.

¹¹¹ Aquesta biblioteca pertany al Districte 3, el mateix districte a on es troba l'hospital, i és la més propera físicament.

BIBLIOTECA CAN CASACUBERTA (Badalona: Districte 1, Barcelonès)¹¹²

<http://www.diba.es/biblioteques/agda/biblioteques/Biblioview.asp?ordre=A&Bib=2316>

<http://cancasacuberta.blogspot.com/>

- ✓ Biblioteca central urbana
- ✓ Inaugurada el 1992
- ✓ 82.230 documents
- ✓ 3.154 m²
- ✓ 4 bibliotecaris, 9 tècnics auxiliars, 2 subalterns
- ✓ 42h 30' setmanals
- ✓ Serveis a hospitals
- ✓ Servei de préstec a domicili
- ✓ Informadora: [redacted], directora

HOSPITAL: ENTREVISTA

Al web de l'hospital s'indica que disposen d'una biblioteca especialitzada en medicina i donen un enllaç al catàleg. En relació amb la biblioteca per a pacients no hi ha indicacions de cap tipus; l'única informació relacionada amb el tema és l'esment de l'existència d'una CiberCaixa Hospitalària a la planta de Pediatria.

Vam contactar amb la Unitat d'Atenció a l'Usuari i vam poder parlar amb la seva responsable, [redacted]. Ens explicà breument que a l'hospital hi ha un servei per a adults (els voluntaris passen amb un carro per les habitacions) i un altre per a infants (tenen aula hospitalària, CiberCaixa Hospitalària i carros amb llibres en determinades zones). Per tal de conèixer amb més detall la seva experiència vam acordar una visita a l'hospital. Finalment, tot i haver-nos-hi desplaçat, no ens van poder atendre i és per això que no disposem de tota la informació que desitjaríem per descriure millor el servei bibliotecari que actualment es duu a terme a l'hospital.

BIBLIOTECA PÚBLICA (Biblioteca Pomar): ENTREVISTA

Vegeu ICO Badalona (Hospital Germans Trias i Pujol).

BIBLIOTECA PÚBLICA (Biblioteca Can Casacuberta): ENTREVISTA

Vegeu Hospital Municipal de Badalona.

DESCRIPCIÓ DE LA BIBLIOTECA PER A PACIENTS

La descripció que donem a continuació és molt sumària ja que no disposem de prou detalls; amb tot, creiem que és suficient per entendre, en línies generals, la naturalesa del servei que estan oferint (comptem amb altres exemples que ens poden ajudar a saber el que aquí no s'explica).

¹¹² Aquesta és la biblioteca central urbana que ha de donar els serveis que la biblioteca pública local del districte més propera a l'hospital no pot assumir.

– **Funcions**

No es plantejà aquesta qüestió directament però la resposta quedava implícita en tots els comentaris i també en les característiques de la col·lecció; el servei té únicament la finalitat de procurar lleure als malalts.

– **Estructura organitzativa**

Es tracta d'un servei promogut per la Unitat d'Atenció a l'Usuari i no forma part de l'estructura organitzativa de l'hospital. Existeix en la mesura que hi ha un equip de voluntaris que el gestiona i li dóna continuïtat.

– **Usuaris**

Essencialment són els malalts tot i que també utilitzen el préstec els familiars i acompanyants.

– **Finançament**

No en té.

– **Personal**

Tot el servei està gestionat pels voluntaris. La responsable de la Unitat d'Atenció a l'Usuari assumeix la coordinació dels voluntaris.

En el cas del servei adreçat als adults, hi ha dos tipus de voluntaris, els que passen per les habitacions amb el carro ple de llibres i fan el préstec i els que es dediquen a fer les tasques més tècniques i no tenen contacte directe amb els malalts. Desconeixem si formar part d'un grup o d'un altre té a veure amb el perfil del voluntari (sobretot en relació amb la seva formació acadèmica).¹¹³ A la planta de pediatria els voluntaris gestionen la CiberCaixa Hospitalària però existeix al marge de la biblioteca per a pacients. Ens informà que es deixaven carros amb llibres pels passadissos però no sabem qui se'n responsabilitza (més voluntaris? els mateixos que estan a la CiberCaixa Hospitalària?).

– **Equipament**

Disposen d'un petit magatzem per desar el carro i els llibres i revistes de la col·lecció.

– **Col·lecció**

El fons està format únicament i exclusiva per llibres i no es preveu incorporar altres tipus de materials o de suports. Certament, les revistes i els diaris tenen molta demanda per part dels usuaris però no formen part de la col·lecció. Amb tot, quan disposen d'algunes revistes que els han arribat per donació, les ofereixen als malalts (segons ens digué, acostumen a reservar-les per a determinats perfils de persones que ja des d'un bon principi preveuen que no retornaran els llibres si n'agafen en préstec; se'ls dóna les revistes amb la tranquil·litat que se les poden quedar i no fan perillar la integritat de la col·lecció).

La CiberCaixa Hospitalària compta, com és habitual, amb recursos i suports de molt diversa naturalesa però no sabem fins a quin punt es tracta d'un espai veritablement integrat amb la biblioteca per a pacients; durant la conversa ens va semblar que es tractava de dos serveis diferents.

¹¹³ A partir de la conversa telefònica que vam mantenir amb la voluntària que col·laborava amb la biblioteca per a pacients de l'Hospital General Universitari de la Vall d'Hebron, vam poder saber que les voluntàries (totes? només algunes?) de la biblioteca dels malalts de l'Hospital Germans Trias i Pujol són també del Grupo María Auxiliadora. Segons ens digué, les voluntàries d'aquest hospital de Badalona estaven molt queixoses pel fet d'haver de dur el carro ple de llibres per les habitacions perquè els entorpia la seva labor pastoral.

Tots els llibres arriben per donació dels propis malalts però també (i molt) dels mateixos metges de l'hospital. El mateix passa per a la planta de pediatria. A vegades els arriben materials que no els consideren adequats per a la biblioteca o ja els tenen repetits i els guarden per vendre'ls el dia de Sant Jordi i amb els diners aconseguits compren novetats i *best sellers*.

Desconeixem el tractament documental i físic que es realitza però sembla que hi ha un petit catàleg que els serveix per controlar la pèrdua de llibres.

– **Serveis**

L'únic servei és el préstec de llibres. En el cas dels adults es fa un control estricte del préstec per tal de perdre el menor nombre possible de documents perquè al cap de l'any són molts els llibres que desapareixen. Malgrat els esforços (arriben a reclamar els llibres trucant al domicili particular dels malalts), les pèrdues són molt nombroses.

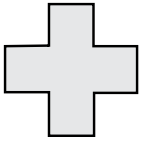
En el cas de pediatria, no hi ha servei de préstec amb control sinó que es deixen carros plens de llibres en certs passadissos perquè els nens agafin lliurement el que els agradi, quan vulguin i durant el temps que vulguin. Aquests carros estan pensats com a substituïts de la CiberCaixa Hospitalària quan està tancada al públic (recordem que només es pot obrir si hi ha voluntaris per fer-ho). Es tracta d'un servei molt utilitzat però com a conseqüència inevitable es perden molts llibres i se n'espantllen també molts per la poca cura que se'n té.

DESCRIPCIONS ANTERIORS

Blasco; Blasco; Mut (1992, p. 20)

HOSPITAL GERMANS TRIAS I PUJOL – CAN RUTI

Vam posar-nos en contacte amb el Departament d'Atenció a l'Usuari. No tenen biblioteca. Hi ha pocs nens ingressats a l'hospital, i els que hi ha hi estan pocs dies.

INSTITUT GUTTMANN
(Badalona, Barcelonès)

<http://www.guttmann.com/>

- Biblioteca especialitzada en medicina

- ✓ 152 llits
- ✓ 51 dies d'estada mitjana hospitalària
- ✓ Fundat el 1965. Trasllat i inauguració del nou edifici el 2002
- ✓ Hospital d'alta especialització
- ✓ Biblioteca especialitzada en medicina (de recerca i universitària)
- ✓ No hi ha informació directa sobre *Drets i deures dels ciutadans en relació amb la salut i l'atenció sanitària* però s'esmenta la seva existència en un codi ètic institucional que inclou el dret a la informació dels malalts
- ✓ Disposen d'una línia editorial pròpia per a la publicació de documents divulgatius sobre les malalties que tracten
- ✓ No hi ha biblioteca per a pacients
- ✓ Informadora: [redacted], bibliotecària del centre de documentació
- ✓ Fedi Molleví (1980): descriu la biblioteca per a pacients

BIBLIOTECA POMAR
(Badalona: Districte 3, Barcelonès)¹¹⁴

<http://www.diba.cat/biblioteques/agda/biblioteques/Biblioview.asp?ordre=A&Bib=2483>

- ✓ Biblioteca local
- ✓ El 2007 reobre les portes després d'una remodelació
- ✓ 11.336 documents
- ✓ 225 m²
- ✓ 1 bibliotecari, 1 tècnic auxiliar, 1 subaltern
- ✓ 30h 30' setmanals
- ✓ Informadora: [redacted], directora

BIBLIOTECA CAN CASACUBERTA
(Badalona: Districte 1, Barcelonès)¹¹⁵

<http://www.diba.es/biblioteques/agda/biblioteques/Biblioview.asp?ordre=A&Bib=2316>

<http://cancasacuberta.blogspot.com/>

- ✓ Biblioteca central urbana
- ✓ Inaugurada el 1992
- ✓ 82.230 documents
- ✓ 3.154 m²

¹¹⁴ Aquesta biblioteca pertany al Districte 3, el mateix districte a on es troba l'hospital, i és la més propera físicament.

¹¹⁵ Aquesta és la biblioteca central urbana que ha de donar els serveis que la biblioteca pública local del districte més propera a l'hospital no pot assumir.

- ✓ 4 bibliotecaris, 9 tècnics auxiliars, 2 subalterns
- ✓ 42h 30' setmanals
- ✓ Serveis a hospitals
- ✓ Servei de préstec a domicili
- ✓ Informadora: [REDACTED], directora

HOSPITAL: ENTREVISTA

Existeix un únic número de telèfon per accedir a l'hospital. El personal de centraleta passà la trucada al centre de documentació de l'Institut. La bibliotecària ens explicà que ells proporcionen informació especialitzada al personal medicosanitari. Preguntada sobre si també donaven informació als malalts contestà que disposen d'una petita col·lecció de caràcter divulgatiu relacionada amb les malalties més freqüents dels seus pacients. Pel to amb que ho explicà la col·lecció semblava realment petita i l'ús insignificant. No hi havia cap tipus de fons dedicat a l'oci. Ens confirmà, a més, que no disposen de cap biblioteca per a pacients; cert és que hi ha algunes sales de descans i de trobada que potser compten amb algun llibre però en cap cas es tracta d'una biblioteca.

Vam insistir en la pregunta de la biblioteca per a pacients perquè la mitjana d'estada hospitalària és la més alta de tots els hospitals consultats i ens sorprenia que no existís cap servei similar; també ens semblava que pel tipus de teràpies i procediments dels quals s'informa a la web, una biblioteca per a pacients encaixaria perfectament en aquest context. Ens digué que desconeixia si en l'antic edifici n'havien tingut. En aquest sentit, Fedi Molleví sí que descrigué la biblioteca de l'Institut el 1980 i feia esment al projecte d'ampliació i a la previsió d'un local adequat per a la biblioteca.

BIBLIOTECA PÚBLICA (Biblioteca Pomar): ENTREVISTA

Vegeu ICO Badalona (Hospital Germans Trias i Pujol).

BIBLIOTECA PÚBLICA (Biblioteca Can Casacuberta): ENTREVISTA

Vegeu Hospital Municipal de Badalona.

DESCRIPCIONS ANTERIORS

Fedi Molleví (1980)

(vegeu pàgines 352-354)

INSTITUTO GUTTMAN. Centro de parapléjicos de la Asociación de Inválidos Civiles. ¹¹

c/ Garcilaso, 57.

Barcelona -27-

ORGANISMO DEL CUAL DEPENDE: Estado. Fundado por una fundación privada.

DIRECTOR MEDICO: Dr. Miguel Sarrias Domingo.

TIPO DE HOSPITAL: Tratamiento de parapléjicos. Larga est.

NUMERO APROX. DE CAMAS: 75.

TIPO DE ENFERMOS: Parapléjicos desde fase aguda.

BIBLIOTECA MEDICA: Si.

DESCRIPCION DE LA BIBLIOTECA PARA PACIENTES.

BIBLIOTECARIO/A: No.

ENCARGADO/A: Srta. Mercedes Camprubí. Asistente Social.

AUXILIARES: No.

HORARIO: Condicionado por el horario de trabajo de la Srta. Camprubí.

UBICACION Y SUPERFICIE DE LA SALA: La sala se halla en el segundo piso del edificio central. La superficie de la sala es de 6 m².

FORMA Y DISPOSICION DE LAS ESTANTERIAS: La sala es rectangular, y consta de dos armarios de madera con puertas -con cristales- cerradas con llave. Actualmente dichos armarios son insuficientes.

CAPACIDAD DE LECTORES: No existe ningún tipo de mesa y el mobiliario lo componen solamente dos sillones que hace suponer que están destinados al personal. Junto a dicha sala existe otra también rectangular de unos 12 m², en la que los pacientes realizan trabajos manuales y en raras ocasiones la utilizan para la lectura de los libros. Esta última sala dispone de una mesa rectangular y ocho sillas.

FONDO INICIAL (nº vols.): No se sabe.

FONDO ACTUAL (nº vols.): Dispone de 500 volúmenes. No llevan ningún tipo de registro de altas ni de bajas.

TIPOLOGIA DEL FONDO: Predominan las novelas y las biografías. El fondo no se halla agrupado de una forma organizada.

NUMERO DE TITULOS DE REVISTAS: La institución está suscrita a diarios y revistas, pero estas van directamente a los pabellones y la biblioteca no recibe ninguna suscripción.

CATALOGOS: Solamente confeccionan un catálogo alfabético de materias en forma de listado. Su finalidad es que los enfermos puedan elegir sobre el catálogo de libros disponibles en la biblioteca.

TAREAS TECNICAS: No siguen ningún tipo de instrucciones.

PRESTAMO: La biblioteca está esencialmente dedicada a préstamo en las salas. Originariamente se adaptó un carro para pasarlo por los pabellones y que el enfermo pudiera elegir el libro que le suscitara interés, pero no dando este sistema el resultado deseado, se decidió confeccionar las listas de libros existentes en la biblioteca, y utilizar éstas en lugar de transportar los libros en el carro.

MOVIMIENTO DE LA SALA DE LECTURA: No.

MOVIMIENTO DEL PRESTAMO: Aunque no se lleva ningún tipo de estadística, se calcula un préstamo aproximado de 10 a 12 libros por semana.

ADQUISICIONES ANUALES Y FINANCIACION: La misma Institución dedica una suscripción al Círculo de Lectores. Dicha suscripción queda renovada automáticamente al finalizar el año. Si es solicitado por algún paciente un libro en particular, se procura adquirirlo.

¿SE ORGANIZAN SESIONES DE BIBLIOTERAPIA?: No.

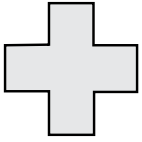
¿SE ORGANIZAN OTROS ACTOS, EXPOSICIONES Y CONFERENCIAS?:

No.

PERSPECTIVAS FUTURAS: Se está proyectando ampliar la institución y dentro de este proyecto se piensa destinar un local adecuado para la biblioteca, que disponga de una sala de lectura, en la que se realizarán también otras actividades, como proyecciones, coloquios, etc.

NOMBRE Y APELLIDOS DEL INFORMADOR: Srta. Mercedes Camprubí.

FUNCION QUE DESEMPEÑA EN EL HOSPITAL: Asistente Social.

FUNDACIÓ HOSPITAL DE L'ESPERIT SANT (Santa Coloma de Gramenet, Barcelonès)

<http://www.hospitalesperitsant.com/>

- Biblioteca especialitzada en medicina
- Biblioteca per a pacients vinculada a la biblioteca pública

- ✓ 165 llits
- ✓ 5,8 dies d'estada mitjana hospitalària
- ✓ Fundat el 1923. Inauguració del nou edifici el 2007
- ✓ Biblioteca especialitzada en medicina
- ✓ Informació sobre *Drets i deures dels ciutadans en relació amb la salut i l'atenció sanitària*
- ✓ Biblioteca per a pacients vinculada a la biblioteca pública
- ✓ Informador primer: personal de la centraleta
- ✓ Informador segon: [redacted], personal de direcció. És l'enllaç amb la biblioteca pública
- ✓ Maria Miralda (1934): descriu la biblioteca per a pacients (en aquell temps era una sanatori per a tuberculosos); Fedi Molleví (1980): descriu la biblioteca per a pacients i indica que disposen d'una biblioteca mèdica; Blasco; Blasco; Mut (1992): confirmen que no hi ha biblioteca per a pacients pediàtrics perquè són pocs els infants ingressats

BIBLIOTECA CAN PEIXAUET (Santa Coloma de Gramenet, Barcelonès)

<http://www.diba.es/biblioteques/agda/biblioteques/Biblioview.asp?bib=2526&vista=1>

- ✓ Biblioteca local
- ✓ Inaugurada el 2001
- ✓ 48.526 documents
- ✓ 1.365 m²
- ✓ 2 bibliotecaris, 6 tècnics auxiliars
- ✓ 40h setmanals
- ✓ Serveis a hospitals
- ✓ Informadora: [redacted], directora

HOSPITAL: ENTREVISTA

[redacted] forma part del personal que treballa amb l'equip de direcció de l'hospital. El seu nom ens el van proporcionar des de la biblioteca pública i vam contactar directament amb ell; per tant, en aquest cas no es va seguir el procediment habitual de trucar primer a la Unitat d'Atenció a l'Usuari.

Ens explicà que quan es construï el nou hospital no es va preveure, en cap moment, un espai per a una biblioteca per a pacients si no que la iniciativa fou posterior i promoguda des de la biblioteca pública. S'han habilitat unes prestatgeries a les cinc sales de repòs per a malalts i acompanyants que hi ha als diferents pisos de l'hospital; s'omplen amb documents procedents de la biblioteca pública, que no cal retornar, però també amb llibres dels mateixos pacients i familiars i del personal de l'hospital. Periòdicament ell és l'encarregat de mirar l'estat de les prestatgeries i, si considera que estan massa buides, telefonar la biblioteca pública perquè envii més llibres.

Segons l'informador, des de l'hospital estan molt contents amb la iniciativa. A la plana web hem comprovat que en una secció dedicada a la descripció del nou edifici hi ha un apartat en el qual s'enumeren els "Guanys del nou hospital" i s'hi esmenta la "Biblioteca de l'usuari", al costat d'una millor tecnologia, millor accessibilitat o més confort, entre altres.

En relació a la biblioteca especialitzada en medicina, personal de centraleta ens informà que disposen d'una biblioteca en la gestió de la qual intervé un metge i personal (no bibliotecari) de l'hospital.

BIBLIOTECA PÚBLICA: ENTREVISTA

La directora de la biblioteca, [REDACTED], ens explicà que el projecte de la biblioteca per a pacients es proposà des de la mateixa biblioteca pública i ho féu ja en el context del nou hospital; mai no és plantejà un servei similar a l'hospital vell. L'edifici nou s'inaugurà el 2007 i un cop estigué funcionant a ple rendiment s'inaugurà la biblioteca per a pacients, coincidint amb el Sant Jordi de 2008.

La directora creu que la biblioteca pública ha d'estar integrada en el seu entorn local i és per això que promou activitats molt diverses que serveixin de nexa d'unió entre els diferents col·lectius que viuen al barri. En relació amb l'atenció als malalts i a la salut en general, i a banda de la biblioteca per a pacients, van treballar durant un temps amb un geriàtric però la malmesa salut dels seus residents (superaven amb escreix els 85 anys) va acabar convertint el projecte en inviable; a més, periòdicament la biblioteca organitza xerrades sobre temes de salut amb metges de l'hospital convertint-se en un punt de divulgació d'informació i d'educació en la salut.¹¹⁶

¹¹⁶ Ara per ara, l'educació en la salut amb intervenció de la biblioteca pública no té massa seguiment a les biblioteques públiques catalanes; probablement perquè encara és una qüestió que no s'ha plantejat prou. El progressiu envelleïment de la població actual obligarà a un replantejament d'aquesta funció educativa de la biblioteca. Exemples sobre aquesta intervenció de la biblioteca pública en l'educació en la salut els trobem a Gran Bretanya a on la legislació ho estableix i ho fomenta (Rodríguez Parada; Vall Casas, 2005a i 2005b).

El servei que la Biblioteca de Can Peixauet ofereix a l'hospital gira al voltant de tres eixos fonamentals: el servei a la comunitat, la promoció a la lectura i l'ús de recursos ja disponibles prèviament (com són els lots de documents -això és possible gràcies a una concepció molt personal de la gestió de la col·lecció- i la no necessitat de voluntaris per a la seva existència).

Per entendre el funcionament de la biblioteca per a pacients que descriurem a continuació, creiem que és imprescindible aclarir prèviament algunes qüestions relacionades amb la política de gestió de la col·lecció que se segueix a la Biblioteca de Can Peixauet.

Contràriament al que es fa a la majoria de biblioteques públiques, en aquesta s'accepten absolutament totes les donacions que els arriben; és per aquesta raó que poden rebre fins a 10.000 documents anuals procedents de donatius. La directora és qui fa la tria del que arriba i ho redistribueix de forma força ràpida (per una qüestió de pràctica i veterania en la professió, a més d'una bona predisposició a aquesta feina) entre l'hospital, un CAP amb qui manté contactes, el *bookcrossing* de la biblioteca (alliberen uns 1.000 documents a l'any), les diferents biblioteques de la Xarxa de Biblioteques Municipals de la Diputació de Barcelona atenent a les seves especialitzacions, enviaments a biblioteques de Nicaragua o, si ho considera adequat, ho incorpora al catàleg del propi centre, entre altres opcions.

És per aquesta raó que la biblioteca disposa d'un gran volum de documents susceptibles de ser donats a l'hospital per omplir les prestatgeries que allà hi ha i poder-ho fer sense prioritzar el control dels llibres sinó el foment de la lectura i el moviment constant dels exemplars.

DESCRIPCIÓ DE LA BIBLIOTECA PER A PACIENTS

A partir de l'entrevista telefònica amb la directora de la biblioteca pública.

– Funcions

Proporcionar entreteniment als malalts i als seus familiars i acompanyants. També es planteja com un servei de promoció a la lectura i, en aquest cas, els destinataris són totes les persones que es troben a l'hospital, inclòs el seu personal.

No es preveu en cap cas la possibilitat d'oferir informació sobre la salut i la malaltia.

– Estructura organitzativa

Es tracta d'un servei al marge de la direcció de l'hospital en la mesura que no depèn orgànicament de ningú. L'hospital esdevé receptor del servei bibliotecari però no el contempla dins de la seva estructura organitzativa. És possible, però, gràcies a la bona sintonia entre ambdues entitats.

– Usuaris

Els usuaris principals són els malalts i els seus familiars i acompanyants; ara bé, com que el servei es planteja des del punt de vista de la promoció de la lectura, també és accessible a tot el personal de l'hospital. En aquest sentit, tots en són usuaris i tots són donants potencials de llibres per a la col·lecció.

– Finançament

No hi ha cap tipus de pressupost destinat a la biblioteca. En el moment d'iniciar el servei l'hospital va pagar les prestatgeries que es van haver de posar a les sales de repòs per desar-hi els llibres.

– **Personal**

Teòricament no necessita personal per al seu funcionament perquè és una biblioteca d'autoservei. A l'hora de la veritat, però, hi intervenen dues persones, una de cada institució. Per part de l'hospital, hi ha un treballador que fa de contacte amb la biblioteca pública i avisa a la directora quan cal reposar el lot de documents, passa a buscar les caixes per la biblioteca i, finalment, reparteix els llibres per les diverses prestatgeries. Per part de la biblioteca, la directora, tria els documents susceptibles d'enviar a l'hospital i es preparen les capsas. No es realitza cap tipus de tractament documental, no es duu un control rigorós dels llibres (autor, títol, etc.), només s'anota un número orientatiu de volums enviats anualment.

La raó per la qual se segueix aquest model és perquè la directora de la biblioteca pública vol comptar només amb els propis recursos de què disposa i no vol dependre ni de voluntaris ni d'altres persones que no té la garantia de poder tenir sempre a la seva disposició.

– **Equipament**

La biblioteca per a pacients no és un espai concret sinó que es troba repartida per totes les sales de repòs de l'hospital. Podríem dir que la biblioteca són els prestatges plens de llibres.

Les prestatgeries, obertes, sense portes ni panys, es van triar tenint en compte el lloc a on havien d'anar però es va optar per una solució econòmica i funcional.¹¹⁷

– **Col·lecció**

El fons està format exclusivament per llibres i no es preveu incorporar altres documents o suports.

No hi ha una xifra exacta de documents perquè periòdicament (aproximadament cada 3-6 mesos) es van incorporant nous títols.

Els documents procedeixen de les donacions que rep la biblioteca o de l'esporgada del propi fons. També hi ha aportacions dels mateixos malalts i dels seus acompanyants, familiars i visitants, tots ells usuaris de la biblioteca.

Els criteris per a la tria del fons són que les obres estiguin en bon estat, siguin noves i boniques; hi conviuen la ficció i el coneixement de qualsevol temàtica (llevat de temes relacionats amb la medicina i la salut que en queden automàticament exclosos i aquells que la directora considera que són de lectura massa difícil o bé massa pessimistes), novel·les i poesia, llibres de viatges, enciclopèdies, col·leccions i obres molt il·lustrades (sobre cuina, jardineria, animals, etc.). La tria es fa seguint els criteris de la mateixa bibliotecària (el seu sentit comú, la seva experiència i els seus coneixements) i no hi participa cap comissió ni cap representant de l'hospital.

Tot i ser conscients que les revistes serien adequades, habitualment no formen part dels lots que envien. La raó és perquè es tracta d'un tipus de material que té molta sortida entre els usuaris presencials de la Biblioteca Can Peixauet i, per tant, en el moment de donar de baixa les revistes ho tenen en compte i les reserven per a ells.

No es realitza cap tipus de tractament documental perquè no es pretén portar cap control dels documents que s'envien a l'hospital ni de l'ús que allà se'n fa. Com que no hi ha servei

¹¹⁷ Com és pràctica habitual en més d'una biblioteca, es van buscar prestatgeries d'IKEA: econòmiques, alegres, funcionals.

de pediatria, se suposa que les persones adultes ja tindran prou criteri per triar i no seran necessàries indicacions per franja d'edat, per exemple, com en el cas dels lectors infantils.

Certament no sempre serà fàcil saber el que hi ha a cada prestatgeria i caldrà mirar per triar perquè no hi ha cap catàleg però en aquest context de lectura circumstancial les exigències són unes altres.

Tampoc no es fa cap tipus de tractament material del document; no es folren, no s'etiqueten, no es netegen.

Finalment, no hi ha esporgada perquè no és necessària ja que mai hi ha massa llibres sinó que cal anar incorporant-ne de nous; en aquest sentit, podem parlar d'un fons en constant renovació.

– **Serveis**

En aquest context no es pot pas parlar de préstec sinó d'oferta de llibres. Préstec seria si hi hagués l'obligació de tornar-los. En aquest cas no es tracta ni d'una obligació ni d'una intenció. Els llibres estan a l'abast de tothom perquè es facin servir; el seu destí final no es considera rellevant, només el seu ús.

Per tal d'explicar aquest accés lliure als documents, al costat de cada prestatgeria hi ha un cartell que convida a agafar llibres i a llegir i diu clarament que són per fer-se servir i tothom se'ls pot endur. Amb aquest plantejament el que es vol és fomentar la lectura.

– **Difusió**

L'única difusió de la biblioteca és a la guia de l'usuari que es proporciona en el moment de l'ingrés.

Es va preguntar sobre la possibilitat de fer difusió de la Biblioteca de Can Peixauet des de la biblioteca per a pacients de l'hospital (amb tríptics o punts de llibre posats a les prestatgeries) però se'ns va comentar que no es feia i era una decisió meditada. La directora considerava que l'estada a l'hospital és una situació delicada dins de la vida dels individus, un moment de trencament respecte de les rutines habituals i que, per tant, no era el lloc més adequat per difondre la biblioteca pública però sí el gust per la lectura. És per això que els malalts i tots els usuaris de la biblioteca per a pacients creuen que es tracta d'un servei ofert per l'hospital i no pas per la biblioteca pública del barri.

– **Planificació i avaluació**

No es fa, volgutament, ni planificació ni avaluació. Segons la directora, aquest servei es planteja com una font d'entreteniment per als malalts i familiars i de foment de la lectura entre totes les persones que passen per l'hospital; en cap cas ho considera com una via per "engreixar les estadístiques" (paraules textuais) i és per això que es pren una sèrie de llibertats formals difícils d'entendre fora d'aquest context.

DESCRIPCIONS ANTERIORS

Miralda (1934, p. 29)

Hospital-Sanatori de l'Esperit-Sant per a Tuberculosos. (Santa Coloma de Gramanet). Tenen per a ús dels malalts una col·lecció de volums que esperen que podran anar augmentant amb

els donatius de llibres i revistes que reben tot sovint, i esperen poder donar a dita biblioteca una extensió suficient per tal d'atendre les diverses aficions literàries dels malalts.

El que més predomina és la novel·la, per ésser la lectura que té més acceptació entre els malalts. Llegeixen també amb molt de gust les revistes d'actualitat, poesies i els treballs de vulgarització científica.

Aquesta petita biblioteca, a semblança de la de l'Estat de Gillete [biblioteca nord-americana], és l'escola de malalts: els delecta i instrueix a l'hora. Un professor està encarregat de donar una hora diària de classe entre els malalts ja convalents, sobre diverses matèries d'instrucció primària; manera eficaç de fer-los estimar els llibres i fer-los oblidar llurs sofriments.

Fedi Molleví (1980)

(vegeu pàgines 361-362)

Blasco; Blasco; Mut (1992, p. 20)

HOSPITAL DE L'ESPERIT SANT

Vam parlar amb la secretària de gerència. No tenen biblioteca. Hi ha pocs nens hospitalitzats.

HOSPITAL SANATORIO DEL ESPIRITU SANTO.

8

Avd. de la Generalitat, s/n.
Santa Coloma de Gramenet (Barcelona).

ORGANISMO DEL CUAL DEPENDE: Privado.
DIRECTOR MEDICO: Dr. Enrique Noguera.
TIPO DE HOSPITAL: Quirúrgico, Geriátrico y Neumológico.
NUMERO APROX. DE CAMAS: 160.
TIPO DE ENFERMOS: Agudos, de corta y larga estancia.

BIBLIOTECA MEDICA: Si.

DESCRIPCION DE LA BIBLIOTECA PARA PACIENTES.

BIBLIOTECARIO/A: No.

ENCARGADO/A: Srta. Teresa Tomás. Asistente Social.

AUXILIARES: No.

HORARIO: De 10 h. a 18 h. De lunes a viernes.

UBICACION Y SUPERFICIE DE LA SALA: La biblioteca se halla en el Pabellón B, 1er piso dedicado a geriatría. Se utiliza la sala dedicada a recreación y es también sala de televisión. En este piso hay habitualmente un promedio de 33 pacientes. La superficie de la sala es de 9 m².

FORMA Y DISPOSICION DE LAS ESTANTERIAS: Disponen de 16 estanterías adosadas a la pared.

CAPACIDAD DE LECTORES: Solamente se dispone de 10 sillas.

FONDO INICIAL (nº vols.): No se sabe.

FONDO ACTUAL (nº vols.): Alrededor de unos 200 volúmenes. No se lleva ningún registro de altas ni de bajas.

TIPOLOGIA DEL FONDO: General predominando las novelas y libros de viajes. Ordenado en las estanterías según materias, de forma muy sucinta.

NUMERO DE TITULOS DE REVISTAS: Las suscripciones que recibe el hospital, se reparten por los pabellones

Sin que la biblioteca reciba ningún ejemplar. La Institución está suscrita a un sólo diario: "Avui", pero tampoco se lleva ningún control en la biblioteca.

CATALOGOS: No.

TAREAS TECNICAS: Se sellan los libros. Se redactan listas de los libros ordenados alfabéticamente por tí tulos. Al lado de cada título se indica la materia del mismo.

PRESTAMO: Es esencialmente la función de la biblioteca. El control del mismo se lleva por medio de una libreta dónde se apunta el nombre y apellidos del paciente y títulos de los libros prestados.

MOVIMIENTO DE LA SALA DE LECTURA: No.

MOVIMIENTO DEL PRESTAMO: Por desgracia sólo leen libros de un 20% a un 30% de los pacientes de la sección de geriatría, que es dónde se halla ubicada la biblioteca. Se calcula el préstamo de un libro semanal. Los libros con ilustraciones son los más solicitados.

ADQUISICIONES ANUALES Y FINANCIACION: Actualmente sólo reciben donativos particulares y de editoriales. El hospital no destina ningún presupuesto para la adquisición de fondo.

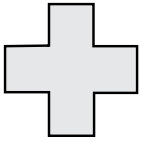
¿SE ORGANIZAN SESIONES DE BIBLIOTERAPIA?: No.

¿SE ORGANIZAN OTROS ACTOS, EXPOSICIONES Y CONFERENCIAS?: No.

PERSPECTIVAS FUTURAS: A la Srta. Tomás, iniciadora de esta biblioteca, le interesaría ampliarla y poder llevar una buena organización, pero de momento no dispone de medios y no recibe apoyo económico por parte del hospital.

NOMBRE DEL INFORMADOR: Srta. Teresa Tomás.

FUNCION QUE DESEMPEÑA EN EL HOSPITAL: Asistente Social, y encargada de la biblioteca.

FUNDACIÓ HOSPITAL COMARCAL SANT ANTONI ABAT (Vilanova i la Geltrú, Garraf)

<http://www.fhcsaa.cat/>

- Biblioteca especialitzada en medicina

- ✓ 54 llits de llarga estada, 38 llits de mitjana estada (convalescència i psicogeriatría) i 15 llits de subaguts¹¹⁸
- ✓ 497 dies d'estada mitjana hospitalària dels malalts de llarga estada, 51 dies de mitjana dels malalts de mitja estada i 12 dies de mitjana dels malalts subaguts¹¹⁹
- ✓ Forma part del Consorci Sanitari del Garraf¹²⁰
- ✓ Fundat el s. XIV. Traslladat a l'actual emplaçament el 1853
- ✓ Biblioteca especialitzada en medicina
- ✓ No hi ha informació sobre *Drets i deures dels ciutadans en relació amb la salut i l'atenció sanitària* però tenen un codi ètic propi en el qual es contempla el dret a la informació dels malalts
- ✓ Actualment no hi ha una biblioteca per a pacients; realitzen una activitat cultural mensual a l'hospital de dia
- ✓ Informadora primera: personal del Servei d'Atenció a l'Usuari
- ✓ Informadora segona: personal de Treball Social
- ✓ Fedi Molleví (1980): no disposen ni de biblioteca per a pacients ni de biblioteca mèdica; Blas Àgueda (2000): esmenta l'existència d'una biblioteca per a pacients gestionada amb la col·laboració de la Biblioteca Joan Oliva i Milà

BIBLIOTECA JOAN OLIVA I MILÀ (Vilanova i la Geltrú, Garraf)

<http://www.diba.es/biblioteques/agda/biblioteques/Biblioview.asp?ordre=A&Bib=2530>

http://www.vilanova.cat/html/tema/bm/jo/joan_oliva.html

- ✓ Biblioteca central comarcal i urbana
- ✓ Inaugurada el 1995
- ✓ 57.903 documents
- ✓ 1.289 m²
- ✓ 4 bibliotecaris, 6 tècnics auxiliars, 3 subalterns
- ✓ 52h setmanals
- ✓ Servei de préstec a domicili
- ✓ Servei de préstec a institucions
- ✓ Serveis a hospitals

¹¹⁸ Tant les dades del nombre de llits com les d'estada mitjana hospitalària corresponen a la *Memòria 2007*.

¹¹⁹ Aquestes xifres s'han d'interpretar tenint en compte la cartera de serveis de l'hospital, amb una presència essencial dels serveis socio-sanitaris (llarga estada – geriatría, psicogeriatría, convalescència, etc.) que també es reflecteixen en la seva especialització, tant en docència com en investigació, al voltant de la geriatría i l'envelliment. Vegeu: Fundació Hospital Comarcal Sant Antoni Abat. <<http://www.fhcsaa.cat/30llee.htm>>. [Consulta: 25/02/2011].

¹²⁰ Aquest consorci és de creació recent (gener del 2009) i està format per l'Hospital Sant Antoni Abat i un Centre de Rehabilitació de Vilanova i la Geltrú i l'Hospital Residència Sant Camil de Sant Pere de Ribes. El projecte consisteix a crear un únic hospital que entre les diferents seves contempli totes les especialitats mèdiques. No tenim massa informació del Consorci perquè la seva pàgina web encara està en construcció i a les pàgines dels respectius hospitals tampoc no en donen massa.

- ✓ Informadora primera: [REDACTED], directora
- ✓ Informadora segona: [REDACTED], bibliotecària i responsable de l'activitat cultural de la biblioteca a l'hospital

HOSPITAL: ENTREVISTA

El Servei d'Atenció a l'Usuari ens informà de l'existència d'una biblioteca mèdica però desconeixien si hi havia una biblioteca per a pacients (amb tot, ens confirmaren que en cas d'existir, no disposava d'espai propi); els semblava que si hi havia algun préstec de llibres es controlaria directament des de la biblioteca pública.

Com que al web de l'hospital hi havia un esment sobre la participació en forma de lectura del voluntariat, vam decidir contactar amb Treball Social que és qui coordina tots els voluntaris de l'hospital. La persona que ens atengué estava molt enfeïnada i ho desconeixia tot sobre el que li preguntàvem. Ens proposà trucar-nos més tard i després d'haver-se'n informat prèviament. Quan contactà amb nosaltres, ens digué, sempre des de la perspectiva del voluntariat, que ara per ara no es feia res en aquest sentit a l'hospital. Fa uns quants anys van tenir una biblioteca (o potser una activitat bibliotecària, no ho sabia precisar) però que a dia d'avui no hi havia cap actuació en aquest sentit, ni tan sols animació; els voluntaris, actualment, fan sobretot acompanyament als malalts.

BIBLIOTECA PÚBLICA: ENTREVISTA

La directora de la biblioteca ens descrigué el servei que la biblioteca pública realitza a l'hospital d'una manera general i ens recomanà que parléssim també amb la bibliotecària que coordina l'activitat cultural de la biblioteca, [REDACTED], per tenir informació de primera mà.¹²¹

Ja fa bastants anys, la biblioteca feu una campanya específica per promoure la lectura i el préstec a l'hospital. Van penjar cartells a diversos llocs en els quals s'avisava que si algú desitjava un llibre es podia sol·licitar a la biblioteca pública. La campanya no va tenir l'èxit esperat (només recorden un préstec aïllat i poca cosa més) i, per tant, no tingué continuïtat. Més endavant van preparar petits lots de llibres per al centre de dia de l'hospital però com que van desaparèixer uns quants documents van decidir no continuar amb el projecte.

Actualment, no hi ha una veritable biblioteca per pacients gestionada per la biblioteca pública a l'hospital. En aquests moments no disposen dels recursos necessaris i, a més, el pas al nou programari Millennium els exigeix molts esforços.¹²²

¹²¹ Malgrat una certa confusió inicial, finalment vam comprovar que es tracta d'una activitat no vinculada a l'hospital d'aguts si no al centre de dia (es troba ubicat físicament al mateix hospital). Amb tot, l'hem descrita perquè hem cregut oportú mostrar un exemple de servei complementari o alternatiu a la biblioteca per a pacients (aquesta situació es repeteix, sense intervenció de la biblioteca pública, en altres hospitals com l'Hospital del Mar de Barcelona, per exemple). No hem inclòs aquesta activitat, però, en el còmput dels hospitals que disposen de biblioteca per a pacients perquè no respon als límits del nostre treball (només s'estudien els hospitals d'aguts).

¹²² Cal tenir present que segons el *Mapa de Lectura Pública de Catalunya* (2008), Vilanova i la Geltrú té una biblioteca central comarcal i urbana insuficient (p. 153), i es considera una prioritat construir un nou equipament per a la Biblioteca Joan Oliva de Vilanova i la Geltrú. (p. 154).

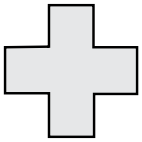
Amb tot, realitzen, des de fa més de 7 anys, una activitat cultural mensual a l'hospital de dia, adreçada a tots els malalts de l'hospital i coordinada des de la biblioteca pública. Segons la directora, un dels punts forts de l'activitat és, precisament, la seva periodicitat i constància al llarg del temps, i és el que ha fet que es consolidés (només deixa de fer-se els mesos de juliol i agost). Un altre punt fort és la bona sintonia que hi ha entre l'hospital i la biblioteca ja que les seves relacions són fluides (es reuneixen un cop a l'any per fer una mica de balanç i si no es troben més sovint és perquè tothom està molt ocupat).

L'activitat cultural que planifiquen pot ser de naturalesa molt diversa, des d'un taller de poesia o de màgia a una audició de música, passant per la celebració de les diferents efemèrides de l'any (alguna actuació relacionada amb els gegants per a la festa major, per exemple). Sempre són activitats coordinades per la biblioteca però amb un pressupost zero; per tant, si hi intervé alguna persona aliena a les dues institucions sempre ho fa gratuïtament. En aquest sentit, la directora comentà que no tenen mai problemes perquè hi ha gent molt implicada socialment, ja siguin els propis voluntaris de l'hospital com gent de la mateixa ciutat que col·labora desinteressadament.

Per fer més significatiu el vincle entre l'hospital i la biblioteca pública, van fer posar unes guies a les parets per penjar-hi exposicions itinerants, algunes de les quals també passen per les parets de la mateixa biblioteca.

El dia que es realitza l'activitat, la bibliotecària responsable, [REDACTED], sempre va a l'hospital i aprofita l'avinentsa per portar materials per prestar que han estat prèviament sol·licitats pel personal de l'hospital de dia. Al principi portava més llibres però ara ja només ho fa a petició del personal, quan els necessiten per preparar materials per als residents; sobretot duu alguns DVD (recentment els han arreglat l'aparell que ha estat espatllat durant mesos) i alguns CD de música. Aquests documents els deixa fins a la següent visita i si continuen necessitant-los, els renova el préstec sense problemes. Tot el que es queda a l'hospital en préstec està sota la responsabilitat del personal que ho ha demanat (s'asseguren així que no es perdi res). També els duu, perquè se les quedin, revistes donades de baixa a la biblioteca i que tant s'utilitzen per llegir i mirar com per fer manualitats. Ens comentà que li agradaria portar llibres però els usuaris potencials d'aquell centre de dia (només esporàdicament algun malalt de l'hospital es desplaça per assistir a l'activitat) són gent molt gran, amb poc hàbit lector i amb unes capacitats físiques i psíquiques molt disminuïdes.

[REDACTED] ens digué que una de les coses que voldria fer seria crear un racó de llibres al mateix hospital de dia. La impossibilitat de controlar el fons fa que, ara per ara, sigui un projecte inviable.

FUNDACIÓ HOSPITAL RESIDÈNCIA SANT CAMIL (Sant Pere de Ribes, Garraf)

<http://www.hrsantcamil.es/>

- Biblioteca especialitzada en medicina
- Biblioteca per a pacients gestionada per personal de l'hospital
- Participació de la biblioteca pública

- ✓ 159 llits
- ✓ Inaugurat el 1975
- ✓ Pediatria
- ✓ Biblioteca especialitzada en medicina
- ✓ No hi ha informació sobre *Drets i deures dels ciutadans en relació amb la salut i l'atenció sanitària*
- ✓ Biblioteca per a pacients gestionada per personal de l'hospital amb la col·laboració de la biblioteca pública
- ✓ Informadora primera: personal d'Atenció telefònica
- ✓ Informador segon: [redacted], personal de la gerència de l'hospital
- ✓ Fedi Molleví (1980): descriu la biblioteca per a pacients i indica que disposen d'una biblioteca mèdica

BIBLIOTECA MANUEL DE PEDROLO (Sant Pere de Ribes, Garraf)

<http://www.diba.cat/biblioteques/agda/biblioteques/Biblioview.asp?ordre=A&Bib=2432>

<http://www.bibliotecaspublicas.es/pereribesmp/index.jsp>

- ✓ Biblioteca local
- ✓ Inaugurada el 1999
- ✓ 41.349 documents
- ✓ 1.050 m²
- ✓ 1 bibliotecari, 4 tècnics auxiliars
- ✓ 32h setmanals
- ✓ Informadora: [redacted], directora

HOSPITAL: ENTREVISTA

Per contactar amb l'hospital només hi ha un únic número de telèfon i vam parlar amb l'operadora que ens digué que tenien biblioteca mèdica; no sabia res de cap biblioteca per a pacients i com que mirant el directori va trobar una indicació de biblioteca ens hi va passar. Ningú no contestà. Li preguntàrem sobre els voluntaris i tampoc no ens va saber donar resposta.

Uns dies més tard, tornàrem a trucar i demanàrem per [redacted], personal de la gerència del centre i implicat en el projecte de la biblioteca per a pacients, sobre la qual ens n'informà la mateixa Biblioteca Manuel de Pedrolo. Ens explicà de manera general el funcionament del servei bibliotecari que va iniciar-se el dia de Sant Jordi de 2009. Es tracta d'un servei de préstec de llibres a partir de les demandes dels malalts després de la consulta d'un llistat. L'informant exposà les raons per les quals creu que el projecte no funciona malgrat la inversió en temps i esforços feta (a dia 8 d'octubre

de 2009 encara no hi havia hagut cap sol·licitud de préstec de llibres malgrat tractar-se d'un fons nou i atractiu): ell ho atribuïa al baix nivell de lectura de la població en general (apuntà que la televisió sí que es mira i que si en comptes de llibres es deixessin pel·lícules segur que hi hauria molt moviment de préstec) i, també, a les precàries condicions físiques dels malalts durant l'hospitalització; considerava que la reducció de la durada dels ingressos hospitalaris era un factor important però no determinant. Creia, a més, que els bons lectors ja duïen els llibres de casa i no els calia la biblioteca. En general se sentia molt decebut per la mala marxa del projecte perquè era, en part, una aposta personal.

BIBLIOTECA PÚBLICA: ENTREVISTA

La directora de la biblioteca ens explicà que la gènesi d'aquest projecte, "La Cultura Cura", es troba en un primer treball que van fer ella mateixa i l'anterior directora, Núria del Campo (actual directora de la Biblioteca Torras i Bages de Vilafranca del Penedès) ja fa més de dos anys. Arran d'una iniciativa que es duia a terme a Extremadura i de la qual van tenir coneixença,¹²³ elles van intentar promoure'n una de similar que es caracteritzés per la forta implicació de tots els actors socials de Sant Pere de Ribes relacionats amb la biblioteca pública i la salut (van contactar amb l'Hospital Residència Sant Camil però també amb el CAP i les farmàcies de la població). No va tenir l'acollida que s'esperaven i durant gairebé dos anys va quedar aturat fins que la nova gerència de l'hospital, el gener de 2009, el trobà prou interessant i li donà llum verda.

La poca repercussió del projecte entre els malalts, segons la directora, és degut al fet que punts que ella considerava claus no s'han complert tals com l'existència d'un grup de voluntaris que en fes difusió passant per les habitacions amb un carro (o amb un petit espai amb punts de lectura com a alternativa) o la incorporació de revistes en el lot de documents susceptibles de ser prestats. El desànim també era evident i la segona part del projecte que implicava l'elaboració de recomanacions de lectures en forma de receptes de medicaments ha quedat aturat (també per raó de la molta feina que tenen i dels pocs recursos de què disposen).¹²⁴

DESCRIPCIÓ DE LA BIBLIOTECA PER A PACIENTS

La breu descripció que donem a continuació és la suma de les dades proporcionades pels dos informadors amb qui vam contactar i d'un parell de notícies extretes de la premsa local.¹²⁵

– Funcions

No es plantejà aquesta qüestió en cap moment però donada la naturalesa dels llibres que formen part del lot inicial (ficció, sobretot), podríem afirmar que la principal funció de la biblioteca per a pacients és proporcionar entreteniment als malalts. Amb tot, també es valoren altres funcions com el foment de l'hàbit de la lectura, la promoció de l'ús de les biblioteques o la creació de punts de trobada i d'intercanvi.

¹²³ No en tenim més dades i no hem pogut identificar la iniciativa a la qual feia esment.

¹²⁴ Cal tenir present que segons el *Mapa de Lectura Pública de Catalunya* (2008), Sant Pere de Ribes té 2 biblioteques locals insuficients (p. 153), i es considera una prioritat millorar la Biblioteca Manuel de Pedrolo de Sant Pere de Ribes. (p. 154).

¹²⁵ Vegeu: "La lectura cura". *Vilanova digital*, 21/4/2009. <<http://www.vilanovadigital.com/serveis/arxiu/getfiledsources.asp?type=1&id=22890&year=2009&month=11>>. [Consulta: 25/02/2011] i també "La lectura... Cura!, nou servei de les biblioteques municipals a l'Hospital Sant Camil". *L'Altaveu de Sant Pere de Ribes*, núm. 43 (maig 2009), p. 20.

– **Estructura organitzativa**

El servei bibliotecari es basa en un conveni, amb validesa per a un any, signat entre l'Ajuntament de Sant Pere de Ribes (en representació de les biblioteques públiques del municipi) i el Consorci Sanitari del Garraf (al qual pertany l'Hospital Residència Sant Camil). En aquest conveni les biblioteques públiques es comprometen a deixar un lot de documents en préstec a l'hospital que aniran renovant, aproximadament, cada dos mesos. L'hospital, per la seva part, s'encarregarà de la difusió dels materials entre els malalts i del control del préstec.

– **Usuaris**

El servei està adreçat, als malalts ingressats en l'hospital d'aguts, inclosos els infants, a les persones amb malalties de llarga estada, a la gent gran internada o assistent a l'hospital de dia i, finalment, al personal que treballa en el centre.¹²⁶

– **Finançament**

Desconeixem si hi ha una dotació pressupostària concreta per al projecte a banda de la partida inicial que ha cobert, per part de l'Ajuntament, un expositor i unes capses per desar els llibres (no sabem si el lot inicial també responia a una partida específica o estava constituït per materials del fons corrent de la biblioteca). La biblioteca pública assumeix la despesa de personal que representa preparar els lots i l'hospital la de la persona que ha de fer el servei.

– **Personal**

Una bibliotecària de la biblioteca pública és qui fa la tria i prepara el lot amb els materials que han d'anar a l'hospital; és a dir, tot el procés tècnic el realitza una professional. Un cop a l'hospital, el que s'havia proposat des de la biblioteca pública, és que alguns membres de l'Associació de Voluntaris Sant Camil (integrada per un centenar de persones), assumissin la gestió del servei fent el préstec per les habitacions amb un carro i controlant el préstec. Aquest va ser un punt en què no hi va haver acord; els voluntaris, per raons que desconeixem, es negaren a acceptar aquesta tasca. Com a contrapartida l'hospital oferí una persona del seu departament d'administració que ha de compatibilitzar les seves feines ja assignades amb la biblioteca per a pacients. Es tracta d'una persona sense formació i, sobretot, sense massa motivació.

– **Equipament**

L'expositor i les capses per desar els llibres es troben tancats amb pany i clau en un petit magatzem i no surten mai tot i que van ser triats amb un aspecte prou bonic com perquè fessin goig i convidessin a l'ús de la biblioteca.

– **Col·lecció**

El lot inicial és d'un centenar de documents procedents de la biblioteca pública, en el qual predomina la ficció i hi ha una part adreçada als adults i una altra als infants. La idea era que a aquest lot s'hi afegissin els llibres que els mateixos camils de l'hospital tenien d'una biblioteca anterior i revistes donades de baixa de la biblioteca pública; l'hospital es negà a aquesta incorporació. La raó adduïda és que hi ha un quiosc al mateix hospital i era fer-li competència deslleial; no va servir de res explicar que mai no durien el darrer número d'una revista del cor i que tot i mantenir certa actualitat, les revistes eren exemplars donats de baixa i, per tant, arribarien als lectors amb mig any d'endarreriment com a mínim.

Per garantir que el fons sigui realment del gust dels lectors, s'ofereix també la possibilitat de

¹²⁶ L'hospital està dividit en dues grans àrees, l'hospital d'aguts i la residència que acull *ancians sans i malalts amb patologies cròniques, progressives i amb problemàtica social afegida*. Vegeu: <<http://www.hrsantcamil.es/>>. [Consulta: 10/12/2009].

demanar en préstec documents de la biblioteca pública a través de la consulta al catàleg i la seva corresponent reserva (utilitzant Millenium). Amb aquesta proposta volen donar resposta a possibles demandes de documents en altres llengües si hi havia malalts estrangers que sol·licitin llibres (recordem que, al municipi veí de Sitges hi ha una important colònia estrangera).

– **Serveis**

Només es preveu el servei de préstec. Existeix un llistat en el qual hi ha una relació de totes les obres del lot; a partir de la seva consulta el malalt sol·licita el que desitja (se suposa que algú ha d'avisar a l'administrativa que ha assumit la gestió del servei) i se li serveix. El mateix procediment se segueix per als malalts pediàtrics. En aquest sentit, l'interlocutor de l'hospital ens digué que a l'àrea de pediatria ja compten amb un racó de llibres propi, al marge del lot que ofereix la biblioteca per a pacients i, per tant, els principals usuaris potencials del servei tenien la seva necessitat coberta ja abans d'iniciar la biblioteca. A més, fa uns mesos, una associació d'*ampes* del Garraf els feu donació d'una important quantitat de llibres i, ara per ara, el lot que els pugui oferir la biblioteca té un interès relatiu.

Després de nou mesos d'haver-se inaugurat el servei bibliotecari encara no hi ha hagut cap sol·licitud de préstec, ni per part dels malalts ni per part del personal de la institució.

– **Difusió**

Segons l'hospital, tot el seu personal està informat sobre l'existència d'aquest servei bibliotecari. Per la seva part, les administratives de planta, quan el pacient ingressa i es preveu que la seva estada serà superior a 3 dies, li donen un díptic explicatiu de la biblioteca.

També es va fer difusió, a través de la premsa local, de la inauguració del servei però després no ha tingut més presència als mitjans.

– **Planificació i avaluació**

La vigència del conveni és fins a l'1 d'abril del 2010. Un cop finalitzat el termini es farà una avaluació de l'activitat (ús dels lots, satisfacció dels usuaris, propostes de millora, etc.) entre les dues parts signatàries. A partir dels resultats es replantejarà el projecte de cara al següent exercici.

DESCRIPCIONS ANTERIORS

Fedi Molleví (1980)

(vegeu pàgines 370-371)

HOSPITAL RESIDENCIA SAN CAMILO.

7

Carretera de Villanueva, s/n.
Sant Pere de Ribes (Barcelona).

ORGANISMO DEL CUAL DEPENDE: Privado.
DIRECTOR MEDICO: Dr. Roberto Castro.
TIPO DE HOSPITAL: General de larga estancia.
NUMERO APROX. DE CAMAS: 250.
TIPO DE ENFERMOS: Agudos, crónicos y residencia de ancianos.

BIBLIOTECA MEDICA: Si.

DESCRIPCION DE LA BIBLIOTECA PARA PACIENTES.

BIBLIOTECARIO/A: No.

ENCARGADO/A: Se encarga un equipo de terapia ocupacional.

AUXILIARES: Dos residentes bajo la supervisión del equipo.

HORARIO: No está establecido un horario fijo.

UBICACION Y SUPERFICIE DE LA SALA: Se utiliza la sala destinada a recreación y en donde se halla la televisión. En realidad dicha sala sirve de depósito, pues los residentes prefieren llevarse los libros a sus respectivas habitaciones u otros lugares más tranquilos. La superficie de la sala es de 9 m².

FORMA Y DISPOSICION DE LAS ESTANTERIAS: Adosadas a la pared se hallan tres módulos de estanterías de madera.

CAPACIDAD DE LECTORES: Solamente se dispone de 15 sillas.

FONDO INICIAL (nº vols.): Se calcula en unos 500 volúmenes. No se lleva ningún tipo de registro.

FONDO ACTUAL (nº vols.): Actualmente la biblioteca está formada por unos 800 volúmenes, aunque es imposible de precisar la cifra exacta por no llevarse ningún registro de altas ni de bajas.

TIPOLOGIA DEL FONDO: General predominando las novelas, libros de viajes y biografías.

NUMERO DE TITULOS DE REVISTAS: No.

CATALOGOS: No se ha podido contestar con certeza, pero se cree que no hay ninguno.

TAREAS TECNICAS: Se sellan los libros. Los pacientes que se encargan de la biblioteca no elaboran ningún listado.

PRESTAMO: Es esencialmente la función de la biblioteca. Se encargan de llevarlo a cabo los dos pacientes citados. Para llevar el control de los libros prestados, anotan en una libreta el nombre y los apellidos del lector, el número de habitación, los títulos de los libros prestados y la fecha de préstamo.

MOVIMIENTO DE LA SALA DE LECTURA: No.

MOVIMIENTO DEL PRESTAMO: No se sabe.

ADQUISICIONES ANUALES Y FINANCIACION: El hospital se encarga de realizar anualmente las compras. El fondo existente se compró por el mismo hospital según petición de los pacientes de larga estancia.

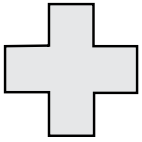
¿SE ORGANIZAN SESIONES DE BIBLIOTERAPIA?: No.

¿SE ORGANIZAN OTROS ACTOS, EXPOSICIONES Y CONFERENCIAS?: No. En realidad las exposiciones de los trabajos manuales realizados por los propios pacientes, se presentan en un gran local destinado a gimnasio.

PERSPECTIVAS FUTURAS: La idea es que a corto plazo se pudiera perfeccionar la organización de la biblioteca, llegando a designar un encargado y si fuera preciso un bibliotecario titulado. Por ahora la biblioteca, al igual que el centro, está en período de rodaje.

NOMBRE DEL INFORMADOR: Padre Jose Mª Delgado.

FUNCION QUE DESEMPEÑA EN EL HOSPITAL: Gerente.

HOSPITAL DE MATARÓ (Mataró, Maresme)

<http://www.csdm.es/>

- Biblioteca especialitzada en medicina

- ✓ 341 llits¹²⁷
- ✓ Forma part del Consorci Sanitari del Maresme
- ✓ Inaugurat el 1999, substitueix l'Hospital Sant Jaume i Santa Magdalena fundat el s. XVII i l'Aliança Mataronina fundada el 1909
- ✓ Pediatria
- ✓ Biblioteca especialitzada en medicina (de recerca i universitària)
- ✓ Informació sobre *Drets i deures dels ciutadans en relació amb la salut i l'atenció sanitària*, tenen un codi ètic del Consorci que contempla el dret a la informació
- ✓ Informador: personal de la Unitat d'Atenció a l'usuari
- ✓ Fedi Molleví (1980): ni l'Hospital Sant Jaume i Santa Magdalena ni l'Aliança Mataronina no disposen de biblioteca per a pacients

BIBLIOTECA POMPEU FABRA (Mataró, Maresme)

<http://www.diba.cat/biblioteques/agda/biblioteques/Biblioview.asp?ordre=A&Bib=2339>

<http://www.mataro.cat/portal/ca/Cultura/lectura/index.html>; <http://lapompeufabra.blogspot.com/>

- ✓ Biblioteca central comarcal i urbana
- ✓ Inaugurada el 1997
- ✓ 82.644 documents
- ✓ 2.640 m²
- ✓ 4 bibliotecaris, 9 tècnics auxiliars, 2 subalterns
- ✓ 45h 30' setmanals
- ✓ Servei de préstec a domicili
- ✓ Informadora: [redacted], directora

HOSPITAL: ENTREVISTA

El personal de la Unitat d'Atenció a l'Usuari ens informà que disposaven d'una biblioteca especialitzada en medicina i que no comptaven amb cap biblioteca per als pacients. Per respondre'ns van haver de consultar prèviament al Servei de Comunicació.

BIBLIOTECA PÚBLICA: ENTREVISTA

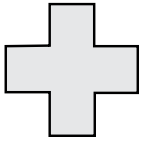
La directora de la biblioteca, [redacted], ens explicà que ella fa relativament poc que ocupa aquest càrrec i no ha establert contactes amb l'hospital encara però, ara per ara, no disposen de

¹²⁷ Dades del 2007.

prou personal com per plantejar una actuació en aquest sentit.¹²⁸ La directora anterior, Mercè Millán, va intentar iniciar un diàleg amb l'hospital en més d'una ocasió però mai es mostraren disposats a col·laborar.

Actualment, l'única relació que hi ha entre la biblioteca i l'hospital és la difusió que de l'hospital es fa a la seu de la biblioteca mitjançant tríptics i un plafó informatiu.

¹²⁸ Segons el *Mapa de Lectura Pública de Catalunya* (2008), *Mataró: té una biblioteca central comarcal i urbana insuficient*; les prioritats proposades són: *Millorar la Biblioteca Pompeu Fabra... Crear i construir les 4 biblioteques locals de Mataró que completen l'estructura urbana*, ja que l'equipament actual és del tot insuficient. (p. 179-180).

HOSPITAL COMARCAL SANT JAUME DE CALELLA (Calella, Maresme)

<http://www.salutms.cat/web/default.aspx>

- Biblioteca especialitzada en medicina

- ✓ 160 llits
- ✓ 5,1 dies d'estada mitjana hospitalària
- ✓ Forma part de la Corporació de Salut del Maresme i la Selva
- ✓ Fundat a mitjan segle XVII. Inauguració del nou edifici el 1990
- ✓ Pediatria
- ✓ Biblioteca especialitzada en medicina
- ✓ Informació sobre *Drets i deures dels ciutadans en relació amb la salut i l'atenció sanitària*, tenen un *Codi ètic de la Corporació de Salut del Maresme i la Selva* que contempla també el dret a la informació
- ✓ No hi ha biblioteca per a pacients
- ✓ Informador primer: Atenció telefònica
- ✓ Informadora segona: [redacted], d'Unitat d'Atenció al Client i, alhora, voluntària de la Corporació
- ✓ Fedi Molleví (1980): no disposen ni de biblioteca per a pacients ni de biblioteca mèdica

BIBLIOTECA CAN SALVADOR DE LA PLAÇA (Calella, Maresme)

<http://www.diba.cat/biblioteques/agda/biblioteques/Biblioview.asp?ordre=A&Bib=2392>

- ✓ Biblioteca local
- ✓ Inaugurada el 1931 amb el nom de Biblioteca Costa i Fornaguera. Trasllat i inauguració de la nova seu el 2006
- ✓ 32.924 documents
- ✓ 910 m²
- ✓ 1 bibliotecari, 2 tècnics auxiliars
- ✓ 32h setmanals
- ✓ Servei de préstec a domicili (no consta al web)
- ✓ Informadora: una tècnica auxiliar

HOSPITAL: ENTREVISTA

El personal d'Atenció telefònica ens digué que l'hospital disposa d'una biblioteca especialitzada en medicina. Com que desconeixia l'existència de la biblioteca per a pacients passà la trucada a la Unitat d'Atenció al Client.

A la Unitat d'Atenció al Client, [redacted], infermera, ens n'informà amb detall perquè des de fa més de 10 anys forma part, a títol privat, de l'equip de voluntaris que col·laboren amb l'hospital.

En el marc del voluntariat de la Corporació de Salut del Maresme i la Selva, l'Hospital Comarcal Sant Jaume de Calella té una associació pròpia, Associació de Voluntaris i Amics de l'Hospital, coordinada per [redacted], monja vedruna. Les Germanes Carmelites Vedrunes van gestionar

durant molts anys l'hospital de Calella; actualment totes estan jubilades però continuen vivint a l'edifici de l'Hospital Vell (just al costat de l'actual), en un pis a on hi ha una important biblioteca que comparteixen, sempre que cal, amb els malalts.

El primer contacte dels voluntaris amb els malalts és a través d'una petició d'infermeria. Les infermeres de planta són les que identifiquen els casos en què cal la presència d'un voluntari (solitud, necessitat d'algú per a petits serveis, desig de lectura, etc.) i avisen a l'Associació perquè se'n facin càrrec.

Quan un malalt demana lectura, el voluntari li pregunta quina mena de llibre li vindria de gust llegir. Si no en sol·licita cap de concret sinó que el que proposa és només un gènere i poca cosa més (una novel·la policíaca, una novel·la romàntica), el voluntari comprova si pot donar resposta mitjançant la biblioteca de les monges o, si no és així, a través de la seva biblioteca personal. En aquest sentit, la nostra informadora ens comentà que els voluntaris que col·laboren ja sigui en la biblioteca per a pacients, ja sigui en la lectura en veu alta per als malalts, expliciten el tipus de participació en l'Associació des d'un bon començament (tal com hi ha voluntaris que només volen fer acompanyament de gent gran o d'altres només petits serveis); per tant, es tracta de persones més o menys lectores i sensibilitzades en aquests temes. En el cas que el malalt demani un títol en concret que no es trobi ni a la biblioteca de les monges ni a la de cap voluntari han establert una via alternativa:¹²⁹ el mateix voluntari a qui se li ha fet la demanda s'encarrega d'anar a la biblioteca pública del poble d'origen del pacient per fer el préstec del llibre que demana; si el pacient no disposa del carnet de la biblioteca pública se li fa.¹³⁰ Aquest tipus de préstec pot tenir un recàrrec d'1 €.

En relació amb la col·lecció, la informadora no feu referència en cap moment ni a la morositat ni a la pèrdua de documents.

Preguntada sobre la possible transmissió d'infeccions a través dels llibres, ens digué que no realitzaven cap tipus de control concret perquè no ho havien considerat necessari tenint en compte la naturalesa de les malalties tractades a l'hospital i dels malalts que s'hi atenen.

La valoració general que fa del servei és bona perquè considera que resolt molt bé les necessitats de les persones ingressades a l'hospital, sobretot, tenint en compte el context en què el servei s'ofereix.

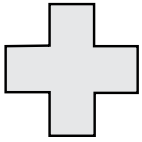
BIBLIOTECA PÚBLICA: ENTREVISTA

La informadora, una tècnica auxiliar, ens explicà que no mantenen cap contacte amb l'hospital en relació amb la biblioteca per a pacients.

Tot i que al web no hi consta, realitzen préstec a domicili però sempre a petició dels mateixos usuaris que poden trucar a la biblioteca i sol·licitar-lo. La biblioteca compta amb alguns voluntaris que duen els llibres al domicili de l'usuari; quan no hi ha préstecs es dediquen a fer altres tasques de la biblioteca.

¹²⁹ Segons [redacted], després de 10 anys de voluntària, mai s'ha trobat en aquesta situació però en té coneixença perquè un dia va preguntar com s'hauria de resoldre si es produís.

¹³⁰ L'Hospital Comarcal Sant Jaume de Calella és l'hospital de referència per al Maresme Nord i, per tant, el radi de procedència dels malalts (Calella, Malgrat, Palafolls, Pineda, etc.) és molt acotat, proper geogràficament i de fàcil accessibilitat perquè les vies de comunicació són molt bones.

HOSPITAL DE SABADELL (Sabadell, Vallès Occidental)

<http://www.tauli.cat/tauli/cat/Lacorporacio/elscentres/HS/default.htm>

- Biblioteca especialitzada en medicina
- Biblioteca per a pacients pediàtrics gestionada per les mestres de l'aula hospitalària i voluntaris

- ✓ 459 llits
- ✓ 7,41 dies d'estada mitjana hospitalària
- ✓ Forma part de la Corporació Sanitària Parc Taulí
- ✓ Fundat a finals del s. XIII. Canviat diverses vegades d'emplaçament. El 1902 s'inaugura el primer dels edificis del nou hospital als terrenys del Taulí
- ✓ Pediatria
- ✓ Biblioteca especialitzada en medicina (de recerca i universitària)
- ✓ Informació sobre *Drets i deures dels ciutadans en relació amb la salut i l'atenció sanitària*
- ✓ Disposen de recursos en línia molt divulgatius sobre informació relacionada amb la salut i les malalties
- ✓ Biblioteca per a pacients pediàtrics gestionada per les mestres de l'aula hospitalària amb l'ajuda de voluntaris
- ✓ Aula hospitalària (1991), CiberCaixa Hospitalària (2006) i projecte "Libros llenos de salud" de la Fundación Juan Grijalbo Serres (2008)
- ✓ Informadora primera: personal de la Unitat d'Atenció al Client
- ✓ Informadora segona: personal del Centre de Comunicació Corporativa
- ✓ Informadora tercera: [redacted], mestra de l'aula hospitalària
- ✓ Fedi Molleví (1980): no disposen ni de biblioteca per a pacients ni de biblioteca mèdica

BIBLIOTECA VAPOR BADIA (Sabadell, Vallès Occidental)

<http://www.diba.cat/biblioteques/agda/biblioteques/Biblioview.asp?ordre=A&Bib=307379>

http://www.sabadell.cat/BIMS/p/VBHome_cat.asp

- ✓ Biblioteca central comarcal i urbana
- ✓ Inaugurada el 2002
- ✓ 88.001 documents
- ✓ 4.520 m²
- ✓ 5 bibliotecaris, 10 tècnics auxiliars, 2 subalterns
- ✓ 56h setmanals
- ✓ Préstec a institucions
- ✓ Informador: [redacted], director

HOSPITAL: ENTREVISTA

Al web de l'hospital es troba informació detallada sobre els recursos de la biblioteca especialitzada en medicina i també un enllaç a la Biblioteca de la Universitat Autònoma de Barcelona, amb qui mantenen un conveni per a la docència.

La biblioteca per a pacients no apareix esmentada enlloc. Vam contactar amb la Unitat d'Atenció al Client que no en sabien res d'aquest servei i van proposar de trucar-nos més tard ells per tal d'informar-se'n per informar-nos-en. Com que passaven els dies i no deien res vam tornar-ho a intentar però trucant al Centre de Comunicació Corporativa perquè ens va semblar, mirant el web, que havien de conèixer bé el funcionament de la pròpia entitat i podrien respondre a la nostra pregunta. La persona que ens atengué ens confirmà que no existeix cap tipus de biblioteca per a pacients adreçada als adults però sí per als malalts de la unitat pediàtrica. Perquè ens expliquessin millor el funcionament del servei ens posà en contacte amb [REDACTED], mestra de l'aula hospitalària.

La mestra ens explicà que fa més de 25 anys que es dedica a l'ensenyament i que des d'en fa 9 treballa al Parc Taulí; tant ella com la seva companya són dones entusiasmades i apassionades per la feina que fan i això es percep de seguida en com han plantejat la biblioteca i en com gestionen els recursos disponibles.

L'Hospital de Sabadell compta amb una aula hospitalària des de 1991, amb una CiberCaixa Hospitalària des de 2006 i amb una petita biblioteca del projecte "Libros llenos de salud" de la Fundación Juan Grijalbo Serres des de 2008. Les mestres han aconseguit harmonitzar en un únic espai tots aquests recursos i aconseguir d'ells el màxim rendiment. No existeix una veritable biblioteca per a pacients amb un carro que passa per les habitacions sinó que en un únic espai, la CiberCaixa Hospitalària, tenen l'aula amb els recursos materials que se li assignen des del Departament d'Educació de la Generalitat, els materials bàsics tant tecnològics com de col·lecció que formen el lot inicial de les CiberCaixa Hospitalària, les prestatgeries amb llibres del projecte "Libros llenos de salud" de la Fundación Juan Grijalbo Serres i, també, les joguines i els llibres que els arriben per donacions. Amb uns horaris ben fixats perquè el lleure no interfereixi en la docència, amb una idea molt clara de quines són les seves funcions respecte dels infants hospitalitzats i les seves famílies i, sobretot, amb una gran implicació per part de tot l'equip de professionals (tot el personal medicosanitari però també la gerència de l'hospital) han aconseguit crear un espai multifuncional que ofereix als seus usuaris tota una sèrie de serveis que els ajuden a millorar les seves condicions de vida durant l'hospitalització.

BIBLIOTECA PÚBLICA: ENTREVISTA

Vam contactar amb la Biblioteca Vapor Badia en tant que capçalera del sistema bibliotecari de la ciutat i també perquè la biblioteca més propera geogràficament al complex hospitalari del Parc Taulí, la Biblioteca del Nord, s'inaugurà l'abril del 2009 i ara per ara només tenen en funcionament els serveis bàsics i tot just comencen a pensar en altres serveis alternatius (i la biblioteca per a pacients no en forma part encara).

El director de la Biblioteca Vapor Badia, [REDACTED], ens explicà que tot i que actualment no participen en cap activitat de foment de la lectura en el context hospitalari, es tracta d'un tema que tenen damunt de la taula. Han començat a treballar amb col·lectius concrets que tenen necessitats especials; estan preparant un projecte, precisament, a la Biblioteca del Nord perquè en

el seu districte hi ha una escola per a discapacitats psíquics. Preveuen crear un fons especialitzat i establir algun tipus d'ajut concret; però el projecte es troba encara en un estadi molt incipient. La seva intenció és adaptar aquesta idea d'ajuda a col·lectius concrets en clau de municipi per a totes les biblioteques de la seva xarxa, Biblioteques Municipals de Sabadell (Bims). És conscient de les dificultats que presenta un projecte com el de les biblioteques per a pacients i havia pensat en la necessitat de buscar alguns patrocinadors.¹³¹

DESCRIPCIÓ DE LA BIBLIOTECA PER A PACIENTS

La descripció del servei que ofereixen està basada en les informacions proporcionades per la mestra de l'aula hospitalària. Donada la concepció de la biblioteca per a pacients entesa com un servei més dins de l'espai polivalent que tenen per a ús dels infants hospitalitzats, certes explicacions a vegades poden ser una mica complexes perquè han de tenir en compte els diferents factors que hi intervenen i, sempre, evidentment, des d'una perspectiva i uns plantejaments molt escolars.

– Funcions

L'aula hospitalària té una funció clarament docent mentre que la CiberCaixa Hospitalària, la prestatgeria de llibres del projecte "Libros llenos de salud" de la Fundació Juan Grijalbo Serres i la resta de llibres i joguines que ocupen aquest espai tenen una funció totalment lúdica i d'entreteniment. No es planteja aquesta qüestió directament però tenint en compte la naturalesa de les col·leccions i les activitats que es realitzen en aquest espai podríem afirmar que la informació sobre la salut i la malaltia no es consideren funcions seves.

– Estructura organitzativa

La biblioteca com a tal no forma part de l'estructura de l'hospital (ni tampoc la prestatgeria de llibres de la Fundació Juan Grijalbo Serres) però sí l'aula hospitalària (hi és per llei i depèn econòmicament del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya) i la CiberCaixa Hospitalària (en la mesura que hi ha un conveni signat entre entitats). Aquesta circumstància ajuda a impulsar i a donar continuïtat a la biblioteca per a pacients i la converteix en un servei plenament integrat en l'estructura hospitalària i en el seu funcionament diari.

– Usuaris

Els usuaris de l'aula són els nens en edat escolar obligatòria de primària (entre 6 i 12 anys). Els usuaris de la CiberCaixa Hospitalària són els infants d'entre 3 i 16 anys d'edat i també els seus familiars (pares però també germans i amics que vagin a visitar-los) i acompanyants.

Habitualment, l'aula hospitalària està restringida només als infants que han de romandre ingressats durant un període de temps prou llarg com perquè es justifiqui la seva incorporació a un nou entorn escolar. Les mestres del Pac Taulí, des de fa temps, han optat per fer participar de l'aula i de l'espai de la CiberCaixa Hospitalària fins i tot a aquells infants que només han de fer un ingrés breu (36 hores, per exemple); es tracta de fer-los sentir que l'hospital també té racons que els poden ser familiars. Els fan participar sense cap altre objectiu que

¹³¹ Segons el *Mapa de Lectura Pública de Catalunya* (2008), Sabadell compta amb *una biblioteca central comarcal i urbana adequada [...] 2 biblioteques locals adequades [...] 2 biblioteques locals insuficients* (p. 288) i les seves prioritats són *crear i construir les 3 biblioteques locals de Sabadell que completen l'estructura urbana*. (p. 290). Hem pogut comprovar que una d'aquestes biblioteques locals, la Biblioteca del Nord, ja ha estat inaugurada i queda pendent la construcció de dues biblioteques més.

aconseguir que l'infant es trobi bé. Per tant, en el mateix moment de l'ingrés ja expliquen al nen l'existència dels recursos que té al seu abast només pel fet de convertir-se en pacient de l'hospital.

Els infants que per raó de la seva malaltia no poden desplaçar-se fins a l'espai comú d'oci, són atesos per voluntaris que els fan companyia, els llegeixen i els duen llibres i jocs per ajudar a passar l'estona.

– **Finançament**

En tant que aula hospitalària, reben finançament de la Generalitat de Catalunya. En tant que CiberCaixa Hospitalària, l'Obra Social de la Fundació "la Caixa" té uns certs compromisos relacionats amb el manteniment dels recursos i la renovació periòdica de les col·leccions. La Fundació Juan Grijalbo Serres els dona els llibres, les prestatgeries i els fa un cert manteniment.¹³² L'hospital assumeix les despeses de manteniment de l'espai. La biblioteca per a pacients es beneficia de tots aquests recursos i amplia la seva col·lecció a partir de donacions que, en la majoria dels casos, responen a demandes prèvies i els proporcionen així els recursos que realment els són necessaris.

– **Personal**

Les dues mestres són les qui s'encarreguen de fer possible aquesta confluència de recursos i necessitats; són les responsables que hi hagi la infraestructura necessària per a l'existència d'una biblioteca per a pacients. Ara bé, la seva gestió no seria suficient si no comptessin amb un equip de voluntaris i d'alumnes de pràctiques que les ajudessin; aquest equip humà, però, no el coordinen pas les mestres si no que ho fa personal de l'hospital.

Les mestres actuen com a tals però també fan de dinamitzadores culturals i intervenen en el bon funcionament del multiespai més enllà de les seves funcions docents. Converteixen l'atenció a l'infant en el seu objectiu primer. Fan l'horari escolar de 9 del matí a 17h de la tarda de dilluns a divendres. Col·laboren activament amb els professionals medicosanitaris de l'hospital i sovint es reuneixen amb ells per establir estratègies de treball conjuntes.

Inicialment, els voluntaris que col·laboraven pertanyien a l'Asociación Española Contra el Cáncer (AECC). Es tracta d'un col·lectiu amb una franja d'edat força àmplia, compromès i amb formació; formen grups estables. Des de la creació de la CiberCaixa Hospitalària el 2006, també compten amb voluntaris de l'Associació Gent Gran Voluntària (ASVOL).¹³³

Els voluntaris fan feines de suport si hi van durant l'horari escolar,¹³⁴ però la seva presència és essencial i imprescindible per cobrir les hores posteriors a l'escola, de 17 a 19h cada tarda, i també els caps de setmana i durant les vacances escolars en què no hi ha escola i la

¹³² Programa "libros llenos de salud": En el marco de este programa, estrenado en 2004, dotamos gratuitamente a los centros hospitalarios interesados de una "minibiblioteca" infantil de 400 volúmenes. Esta donación se ofrece completa, incluyendo instalación, transportes y mantenimiento regular. Vegeu: Fundació Juan Grijalbo Serres. <<http://www.fundaciongrijalbo.org/?modul=actividades>>. [Consulta: 25/02/2011].

¹³³ ASVOL és una associació vinculada a la Fundació "la Caixa" que porta a terme diferents activitats socials i culturals a través de les tecnologies de la comunicació, les visites culturals i la difusió científica. Vegeu: ASVOL. <<http://www.asvol.cat/main.html>>. [Consulta: 25/02/2011].

¹³⁴ Per exemple, el dia que vam trucar hi havia un voluntari que estava fent una tria de les joguines que estaven en bon estat i podien continuar conservant-se, arreglava les caixes espatllades, retirava els jocs fets malbé i ajudava a confeccionar una llista amb els materials nous que necessarien.

CiberCaixa Hospitalària es converteix, únicament i exclusiva, en espai per a l'oci i la trobada. És important remarcar que malgrat ser l'estiu un període amb molt pocs nens ingressats, la CiberCaixa Hospitalària continua obrint-se gràcies als voluntaris (ja abans d'acabar el curs es penja un calendari amb els dies i hores que estarà oberta i amb el nom de voluntari que els atindrà per "personalitzar" més el tracte perquè a vegades el nen reconeix el voluntari d'estades anteriors).

Els voluntaris que intervenen en la biblioteca els coordina [REDACTED], treballador de l'hospital. Tres cops l'any, aproximadament, es reuneixen les mestres, els voluntaris i el seu coordinador per tal de fer possible aquesta compartimentació d'espais i recursos. No hem d'oblidar que les mestres i l'aula són les primeres perjudicades quan els voluntaris no actuen correctament durant les hores que l'aula deixa de ser aula i és un espai per a l'oci (busquen solucions i no se'n queixen).

Ocasionalment també reben alumnes de pràctiques de la UAB (no ens han especificat de quins estudis).

Ningú no té perfil bibliotecari i no es plantegen pas la necessitat.

– **Equipament**

Tal i com ja hem comentat, existeix un únic espai polivalent amb funcions molt determinades pels horaris d'ús; de 17 a 19h és cada dia un espai dedicat al lleure i a on la biblioteca per a pacients també hi té cabuda.

Abans, l'aula hospitalària era un espai d'ús exclusivament docent de manera que quan s'acabava l'horari escolar es tancava fins l'endemà. Quan se signà el conveni amb l'Obra Social "la Caixa" per a la instal·lació de la CiberCaixa Hospitalària es van haver d'aprovar unes importants obres d'infraestructura que es van utilitzar per aconseguir un millor aprofitament de l'espai. Amb aquest acord van aconseguir, entre altres, trencar importants barreres arquitectòniques que entorpien l'ús dels espais anteriors. També van haver de negociar petits detalls amb una repercussió important com són la incorporació a l'espai d'armaris tancats amb clau per desar-hi tot el material escolar (llibres de text, quaderns de treball dels infants, material administratiu, etc.); aquest acord era clau per convertir l'aula en un multiespai ja que un cop finalitza la funció docent cal deixar l'entorn prou lliure com perquè els nens tinguin espai per jugar i llegir, a més, cal garantir la privacitat dels treballs escolars.

D'aquesta manera han aconseguit que quan la CiberCaixa Hospitalària és aula, disposin de totes les infraestructures que hi ha (des dels materials escolars fins a les últimes tecnologies que aporta la CiberCaixa). Quan la CiberCaixa Hospitalària és un espai lúdic, poden disposar de tots els recursos llevat dels estrictament escolars que queden tancats en uns armaris. Amb aquest acord els nens sempre tenen l'espai al seu abast.

– **Col·lecció**

La col·lecció està formada per gran diversitat de materials i de suports, des de llibres i joguines a CD-ROM, CD o DVD i tota l'oferta que els pot oferir Internet (els recursos didàctics promocionats per l'Obra Social de Fundació "la Caixa" i els de la Xarxa Telemàtica Educativa de Catalunya –XTEC–, entre molts altres).

Llevat dels materials escolars que pertanyen exclusivament a l'aula hospitalària i que no poden utilitzar-se per a altres usos (essencialment són llibres de text i materials docents), la resta

podríem dir que formen part d'aquesta biblioteca per a pacients i inclouria: el lot fundacional de la CiberCaixa Hospitalària (i la seva renovació periòdica), el lot de llibres del projecte "Libros llenos de salud" de la Fundación Juan Grijalbo Serres (i la seva renovació també periòdica) i llibres i joguines que procedeixen de donacions.

La prestatgeria amb llibres procedeix de la Fundación Juan Grijalbo Serres.
La resta del mobiliari i la decoració de les parets són de la CiberCaixa Hospitalària

Tenen uns canals d'adquisició de materials molt consolidats. A banda dels que ja reben periòdicament i que acabem de comentar, existeix una sèrie de fundacions i associacions que periòdicament els ofereixen ajudes que ja han estat prèviament pactades (les mestres els donen llistes de llibres o de joguines que els interessin i la resta ja corre a càrrec de l'entitat). També accepten donacions no tan controlades però sempre passen primer pel sedàs de les mestres abans d'incorporar-les a la col·lecció. Essencialment apliquen criteris docents a la tria.

El tractament documental i físic que es fa als llibres és mínim; pel que vam entendre disposen d'una petita base de dades per controlar la col·lecció i el préstec. Des que van incorporar la prestatgeria de llibres de la Fundación Juan Grijalbo Serres a la seva oferta de documents, tots els llibres segueixen els seus criteris pel que fa al tractament ja que consideren que el sistema que apliquen és molt útil i clarificador a la seva biblioteca (es tracta, sobretot de l'establiment d'edats lectores amb gomets de colors).

Periòdicament es fa esporgada però el principal criteri que s'aplica és el de l'estat material dels documents; es retira allò que està vell i en mal estat.

– **Serveis**

La biblioteca per a pacients ofereix préstec de llibres per als infants però no ho fa mitjançant el pas d'un carro per les habitacions si no que són els nens qui van fins a la CiberCaixa Hospitalària i trien allò que més els agrada. Gairebé tots els materials que hi ha són susceptibles de sortir en préstec (llevat dels escolars).

Excepcionalment duen llibres a les habitacions dels malalts que no es poden desplaçar per raó del seu estat de salut o de la naturalesa de la seva malaltia.

– **Animació a la lectura i activitats**

Les activitats estan molt plantejades des de la perspectiva escolar i segueixen el cicle de l'any (la castanyada, Nadal, Reis, Pasqua, la primavera, etc.). L'aula hospitalària promou una sèrie d'actuacions que solen realitzar-se gràcies a la col·laboració dels voluntaris més enllà de les hores lectives.

El dia de Sant Jordi és també motiu per fer un gran desplegament de mitjans i preparar una activitat multitudinària i molt participativa. Si per Sant Jordi la gent surt al carrer a mirar llibres, a l'hospital també surten al seu "carrer" que són els passadissos de la planta de pediatria. La Fundació Enriqueta Villavecchia i la Fundació el Somni dels Nens els ajuden a preparar el Sant Jordi.¹³⁵ Per exemple, la Fundació Enriqueta Villavecchia els envia dues caixes de llibres que juntament amb altres donacions serveixen per regalar llibres per Sant Jordi, per reposar material de la CiberCaixa Hospitalària i per quedar-se'n uns quants per regalar a cada nen que marxa (el deixen mirar i remirar i tria el que més li agrada per endur-se).

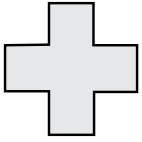
A banda, fan lectura en veu alta per als nens que no es poden moure de les seves habitacions. Acostumen a deixar-los el llibre de manera que un cop la mestra o el voluntari que acaba de llegir marxa, qui sigui que vagi a l'habitació darrere d'ells pugui continuar la lectura.

– **Difusió**

Al web de l'hospital només s'indica, de manera genèrica i amb un sol esment, l'existència d'una aula hospitalària a les seves instal·lacions. Tal i com hem comentat anteriorment, en el mateix moment de l'ingrés, s'informa a l'infant i als seus familiars de la possibilitat d'anar a la CiberCaixa Hospitalària mentre no el sotmetin al tractament per al qual ha anat a l'hospital, tant si es tracta d'una prova que exigeix una estada molt breu com si és per a un ingrés més llarg.

A banda, el personal medicosanitari n'està molt al corrent del que es fa a la CiberCaixa Hospitalària i la difonen entre pacients i familiars. Les mestres són les primeres interessades en què el personal de l'hospital en conegui l'existència i la recomani; és per això que es reuneixen sovint amb grups de professionals diversos per actuar de la millor manera i buscant solucions a casos concrets que se'ls planteja la pràctica diària (però, ho fan, això sí, en qualitat de docents i no pas de bibliotecàries de la biblioteca per als malalts).

¹³⁵ Vegeu: Fundació Enriqueta Villavecchia <<http://www.fevillavecchia.es/CAT/default.asp>> i Fundació el Somni dels Nens <<http://www.elsomnidelsnens.com/>>. [Consultes: 25/02/2011].

HOSPITAL UNIVERSITARI MÚTUA DE TERRASSA (Terrassa, Vallès Occidental)

<http://www.mutuaterassa.cat/componentes/modulos/pagina/index.php?MTA3OA%3D%3D&MTEwNw%3D%3D&Y2E%3D&MTQ%3D&&&&>

- Biblioteca especialitzada en medicina
- Biblioteca per a pacients gestionada per estudiants universitaris
- Participació de la biblioteca pública

- ✓ 456 llits
- ✓ 4,7 dies d'estada mitjana hospitalària
- ✓ Fundació el 1900 del Seguro Tarrasense, antecedent del futur hospital. Inaugurat el nou edifici el 1976
- ✓ Pediatria
- ✓ Biblioteca especialitzada en medicina
- ✓ Informació sobre *Drets i deures dels ciutadans en relació amb la salut i l'atenció sanitària*
- ✓ Disposen de recursos en línia sobre informació relacionada amb la salut i les malalties¹³⁶
- ✓ Biblioteca per a pacients gestionada per estudiants universitaris contractats mitjançant convenis de cooperació educativa
- ✓ Informadora: personal d'Atenció al Client
- ✓ Fedi Molleví (1980): no disposen ni de biblioteca per a pacients ni de biblioteca mèdica; Blas Águeda (2000): esmenta l'existència d'una biblioteca per a pacients vinculada a la Biblioteca Central de Terrassa

BIBLIOTECA CENTRAL DE TERRASSA (Terrassa, Vallès Occidental)

<http://www.diba.es/biblioteques/agda/biblioteques/Biblioview.asp?bib=2359&vista=2>

http://www.terrassa.cat/Front/dist_tercer_n/_y0iURm1ta1DLBmfBKs4oq3qwoxLJ7gGLgLgssgl9VqImjQXgkimTyA

- ✓ Biblioteca central comarcal i urbana
- ✓ Inaugurada el 1998
- ✓ 99.479 documents
- ✓ 3.425 m²
- ✓ 6 bibliotecaris, 9 tècnics auxiliars, 5 subalterns
- ✓ 61h setmanals
- ✓ Servei de lectura a domicili
- ✓ Servei de préstec a domicili
- ✓ Servei de préstec a institucions
- ✓ Serveis a hospitals
- ✓ Informadora: [redacted], directora

¹³⁶ Tot i tractar-se de material interessant, és de molt difícil accés dins del web. Vegeu: Mútua Terrassa Assistencial. Arxius. <<http://www.mutuaterassa.cat/componentes/modulos/pagina/index.php?ODE1&OTc0&Y2E%3D&NA%3D%3D&MTE5Ng%3D%3D&&MTE3OQ%3D%3D&&>>. [Consulta: 25/02/2011].

HOSPITAL: ENTREVISTA

La biblioteca per a pacients apareix esmentada al web de l'hospital en dos llocs diferents: a la guia de benvinguda dels pacients que es reparteix en el moment de l'ingrés (indica que cal posar-se en contacte amb el servei d'infermeria de cada planta si s'hi vol tenir accés), i en un díptic de propaganda del servei concret (*Li agrada llegir?*). Amb tot, vam contactar amb Atenció al Client de l'hospital que ens informà que sí que tenien biblioteca per a pacients i que la responsable era Carme Galindo, amb qui finalment no ens va ser possible de parlar. La persona que ens atengué ens explicà que tenien establert un acord amb la Biblioteca Central de Terrassa segons el qual, a les tardes hi anava una persona a repartir els llibres amb un carro; com que una única persona no donava a l'abast per visitar totes les plantes de l'hospital, els malalts podien sol·licitar llibres telefònicament i tan bon punt es podia, els els pujaven a la seva habitació. La percepció que tenia del servei és que els usuaris n'estaven contents i funcionava bé.

En relació amb la biblioteca especialitzada en medicina, ens digué que en tenien una tal i com es pot comprovar al web de l'hospital.

BIBLIOTECA PÚBLICA: ENTREVISTA

La directora ens explicà que es tracta d'un servei consolidat i integrat plenament en la dinàmica hospitalària tant per raó del temps que fa que s'ofereix (va iniciar-se el 1994) com per la bona acollida per part dels malalts; ens comentà que s'han trobat en diverses ocasions amb malalts que havien estat ingressats anteriorment i com que ja tenien coneixement del servei bibliotecari el demanaven de manera expressa. Durant els primers anys era el mateix personal de la biblioteca pública el qui anava a l'hospital un cop per setmana. Amb l'arribada dels objectors de consciència que realitzaven la prestació social substitutòria, van disposar de més recursos humans i van poder oferir un servei diari. El 2002, quan desaparegué la figura de l'objector, es buscaren alternatives per donar continuïtat al servei i optaren per establir convenis de cooperació educativa amb les universitats per promoure la col·laboració d'estudiants universitaris.

Es tracta d'un servei que té una sèrie de limitacions, sobretot relacionades amb el fet que no sempre disposen del personal necessari, i amb la reducció de la durada dels ingressos hospitalaris que dificulta la promoció de la lectura, entre altres; malgrat tot, però, la biblioteca per a pacients funciona prou bé i és un servei assumible amb els recursos que tenen.¹³⁷

La biblioteca pública també ofereix serveis de préstec i lectura a domicili amb la col·laboració de voluntaris de l'associació Voluntaris de Terrassa i de la Creu Roja. Tot i els esforços realitzats, aquests serveis tenen poc èxit. La directora hi ha reflexionat llargament i creu que és degut al perfil dels usuaris potencials: són persones que pertanyen a una generació que per raó de la nostra història el seu nivell d'alfabetització és baix, tenen poc hàbit lector i no han estat mai usuaris de la biblioteca pública. Per tant, és difícil buscar usuaris dels serveis a domicili entre aquesta franja de la població. Darrerament només tenien una única usuària per a la lectura i al cap de poques sessions va quedar demostrat que el que realment volia era conversa. Actualment només fan sis préstecs a domicili per tot Terrassa i dos són dues dones estrangeres, amb una altra educació i una altra tradició cultural.

¹³⁷ Segons el *Mapa de Lectura Pública de Catalunya* (2008), Terrassa té una biblioteca central comarcal i urbana insuficient (p. 288) i una de les prioritats proposades és *millorar la Biblioteca Central de Terrassa*. (p. 289).

DESCRIPCIÓ DE LA BIBLIOTECA PER A PACIENTS

La breu descripció que donem a continuació està basada exclusivament en les informacions que ens proporcionà la directora de la Biblioteca Central de Terrassa.

– **Funcions**

No es plantejà aquesta qüestió en cap moment però donada la naturalesa dels llibres que formen la col·lecció de la biblioteca, podríem afirmar que la principal funció de la biblioteca per a pacients és proporcionar entreteniment als malalts. També es valora el foment de l'hàbit de la lectura.

– **Estructura organitzativa**

La biblioteca no forma part de l'estructura organitzativa de l'hospital tot i que està vinculada a la unitat d'Atenció al Client perquè és a on hi ha la persona que fa d'enllaç entre l'hospital i la biblioteca pública.

Desconeixem si existeix algun tipus de conveni signat entre les dues entitats que reguli l'existència de la biblioteca per a pacients. En tot cas, la biblioteca pública proporciona el seu coneixement més tècnic per a la gestió i l'hospital facilita el desenvolupament del servei a les seves instal·lacions. La directora de la biblioteca pública remarcà especialment el fet que el seu interlocutor a l'hospital és una persona que creu en el projecte i amb qui hi ha molta bona sintonia; està convençuda que aquesta receptivitat per part de l'hospital és una de les raons per les quals la biblioteca per a pacients ha pogut tenir continuïtat al llarg dels anys.

– **Usuaris**

La directora de la biblioteca pública, en tot moment, parlà de clients, sense especificar més. Essencialment els usuaris són els pacients però també s'atenen les demandes dels familiars i acompanyants. El personal de l'hospital utilitza de manera irregular la biblioteca per bé que no en són, sobre el paper, els seus destinataris. Els usos que se'n fan són diferents. En el cas de la planta de psiquiatria, per exemple, els mateixos terapeutes demanen ocasionalment pel·lícules i llibres per preparar alguna teràpia; en d'altres casos és, senzillament, que algun treballador veu un llibre que li interessa i l'agafa per a ús personal.

Els malalts que més utilitzen la biblioteca són els de psiquiatria perquè són els que fan les estades més llargues i es troben en condicions físiques prou bones com per poder llegir.

– **Finançament**

No tenen un pressupost fix assignat però l'hospital paga sempre per tots els llibres que es perden de la col·lecció. La desaparició de llibres és molt freqüent i amb el control que es fa del préstec s'identifiquen tant els títols com el nombre d'obres que no s'han retornat. L'estudiant encarregat de la biblioteca calcula l'import de les pèrdues i l'hospital els dona els diners perquè comprin més llibres (tant poden ser els mateixos títols desapareguts com d'altres, segons es cregui convenient en cada cas). L'hospital també els ha comprat el carro que s'utilitza per passar per les habitacions i els cedeix un petit recambrió que fa les vegades de dipòsit.

En relació amb la despesa del personal, l'assumeix la biblioteca pública mitjançant els convenis de cooperació educativa.

– **Personal**

Tal i com ja hem comentat anteriorment, en l'actualitat, el servei el realitza un estudiant universitari mitjançant un conveni de cooperació educativa. Els convenis estan oberts a estudiants de

qualsevol universitat i facultat però des de la biblioteca pública es potencia que siguin estudiants de Biblioteconomia perquè els facilita la feina i els garanteix uns millors resultats per raó de la seva formació. Actualment estan tramitant un conveni per a una alumna de la Universitat de Vic.

El problema que presenta aquest tipus de contractació és que no hi ha cap garantia que la plaça quedi coberta anualment i, si no hi ha estudiant, no hi ha servei bibliotecari. Cal tenir present que només es demana una dedicació d'unes tres hores diàries que comprenen tant la visita per les plantes de l'hospital com l'anada a la biblioteca pública per resoldre qüestions més tècniques i no hi ha molts alumne que s'hi avinguin (cal tenir en compte que no és fàcil fer conjugar aquestes dues variables: ser alumne de de Biblioteconomia i viure a Terrassa o pels seus voltants). A més, com que és un conveni vinculat a l'ensenyament universitari, mai no hi ha ningú abans de l'octubre, durant les temporades d'exàmens no sempre es té la seguretat de poder comptar amb l'alumne i, finalment, el període estival és molt llarg.

– **Equipament**

Només disposen del recambrió que fa de dipòsit i d'un carro per dur els llibres per les habitacions.

– **Col·lecció**

Està formada per un lot d'entre 100 i 150 llibres. Tenen, també, unes quantes revistes que procedeixen de les baixes de les biblioteques més petites (són les que guarden menys temps els exemplars i, per tant, són una mica més recents que no pas els exemplars que els podrien proporcionar les biblioteques més grans); les revistes que s'incorporen a la col·lecció no són mai d'actualitat política sinó que es prefereixen les de jardineria, gastronomia, bricolatge o moda. Segons la directora, les revistes són els materials que tenen més sortida, sobretot a partir del moment en què es va començar a reduir dràsticament la durada dels ingressos hospitalaris.

Només tenen documents en suport paper i no es plantegen canvis en aquest sentit.

Predominen els llibres de ficció i procuren sempre que siguin *best sellers* i novetats editorials per oferir una col·lecció atractiva. Tenen també un fons específic de literatura infantil perquè hi ha servei de pediatria. També han incorporat uns quants llibres amb cos de lletra gran perquè cada vegada més tenen gent gran ingressada i això els facilita molt la lectura.

En el cas que algun malalt demani algun document que no està a la biblioteca del malalt, li van a buscar a la biblioteca pública.

El tractament documental i físic dels llibres es fa a la biblioteca pública.

Segons la directora, són molts els llibres que desapareixen de la col·lecció però, malgrat tot, considera que val la pena continuar oferint el servei. Només es tracta de prendre consciència del fet que un lot d'hospital té unes certes contingències, la primera de les quals és la pèrdua de documents. Cal doncs assumir la circumstància i fer els lots tenint-ho present.

– **Serveis**

Només existeix el servei de préstec. Cada dia (de dilluns a divendres) l'estudiant passa per un o dos pisos de l'hospital de manera que quan finalitzi la setmana hagi pogut passar per totes les plantes susceptibles de beneficiar-se d'aquest servei (per exemple, no van a les dels malalts més greus o dels que tenen problemes relacionats amb les infeccions –per ser ells mateixos focus de contagi o quan són immunodepressors–). Sempre, abans de començar la ronda, parlen amb

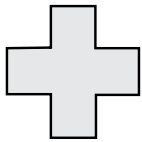
el responsable de la planta per demanar a quines habitacions és millor no entrar; d'aquesta manera s'intenta no interferir en el bon funcionament de l'hospital.

Duen un control de préstec però, malgrat tot, hi ha molts llibres que desapareixen. Sempre que poden els reclamen però amb un èxit escàs. Una situació freqüent és la dels malalts que abans de marxar deixen el llibre damunt d'algun taulell i desapareix perquè algú del personal se l'enduu a casa per llegir-lo i no el retorna fins passats uns mesos. Una mesura que s'ha pres per reduir el nombre de llibres desapareguts és que en el cas que el malalt vulgui endur-se un llibre a casa per acabar-lo de llegir, se li ofereix la possibilitat de retornar-lo a qualsevol de les biblioteques públiques de Terrassa; malauradament tampoc no ha donat massa bon resultat fins ara.

– **Difusió**

La biblioteca per a pacients apareix esmentada al web de l'hospital a la guia de benvinguda dels pacients que es reparteix en el moment de l'ingrés, i en un díptic de propaganda dedicat exclusivament a la biblioteca per a pacients titulat: *Li agrada llegir?* (en cap moment fan esment a la paraula biblioteca ni biblioteca per a pacients o per a malalts, només es fa referència al gust per la lectura i als llibres).¹³⁸

¹³⁸ Vegeu: Part VII. Annex 5, p. 590-591.

HOSPITAL DE TERRASSA (Terrassa, Vallès Occidental)

http://www.csd.t.es/ast_hsp_Inici.html

- Biblioteca especialitzada en medicina

- ✓ Forma part del Consorci Sanitari de Terrassa
- ✓ Fundat el segle XVI amb el nom d'Hospital de Sant Llàtzer. Inaugurat el 1988 el nou edifici ja amb el nom d'Hospital de Terrassa
- ✓ Pediatria. Compta amb una Unitat d'Hospitalització Penitenciària i una unitat especial per als esportistes del Centre d'Alt Rendiment de Sant Cugat
- ✓ Hospital general docent
- ✓ Biblioteca especialitzada en medicina
- ✓ Informació sobre *Drets i deures dels ciutadans en relació amb la salut i l'atenció sanitària*, tenen un *Codi ètic institucional del Consorci Sanitari de Terrassa* que contempla el dret a la informació
- ✓ Informadora: personal de la Unitat d'Atenció al Ciutadà
- ✓ Fedi Molleví (1980): l'Hospital de Sant Llàtzer no disposa de biblioteca per a pacients però sí de biblioteca mèdica

BIBLIOTECA CENTRAL DE TERRASSA (Terrassa, Vallès Occidental)

<http://www.diba.es/biblioteques/agda/biblioteques/Biblioview.asp?bib=2359&vista=2>

http://www.terrassa.cat/Front/dist_tercer_n/_y0iURm1ta1DLBmfBKs4oq3qwoxLJ7gGLgGssgl9VqlmjQXgkimTyA

- ✓ Biblioteca central comarcal i urbana
- ✓ Inaugurada el 1998
- ✓ 99.479 documents
- ✓ 3.425 m²
- ✓ 6 bibliotecaris, 9 tècnics auxiliars, 5 subalterns
- ✓ 61h setmanals
- ✓ Servei de lectura a domicili
- ✓ Servei de préstec a domicili
- ✓ Servei de préstec a institucions
- ✓ Serveis a hospitals
- ✓ Informadora: _____, directora

HOSPITAL: ENTREVISTA

Al web de l'hospital ja hi ha informació detallada sobre la biblioteca especialitzada en medicina. Quan vam contactar amb la Unitat d'Atenció al Ciutadà només vam haver de sol·licitar informació sobre l'existència d'una biblioteca per a pacients. No entenien el que els estàvem demanant; no n'havien sentit a parlar mai. Vam haver de reformular la pregunta i demanar si tenien algun tipus de servei adreçat als malalts i relacionat amb la lectura i els llibres. No disposaven de cap servei similar.

BIBLIOTECA PÚBLICA: ENTREVISTA

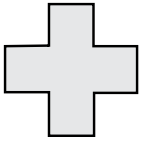
L'Hospital de Terrassa es troba a la carretera de Torrebonica, als afores de la ciutat. No hi ha cap biblioteca pública en aquella zona; la més pròxima (tot i quedar lluny) és la Biblioteca Pere Roca.¹³⁹ No és una veritable biblioteca si no un petit servei que la xarxa municipal de biblioteques de Terrassa denomina "biblioaccés"; es tracta d'una petita biblioteca inaugurada el 1971 de poc més de 130 m², amb 6.671 documents i portada per un tècnic auxiliar que obre 22h30' setmanals. El *Pla de Biblioteques de Terrassa*¹⁴⁰ preveu la construcció i posada en marxa de la futura biblioteca del districte 3 que unificarà dos biblioaccessos actuals (Pere Roca i Salvador Utset) en un sol servei.¹⁴¹ Donada aquesta situació, la Biblioteca Pere Roca no està en disposició d'oferir cap tipus de col·laboració amb l'Hospital de Terrassa; és per això que vam contactar directament amb la Biblioteca Central de Terrassa que és la biblioteca central urbana i que era qui millor ens podria informar sobre si existia algun tipus de servei en relació amb l'Hospital de Terrassa, ja fos des del biblioaccés o ells mateixos.

La directora de la Biblioteca Central de Terrassa ens informà que no fan cap tipus de col·laboració amb l'Hospital de Terrassa. La primera raó és perquè realment es troba molt allunyat físicament però també n'hi ha d'altres com la no existència d'una biblioteca pública (ni que sigui relativament propera) amb els recursos suficients com per proposar una col·laboració, la poca sintonia amb la direcció de l'hospital o la falta de tradició. No es descarta, quan estigui construïda la biblioteca del Districte 3, promoure una sèrie de contactes per proposar algun tipus de col·laboració, tenint en compte que ja tenen experiència amb el servei bibliotecari que ofereixen a l'Hospital Universitari Mútua de Terrassa.

¹³⁹ Vegeu: Biblioaccessos Pere Roca i Salvador Utset. <http://www.terrassa.cat/Front/final/_YjxQFCkYh8wsB-jn9bsxgMYyT4MM6O0bF6bQXVWzvFi-fOdRif5gW4g>. [Consulta: 25/02/2011].

¹⁴⁰ *Pla de biblioteques de Terrassa (1998)*. Aprovat pel Ple el 26 de febrer del 1998. Terrassa: Ajuntament de Terrassa, Regidoria de Cultura. <<http://www.terrassa.cat/files/11-8613-fichero/Pla%20de%20biblioteques%20Terrassa%201998.pdf?download=1>>. [Consulta: 25/02/2011].

¹⁴¹ Segons el *Mapa de Lectura Pública de Catalunya (2008)*, Terrassa té 3 biblioteques locals insuficients (p. 289) i una de les prioritats que s'esmenta és *construir un nou equipament per a la Biblioteca Pere Roca* (p. 290).

FUNDACIÓ PRIVADA HOSPITAL DE MOLLET (Mollet del Vallès, Vallès Oriental)

<http://www.hospitalmollet.cat/index.php>

- No disposa de cap servei bibliotecari

- ✓ 90 llits
- ✓ 5,3 dies d'estada mitjana hospitalària
- ✓ Fundada el 1966. Està previst el trasllat a un nou edifici al llarg del 2010
- ✓ Pediatria
- ✓ No hi ha biblioteca especialitzada en medicina
- ✓ Informació sobre *Drets i deures dels ciutadans en relació amb la salut i l'atenció sanitària*
- ✓ No hi ha biblioteca per a pacients
- ✓ Informadora: personal de la Unitat d'Atenció a l'Usuari
- ✓ Fedi Molleví (1980): no disposen ni de biblioteca per a pacients ni de biblioteca mèdica

BIBLIOTECA CAN MULÀ (Mollet del Vallès, Vallès Oriental)

<http://www.diba.cat/biblioteques/agda/biblioteques/Biblioview.asp?ordre=A&Bib=2340>

<http://www.molletvalles.cat/index.php?id=534>

- ✓ Biblioteca central urbana
- ✓ Inaugurada el 1990 amb fons procedents de la biblioteca de l'Antic Casal Cultural creada el 1964
- ✓ 40.290 documents
- ✓ 605 m²
- ✓ 2 bibliotecaris, 2 tècnics auxiliars, 2 subalterns
- ✓ 33h setmanals
- ✓ Servei de préstec a institucions
- ✓ Informadora: [redacted], directora en funcions

HOSPITAL: ENTREVISTA

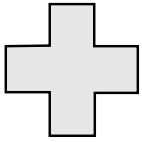
La persona de la Unitat d'Atenció a l'Usuari que ens atengué explicà que ara per ara no disposen d'una biblioteca especialitzada en medicina amb un espai físic propi, amb prestatgeries per a llibres i revistes i accés a bases de dades; això no treu que en els diferents departaments de l'hospital hi hagi algunes prestatgeries amb els materials que els són més necessaris als professionals (sense cap tipus de control en la gestió, però).

En relació amb la biblioteca per a pacients, ens digué que no en tenen no tant perquè no ho creguin necessari com perquè no compten amb espai suficient i, a més, tenen altres prioritats. Està previst que l'estiu del 2010 s'inauguri un nou edifici per a l'hospital i potser allà la biblioteca per a pacients podria tenir-hi cabuda.

BIBLIOTECA PÚBLICA: ENTREVISTA

La directora, [REDACTED], ens informà que ara per ara la biblioteca per a pacients no entra dins de les seves actuacions immediates. Són una biblioteca petita i amb pocs recursos i han de mesurar els seus esforços.¹⁴² Fa ja bastants anys, es va fer un intent d'aproximació a l'hospital per proposar algun tipus de col·laboració però no es va arribar a materialitzar en cap projecte concret.

¹⁴² Segons el *Mapa de Lectura Pública de Catalunya* (2008), Mollet del Vallès té una biblioteca central urbana insuficient. (p. 298); consideren que és una prioritat construir un nou equipament per a la Biblioteca Can Mulà de Mollet del Vallès. (p. 299).

HOSPITAL GENERAL DE GRANOLLERS (Granollers, Vallès Oriental)

<http://www.fhag.es/>

- Biblioteca especialitzada en medicina
- Biblioteca per a pacients gestionada per personal contractat i voluntaris
- Participació de la biblioteca pública

- ✓ 297 llits
- ✓ 4,93 dies d'estada mitjana hospitalària
- ✓ Fundat el s. XIV. Inaugurada la seu actual el 1923. S'està construint una ampliació de l'edifici de l'hospital
- ✓ Hospital de referència del Vallès Oriental
- ✓ Pediatria
- ✓ Biblioteca especialitzada en medicina
- ✓ Informació sobre *Drets i deures dels ciutadans en relació amb la salut i l'atenció sanitària*
- ✓ Biblioteca per a pacients gestionada per personal contractat i voluntaris de l'hospital i coordinada per la biblioteca pública
- ✓ CiberCaixa Hospitalària (2009) i una sala de jocs
- ✓ Informadora primera: personal de la Unitat d'Atenció al Client
- ✓ Informadora segona: personal de la Direcció d'infermeria
- ✓ Fedi Molleví (1980): no disposen de biblioteca per a pacients però sí de biblioteca mèdica; Blas Àgueda (2000): esmenta l'existència d'una biblioteca per a pacients vinculada a la Biblioteca Can Pedrals

BIBLIOTECA CAN PEDRALS (Granollers, Vallès Oriental)

<http://www.diba.es/biblio/agda/biblioteques/Biblioview.asp?ordre=A&Bib=2335>

<http://www.granollers.org/Databases/Spoc/WebMpal.nsf/SERVEISADM/C12569B2002CFA55C1256977003B3A1E>

- ✓ Biblioteca central comarcal i urbana
- ✓ Inaugurada el 1995 amb fons procedents de la Biblioteca Francesc Tarafa inaugurada el 1926
- ✓ 83.012 documents
- ✓ 1.282 m²
- ✓ 4 bibliotecaris, 6 tècnics auxiliars, 4 subalterns
- ✓ 45h setmanals
- ✓ Serveis a hospitals
- ✓ Informadora primera: [redacted], directora
- ✓ Informadora segona: [redacted], responsable del Programa de Cooperació Bibliotecària de Biblioteques de Granollers
- ✓ Informadores terceres: Laura i Anna, personal contractat que gestiona el dia a dia del Bibliosalut

HOSPITAL: ENTREVISTA

Al mateix web de l'hospital s'informa de l'existència d'una biblioteca especialitzada en medicina i també d'una biblioteca per a pacients a la *Guia d'hospitalització*. Amb tot, vam contactar amb la Unitat d'Atenció al Client perquè ens en donessin més detalls; allà ens informaren que era un tema que depenia de la Direcció d'Infermeria i ens hi van passar la trucada. Ens digueren que es tracta d'un servei dut per voluntaris i que ens calia parlar amb la coordinadora dels voluntaris, Montse Grau, una infermera prejubilada que acostumava a anar a l'hospital els dimecres a la tarda; ens donaren el seu número de telèfon mòbil per si volíem trucar-li. Vam intentar-ho en nombroses ocasions però sempre havíem de parlar amb el contestador de veu i no vam insistir-hi perquè, paral·lelament, ja havíem contactat amb la biblioteca pública i ens havien informat detalladament del funcionament de la biblioteca dels malalts.

BIBLIOTECA PÚBLICA: ENTREVISTA

La directora ens descrigué, en línies generals, la coordinació que feien al projecte de la biblioteca per a pacients que en aquest hospital rep el nom de Bibliosalut. Es tracta d'un servei d'extensió bibliotecària dins de l'Hospital General de Granollers que ha anat evolucionant al llarg dels anys. S'inicià amb la col·laboració de l'Obra Social de Caixa Sabadell i la Fundació Pere Tarrés durant els anys noranta amb el nom de Biblioteca del Malalt però no fou fins al 2002 que la biblioteca s'hi implicà d'una manera més directa.¹⁴³ El 2007 la biblioteca pública decidí reformular el servei perquè no s'aconseguien els resultats desitjats: es mantingué la participació del voluntariat de l'hospital i la implicació, sobretot en els aspectes més tècnics, de la biblioteca pública, però s'hi incorporaren dues persones contractades específicament per a la gestió del Bibliosalut. A més, al 2008, s'afegí al projecte [redacted], responsable del Programa de Cooperació Bibliotecària de Biblioteques de Granollers que ha redactat un pla estratègic i vetlla pel seu acompliment.

La directora ens aconsellà que parléssim directament amb [redacted] perquè era la persona que millor ens podia informar de tots els detalls. Quan contactàrem amb ella vam mantenir una llarga conversa telefònica però donat l'interès que teníem per la fórmula que estaven aplicant, vam concertar una visita a l'hospital per veure de primera mà el funcionament del seu Bibliosalut.

En línies generals consideren que és una biblioteca que funciona encara per sota de les seves possibilitats. Les principals raons es troben en la no sempre fàcil relació amb l'hospital, la col·laboració de voluntaris que no sempre tenen el perfil adequat i les evidents limitacions de recursos tant per a la compra de materials com per al manteniment d'una petita plantilla estable de treballadors contractats.¹⁴⁴

¹⁴³ Aquesta informació extreta de la premsa local entra en contradicció amb l'inventari de Blas Àgueda (2000). Vegeu: "La biblioteca, un equipament viu al servei del ciutadà". *Granollers informa: butlletí municipal de Granollers* (jul.-ag. 2009), p. 4-5.

¹⁴⁴ Encara que en cap moment, al llarg de les diferents entrevistes s'esmentaren problemes relacionats amb els recursos de la pròpia biblioteca pública, cal tenir present que segons el *Mapa de Lectura Pública de Catalunya* (2008), Granollers té una biblioteca central comarcal i urbana insuficient (p. 298) i les prioritats són: *Crear i construir la biblioteca local de Granollers que completa l'estructura urbana*. (p. 299).

DESCRIPCIÓ DE LA BIBLIOTECA PER A PACIENTS

La descripció detallada que donarem a continuació és el resultat de l'entrevista telefònica amb la directora de la biblioteca pública, [REDACTED], i amb la responsable del Bibliosalut també per part de la biblioteca pública, [REDACTED], i de la visita a l'Hospital General de Granollers durant la qual ens entrevistàrem novament amb la responsable del Bibliosalut i amb les dues persones contractades per a la gestió del dia a dia de la biblioteca, Anna i Laura. A més, hem utilitzat la memòria per a l'any 2008 del Bibliosalut i algunes informacions aparegudes a la premsa local.¹⁴⁵

– Funcions

Segons la memòria del 2008, el Bibliosalut és un *Programa d'extensió bibliotecària ofert per Biblioteques de Granollers en el marc de l'Hospital General de Granollers amb la finalitat de possibilitar la lectura pública a ciutadans ingressats i acompanyants*. Veiem, doncs, com la biblioteca es planteja com un accés a la lectura pública a tots els ciutadans, seguint el que es diu al *Manifest de la Unesco* (1994). Per tant, les funcions bàsiques seran les mateixes que les de qualsevol biblioteca pública: procurar entreteniment, formació i informació. Ara bé, un cop preguntades sobre aquesta qüestió en concret, van explicar-nos que la funció primera és, com s'indica a la memòria, *Contribuir a crear espais de lleure i evasió en el marc d'una situació d'hospitalització*. La formació, per raó de les estades hospitalàries cada cop més breus, no se l'han hagut de plantejar perquè mai no ha sorgit la demanda. En relació amb la informació sobre la salut i la malaltia, el posicionament ha estat clar: no són metges i no és la seva funció oferir aquest tipus d'informació; en el cas que algun malalt ho sol·liciti el remeten a les infermeres i als metges de l'hospital que són els qui han de respondre a aquestes necessitats informatives perquè fer-ho des del Bibliosalut seria interferir en la dinàmica interna del funcionament de l'hospital.

El darrer objectiu del Bibliosalut que apareix a la memòria és *Aconseguir un increment de la visibilitat de les Biblioteques de Granollers oferint un servei fora de les parets físiques de la biblioteca a la cerca de nous usuaris i usuàries*. No es tracta en cap cas d'un objectiu genèric i buit de contingut si no que s'aplica a totes i cadascuna de les accions que es fan en el dia a dia del Bibliosalut (des de la creació d'un logotip unitari per a totes les activitats que es realitzen fora dels edificis de les dues biblioteques públiques de Granollers –el Bibliosalut, la Biblioplaça i la Bibliopiscina–, fins a la primera frase que es diu en el moment d'entrar en una habitació de l'hospital per oferir el servei de lectura: *Hola, bona tarda, som del Bibliosalut de les Biblioteques de Granollers*).¹⁴⁶

– Estructura organitzativa

El Bibliosalut forma part d'un programa d'extensió bibliotecària de la biblioteca pública i, per tant, en depèn directament; ara bé, com que el servei es desenvolupa a les instal·lacions de l'hospital i fora de l'edifici de la biblioteca pública, hi manté un lligam de cooperació. El que

¹⁴⁵ La memòria és un document de treball intern que ens facilità Meritxell Trullàs i que havia elaborat ella mateixa per tal d'informar a l'hospital de l'estat del Bibliosalut i els reptes que es plantejava per al 2009. En relació amb la premsa local, hem trobat diverses referències al Bibliosalut a *Granollers informa: butlletí municipal de Granollers* (jul.-ag. 2009), p. 4-5 i 22; i també a "El voluntariat a l'Hospital de Granollers". *DeBataBat: periòdic de la Fundació Hospital / Asil de Granollers*, núm. 51 (abr. 2005), p. 6. Accessible també en línia a: <<http://www.fhag.es/uploads/pdf/publicacions/De%20Bat%20a%20Bat%2051.pdf>>.

¹⁴⁶ Biblioteques de Granollers és un servei bibliotecari integral ofert de forma complementària des de les dues biblioteques de la ciutat, Can Pedrals i Roca Umbert, que formen una xarxa; a més, fan serveis d'extensió bibliotecària a l'Hospital General de Granollers, a la piscina municipal i a la Plaça de l'Ésglésia.

ignorava la coordinadora del Bibliosalut era si hi havia un conveni signat que fixés els detalls de la relació que mantenien les entitats, assignant a cadascuna d'elles unes responsabilitats i unes obligacions concretes. Tampoc no sabia en quin lloc s'ubicava el servei bibliotecari dins de l'organigrama de l'hospital (si és que hi apareixia) ni qui hi havia, funcionalment, per damunt del seu contacte amb el centre, la coordinadora dels voluntaris. Aquesta qüestió concreta la considerava especialment preocupant perquè desconeixia, per exemple, si la memòria del 2008 i el petit pla estratègic que havia elaborat per al Bibliosalut havia arribat a algú amb una certa autoritat per avaluar-lo i valorar-lo; també afecta a la fluïdesa de les relacions donat que el contacte del Bibliosalut a l'hospital, la coordinadora dels voluntaris, és una persona amb molt poca presència a l'hospital per raó de la seva prejubilació (només hi va una tarda a la setmana) cosa que implica un cert buit de poder a l'hora de prendre determinades decisions o de plantejar actuacions concretes.

La poca transparència crea un estat d'indefinió i d'incertesa respecte de la biblioteca i posa en perill la seva continuïtat, sobretot a partir del moment que es jubili plenament la infermera que coordina els voluntaris o quan deixin de rebre ajudes de la Generalitat per contractar personal específic per al servei.

– **Usuaris**

En la definició del servei ja s'indica explícitament quins han de ser els seus usuaris: *ciutadans ingressats i acompanyants*, i és que la biblioteca pública ha d'arribar a tots els qui no poden desplaçar-s'hi. Com que es tracta d'un hospital d'aguts amb un ingrés curt, sovint, els qui més necessiten la lectura no són els malalts (perquè el seu estat de salut no ho propicia) sinó els familiars i acompanyants; amb tot, els malalts amb estades més llargues i, sobretot, els d'oncologia i de traumatologia, són els que acaben fent més ús de la biblioteca. Els altres grans usuaris són els infants, que agafen molts llibres en préstec i els canvien tantes vegades com els és possible (la planta de pediatria és l'única que es visita amb el carro dos cops a la setmana mentre que a la resta de plantes només s'hi passa un cop).

No disposen de dades relacionades amb la procedència geogràfica dels usuaris però hi ha una forta presència de població immigrant (nord d'Àfrica i Àfrica subsahariana, Llatinoamèrica i Europa de l'Est) amb nivells de castellà molt diferents tant a l'hora de parlar com de llegir i amb un coneixement de català gairebé nul.

A banda, hi ha malalts amb certes discapacitats físiques (des de visuals a psicomotrius per esmentar-ne només dues de les més freqüents) als quals no se'ls pot oferir lectura perquè no disposen de materials adequats, tret d'uns quants llibres amb un cos de lletra una mica més gran.

– **Finançament**

L'hospital té assignada una partida pressupostària de 1.000 € anuals per al Bibliosalut i gestionats per la mateixa coordinadora. Amb aquests diners, compra un petit lot de llibres a partir d'una selecció molt acurada i, també, algunes revistes al quiosc de l'hospital cada vegada que ho creu convenient i triant aquelles que li semblen més adequades en cada moment (ho prefereix a una subscripció que obliga a tenir sempre uns mateixos títols encara que no tots els seus exemplars siguin interessants).

En anys anteriors, com que s'acceptaven donacions de manera indiscriminada, no es considerava necessari comprar llibres nous i no es gastava aquest pressupost.

La coordinadora considera que és un pressupost del tot insuficient si es vol oferir un fons de qualitat i adequat a les circumstàncies i als perfils dels usuaris potencials.

En relació amb el personal, la despesa de la coordinadora corre a càrrec de les administracions vinculades amb la biblioteca pública (l'Ajuntament de Granollers i la Diputació de Barcelona); els sous de les dues persones contractades els paga la Generalitat de Catalunya a través d'un Pla d'Ocupació.

L'espai que fa de magatzem dels llibres i de despatxet alhora el cedeix l'hospital i en fa el seu manteniment.

– **Personal**

En aquest servei trobem una coordinadora, dues treballadores contractades i set voluntaris.

La coordinadora, una llicenciada en documentació, forma part del personal de les Biblioteques de Granollers i és la responsable del Programa de Cooperació Bibliotecària de Biblioteques de Granollers que inclou, entre altres funcions, la coordinació del Bibliosalut, la Bibliopiscina i la Biblioplaça. Té una llarga experiència en el disseny, planificació i gestió de projectes de promoció i foment de la lectura. En relació amb el Bibliosalut, començà a col·laborar-hi fa una mica més d'un any i la seva primera actuació fou preparar un petit pla estratègic per donar entitat al servei: preparà una memòria per a l'any 2008 i establí uns objectius estratègics per al 2009 que ara per ara s'han anat complint.¹⁴⁷ La coordinació implica buscar i contractar el personal adequat així com l'equip de voluntaris que hi col·laborarà, formar-lo i vetllar per la qualitat del seu treball; alhora ha d'assumir les tasques més tècniques i de gestió com són l'establiment de les polítiques per a la gestió de la col·lecció i la supervisió del tractament documental dels llibres, la gestió del pressupost i la comunicació amb l'hospital, entre altres.

La coordinadora del Bibliosalut, en el moment de reorganitzar el servei, partí de la premissa que calia comptar amb personal contractat que donés continuïtat, qualitat i efectivitat al servei, de manera que els voluntaris fessin una feina de suport i no pas de base. A partir de la presentació del projecte i de la demanda específica als Plans d'Ocupació que promou la Generalitat de Catalunya, aconseguí contractar quatre persones per al 2009 (dues per al primer semestre de l'any i dues més per al segon), sis hores cada dia (de 15 a 21 h), durant sis mesos.¹⁴⁸ Aquests contractes no tenen cap tipus de continuïtat ja que estan pensats com un mitjà per adquirir formació i pràctica i poder trobar una feina amb més facilitat. El problema que actualment se'ls planteja és que davant l'actual crisi econòmica, un cop finalitzin el seu contracte les dues noies que hi ha ara no podran disposar de nou personal contractat i això fa perillar el Bibliosalut tal com es concep en aquests moments.

¹⁴⁷ Els objectius per al 2009 s'establiren sobre quatre grans eixos: el personal (campanya per a la captació de voluntaris), la gestió de la col·lecció (esporgada, creació i manteniment d'una base de dades, redacció d'una política d'adquisicions i d'acceptació de donacions), el circuit de treball (definició d'un protocol per a les visites a les habitacions, disseny de nous serveis) i, per últim, l'avaluació (a partir d'indicadors quantitius i qualitius). Font: Memòria 2008.

¹⁴⁸ Els Plans d'Ocupació no poden adaptar-se a cada projecte i, inevitablement, es produeix un malbaratament de recursos. En aquest cas concret, la coordinadora creu que en comptes de treballar sis hores diàries dues persones durant sis mesos serien suficients tres hores diàries cadascuna (o com a màxim quatre) de manera que el contracte s'allargués en el temps i, alhora, es rendibilitzés l'esforç que representa formar aquest personal.

La Laura i l'Anna gestionen el dia a dia del Bibliosalut. Han estat contractades gràcies als Plans d'Ocupació que promou la Generalitat de Catalunya

El perfil que han de tenir aquestes persones no passa tant per la formació tècnica i bibliotecària (és per això que no busquen diplomats en Biblioteconomia i Documentació) com per tenir unes mínimes inquietuds culturals i un caràcter empàtic, amb capacitat per establir relacions socials, saber moure's entre els malalts i els familiars, entendre quan és un moment inoportú, ser expeditiu quan calgui per resoldre els conflictes que es puguin presentar, conèixer quins són els límits de la seva feina, amb capacitat per harmonitzar equips humans ja que han de treballar, colze a colze, amb voluntaris no sempre fàcils de tractar, etc. La coordinadora considera que els coneixements tècnics que han d'arribar a adquirir són mínims i ja supervisen la seva feina des de la biblioteca pública (preparen una mínima base de dades amb els fons de la biblioteca, fan teixells, controlen el préstec i en fan les estadístiques, passen per les habitacions amb el carro i complementen el servei dels voluntaris, fan de nexes d'unió entre la biblioteca dels malalts i la biblioteca pública quan es detecten certes necessitats o per a demandes concretes, etc.). Amb tot, sempre els cal un període de formació tant de tipus tècnic com, sobretot, més humà per saber enfrontar-se a la malaltia, al dolor, a les circumstàncies adverses, etc.

L'Hospital General de Granollers no compta amb una associació de voluntaris propis sinó que són els voluntaris qui van a l'hospital a oferir-se; alguns d'ells són federats a títol personal (fan formació específica i trobades) i col·laboren sobretot en la part sociosanitària de l'hospital (especialment a l'Asil) mentre que d'altres, els que col·laboren amb el Bibliosalut, van per lliure (se senten una mica desemparats i desvinculats perquè no tenen ocasions per trobar-se, compartir i formar-se).

L'equip de voluntaris de la biblioteca està format per set persones amb una franja d'edat força alta cosa que entorpeix sovint la fluïdesa del servei. La campanya de captació de voluntaris que es va realitzar a principis del 2009 pretenia, precisament aconseguir gent més jove que donés un altre aire al Bibliosalut. Els voluntaris més grans aporten constància, seriositat i fidelitat al projecte; per contra, els és difícil adaptar-se als canvis, no accepten que es qüestionin certes rutines, no acaben d'entendre quina és la seva funció o ignoren els nous recursos que se'ls ofereixen, entre altres. Els més joves acostumen a entendre millor el context i el que se'ls

demana però supediten el voluntariat als seus estudis i a la seva vida personal en general (quan arriben els exàmens deixen d'anar a l'hospital i tampoc no hi van des de finals de maig i fins a principis d'octubre) i es fa difícil basar un servei en la seva col·laboració.

La tasca dels voluntaris és passar per les habitacions amb el carro per fer el préstec de llibres. N'hi ha un, però, que prefereix fer exclusivament tasques tècniques (folra els llibres, posa teixells i duu un llibre de registre –ho fa perquè ho creu necessari tot i que li han explicat que no cal ja que disposen d'una petita base de dades que fa la mateixa funció–).

Cada voluntari va a l'hospital una tarda a la setmana, i s'hi està aproximadament dues hores (de 16 a 18h), el temps de visitar una planta. Han establert un calendari perquè sempre es treballi amb parelles ja siguin només de voluntaris o bé de voluntaris amb alguna de les treballadores contractades. Aquesta organització en parelles està pensada per afavorir el recolzament mutu perquè no és fàcil oferir un servei bibliotecari en un entorn emocionalment tan dur.

– **Equipament**

L'hospital cedeix al Bibliosalut una petita habitació que fa les funcions de despatx i de dipòsit de llibres. Es troba a la planta baixa de l'hospital, no massa lluny de l'entrada i no està senyalitzat enlloc per saber com arribar-hi; cal entendre-ho en la mesura que no hi ha punts de lectura i no ha estat concebut com una biblioteca presencial. Com a espais alternatius, hi ha les sales d'estar i de descans a cada planta, amb taules, cadires i a on les dues treballadores hi deixen, sempre que els arriba, exemplars de la premsa local o gratuïta per convidar a la lectura. En algunes d'aquestes sales també s'hi han instal·lat unes petites bústies, amb un logotip identificatiu del servei, per a retornar els llibres agafats en préstec en cas que el malalt marxi abans de la següent visita del Bibliosalut.

L'Anna treballant amb els formularis de préstec i de recollida de llibres. A les parets tenen penjat un decàleg del voluntari del Bibliosalut, una graella amb un calendari i les assignacions de plantes i fotos de l'equip

Disposen d'un PC molt antic (sense entrada per connectar-hi una USB); desconeixen amb qui han de contactar si no funciona i qui els n'haurà de procurar un altre quan aquest s'espatlli. Els serveix exclusivament per dur les estadístiques i una petita base de dades dels llibres de la col·lecció. No disposen de connexió a Internet però sí tenen telèfon per atendre les trucades dels malalts o acompanyants que sol·liciten algun llibre fora del calendari establert per passar el carro del Bibliosalut per la seva planta.

Tenen també un parell de carros per portar els llibres a les plantes i fer el servei de préstec.

Tenir-ne dos els permet tenir més llibertat de moviments a l'hora d'adequar-se a les situacions (per exemple, a la planta de pediatria, com que la canalla agafa molts llibres en préstec, els és útil poder disposar, si cal, d'un segon carro; o quan es preveu molt de moviment, poden fer-se dos grups de préstec per a una mateixa planta).

A l'esquerra, taula de treball del voluntari que fa tasques tècniques.

A la dreta, les bates blanques que duen els voluntaris per passar per les habitacions.

A les prestatgeries s'observen llibres i capses amb revistes.

– Col·lecció

El fons està format per uns 3.000 exemplars que ja han passat una primera esporgada i, a mesura que disposin de llibres més adequats, aniran millorant la qualitat de la col·lecció ja que podran retirar allò que no és prou adequat.

La col·lecció està formada, exclusivament, per llibres i algunes revistes, tot en format paper. No han tingut la possibilitat de crear un fons de cap i de nou sinó que s'han hagut d'adaptar a allò que ja hi havia tot i creure que no era el més adequat. Per tant, l'alternativa a altres suports queda del tot fora del seu abast. L'existència d'una CiberCaixa Hospitalària d'inauguració recent semblava una bona oportunitat però, a l'hora de la veritat, s'ha convertit en un espai infrautilitzat (juntament amb tota la tecnologia que hostatja) ja que només s'obre una tarda a la setmana i tot el que conté no pot ser utilitzat fora d'aquella zona. El Bibliosalut en queda completament al marge. A l'hospital també compten amb una petita zona de jocs que fa les funcions de ludoteca i, per tant, la biblioteca per a pacients no contempla els jocs i les joguines com a materials per ser prestats.

En un determinat moment van plantejar-se la possibilitat d'incorporar els audiollibres al seu fons per oferir una alternativa a la gent gran amb problemes de visió i per als quals la lectura no sempre és possible. Ho van acabar desestimant perquè eren massa cars, no tenien prou recursos i desconeixien el benefici real que en podrien obtenir. L'opció fou adquirir uns quants llibres amb un cos de lletra més gran per a aquest tipus d'usuaris.

Els llibres tenen molta més presència que no pas les revistes tot i que és un tipus de document que té molta demanda. A banda dels exemplars que compren amb el seu pressupost, l'equip del Bibliosalut en duu de casa seva i també hi incorporen algunes revistes donades de baixa de la biblioteca pública. Segons la coordinadora del servei, aquesta pràctica només és una solució d'emergència perquè en aquest cas, els exemplars donats de baixa són de l'any anterior i encara que es tracti de temes de relativa actualitat (viatges, cuina, decoració, modes, animals), un any és massa temps; és per això que sempre fa una tria molt selectiva dels exemplars que duu a la biblioteca de l'hospital.

En relació amb el contingut dels documents, predomina la ficció per sobre del coneixement i sempre des d'una perspectiva del lleure. No hi ha materials relacionats amb la salut.

A partir del moment que la biblioteca pública s'ha implicat més en el Bibliosalut, s'ha començat a aplicar una mínima política de gestió de la col·lecció.

- L'adquisició de documents fins fa poc temps era únicament i exclusivament a través de les donacions; s'acceptaven tots els donatius de manera indiscriminada, sense tenir en compte ni la qualitat ni l'adequació a l'ús que se n'havia de fer. Ara, per contra, són molt restrictius en aquest sentit perquè han optat per una col·lecció més reduïda però de millor qualitat. Aquest criteri és, podríem dir, "impopular" i no l'entén pas tothom, ni tan sols els mateixos voluntaris del Bibliosalut. Com que negar les donacions (tant al Bibliosalut com a les mateixes biblioteques públiques de Granollers) no els ajudava a tenir una bona imatge, ja fa un temps van optar per col·laborar amb la Marató de TV3 venent tots els llibres donats de baixa i les donacions que no havien considerat adequades per a cap de les col·leccions que gestionen les Biblioteques de Granollers.

Ja hem comentat a l'apartat sobre el finançament que no estan subscriptes a cap revista tant per una raó de recursos limitats com de filosofia de la col·lecció.

- Els criteris de selecció es basen en el sentit comú i en aconseguir la màxima adequació a les necessitats dels usuaris potencials. Trien llibres primets (recordem la brevetat de la majoria d'ingressos) com poden ser els de poesia, la narrativa breu o els recull de contes, que tinguin un aspecte nou i bonic, que siguin molt il·lustrats (àlbums per als infants, més fotografies per als adults), i que ofereixin una lectura ràpida i lleugera, entre altres criteris.

No disposen de prou recursos com per aplicar criteris específics en relació amb la diversitat dels usuaris tot i que cada vegada és més freqüent, per raó de la immigració, la presència de malalts de procedències geogràfiques (i lingüístiques i culturals) molt diverses. Per resoldre aquest tipus de demandes, donat que el fons de la biblioteca no contempla aquesta diversitat d'orígens i de llengües, es demanen els llibres a la biblioteca pública ja que allà disposen d'un fons més variat.

- El tractament documental que es fa és mínim; cal adequar-se a les necessitats i als recursos disponibles i, per tant, segueixen uns procediments molt simplificats de tot el que es fa a la biblioteca pública. Fa uns quants anys, havien començat a treballar amb Pèrgam però no es va acabar d'introduir tota la col·lecció; recuperar la feina feta i continuar-la exigia uns esforços desproporcionats i van optar per crear una petita base de dades amb tota la col·lecció. Certament, ara no poden saber quins són els títols més prestats o quines les obres perdudes però sí saber quants volums tenen, quants s'han deixat i quants s'han perdut i, ara per ara, amb això és suficient. Queda per a més endavant buscar altres solucions.

Els llibres infantils els han organitzat per edats lectores i els hi han afegit els gomets de colors corresponents.

En relació amb el tractament físic, es folren tots els llibres per conservar-los millor. No se segueix cap procediment especial per a la desinfecció dels documents. És una qüestió que es va plantejar la coordinadora quan es va incorporar a l'equip del Bibliosalut però des de l'hospital no van considerar-ho necessari donat el perfil de malalts i malalties que atenen.¹⁴⁹

La gestió de la col·lecció sempre està supervisada per personal professional garantint així una mínima qualitat tant pel que fa al seu contingut com al seu tractament posterior.

– Serveis

El préstec és l'únic servei que realitzen i al voltant del qual gira tot el Bibliosalut. Com ja hem comentat anteriorment, hi ha un horari i un calendari fixats per tal d'ajudar a establir unes rutines tant per als usuaris com en relació amb el funcionament i la dinàmica de l'hospital. Cada parella de voluntaris ja té una planta assignada; amb aquest criteri el que es pretén és que hi hagi una continuïtat respecte dels usuaris i del personal de l'hospital però també es pretén que el voluntari no hagi d'adaptar-se cada vegada a un nou tipus de malalties i de malalts.

L'horari per passar amb el carro per les habitacions és, aproximadament, entre les 16 i les 18 hores. Aquesta franja horària està pensada per interferir al mínim possible en la dinàmica de l'hospital i per afavorir el benestar dels malalts; més o menys és l'estona que hi ha entre el final de la migdiada i el berenar. Els matins acostumen a transcórrer molt ràpidament perquè hi ha la visita dels metges, es realitzen les cures i es fan proves, mentre que les tardes són més lentes de passar. També han fixat específicament les plantes que es visiten cada dia de manera que el malalt sempre sap quin és el dia que els del Bibliosalut han de passar per la seva habitació i ho incorporen a la seva rutina hospitalària.

El carro per fer el préstec es prepara cada dia segons la planta que s'ha de visitar. A alguns voluntaris els agrada triar ells mateixos els llibres que volen dur mentre que altres prefereixen que les dues treballadores els ho facin. S'acostuma a fer una tria en la que hi hagi la màxima diversitat possible i, alhora, es tenen en compte els gustos dels malalts i familiars que fan estades més llargues i són usuaris habituals del servei. El dia que es passa per la planta infantil

¹⁴⁹ [redacted] va coordinar durant uns quants anys el projecte "Nascuts per llegir" per la qual cosa havia de contactar amb els pediatres dels CAP a on volien deixar lots de llibres infantils a les sales d'espera. Les opinions sobre si el llibre podia ser o no una via per a transmetre infeccions depenien molt de cada professional: alguns metges consideraven que els llibres eren un focus d'infecció que calia evitar mentre que altres afirmaven que la infecció no només venia pels llibres si no que hi havia molts altres canals de contagi.

els carros acostumen a anar més plens perquè el préstec que se'ls fa és molt més alt (no posen límit al nombre de llibres que pot agafar un infant perquè el que es busca és que s'entretingui).

El control del préstec el fan omplint uns formularis ja fets expressament. Juntament amb el llibre se'ls dona un punt de llibre del servei en el qual s'indica l'horari, qui el fa, a on es pot trucar si es vol un llibre i a on es pot tornar un cop llegit.¹⁵⁰ Tot i vetllar per la integritat de la col·lecció, hi ha molts llibres que es perden; no creuen que sigui tant per una voluntat clara de quedar-se'ls com pel trasbals que representa rebre l'alta i marxar de l'hospital. És una qüestió que la tenen present però no els preocupa en excés perquè forma part de la dinàmica habitual d'un servei d'aquestes característiques. Amb tot, i per tal d'afavorir el retorn dels llibres deixats, han fet instal·lar unes bústies pensades especialment per a aquesta finalitat i que es troben a les sales d'estar d'algunes plantes; també poden deixar els llibres en un racó del taulell de les infermeres.

Com hem dit anteriorment, es fan les visites de les plantes amb parelles. Cadascun entra en una habitació però es tenen a prop tant per resoldre dubtes sobre una determinada recomanació literària com per donar-se suport mútuament davant de les situacions que han de veure.

La coordinadora del Bibliosalut, acomplint un dels objectius marcats per al 2009, ha establert un protocol de visites i tant les dues noies contractades com els voluntaris han de seguir-lo; es tracta de donar una bona imatge, oferir qualitat i donar visibilitat al servei. En primer lloc, han de seguir les instruccions que el personal d'infermeria els pugui donar sobre determinats casos tot i que, habitualment, ja hi ha un cartell a la porta indicant si les visites són restringides o si hi ha risc de contagi (en aquests casos, passen de llarg d'aquella habitació). Sempre truquen a la porta abans d'entrar a una habitació i, seguidament, es presenten ja que la brevetat de les estades fa que en la majoria dels casos els usuaris només rebin una única visita del Bibliosalut. Han de saber captar de seguida l'ambient que hi ha per detectar si és un moment oportú per oferir els seus serveis, si la seva presència és benvinguda per trencar una situació tensa o és millor marxar amb discreció. A partir d'aquest primer contacte inicien la presentació del servei i aquí han de fer servir les seves dots de relacions públiques i saber explicar bé el que fan, recomanar si cal, entendre si no volen res, escoltar si desitgen una mica de conversa, actuar i anar a buscar ajuda si detecten que alguna cosa no acaba de funcionar, etc. No sempre és fàcil. No tothom és vàlid per a realitzar aquest servei.

Si els demanen algun llibre que no duen al carro, en prenen nota i quan acaben la ronda el van a buscar o, si és massa tard, l'endemà el porten. Quan no disposen de cap llibre adequat a la demanda, el sol·liciten a la biblioteca pública.

Una de les demandes habituals per part dels malalts (sobretot els de traumatologia i oncologia) són els ordinadors portàtils i Wi-Fi per connectar-se. No poden donar resposta a cap de les dues coses. La CiberCaixa Hospitalària està en condicions de proporcionar portàtils als malalts pediàtrics però l'ús restrictiu que se'n fa dels seus recursos ho impossibilita.

– **Animació a la lectura i activitats**

La brevetat de les estades no propicia l'organització d'activitats entorn de la lectura i el llibre. S'han plantejat fer una hora del conte però per ara encara no ha prosperat la idea.

– **Difusió**

Per tal de difondre el servei (i també les Biblioteques de Granollers) s'ha fet un treball previ de planificació.

¹⁵⁰ Vegeu: Part VII. Annex 5, p. 592.

S'ha donat un logotip propi al Bibliosalut que, ahora, tal i com hem comentat anteriorment, unifica totes les extensions bibliotecàries que hi ha a Granollers (el Bibliosalut, la Bibliopiscina i la Biblioplaça tenen un color diferent cadascuna).

Aquesta imatge es troba tant als punts de llibre que es reparteixen juntament amb els llibres que es deixen en préstec com a les bústies de retorn de llibres que hi ha a les sales d'espera, a qualsevol informació sobre el servei (sigui la memòria, sigui un avís o el cartell de la porta del despatx) o a les identificacions que duen penjades a les bates blanques els voluntaris i les dues persones contractades.

A més, s'ha potenciat el nom propi del servei, una denominació de la qual n'estan molt orgullosos i que han convertit en marca. Prefereixen la designació Bibliosalut per damunt de biblioteca per a pacients o biblioteca dels malalts o qualsevol altra designació similar habitualment emprada. La raó d'aquesta preferència és perquè creuen que ningú vol ser (o vol estar) malalt sinó que tothom vol tenir salut i estar bé. Dir-ne del servei Bibliosalut és ja una declaració d'intencions i dóna un aire positiu, de millora i genera expectatives positives.

A la *Guia d'hospitalització* que apareix al web de l'hospital i que es reparteix en paper als malalts en el mateix moment de l'ingrés ja es fa esment del Bibliosalut (en dóna el nom i explica que els voluntaris de l'hospital deixen llibres i revistes als pacients i als seus acompanyants). També s'anuncia el servei amb un fullet en color (i, novament, amb el logotip del Bibliosalut) que s'ha enganxat darrera la porta de totes les habitacions de l'hospital; s'hi indica el nom del servei, es descriu breument en què consisteix i es dóna el número del telèfon del despatx a on desen els llibres per si algú vol algun llibre encara que no toqui visitar la seva planta aquell dia. Han pogut comprovar que aquesta via de difusió és molt efectiva, sobretot entre els familiars i acompanyants que passen moltes hores anant amunt i avall de l'habitació.

El personal de l'hospital també coneix el Bibliosalut i el logotip i el carro que duen per fer el préstec els és una imatge familiar.

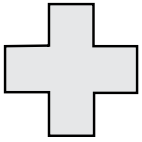
– **Cooperació**

La cooperació, en aquest cas, és la que s'estableix amb la biblioteca pública. El Bibliosalut té identitat pròpia però la biblioteca pública l'assessora i dóna qualitat al servei ahora que supleix les mancances de la col·lecció estable que hi ha a l'hospital.

– **Planificació i avaluació**

Tal i com hem explicat al principi de la descripció d'aquest servei bibliotecari, la coordinadora ha preparat una mínima planificació i avaluació que han de servir per millorar i avançar. La incertesa de cara al 2010 fa trontollar la qualitat del que s'està duent a terme en aquests moments.

S'han començat a recollir estadístiques de manera sistemàtica per tal de poder fixar millor els objectius de cara als propers anys.

HOSPITAL DE SANT CELONI (Sant Celoni, Vallès Oriental)

<http://www.hsceloni.cat/?lang=cat>

- Biblioteca especialitzada en medicina

- ✓ 90 llits
- ✓ 3,8 dies d'estada mitjana hospitalària
- ✓ Fundat a finals del segle XII. Inauguració de l'ampliació i un important remodelatge el 1993
- ✓ Biblioteca especialitzada en medicina
- ✓ Informació sobre *Drets i deures dels ciutadans en relació amb la salut i l'atenció sanitària*, tenen un codi ètic propi que contempla el dret a la informació
- ✓ Informador: personal del Servei d'Atenció a l'Usuari
- ✓ Fedi Molleví (1980): no disposen ni de biblioteca per a pacients ni de biblioteca mèdica

BIBLIOTECA L'ESCORXADOR (Sant Celoni, Vallès Oriental)

<http://www.diba.es/biblioteques/agda/biblioteques/BiblioView.asp?Bib=2426&Ordre=A&Mcpi=08202>

<http://www.santceloni.org/departament.php?id=40>

- ✓ Biblioteca local
- ✓ Inaugurada el 1999 amb fons procedents de la biblioteca de "la Caixa"
- ✓ 33.360 documents
- ✓ 887 m²
- ✓ 1 bibliotecari, 4 tècnics auxiliars, 1 subaltern
- ✓ 31h setmanals
- ✓ Servei de préstec a institucions
- ✓ Informadora: una tècnica auxiliar

HOSPITAL: ENTREVISTA

La informadora ens explicà que actualment no tenen una biblioteca per a pacients però que fa ja molts anys van tenir-ne una. Es tractava d'un petit servei que va desaparèixer quan l'hospital va tenir necessitat de més espai. No creu que la biblioteca sigui una necessitat perquè a dia d'avui les estades a l'hospital són molt curtes i més del 50% de les intervencions quirúrgiques que es fan són ambulatories.

A on sí que tenen una petita biblioteca per a pacients és al centre sociosanitari. Hi ha un infermer que està convençut dels beneficis que una biblioteca d'aquestes característiques pot tenir per als malalts ingressats i n'ha creat una. Va aconseguir els fons enviant un correu a tot el personal de l'hospital demanant que si a casa tenien llibres que els sobressin, que els hi duguessin. Amb la participació dels residents han organitzat una petita biblioteca.

En relació amb la biblioteca especialitzada en medicina ens digué que en tenen una de molt petita.

BIBLIOTECA PÚBLICA: ENTREVISTA

La directora està de baixa des de fa temps; vam parlar amb una tècnica auxiliar. La biblioteca pública tot i trobar-se molt a prop de l'hospital (a només uns 800 m), no promou ara per ara cap biblioteca per a pacients.¹⁵¹ Col·laboren amb el centre sociosanitari proporcionant-los revistes donades de baixa.

Consultant la premsa local en línia vam trobar una notícia en la que s'informava, amb data d'agost de 2008, d'un projecte de "Bibliosalut" amb el centre sociosanitari que ja s'havia començat a planificar; també feien esment d'un projecte de "Bibliohospital" però que encara es trobava en fase molt embrionària.¹⁵²

¹⁵¹ Segons el *Mapa de Lectura Pública de Catalunya* (2008), *Sant Celoni: té una biblioteca local insuficient*, i consideren que és una prioritat millorar l'equipament existent. (p. 298).

¹⁵² Vegeu: "Bibliotesalut' pren testimoni del 'bibliomercat' per als residents del Verge del Puig de Sant Celoni". *L'actualitat del Baix Montseny: bloc del setmanari d'informació general de la comarca del Baix Montseny*, 9 agost 2008. <<http://elbaixmontseny.bloc.cat/post/12649/231317>>. [Consulta: 26/02/2011].

9.2 Quadres-resum dels hospitals de la XHUP de la RSB en relació amb les biblioteques per a pacients

9.2.1 Evolució històrica de l'existència de biblioteques per a pacients dels hospitals de la XHUP de la RSB

En la taula que presentem a continuació hem incorporat dos tipus diferents de variables a tenir en compte. Per una banda, la data de fundació tant de l'hospital com de la biblioteca pública de referència i, per l'altra, la presència o no de biblioteques per a pacients en els estudis anteriors (Miralda, 1934; Fedi Molleví, 1980; Blasco; Blasco; Mut, 1992; Blas Águeda, 2000), i també el que mostra el present treball de camp.

En el seu moment ja hem comentat com és de difícil donar una única data per a la inauguració d'un hospital perquè molts d'ells es remunten a segles enrere i han patit diverses vicissituds al llarg del temps; una de les que més afecta al nostre estudi és el canvi d'ubicació en el territori. Recordem que la proximitat física a la seva biblioteca pública de referència pot ser un factor a tenir en compte ja que pot afavorir l'establiment de relacions entre les dues entitats. És per això que hem indicat, en alguns casos, dues dates, la de la fundació i la de la ubicació actual. Les biblioteques públiques són totes elles de més recent creació i més estables en aquest sentit però igualment existeixen alguns canvis que també queden recollits a la graella pel mateix motiu.

L'hospital és un tipus d'infraestructura amb una llarga tradició i plenament integrada a la nostra societat. Durant tot el segle XX i d'una manera força regular, són molts els hospitals que o bé s'han construït de nou o bé s'han reubicat per millorar els seus edificis i donar més i millor assistència. Les biblioteques públiques, en canvi, són uns equipaments molt recents i la seva construcció es concentra sobretot en els darrers vint anys. La integració de la biblioteca pública al teixit social i malgrat la seva espectacular evolució, encara està en procés de consolidació. A banda, posar les dues dates de cantó ens permet entendre que encara hi hagi molt per fer si es pretén que la biblioteca pública col·labori amb l'hospital en la creació d'una biblioteca per a pacients, atès que primer s'ha de consolidar com a servei cultural i social abans d'estar en condicions de crear i promoure serveis no tan majoritaris.

Finalment, la indicació d'aquestes dates serveix per interpretar millor les informacions dels estudis anteriors que recullen l'existència de biblioteques per a pacients. Per exemple, si Fedi Molleví no dóna raó d'un determinat hospital de la zona malgrat la voluntat exhaustiva del seu treball és perquè, senzillament, quan feu l'estudi encara no existia. Amb tot, cal que fem un petit recordatori per tal de valorar millor cada font. Miralda (1934) no indica tots els hospitals que existien a l'època si no que únicament descriu els que ella va poder conèixer de primera mà; només esmenta dos hospitals pertanyents a l'actual Regió Sanitària Barcelona. Fedi Molleví (1980) fou exhaustiva en la seva cerca i contactà amb tots els hospitals de la província de Barcelona; per tant, quan no esmenta un hospital és perquè encara no existia en aquell moment. En aquest sentit, el seu treball es converteix en un referent imprescindible per poder comparar i comptar amb unes dades fidels sobre la situació de les biblioteques per a pacients just uns mesos abans del traspàs a la Generalitat de Catalunya de les competències en matèria de Sanitat per part del govern central. El treball de Blasco; Blasco; Mut (1992) se centra exclusivament en els serveis pediàtrics però fa una cerca a tots els grans hospitals de Barcelona.¹⁵³ L'estudi de Blas Águeda (2000) només esmenta els serveis bibliotecaris dels quals té notícia; els ubica tots a "Barcelona i rodalies" però no dóna

¹⁵³ S'entén Barcelona en un sentit ampli ja que inclou també l'Hospital de Sant Joan de Déu d'Esplugues de Llobregat, l'Hospital de l'Esperit Sant de Santa Coloma de Gramenet i l'Hospital Germans Trias i Pujol de Badalona.

la relació dels hospitals que formaven la mostra d'estudi. En aquest sentit, el seu treball només cita serveis existents, com Miralda, i no aquells que no existeixen. En aquest cas concret, però, l'absència d'informació coincideix més amb la possibilitat que no hi hagi cap biblioteca en aquells hospitals no esmentats. A la darrera columna hem afegit els resultats del nostre treball per tancar així l'evolució històrica de les biblioteques per a pacients en aquesta zona des de la primera notícia el 1934 i fins a l'actualitat (desembre del 2009). La col·laboració entre els hospitals i la biblioteca pública, tal i com podem veure en aquest estudi, és molt recent.

HOSPITAL	Hospitals Data fundació / lloc actual	Biblioteca Pública Data fundació / Lloc actual	Miralda (1934)	Fedi Molleví (1980)	Blasco; Mut Blasco; Mut (1992)	Blas Águeda (2000)	Vall Casas (2009)
Alt Penedès							
H. Comarcal Alt Penedès	s. XV / 1995	1934 / 1946	-	No	-	SíBP	SíBP (en construcció)
Baix Llobregat							
H. St. Joan de Déu (Martorell)	s. XII / 1967	1995	-	No	-	SíBP	No
H. de Sant Boi	1978	2005	-	-	-	SíBP	No
H. de Viladecans	1953	1999	-	No	-	-	No
H. St. Joan de Déu (Esplugues)	1867 / 1973	1999	-	Sí	Sí	Sí	Sí
Barcelonès							
H. del Mar	1905	1995; 2001	-	No	Sí	SíBP	Sí
Hospital Plató	1925	2000	-	No	-	-	Sí (en construcció)
H. l'Esperança	1953	2005	-	Sí (en construcció)	No	-	Sí
H. Dos de Maig	1923	2007	-	No	-	-	No
Fundació Puigvert-IUNA	1961	1999	-	No	-	-	No
H. de St. Pau	s. XV / 1930 / 2009	1999	Sí	Sí	Sí	Sí	Sí
H. Casa de Maternitat	1892	1971 / 1986 / 1994; 2000	-	No	No	-	No
H. Universitari Sagrat Cor	1878 / 1976	1974	-	No	No contesta	-	No
H. Univ. de Trauma. i R. de la Vall d'Hebron	1966	2001	-	-	-	Sí	Sí
H. de Sant Rafael	1888 / 1963	2001	-	Sí	No contesta	-	No
H. Univ. General de la Vall d'Hebron	1955	2001	-	-	No contesta	-	Sí
H. Univ. Maternoinfantil de la Vall d'Hebron	1964	2001	-	-	Sí	-	Sí (en construcció)
H. Clínic de Barcelona	1906	1974	-	No	No contesta	-	Sí

HOSPITAL	Hospitals Data fundació / lloc actual	Biblioteca Pública Data fundació / Lloc actual	Miralda (1934)	Fedi Molleví (1980)	Blasco; Blasco; Mut (1992)	Blas Águeda (2000)	Vall Casas (2009)
H. General de l'Hospitalet	1971	2001	-	No	No	-	No
H. Univ. de Bellvitge	1972	1972 / 2007	-	¿?	No	Sí	No
ICO L'Hospitalet	1996	1972 / 2007	-	-	-	Sí	Sí
H. Municipal de Badalona	1932	1992	-	No	-	Sí BP	Sí BP
ICO Badalona	2003	2007	-	-	-	-	No
H. Germans Trias i Pujol	1984	2007	-	-	No	Sí	Sí
Institut Guttmann	1965 / 2002	2007	-	Sí	-	-	No
Fundació H. de l'Esperit Sant	1923 / 2007	2001	Sí	Sí	No	-	Sí BP
Garraf							
Fundació H. Comarcal St. Antoni Abad	s. XIV / 1853	1995	-	No	-	Sí BP	No
Fundació H. Residència St. Camil	1975	1999	-	Sí	-	-	Sí BP
Maresme							
H. de Mataró	1999	1997	-	-	-	-	No
H. Comarcal St. Jaume de Calella	s. XVII / 1990	1931 / 2006	-	No	-	-	No
Vallès Occidental							
H. de Sabadell	s. XIII / 1902	2002 (central)	-	No	-	-	Sí
H. Univ. Mútua de Terrassa	1900	1998	-	No	-	Sí BP	Sí BP
H. de Terrassa	s. XVII / 1989	1998 (central)	-	No	-	-	No
Vallès Oriental							
Fundació Privada H. de Mollet	1966	1990	-	No	-	-	No
H. General de H. Gral. Granollers	1923	1995	-	No	-	Sí BP	Sí BP
H. de Sant Celoni	s. XIV / 1993	1999	-	No	-	-	No

9.2.2 Situació actual de les biblioteques per a pacients dels hospitals de la XHUP de la RSB

La taula que presentem a continuació és una mica més complexa per raó de l'important volum de dades que pretén recollir. La impossibilitat, per raons ben diverses, d'aconseguir totes les que necessitàvem per al treball, ens ha obligat a fer un intent de sistematització de la informació amb cert buits.

Les variables que donem són les més significatives en relació amb el nostre estudi. El nombre de llits indica les dimensions de l'hospital. L'estada mitjana i l'existència d'un servei de pediatria són factors condicionants de primer ordre per raons diferents. En el cas de l'estada mitjana, si aquesta és alta (és a dir, per sobre dels 5,6 dies), sembla raonable creure que pot ser un factor que afavoreixi la creació d'una biblioteca perquè el malalt necessita omplir més hores d'oci que no pas quan l'estada és més curta. Pel que fa als infants, formen part del col·lectiu amb més necessitat d'acompanyament durant l'hospitalització i això es fa palès en la creació, en la majoria de centres amb servei de pediatria, d'algun tipus de servei bibliotecari més o menys consolidat. Els esments al dret a la informació al web dóna idea de fins a quin punt els hospitals han començat a prendre consciència d'aquest dret. Les següents indicacions fan referència a les dues preguntes que es feien en el primer contacte telefònic amb l'hospital: si comptaven amb una biblioteca mèdica i amb una per a pacients. En el cas de la biblioteca dels malalts diferenciem aquells casos en què en un mateix hospital hi ha dues biblioteques per a pacients, una per a adults i una altra per a infants. A continuació s'indica si existeix algun tipus d'intervenció per part de la biblioteca pública. Els darrers quatre ítems fan referència a qüestions específiques de cada biblioteca. En primer lloc es distingeix entre els serveis que porten un carro per les habitacions i els que hi duen el catàleg (la impossibilitat de poder fullejar i mirar les cobertes dels llibres, al nostre entendre, és fonamental); en segon lloc s'indica si es tracta d'un servei més o menys regular de manera que els malalts saben que existeix la biblioteca perquè els responsables passen periòdicament o bé és un servei a demanda. Les dues darreres columnes podrien considerar-se innecessàries en la mesura que només hi ha una única biblioteca per a malalts que compleix els requisits però, precisament per això, per com és de flagrant el resultat, ho hem volgut indicar; ens referim al fet que només una única biblioteca disposa d'un pressupost anual assignat per l'hospital i, la mateixa biblioteca, és l'única que compta amb personal contractat per gestionar el servei.

HOSPITAL	Llits	Estada mitjana	Pediatría	Drets i Deures	B. Mèdica	BPA- voluntaris	BPAP- BP	BPAP web	Carro o catàleg	A demanda o Serv. regular	€	Personal contractat
Alt Penedès												
H. Comarcal Alt Penedès	111	5,9	Sí	Sí	Sí	Sí (projecte)	Sí	-	Carro	Servei regular	0	No
Baix Llobregat												
H. St. Joan de Déu (Martorell) –No web–	-	-	No	-	Sí	No	No	-	-	-	-	-
H. de Sant Boi	148	2-3	No	Sí	Sí	No	No	-	-	-	-	-
H. de Viladecans	108	>5	No	Sí	Sí	No	No	Sí	-	-	-	-
H. St. Joan de Déu (Esplugues)	362	4,4	Sí	Sí	Sí	Sí	No	Sí	Carro	Servei regular	0	No
Barcelonès												
H. del Mar	499	7,3	Sí	Sí	Sí	Adults Pediatría	No	Sí	-	A demanda	0	No
Hospital Plató	161	2,53	No	Sí	Sí	Sí (projecte)	No	No	?	?	0	No
H. l'Esperança	499	7,3	No	Sí	Sí	Sí	No	No	Catàleg	A demanda	0	No
H. Dos de Maig	214	5,7	No	Sí	Sí	No	No	-	-	-	-	-
Fundació Puigvert-IUNA	-	-	No	Sí	Sí	No	-	-	-	-	-	-
H. de St. Pau	634	8,10	Sí	Sí	Sí	Adults Pediatría	No	Sí	Catàleg	A demanda	0	No
H. Casa de Maternitat –No web–	-	-	No	-	Clinic	No	-	-	-	-	-	-
H. Universitari Sagrat Cor	350	-	Sí	Sí	Sí	No	-	-	-	-	-	-
H. Univ. de Trauma i Rehabilitació de la Vall d'Hebron	203	8,07	No	No	Sí	Sí	No	Sí	Catàleg	Servei regular	0	No
H. de Sant Rafael	199	6,48	No	Sí	Sí	No	-	-	-	-	-	-
H. Univ. Gral. de la Vall d'Hebron	593	8,07	No	No	Sí	Sí	No	Sí	Catàleg	Servei regular	0	No
H. Univ. Maternoinfantil de la Vall d'Hebron	229	8,07	Sí	No	Sí	Sí (preparant-se)	No	Sí	Carro	?	0	No

HOSPITAL	ILts	Estada mitjana	Pediatría	Drets i Deures	B. Mèdica	BPA- voluntaris	BPAP- BP	BPAP web	Carro o catàleg	A demanda o Serv. regular	€	Personal contractat
H. Clínic de Barcelona	782	5,72	No	Sí	Sí	Sí	No	Sí	-	A demanda	0	No
H. General de l'Hospitalet	235	5,76	No	No	Sí	No	-	-	-	-	-	-
H. Univ. de Bellvitge	906	7,9	No	Sí	Sí	No	-	-	-	-	-	-
ICO L'Hospitalet	76	8,63	No	Sí	Sí	No	No	No	Catàleg	A demanda	0	No
H. Municipal de Badalona – No web –	153	-	No	-	Sí (virtual)	Sí	Sí	-	Carro	Servei regular	0	No
ICO Badalona	-	12,46	No	Sí	Sí	No	-	-	-	-	-	-
H. Germans Trias i Pujol	634	7,97		Sí	Sí	Adults Pediatría	No	No	Carro	Servei regular	0	No
Institut Guttmann	152	51	Pediatría	Sí	Sí	No	-	-	-	-	-	-
Fundació H. de l'Esperit Sant	165	5,8	No	Sí	Sí	Sí	Sí	Sí	-	Servei regular	0	No
Garraf												
Fundació H. Comarcal St. Antoni Abad	15	12	No	Sí	Sí	No	-	-	-	-	-	-
Fundació H. Residència St. Camil	159	-	Sí	No	Sí	Sí (administrativa)	Sí	No	Carro	A demanda	0	No
Maresme												
H. de Mataró	341	-	Sí	Sí	Sí	No	-	-	-	-	-	-
H. Comarcal St. Jaume de Calella	160	5,1	Sí	Sí	Sí	No	-	-	-	-	-	-
Vallès Occidental												
H. de Sabadell	459	7,41		Sí	Sí	No: Adults Sí: Pediatría	-	-	-	-	-	-
H. Univ. Mútua de Terrassa	456	4,7	Sí	Sí	Sí	Sí (conveni)	Sí	Sí	Carro	Servei regular	0	No
H. de Terrassa	-	-	Sí	Sí	Sí	-	-	-	-	-	-	-
Vallès Oriental												
Fundació Privada H. de Mollet	90	5,3	Sí	Sí	No	No	-	-	-	-	-	-
H. General de H. Gral. Granollers	297	4,93	Sí	Sí	Sí	Sí	Sí	Sí	Carro	Servei regular	1.000 €	2 persones
H. de Sant Celoni	90	3,8	No	Sí	Sí	No	-	-	-	-	-	-